

Poikatyöt, itkevät transut ja onnelliset virkanaiset

SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖJEN REPRESENTAATIOT SUOMALAISSA SANOMALEHDISSÄ

Nina Ylinen

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Kevät 2015

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Nina Ylinen	
Työn nimi – Title Poikatyöt, itkevät transut ja onnelliset virkanaiset – Sukupuolivähemmistöjen representaatiot suomalaisissa sanomalehdissä	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Huhtikuu 2014	Sivumäärä – Number of pages 109 + liitteet
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tämä tutkielma käsittelee sukupuolivähemmistöjen representaatiota kolmessa sanomalehdessä. Suomessa sukupuolivähemmistöjä (transihmiset ja transvestiitit) on tutkittu mediassa hyvin vähän, uutistekstissä tuskin ollenkaan. Tutkielma etsii vastausta paitsi siihen, millaisia representaatioita sukupuolivähemmistöistä käytetään, myös siihen, kenellä on oikeus sukupuolensa mukaiseen ja sukupuoltaan kunnioittavaan representaatioon.</p> <p>Tutkielman lähtökohtana on queer-tutkimus sisarteoria <i>transgender studies</i>, joka on kiinnostunut sukupuolten epätyypillisyydestä. Se painottaa sukupuolivähemmistöjen omien identiteettien, variaatioiden, säröjen ja puhetapojen kunnioittamista. Heteronormatiivisuuden ideologian sekä siihen liittyvien dikotomioiden purkaminen ja analysoiminen ovat tutkielmassa olennaisia. Toisin kuin queer-tutkimus, transgender studies korostaa toisaalta myös sukupuolibinaariin kuuluvien henkilöiden oikeutta identiteettiinsä.</p> <p>Tutkielman aineisto on kerätty aikaväliltä 2005–2014. Aineisto on purettu laajuutensa vuoksi ensin selventäviin rakenteisiin, sitten jaettu kahteentoista eri diskurssiin kriittistä diskurssianalyysiä käyttäen. Koko tutkielman läpi kulkee ajatus kahdesta eri diskurssivirrasta. Yhtäällä ovat kunnioittavat ja harkitut representaatiot, toisaalla ohipuhutut ja jopa välinpitämättömät kuvaukset sukupuolivähemmistöistä.</p> <p>Tiukan heteronormatiivisuuden kautta tehdyt representaatiot muodostuvat ongelmaksi siinä vaiheessa, kun ne ovat ainoita tai hallitsevia kuvia monimuotoisesta ja vaihtelevasta ilmiöstä. Tiedon ja tietämättömyyden teemat nousevat läpi tutkimuksen tärkeäksi tekijäksi. Normit ovat vahvimmillaan silloin, kun niitä ei edes ymmärretä kyseenalaistaa.</p>	
<p>Asiasanat – Keywords sukupuolivähemmistöt, diskurssianalyysi, transgender studies, Keskisuomalainen, Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, representaatio</p>	
<p>Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto</p>	
<p>Muita tietoja – Additional information</p>	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. AINEISTO	5
3. AIEMPI TUTKIMUS	8
4. SUKUPUOLI, HELPOMMIN TEHTY KUIN SANOTTU	11
4.1 <i>Mies, nainen, joku muu</i>	11
4.2 <i>Sukupuolen lyhyt historia</i>	13
4.2 <i>Trans- mikä? Sukupuolivähemmistön termistöä</i>	15
4.3 <i>Virhe vai variaatio? Intersukupuolisuuden määritelmä ja tulkinnat</i>	18
5. SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT TEORIAN KOHTEENA	21
5.1 <i>Feministinen tutkimusperinne ja sukupuolivähemmistöjen marginaalisuus</i>	22
5.2 <i>Queer-teoria</i>	24
5.3 <i>Sukupuolivähemmistöjen tutkimus</i>	25
6. KRIITTINEN DISKURSSIANALYYSI TUTKIMUSMETODINA	28
7. AINEISTO LAJITELTUNA	32
7.1 <i>Tekstit osastoittain</i>	33
7.2 <i>Tekstit tyypeittäin</i>	36
7.3 <i>Sanojen käyttö tekstissä</i>	38
7.4 <i>Uutistapahtumat</i>	42
Marja-Sisko Aalto	42
Caster Semenya	43
Pride ja Pride-isku.....	44
Vaajakosken pankkiryöstö	45
8. AINEISTO DISKURSSINA	46
8.1 <i>Seksuaali- ja sukupuolivähemmistö</i>	48
8.2 <i>Oikeus ja kohtuus</i>	53
8.3 <i>Syndroomat ja diagnoosit</i>	59
8.4 <i>Tavalliset esikuvat</i>	62
8.5 <i>Luonnonoikut</i>	64
8.6 <i>Ongelmalliset</i>	68
8.7 <i>Vaarallinen sukupuoli</i>	74
8.8 <i>Myyttiset</i>	77
8.9 <i>Vanhin vitsi</i>	79
8.10 <i>Dekadentit, eksoottiset ja erikoiset</i>	81
8.11 <i>Pervot, friikit ja vaaralliset</i>	88
8.12 <i>Arkijärki ja negaatio</i>	95
9. KAHDEN LUOKAN REPRESENTAATIO?	103
LÄHTEET	110
AINEISTOLIITE	

1. JOHDANTO

Aivan viime vuosina Suomen ihmisoikeuspolitiikassa on herätty huomioimaan myös sukupuolivähemmistöt. Seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän poistaminen on nostettu keskeiseksi tavoitteeksi esimerkiksi vuonna 2013 hyväksytyssä Suomen ulkoasiainhallinnon ihmisoikeusstrategiassa ja ihmisoikeuspoliittisessa toimintaohjelmassa. Ohjelma nostaa esille sukupuolivähemmistöjen pelon sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmitulosta ja korostaa myönteisen asenneilmapiirin tärkeyttä. (Oikeusministeriö 2013, 26.) Raportissa viitataan sateenkaariyhdistysten eurooppalaisen kattojärjestön ILGA-Europen vuosittain julkaisemaan arvioon, jonka mukaan Suomi saa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien toteutumisessa 45 pistettä sadasta. Suomen pisteitä laskevat tasa-arvoisen avioliittolain ja adoptio-oikeuden puuttuminen sekä etenkin sukupuolivähemmistöjä koskevien lakien eksplisiittinen puuttuminen tai vanhentuneisuus. Jäämme selvästi Ruotsin (65) ja Norjan (68) alapuolelle, puhumattakaan vaikkapa Isosta-Britanniasta (82). Lähinnä meitä listalla on Montenegro, joka sekin pääsee kaksi pistettä ylemmäs. (ILGA-Europe 2014).

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen järjestö Seta julkaisi vuonna 2012 toimittajille tarkoitetun oppaan oikeaoppisesta sanastosta ja kirjoitustavoista. Oppaan tarkoituksena on ”kertoa toimittajille *perustietoa* sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta” (kursivointi oma). Esipuheessa mainitaan myös, miten epäpätevästi erityisesti sukupuolen moninaisuudesta mediassa kirjoitetaan. (Alatalo 2012, 3.)

Opasta ei nielty sellaisenaan – Journalistiliiton ammattilehti Journalistin toimittaja Jaakko Kilpeläinen nosti lehdessä esille huolen siitä, miten Setan esittämät korjaukset uutistekstin kieleen eivät istu selkeään journalistikielen periaatteisiin (Kilpeläinen 2013). Närrää herätti myös oppaan esittämä pyyntö antaa henkilön itse määritellä oma sukupuoli- tai seksuaali-identiteettinsä. Seuraavassa Journalistissa oli Stacy Siivosen vastine, jossa hän tuomitsi Kilpeläisen kielenkäytön ylenkatsovaksi, ja huomautti ”yleisesti ymmärrettyjen ilmausten” olevan enemmänkin yleisesti väärinymmärrettyjä ilmaisuja (Siivonen 2013). Tämä sukupuolivähemmistöjen ja median välinen kitka selkeyden, kansankielisyyden ja identiteettien kunnioittamisen välillä kahlaa suuresti samoissa vesissä kuin oma tutkimukseni.

Tietämättömyys sukupuolen variaatioista ei ole mikään ihme. Sukpuolivähemmistöt – he, jotka eivät ole yksiselitteisesti miehiä tai naisia – ovat aina olleet yhteiskunnan reunoilla. Yleensä transihmiset ja intersukupuoliset esiintyvät kannanotoissa, esityksissä ja uutistekstissä

osana suurempaa joukkoa ”seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt”. Samassa Setan oppaassa mainitaan, ettei sukupuolivähemmistöjä juurikaan näy mediassa (Alatalo 2012, 3), joskin osaksi kyseessä on myös sukupuolivähemmistöjen oma piiloleikki: moni ei halua haastateltavaksi ainakaan kasvoillaan ja nimellään tuomitsemisen ja syrjimyksen pelossa¹.

Tämä tutkielman keskiössä ovat juuri tiedon ja tietämättömyyden teemat. Tarkoituksena on tarkastella, miten erilaisia sukupuolen variaatioita kuvataan ja tuotetaan kolmessa suomalaisessa sanomalehdessä (Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat ja Keski-suomalainen). Esiteltyäni tutkimukseni taustat tarkemmin alan purkaa näennäisen yksiselitteiseltä vaikuttavaa *sukupuolen* käsitettä luvussa 4. Termin purkaminen on tärkeää, sillä sukupuolivähemmistöjen olemassaolo kyseenalaistaa sukupuolen kaksijakoisen (mies/nainen) mallin. Samalla käyn lyhyesti läpi sukupuolen kulttuurista historiaa kiinnittäkseni huomion siihen, ettei edes länsimainen ajattelutapa ole aina ollut yksiselitteisen binaarinen suhteessa sukupuoleen.

Kun käsitteet on avattu ja historia perattu, siirryn pohtimaan sukupuolivähemmistön lyhyttä tutkimusperinnettä luvussa 6. Käyn läpi erityisesti queer-teorian katsomistapaa, jonka kautta päädyn tämän tutkimuksen TGS-näkökulmaan. Analysoin aineistoni kriittisen diskurssianalyysin avulla. Selvitän tutkimusmenetelmää ja tutkimusotettani luvussa 8. Lopuksi päädyn esiin raaputtamiini diskursseihin ja niiden pohdintaan.

En lähde tekemään tutkielmaani täysin tyhjälle kankaalle. Positiooni ja lähtöoletuksiini vaikuttaa aiemmin tekemäni journalistiikan kandidaatintyö Vaajakosken pankkiryöstäjän sukupuolen representaatiosta². Vaikka tutkimus oli hyvin suppea sekä aiheeltaan että käsittelyltään, diskurssit kertoivat toimittajien tietämättömyydestä – tai jopa asenteellisesta – suhtautumisesta transsukupuolisuuteen. Taustatietojeni pohjalta uskallan olettaa myös, että sukupuolivähemmistöjen suhtautuminen median esittämiin representaatioihin on usein varovaista, jopa torjuvaa.

Oma sukupuoleni on aina ollut ongelmaton: olen cis-sukupuolinen nainen³ eli olen syntynyt yksiselitteisen naiseksi ja olen aina kokenut olevani nainen. Lähipiiriini kuuluu useita transsukupuolisia, joten aihe on läheinen minulle myös henkilökohtaisella tasolla. Pidän

---

¹Kyseessä voi hyvinkin olla myös puhdas identiteettikysymys: moni transsukupuolinen ei miellä itseään sukupuoleltaan *transsukupuoliseksi* vaan transsukupuolisuuden vaiheena tai hoidettavana sairautena.

²Journalistiikan kandidaatintyössäni (kevät 2012) tutkin keväällä 2010 tapahtunutta Vaajakosken pankkiryöstöä, jossa ryöstäjän oli transsukupuolinen nainen. Osa silloisesta aineistosta kuuluu myös tämän tutkimuksen aineistoon.

³Cis-sukupuolisuus tarkoittaa miestä tai naista, joka ei ole transsukupuolinen, muunsukupuolinen tai intersukupuolinen ja ilmaisee sukupuoltaan pääosin omalle synnyinsukupuolelleen ominaisesti. Termillä kierretään ajatusta ”normaalista” sukupuolesta verrattuna sukupuolivähemmistöihin (Seta 2015).

lähipiiriäni rikkautena: olen päässyt tutustumaan sukupuolivähemmistöjen omaan näkökulmaan paremmin kuin täysin ulkopuolisena. Toisaalta on muistettava, ettei lähipiirini edusta kaikkia tai edes tyypillisimpiä sukupuolivähemmistöjen mahdollisia identiteettejä. Pidän tämän näkökulmaharhan mielessäni tutkimusta tehdessäni.

Toisaalta positioni on myös tietoinen valinta. Tämä tutkimus nojaa kahteen vahvaan asenteeseen: yhtäältä kriittiseen diskurssianalyysiin ja toisaalta sukupuolivähemmistöjen tutkimuksen ajattelumalliin. Ensimmäinen keskittyy analysoimaan valtaa ja etenkin vallan väärinkäyttöä, jälkimmäinen yhdistää queer-ajattelua ja trans-ihmisten omien identiteettien kunnioittamista. Palaan näihin termeihin ja tapaani soveltaa niitä tutkielmani luvuissa 6 ja 7.

Kuten jo aiemmin mainitsin, sukupuolivähemmistöjen termistö on kehittynyt varsin myöhään. Sukpuolivähemmistöt ovat alkaneet kehittää sanastoa itse itselleen vasta 1990-luvulla, yhtä aikaa sekä ruohonjuuritasolla että akateemisessa maailmassa. Suomen kieleen sanat ovat tulleet muutaman mutkan kautta englannin kielisestä ja etenkin yhdysvaltalaisesta sukupuolentutkimuksesta. Sukpuolivähemmistöjen kohdalla akateeminen maailma ja elävän elämän sanasto ovat siis hyvin lähellä toisiaan käytännön syistä: yliopistomaailma on luomalla luonut sanaston, jota nykypäivänäkin käytetään. Termit eivät ole aina selviä sukupuolivähemmistöille itselleenkaan. Malla Suhonen (2007, 54) on huomauttanut, että esimerkiksi transsukupuolisuus on ollut yhteiskunnassa niin näkymättömissä, ettei transsukupuolisilla itselläänkään ole ollut sanoja kuvailla sukupuolikokemustaan. Ei siis ihme, jos tietämättömyys ja vanhentuneet ilmaisut ovat arki- ja lehtikielessä yleisiä.

Sillä, millaisia ilmaisuja mediassa käytetään sukupuolivähemmistöistä, on kuitenkin huomattavaa merkitystä sekä sukupuolivähemmistöjen omalle identiteetille ja samastumiskuville että myös muiden lukijoiden mielikuville trans-ihmisistä ja intersukupuolisista. Sanat kantavat sisällään aina tiettyä merkityslatausta, ne eivät koskaan ole täysin neutraaleja. Journalistin ohjeissa sanojen valta nähdään selvänä, kuten ohje numero 26 osoittaa:

Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin asiaankuulumattomasti tai halventavasti.
(Journalistin ohjeet 2011)

Tutkielmani vastaa ennen kaikkea seuraavaan tutkimuskysymykseen

Miten sukupuolivähemmistöjä representoidaan uutistekstissä?

Tämän kysymyksen lisäksi pohdin sukupuolivähemmistöjen representaatioiden sisäisiä eroja. Ilmiselvien erojen lisäksi hahmottelen ajatusta *ohipuhutuista representaatioista*. Uskon, että hillittyjen ja harkittujen representaatioiden lisäksi aineistosta löytyy tahattomia tietämättömyyden hetkiä ja lipsahduksia. Uskon myös, että nämä hetket löytyvät nimenomaan siitä aineistosta joka usein jätetään huomioimatta: vertauskuvista, vitseistä ja pikkujutuista. Tekstien representaatiot näyttävät erilaisilta riippuen siitä, mikä niiden tarkoitus on: henkilöhaastattelu transsukupuolisesta tarkastutetaan käytännön mukaan haastateltavalla, ja uutisjutussa pyritään kunnioittavaan kieleen. Televisiosarjan arvostelussa sekä kirjoittaja että lukija ohittavat kielenkäytön oletettavasti useammin välinpitämättömämmin. Kukaan ei lähetä vihaista sähköpostia, jos puertoricolaista transsukupuolista kutsuu leikkisästi transhuoraksi. Uskon, että juuri näissä *ohimeneissä representaatioissa*, jotka helposti valuvat uutisvirrassa kritiikittä ohi niin niiden tekijöiltä kuin lukijoilta, on voimakas normalisoiva voima. Ne vaikuttavat ”luonnolliselta” kielenkäytöltä tarkkaan harkittujen haastateltavalla tai asiantuntijalla tarkistettujen tekstien rinnalla. Esitän, että isot ja pienet representaatiot muodostavatkin kaksi vierekkäistä esitysten virtaa. Tarkkaan harkittujen representaatioiden virta ottaa aiheensa huomioon, kun taas pienempien ohipuhumisten virta kulkee ohi sen suuremmin tarkastelematta.

Siksi toinen tutkimuskysymykseni on kärjistetympin muotoiltu

Kenellä on oikeus identiteetin mukaiseen representaatioon?

Esittelen tutkielmani toisessa luvussa aineistoni, jonka olen kerännyt kolmesta suomalaisesta sanomalehdestä aikavälillä 2005–2013.

Kolmannessa luvussa esittelen aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta. Keskityn etenkin sukupuolivähemmistöä ja mediaa yhdistäviin tutkimuksiin sekä Suomessa tehtyyn sukupuolivähemmistöjen tutkimukseen. Neljäs luku purkaa ja taustoittaa sukupuolta ja sen käsitteitä. Esittelen myös tutkimuksessa tärkeät termit ja perustelen tekemäni termivalinnat.

Viides luku on omistettu sukupuolivähemmistöjen tutkimukselle, ja etenkin *transgender studies* -tutkimussuunnalle, joka vaikuttaa koko tutkimukseni taustalla. Kuudennessa luvussa perehdyn kriittiseen diskurssianalyysiin, jota olen käyttänyt aineiston analyysiin.

Seitsemäs luku esittelee ensin aineiston tarkemmin purkamalla sen osiin ja sitten syventyy sen analyysiin. Aineisto jakautuu kaikkiaan 12 diskurssiin, jotka lopulta vedän yhteen luvussa kahdeksan.

2. AINEISTO

Tutkimukseni aineisto on kerätty Helsingin Sanomista, Keskisuomalaisesta ja Ilta-Sanomista. Lehdet on valittu edustamaan suomalaista sanomalehtikenttää, pois lukien paikallislehdet. Helsingin Sanomat on Suomen levikiltään suurin sanomalehti, Ilta-Sanomien on nostettu edustamaan ilta- ja viikolehtikenttää ja Keskisuomalainen maakuntalehtikenttää. Esittelen lehdet tuonnempana tarkemmin.

Aineisto on kerätty aikaväliltä 1.1.2005–30.04.2013. Mainitulta ajalta olen kerännyt analysoitavaksi kaiken lehtiaineiston, jossa edes mainitaan sukupuolivähemmistö tai sukupuolivähemmistön edustaja. En ole ottanut aineistonkeruuvaiheessa huomioon sitä, onko toimittaja edes ymmärtänyt puhuvansa sukupuolivähemmistöstä. Aineisto on kerätty lehti- ja verkkosivustojen arkistoista käyttämällä tiettyjä hakusanoja⁴ ja rajaamalla pois ei-sukupuolivähemmistöihin viittaavat tekstit.

Näin laaja aineistonkeruu on tietoinen valinta. Jos pois olisi jätetty sekä tekstit, joissa toimittaja ei tuo ilmi kertovansa sukupuolivähemmistöistä, että tekstit, joissa sukupuolivähemmistöt sekoitetaan johonkin muuhun ilmiöön⁵, jäljelle olisi jäänyt representaation kannalta vääristynyt aineisto.

Kaikkiaan aineistoon kuuluu 965 lehdessä painettua juttukokonaisuutta. Juttukokonaisuuksilla tarkoitan juttuja, jotka koostuvat useammista teksteistä: esimerkiksi laajemmasta pääjutusta ja siihen yhdistetystä faktalaatikosta. Näin purettuna aineistoon kuuluu kaikkiaan 1 044 tekstiä.

Aineisto vaikuttaa ensisilmäyksellä laajalta, mutta suurimassa osassa jutuista sukupuolivähemmistöt on mainittu vain ohimennen tai seksuaalivähemmistöihin sulautettuna. Jos aineistoon olisi kelpuutettu vain ne tekstit, jotka käsittelevät eksplisiittisesti sukupuolivähemmistöjä, aineisto olisi ensinnäkin pieni ja toiseksi vääristynyt. Kuten jo edellisessä luvussa pohdin, suurin osa representaatioista syntyy aivan muualla kuin etujärjestöjen ja haastateltavien silmien alla. Palaan tähän aiheeseen tarkemmin luvussa 8,

---

⁴ Trans*, inters*, sukup*, vähemmistö*, miehen, naisen, tytön, pojan, ristiinpuke*, Marja-Sisko Aalto, Caster Semenya, drag,. Hakusanoissa tähti tarkoittaa villiä korttia – sen käyttäminen päästää hakutuloksiin kaikki kirjainyhdistelmää seuraavat mahdollisuudet.

⁵Seksuaalisuuden ja sukupuolen sekoittuminen ei ole missään nimessä uusi ajatus edes Suomen mittapuulla. Asiasta mainitaan muun muassa myös Setan julkaisemassa oppaassa toimittajille (Alatalo 2012, 6).

jossa käsittelen aineiston analyysin tuloksia. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kysymyksiin palaan yleisemmin jo aiemmin, luvussa 3.

Aineisto on rajattu ajallisesti niin, että sen perusteella on mahdollista muodostaa mahdollisimman kattava kuva sukupuolivähemmistöjen representaatiosta. Ensimmäinen keräysvuosi 2005 on valittu siten, että vuoden 2002 ns. translakikeskustelu ja sen termistö eivät vaikuta enää väistämättömän suorasti lehtien kielenkäyttöön⁶. Tilanteen voi olettaa normalisoituneen muutamassa vuodessa. Aineiston kerääminen loppui vuoden 2013 lopussa.

Olen kerännyt aineistoa paitsi Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien ja Keskisuomalaisen päälehdistä, myös osasta niiden liitelehtiä. Olen sisällyttänyt aineistooni sekä Keskisuomalaisen Sunnuntaisuomalaisen että Ilta-Sanomien Plus/Sunnuntai-liitteet⁷. Liitteitä ei ole eroteltu omiksi lehdikseen, mutta niiden osastoksi on aineiston tarkastelussa merkitty *liitteet*.

Helsingin Sanomat on Suomen ainoa valtakunnallinen ja Pohjoismaiden suurin seitsemänpäiväinen sanomalehti. Se on levikiltään Suomen suurin tilattava sanomalehti. Vuoden 2013 tarkastuksen mukaan levikki oli 313 062 ja sunnuntailevikki 352 541 kappaletta (Media Audit Finland 2013)⁸. Helsingin Sanomista aineistossa on 432 juttukokonaisuutta (463 tekstiä).

Keskisuomalainen on Keski-Suomen maakunnan päälehti. Lehti on Suomen kahdeksanneksi suurin sanomalehti, jonka vuoden 2014 levikki oli 57 260, viikonlopputilauksen 58 858 kappaletta (Media Audit Finland 2014). Keskisuomalaisesta on kerätty 271 juttukokonaisuutta (289 tekstiä), mukaan luettuna Sunnuntaisuomalainen, joka nimensä mukaan ilmestyy sunnuntaisin ja sisältää aikakauslehtimäisiä juttuja.

Ilta-Sanomat on Suomen kahdesta iltapäivälehdestä luetumpi. Sen levikki on viikolla 118 358 ja viikonvaihteessa 150 230 kappaletta⁹ (Media Audit Finland 2013). Toisin kuin Keskisuomainen ja Helsingin Sanomat, se ilmestyy kuusi kertaa viikossa maanantaista lauantaihin. Lauantain numero on niin sanottu viikonloppupainos: paksumpi ja kalliimpi kuin arkilehdet. Ilta-Sanomat eroaa päivälehdistä eritoten myyntitaktiikallaan. Siinä missä Helsingin Sanomat ja Keskisuomalainen kannetaan aamulla kotiin, iltapäivälehti myydään aina uudestaan ja

---

⁶Suomen transsukupuolisuutta käsittelevässä laissa puhutaan *transseksuaaleista* (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 2002).

⁷Nimi vaihtui Plus-liitteestä Sunnuntaiksi vuonna 2012.

⁸Helsingin Sanomat ei ollut mukana uusimmassa, vuoden 2015 levikintarkastuksessa.

⁹Ilta-Sanomat ei ollut mukana uusimmassa, vuoden 2015 levikintarkastuksessa.

uudestaan lööppien ja värikkäiden kansien avulla. Ilta-Sanomista ja sen Plus/Sunnuntai -liitteestä oli aikavälillä 262 juttukokonaisuutta (291 tekstiä).

Olen laskenut aineistoon kaiken *toimituksellisen sisällön*, eli toimittajien itsensä kirjoittaman ja tuottaman aineiston. Tämän rajauksen ulkopuolelle jäävät mielipideosastot, joissa lehden lukijat tuovat esille omia kirjoituksiaan sekä kaikki lukijoiden kommentit, gallupit ja vastaavat. Ulkopuolelle jäävät myös muun kuin varsinaisen toimituksen lehteen kirjoittamat tekstit, eli esimerkiksi pääkirjoitussivun yhteydessä asiantuntijoiden tai poliitikkojen kirjoittamat kannanotot. Myös kaikki ilmoitukset ovat tutkimusaineistoni ulkopuolella. Kaikki muu lehden sisältö on tutkimusaineistoa. Tämä tarkoittaa kaikkia osastoja kovista uutisista balettiarvioihin ja urheilupakinoihin.

3. AIEMPI TUTKIMUS

Sukupuolivähemmistöjen mediatutkimus on pääasiassa feministisistä juurista ammentavaa. Yhdysvalloissa transsukupuolisuutta on tutkittu etenkin elokuvien ja televisiosarjojen representaation kautta¹⁰.

Yksi tunnetuimmista sukupuolivähemmistöjä ja mediaa yhdistävistä tutkijoista on John M. Sloop. Retoriikkaan ja sen vaikutuksiin erikoistunut Sloop käyttää usein diskurssianalyttisiä ja queer-teoreettisia näkökulmia tutkimuksissaan. Hänen teoksensa *Disciplining Gender* käsittelee viittä suur- uutistapahtumaa, joissa kaikissa pääosaa näytteli seksuaalisuudeltaan ja/tai sukupuoleltaan epäselvä henkilö. Sloop nostaa esille sukupuolen erilaisuuden mitätöivät tekstit, negatiiviset representaatiot, ja (heteronormatiivisen) kapean tavan esittää seksuaalisuutta ja sukupuolta. Hän esittää näiden representaatioiden olevan vahingollisia sukupuolivähemmistöjen (oma-)kuvalle. (Sloop 2004, 125).

Kuten moni Sloopin teksteistä, muukin mediaan keskittyvä sukupuolivähemmistöjen ja media- tai uutistekstien tutkimus on tehty pääasiassa analysoimalla yksittäisiä tapahtumia. Amy-Chinn (2011) tarkastelee Caster Semenyan tapausta hermeneutiikan valossa hegemonista sex/gender- jakoa vahvistavana tekona. Barker-Plummerin (2013) tekemä diskurssianalyysiprojekti tarkastelee Yhdysvalloissa murhatun transihmisen, Gwen Araujon, representaatiota uutisissa. Barker-Plummer löytää aineistostaan marginalisoivien tekstien lisäksi myös niin kutsutun ”*wrong body discoursen*” (WBD) eli väärän ruumiin diskurssin: Araujon sukupuoli suljettiin lähes poikkeuksetta väärään ruumiiseen syntyneeksi tytöksi (Barker-Plummer 2013, 711–712). Barker-Plummer kyseenalaistaa artikkelissaan WBD:n universaaliuden ja toimittajien herkkyyden yleistää diskurssi jokaiselle transihmisen kuvaan sopivaksi. Annabelle Willoxin (2003) tutkimus puolestaan keskittyy murhatun Brandon Teenan representaation ympärille. Myös hän keskittyy pohtimaan sex/gender -binaaria. Stephen Kerry (2011) tutkii australialaisen Kathleen Worrallin oikeustapauksen representaatiota. Worrall murhasi sisarensa Susan Worrallin vuonna 2010 ja vetosi oikeudessa intersukupuolisuutensa aiheuttamien lääkkeiden sivuvaikutuksiin. Kerry kirjoittaa intersukupuolisuuden näkymättömyydestä mediassa ja medikalisoitusta representaatiosta.

---

¹⁰Ks. esimerkiksi Traci B. Abbott: The Trans/Romance Dilemma in Transamerica and other films (The Journal of American Culture 36/1 3/2013). Tristan E. Booth: Queering the Queer Eye: The Stability of Gay Identity Confronts the Liminality of Trans Embodiment (Western Journal of Communication, 4/2011). John Philips: Transgender on Screen. (Palgrave: London. 2006) Joalle Ruby Ryan: Reel Gender: Examining the Politics of Trans Images in Film and Media. (2009.)

Poikkeuksen uutistapahtumakeskeisyydestä muodostaa esimerkiksi Julia Seranon klassikkoteksti *Skirt Chasers – Why the Media Depicts the Trans Revolution in Lipstick and Heels*, joka ilmestyi ensimmäistä kertaa osana Seranon laajempaa teosta *Whipping Girl: A transsexual woman on sexism and the scapegoating of femininity*. Serano lähestyy transnaisten arkkityyppejä mediassa ja esittää niiden olevan paitsi seksistisiä, myös erityisen *transmisogynian* värittämiä. Serano jaottelee kaksi päästereotypiaa: transsukupuoliset naiset esitetään amerikkalaisessa mediassa joko *huijaavana* tai *pateettisena* (Serano 2007, 227).

Käytän läpi tutkimuksen myös sukupuolentutkija ja filosofi Talia Mae Bettcherin ajatuksia. Bettcher ei ole varsinaisesti keskittynyt mediatutkimukseen, mutta käsittelee aihetta esimerkiksi Gwen Araujon murhatapausta tarkastelevassa artikkelissaan *Evil Deceivers and Make-Believers* (2007). Artikkelissa Bettcher kiinnittää huomiota transfobisiin representaatioihin ja transsukupuolisten kohtaamaan väkivaltaan. Nimensä mukaan teksti teoretisoi transihmisten esittämistä ”oikeasti” miehinä tai naisina – he joko huijaavat, pettävät tai kuvittelevat olevansa identifioitumaansa sukupuolta.

Suomessa sukupuolivähemmistöjä on tutkittu hyvin vähän. Ensimmäiset suomalaiset lääketieteelliset tutkimukset transsukupuolisuudesta on tehty vasta 1990-luvun alussa. Juridis-medikaalinen näkökulma on ollut sukupuolivähemmistöjen tutkimuksessa leimallista (Wickman 2007, 26). Varsinkin lääketieteellisissä tutkimuksissa transsukupuolisuus on tavattu esittää parannettavissa olevana sairautena. Yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa transsukupuolisuutta on lähestytty transsukupuolisten itseymmärryksen ja kokemuksen kautta. (Huuska 2010, 155–157.)

Intersukupuolisuutta on Suomessa tutkittu lääketieteen ulkopuolella muutamia kertoja, ja pääasiassa pro gradu -töinä (mm. Laakso 2007; Rissanen 2012). Intersukupuolisten representaatiota mediassa saati uutisteksteissä ei Suomessa ole tutkittu. Transvestisuuden tutkimus on jäänyt vielä pienempään rooliin: uusi tieto on syntynyt transsukupuolisuuden tai sukupuolen tutkimuksen yhteydessä (Leinonen 2005, 11).

Sukupuolivähemmistöjen representaatioiden tutkimus uutistekstissä on jäänyt yhden oppinäytetyön varaan. ”Puuttuva rasti – sukupuolivähemmistöt 2000-luvun uutisissa” on Turun ammattikorkeakoulusta valmistunut tutkimus sukupuolen moninaisuudesta uutistekstissä. Tiia Suorsan aineisto on kerätty lyhyeltä ajalta, ja tutkimusmateriaali tiukasti rajattu. Lisäksi aineistoon, joka on osittain päällekkäinen omani kanssa, on otettu mukaan vain ne jutut, joissa

sukupuolivähemmistöt ovat ollut selvästi olleet jutun pääaihe. Työn pohdinnossa Suorsa esittääkin, että monta nurkkaa aiheesta jäi vielä tutkimatta (Suorsa 2012, 61).

Queer-teoria on saanut vahvan jalansijan suomalaisessa sukupuolentutkimuksessa jo 1990-luvun alussa (Harju 2009). Queer-teorian ja median tutkimusta edustaa kenties tunnetuimmin taidehistorioitsija ja visuaalisen kulttuurin tutkija Leena-Maija Rossi. Hän on pohtinut sukupuolten ja seksuaalisuuksien rakentumista ja neuvottelua mainonnan alueella. Hän kuvaa mainoksia ja niiden sukupuolittuneisuutta yhtenä keskeisimpänä identiteettien muokkaajana mediakeskeisessä kulttuurissamme (Rossi 2003, 11). Muulla medialla, ja sen mukana myös uutistekstillä, ei liene sen vähäisempi rooli. Mediakulttuurin queer-luentaa on laajemmin tehnyt muun muassa myös Sanna Karkulehto vuoden 2011 teoksessaan *Seksin* mediamarkkinat.

Transgender studies -lähestymistapaa on käyttänyt muun muassa Emmi Välipassi (2013) artikkelissaan kodin ja yhteisön metaforista amerikkalaisten transmiesten lehdessä *Original Plumbing* ja Luca Tainio sukupuolentutkimuksen pro gradu -työssään, jossa käsitellään sukupuolen diskursiivista rakentumista sukupuolenkorjausprosessia koskevassa asiantuntijapuheessa (Tainio 2014).

Tutkimuskentällä on tehty hyvin vähän sukupuolivähemmistöjä koskevaa tutkimusta, joka kattaisi laajan otannan lehtitekstejä. Alueet on normaalisti rajattu tiukasti joko tiettyyn uutistapahtumaan tai sellaiseen aineistoon, joka käsittelee sukupuolivähemmistöjä selkeästi pääaiheenaan. Tämä tutkielma asettuu tuohon sokeaan pisteeseen. Olen kiinnostunut paitsi selkeistä representaatioista, myös pienemmistä, piiloutuvista ja merkitykseltään perkaamattomammista representaatioista.

4. SUKUPUOLI, HELPOMMIN TEHTY KUIN SANOTTU

Perinteinen sukupuolikäsitys jakaa sukupuolen kahteen dikotomiseen lokeroon: on miehiä ja on naisia. Nämä kaksi sukupuolta nähdään usein vastakkaisina ja samalla toisensa poissulkevinä – jos joku on mies, hän ei samalla voi olla myös nainen. Miehellä on pääasiassa miehiseksi nähtyjä biologisia ja sosiologia piirteitä, naisella naiselliseksi käsitettyjä. Tätä dikotomiaa tukevat yhteiskunnan perusrakenteet: henkilöturvaturunnuksissa meidät on syntymästä asti koodattu joko mieheksi tai naiseksi.

Sukupuolivähemmistöt rikkovat binaarista käsitystä pelkällä olemassaolollaan. Tämän takia yksinkertaiselta vaikuttava sukupuolen käsite on purettava ja rakennettava uudelleen.

Vaikka kahden sukupuolen malli nähdään luonnollisena tapana järjestää yhteiskunta, ei se historiallisesti katsottuna ole ainoa mahdollinen. Sukupuoleltaan harvinaislaatuisten stigmatisointi on ollut toki ollut yleistä kautta ajan ja kulttuurin, mutta monissa ei-länsimaisissa kulttuureissa sukupuolen monimuotoisuus on nähty luonnollisena tai ainakin hyväksyttävämpänä (Huuska 2010, 155).

Tässä luvussa avaan monimutkaista sukupuolen käsitettä tämän tutkimuksen kannalta tärkeimmistä näkökulmista. Tarkastelen etenkin sukupuolen teoretisoimiseen erikoistunutta feminististä tutkimusta ja siitä versoneita tutkimussuuntia.

Sen jälkeen avaan nykypäivän Suomessa käytettäviä termejä, jotka ovat vakiintuneet kuvaamaan sukupuolivähemmistöjä. Selvännän samalla tässä tutkimuksessa käyttämiäni termivalintoja.

4.1 Mies, nainen, joku muu

Sukupuolen kulttuurinen, juridinen ja anatominen määrittäminen ei ole niin yksinkertaista kuin arkikielessä oletetaan. Venhola (2001, 3) on jakanut sukupuolen nykykriteerit yhdeksään karkeaan kategoriaan. Tietyn sukupuolen kriteerit voivat täytyä täysin (ideaali, stereotyyppinen mies tai nainen) tai vaihtelevasti. Trans-ihmisten ja intersukupuolisten kohdalla kahtia jakavat kriteerit eivät täyty: he putoavat määrittelyiden väliin tai ulkopuolelle.

Sukupuolinormatiiviset ajatusrakenteet olettavat, että tiettyyn kehoon kuuluu luonnollisesti tietty identiteetti ja että sukupuolet ovat toisilleen vastakkaisia. Yhteiskunta ja kulttuuri rakentuvat näille stereotyyppisille oletuksille: ihmisten tulisi olla naisia tai miehiä biologisen

sukupuolensa mukaan ja käyttäytyä oletetusti naiselle tai miehelle tyyppillisellä tavalla. Jos sukupuoli ei toteudu normin mukaisesti, oletetaan kyseessä olevan sairaus tai vaje. (Seta 2015.)

Biologisia ja anatomisia sukupuolen määrittämisen keinoja ovat sukurauhasten määrittämä sukupuoli (munasarjat, kivekset), hormonien määrittämä sukupuoli¹¹ (testosteroni, estrogeeni), vartalon sisäiset ja ulkoiset sukupuolielimet (naisella emätin, kohtu, munatorvet, munasarjat, häpyhuulet ja klitoris; miehellä kivekset, eturauhanen, siementiehyeet, kivespussit ja penis), ja kromosomaalinen sukupuoli. Ihmisellä on 46 kromosomia, joista vain kaksi (X ja Y) vaikuttavat sukupuoleen. Miehen sukupuolikromosomit ovat XY- ja naisen XX-muotoa¹². (Venhola 2002, 3–5.)

Kulttuurisia ja sosiaalisia kriteerejä sukupuolelle ovat toissijaiset sukupuolen tunnusmerkit. Vaikkakin ruumiillisia, nämä merkit eivät suoraan kerro lääketieteellisessä mielessä sukupuolesta. Esimerkiksi vartalon karvoitus tai rintojen koko on merkki kahden sukupuolen eroista. Kasvojen karvoitus on kulttuurisesti yksinomaan miehinen tuntomerkki, rinnat puolestaan kuuluvat naissukupuolelle. Tärkeä kulttuurinen kriteeri ovat myös sukupuoliroolit – miten henkilö käyttäytyy, miten hän pukeutuu, puhuu, toimii ja reagoi. Sukupuoliroolit ovat erityisen kulttuurispesifejä, samoin kuin viimeinen kriteeri: sukupuoli-identiteetti, joka tarkoittaa yksilön käsitystä itsestään ja sukupuolestaan. Usein länsimaissa identifioidutaan miehen, naisen tai androgyynin kategoriaan. (ibid.)

Termillä sukupuolivähemmistö tarkoitetaan yleensä kaikkia sukupuolen rajamailla liikkuvia ihmisiä. Yleisin määritelmä pitää sisällään transihmiset (transsukupuoliset, transvestiitit ja transgenderit/ muunsukupuoliset¹³) sekä intersukupuoliset (Seta 2015).

Arkikielessä sukupuolen ja seksuaalisuuden eri termit sekoittuvat usein toisiinsa.

Tutkimusaineistosta ei välillä ole selvää mitä sukupuolivähemmistön osaa tarkoitetaan, vai puhutaanko sukupuolivähemmistöistä ollenkaan. Siksi käsittelen tässä tutkimuksessa koko

¹¹Kaikkien elimistöt erittävät kaikkia sukuhormoneja, vain määrät vaihtelevat.

¹²Naisella saattaa olla myös ylimääräisiä X tai Y –kromosomeja, mutta tämän ei nähdä vaikuttavan sukupuoleen.

¹³Sana transgender on suora lainaus englannista. Termi ei kuitenkaan käännny täysin suomeksi: *transgender* on englanninkielisessä käytössä enemmän sateenvarjotermi (vertaa ”trans*” ja ”sukupuolivähemmistö), joka viittaa paitsi sukupuoli-identiteettiin Suomenkielessä sillä viitataan pääasiassa sukupuoli-identiteettiin. (Kähkönen ja Wickman 2014, i.) Osa on ottanut käyttöönsä suomennoksen *muunsukupuolinen* tai *muusu*, joskin tämäkin termi on saanut kritiikkiä vähemmistön itsensä sisältä (ks. mm. Tainio 2014, 21).

sukupuolivähemmistön kirjoja. Pyrin samanaikaisesti kunnioittamaan identiteettien mahdollista liukuvuutta. Termit on aina luotu kuvaamaan olemassa olevia ilmiöitä. Ne eivät ole täydellisen kattavia tai täydellisen kuvaavia. Ne ovat ennen kaikkea apukeinoja ilmaisuun, myös sukupuolivähemmistöille itselleen. Koska sukupuolikategoriat ovat aina sopimuksenvaraisia, myös sukupuolien ulkopuolelle jäävät trans-ihmisyyt ja intersukupuolisuus on sopimuksenvarainen, ei objektiivisesti olemassa oleva ilmiö (Rissanen 2012, 6–7). Käsittelen sopimuksenvaraisuutta tarkemmin luvussa 5.

4.2 Sukupuolen lyhyt historia

Nykyiset sukupuolta koskevat käsitteet ovat nuoria. 1700-luvulle asti fyysisiä sukupuolia katsottiin käytännössä olevan vain yksi, ja vielä 1800-luvulla lähes kaikista sukupuolen ja seksuaalisuuden käsitteistä puhuttiin yhtenä ja samana – puhuttiin muun muassa fyysisestä ja psyykkisestä hermafrodiittisuudesta tai kaksineuvoisuudesta (Suhonen 2007, 53). Seuraavaksi perehdyn hieman tarkemmin länsimaisen sukupuolen termistön historiallisuuteen.

Mukailen alla etenkin Susan Strykerin ja Stephen Whittlen toimittaman *The Transgender Studies Reader* (2006) koottuja tekstejä sukupuolivähemmistöjen teoretisoinnin alkuajoilta. Kirja kokosi ensimmäistä kertaa yksien kansien alle kattavan kokoelman sukupuolivähemmistöjä koskevia tekstejä aina 1800-luvun ensimmäisistä lääketieteellisistä teoretisoinneista TGS:n uusklassikoihin. Kirjan heikkous tämän tekstin kannalta on artikkeleiden vähyyt intersukupuolisuuden historiasta. Lainaan etenkin kirjan toimittajien kirjoittamia lukujen esittelytekstejä,

Sukupuolen moninaisuuden määritelmät ovat kehittyneet usein samaa matkaa lääketieteen kehittymisen kanssa. Kuten jo luvun alussa mainitsin, sekä trans- että intersukupuolisten hoito on kehittynyt lääketieteen kehityksen mukana. Nykymuotoiset termit ovat alkaneet muotoutua samanaikaisesti.

Richard von Krafft-Ebing otti yhtenä ensimmäisistä tieteellisen näkökulman yksilöiden seksuaalisuuteen. Hänen teoksensa *Psychopathia Sexualis* loi taksonomian seksuaalisille häiriöille. Niiden joukossa oli myös *metamorphosis sexualis paranoica*, jonka Kraft-Ebing näki vakavimpana homoseksuaalisuuden muotona, nykypäivänä ”vääristymä” todennäköisesti diagnosoitaisiin käytännössä transsukupuolisuudeksi. (von Kraft-Ebbing 1886, 21.)

Seksologi Magnus Hirschfeld kirjoitti ensimmäisten joukossa sukupuolen olevan mahdollisesti jotakin muuta kuin absoluuttisesti mies tai absoluuttisesti nainen. Hän kirjoitti vuoden 1910

kirjassaan *The Transvestites* sukupuolivähemmistöistä ensimmäistä kertaa *ilmiönä*, joka erosi homoseksuaalisuudesta, fetisseistä tai psykopatologisesta sairaudesta. (Hirsfield 1910, 28.)

Sukupuolenkorjausleikkauksia tehtiin ensimmäistä kertaa jo 1920-luvulla. Meyerowitz tosin huomauttaa, että nämä leikkaukset eivät johtuneet niinkään siitä, että tieto sukupuolesta olisi lisääntynyt, vaan siitä, että tietoa uusista leikkaustekniikoista oli aiempaa enemmän. (Meyerowitz 2002, 5).

Sanaa "transsexual", josta juontuvat nykykäytössä olevat termit *transsexual* ja suomen kielen *transsukupuolinen* käytti ensimmäisenä todennäköisesti lääketieteen edustaja David Cauldwell vuonna 1949 ilmestyneessä artikkelissa *Psychopathia Transexualis*. (Cauldwell 1949, 21). Termin nykymuodon vakiinnutti lääkäri Harry Benjamin, joka oli myös ensimmäisiä transsukupuolisten leikkaushoitoja kehittäneitä lääkäreitä. (ibid. 45). Transvestisuus ja transsukupuolisuus siis alkoivat eriytyä toisistaan myös teoreettisesti 1950-luvulta lähtien.

Lääketieteellisellä termipelillä ei ole vaikutusta vain lääketieteeseen vaan myös sukupuolivähemmistöjen itseymmärrykseen. 1950-luvulta lähtien transihmiset ovat olleet jatkuvasti enenevässä määrin vaikuttamassa siihen, mitä termejä heistä itsestään käytetään ja miten rajat piirretään. Vahvaa lääketieteellistä ja ulkoa tulevaa määrittelytaustaa ei silti voida pyyhkiä pois. Siitä on silti ollut hyötyä: sana *trans(s)exual* antoi ihmisryhmälle tavan kuvata itseään ja keinon vaatia tarpeelliseksi kokemiaan lääketieteellisiä toimenpiteitä. 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa transsukupuolisuus alkoi hiljalleen kasvaa enemmän *identiteetiksi* pelkän hoidettavan sairauden sijaan. (Meyerowitz 2002, 8).

Intersukupuolisuuden historia on kytkeytyy lääketieteen historiaan jopa transsukupuolisuutta vahvemmin. Sukupuoleltaan epäselviä lapsia on syntynyt aina, mutta heihin suhtautuminen näyttää – ainakin anekdoottimaisten tietojen perusteella – olleen aiemmin vapaampaa kuin nykyisin. Kirsi Vainio-Korhonen kertoo sukupuoleltaan epäselvien näkyneen Ruotsin valtakunnan lakiteksteissä 1600-luvulta alkaen. Varsinaisesti intersukupuolisuuteen ei puututtu, ainoastaan avioliittolupaa hakiessa jouduttiin pohtimaan, olivatko "sukuelimet riittävän kehittyneet". Vainio-Korhosen mukaan intersukupuolinen sai itse päättää tai olla päättämättä sukupuoli-identiteettiään. 1600-luvun loppupuolella oikeuslääketieteen valta alkoi hamuta epäselviä sukupuolia selvitettäväkseen (Vainio-Korhonen 2012, 176–179).

1950-luvulla myös intersukupuolisuudesta tuli hoidettavissa oleva sairaus. Tämän kehityopsykologisen teorian pohjalta luotiin hoitomuodot, joilla lapsen sukupuoli pyrittiin "normalisoimaan" varhaisella kirurgialla, hormonihoidolla ja kasvatuksella.

Oletuksena oli, että tavallisen näköinen keho mahdollistaa normaalin sukupuoli-identiteetin ja normaalin seksuaalisen kehityksen (Transtukipiste 2015a). Pitkään hoitoparadigmana ollut ajatus siitä, että ihmisellä on yksi oikea sukupuoli, joka saatiin esille poistamalla kaikki ”turha”, väistyi uuden ajatuksen tieltä. Hoitokäytäntöihin vaikutti etenkin John Moneyn teoria siitä, miten jokainen lapsi on syntyessään sukupuoleltaan neutraali. Tällöin hänet saatettiin kasvattaa kumpaan tahansa sukupuoleen, kunhan sukupuolielimet saadaan näyttämään oikealta. (Rissanen 2012, 10–11.)

Suomessa ensimmäiset viralliset liikahdukset oikeuksien ajamisen puolesta nähtiin 1994, kun Seta perusti edelleen toimivan Transtukipisteen. Vuonna 2003 astui voimaan eduskunnassa kiihkeästi taisteltu translaki, joka kumosi kastroimislain. Transvestisuus poistettiin sairausluokituksesta vuonna 2011. (Seta 2015.) Tätä kirjoitettaessa, vuoden 2015 eduskuntavaalien alla, keskustelua käydään aktiivisimmin translain uudistamisesta. Vaatimuksena on esimerkiksi transihmisen oikeus itsemäärättelyyn ja sterilisointipakon poistaminen. Lakitekstin asiasisällön lisäksi myös sen kieli, joka puhuu edelleen transseksuaalisuudesta, on auttamattoman vanhentunutta. Sillä, mitä lakiteksti ja lääketieteelliset teokset sanovat, on edelleen vaikutusta sille miten sukupuoli nähdään ja mitä sukupuoli sitä kautta *on*.

4.2 Trans- mikä? Sukupuolivähemmistön termistöä

Transsukupuolinen on henkilö, joka kokee fyysisen syntymäsuupuolensa oman sukupuolensa vastaiseksi. Transsukupuolisuus voidaan määritellä kahdesta eri näkökulmasta, jotka tosin eivät sulje toisiaan pois. Ensimmäinen näkökulma suhtautuu transsukupuolisuuteen sukupuolen kokemisen kautta. Transsukupuolisuus nähdään yksilön henkilökohtaisena kokemuksena siitä, että hänen kehonsa ilmaisee hänen sukupuolikokemustaan väärin. Hänellä on ristiriita sisäisen sukupuolikokemuksensa ja ruumiillisten sukupuoliirteidensä sekä kulttuuristen sukupuoli-odotusten välillä. (ks. mm. Seta 2015; Transtukipiste 2015e.)

Toinen, medikaalinen näkökulma painottaa transsukupuolisuuden lääketieteellistä diagnoosia. Transsukupuolisuus on asetettu ICD-10 -tautiluokitukseen aikuisiän persoonallisuus- ja käyttäytymishäiriöihin tautinimikkeellä F64.0. Transsukupuolisuudelle asetetaan kolme diagnostista kriteeriä. Ensimmäinen on halu elää ja tulla hyväksytyksi vastakkaisen sukupuolen edustajana, mihin tavallisesti liittyy toive kirurgisesta ja hormonaalisesta hoidosta oman ruumiin muuttamiseksi toivotun sukupuolen kaltaiseksi. Toinen kriteeri on transsukupuolisen identiteetin kestäminen yli kaksi vuotta. Kolmannessa kriteerissä suljetaan pois mahdolliset

muut henkiset ja fyysiset häiriöt, kuten skitsofreniasta johtuva sukupuolikäsityksen vääristyminen tai kromosomipoikkeavuus. (Tiitinen, Suominen ja Holli 2003, 2046.)

Itsessään transsukupuolisuus ei ole mielenhäiriö (Transtukipiste 2015e). Keskustelua transsukupuolisuuden sairausdiagnoosista luopumisesta on käyty, sillä vastustajat kokevat diagnoosin patologisoivan sukupuolen moninaisuutta. Moni kokee diagnoosin kuitenkin tarpeelliseksi, jotta sukupuoliristiriitaa kokevat voivat saada tarvitsemaansa terveydenhoidollista apua. Taustalla on keskustelu myös siitä, nähdäänkö transsukupuolisuusidentiteetti ”kolmantena sukupuolena” vai onko transhoitojen tarkoituksena korjata sukupuoli toivotun kaltaiseksi kahden sukupuolen binaarin sisällä (Wickman 2001, 208-210). Tästä keskustelusta kirjoitan tarkemmin queer-teoriaa ja sen kritiikkiä käsittelevässä luvussa.

Transmies tai transsukupuolinen mies tarkoittaa naisesta mieheksi sukupuoltaan korjaavaa henkilöä – siis miestä, joka on syntynyt naisen kehoon. Vastaavasti miehestä naiseksi sukupuoltaan korjaava on transnainen. Transihmisyys tarkoittaa tässä tutkimuksessa kaikkia muita sukupuolivähemmistöjä paitsi intersukupuolisia.

”Transseksuaali” esiintyy edelleen esimerkiksi lainsäädännössä (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 563/2002). Termi on vanhentunut ja jäämässä pois käytöstä, sillä se viittaa harhaanjohtavasti seksuaalisuuteen, jonka kanssa sukupuoli-identiteetillä ei ole mitään tekemistä. Transihmisen seksuaali-identiteetti voi olla hetero, homo, biseksuaali tai jotakin aivan muuta.

Toinen vanhentunut ja usein transsukupuolisten itsensä mielestä loukkaava termi on sukupuolen vaihtaminen. Transsukupuolisen sukupuoli pysyy useimmin hänen oman käsityksensä mukaan entisellään, vaikka sosiaalinen ja juridinen sukupuoli sekä anatomia korjataan. (Alatalo 2012, 11.) Kyse ei siis ole yhden asian vaihtamisesta toiseen, vaan väärän asian korjaamisesta oikeaan.

Transvestiitti on mies tai nainen, jolla on tarve ilmentää itsessään ajoittain muunkin kuin syntymäsuolensa puolia. Tämä voi tapahtua esimerkiksi pukeutumalla, ääntä muuttamalla tai harrastusten kautta. Suurin osa transvestiiteista on heteroseksuaalisia miehiä. (Alatalo 2012, 6.) Transvestiitin sukupuolikokemus on usein liukuva: yksilö kokee usein olevansa sitä sukupuolta, jota kulloinkin ilmentää.

Vuonna 2011 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos poisti transvestismin sairausluokituksesta¹⁴, koska sen mukanaololle ei nähty enää kunnollisia lääketieteellisiä perusteluita. Transvestiitti saattaa jakaa rooli-identiteettinsä miehiseen ja naiselliseen puoleen, jolloin näiden vuorotellessa yksilö voi toteuttaa erilaisia puolia itsessään. Toisaalta transvestiittimies saattaa nähdä tietyt tunteet ja olotilat yksinomaan naisille kuuluvina. Tällöin hän saa naisroolissa kokea nämä tilat vapaammin kuin miehen roolissa. Kyseessä voi olla myös vaihtoehdoisen itsen tai uuden minäkuvan luomisen rooliminnan avulla. Sisäinen nainen voi olla myös eroottisen fantasian ilmenemistä tai osa seksuaalista skeemaa. (Transtukipiste 2015f.)

Transvestisuus sekoittuukin sukupuolivähemmistöistä eniten seksuaalisuuteen. Vaikka transvestisuuteen liittyy myös eroottista latausta, se ei ole käytöksen päämotiveija. Se ei kuitenkaan itsessään ole seksuaalisuutta siinä missä esimerkiksi hetero- tai homoseksuaalisuus, vaan sukupuolisuuden ilmiö.

Muunsukupuolinen (transgender) tarkoittaa ihmistä, jonka sukupuoli on yhdistelmä mieheyttä ja naiseutta. Muunsukupuolinen saattaa kokea itsensä myös sukupuolettomaksi ja monisukupuoliseksi. (Seta 2015.)

Transgender tai muunsukupuolinen elää kahden sukupuolen rajalla, välillä tai ulkopuolella. Hän saattaa korjata kehoaan tai saattaa olla korjaamatta. Muunsukupuolisuus korostaa sukupuolen kokemista tai identiteettiä. Muunsukupuolisten käsitys sukupuolesta on moninainen, ei vain kaksinainen. Sama ei välttämättä pidä paikkansa muissa sukupuolivähemmistöissä. Muunsukupuolisuus on identiteetti, jota on vaikeaa vangita sanoihin. Yksi kutsuu itseään sukupuolettomaksi, toinen kaksi- tai monisukupuoliseksi, kolmas sukupuolen sekoittajaksi, neljäs transgenderiksi ja viides joksikin ihan muuksi. Perusajatus on kuitenkin sukupuolen määrittäminen vapaasti ilman perinteisiä naisen ja miehen kategorioita. (Transtukipiste 2015b.) Suomessa transgender-diagnoseja on tehty vain muutamia, ensimmäinen vuonna 2004 Tampereen yliopistosairaalassa (Suhonen 2007, 64).

Pyrin käyttämään tässä tutkimuksessa mahdollisimman selkeää yleiskieltä. Siksi en ole ottanut käyttöön 2010-luvulla queer-teoreettisessa tekstissä yleistynyttä tähden kanssa kirjoitettua termiä trans*, jolla viitataan sateenvarjotermimäisesti kaikkiin sukupuolen variaatioihin ja identiteetteihin (ks. mm. Kähkönen ja Wickman 2013, i; Bettcher 2014). Tämän termin sijasta

¹⁴Sairausluokituksessa transvestismi oli liitetty sadomasokismin ja fetismin kanssa samaan kategoriaan. Kaikki kolme poistettiin luokituksesta yhtä aikaa. Luokitus antoi kuvan transvestismista seksuaalisuuden muotona, vaikka kyse on yhtä lailla, joskus enemmänkin sukupuoli-identiteetistä.

käytän suomen kielessä käsittääkseni yleiskielisempää ja vähemmän poliittisesti latautunutta termiä *sukupuolivähemmistöt*. Käytän termiä Seta ry:n määritelmän mukaan: sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transihmiset (transsukupuoliset, transgenderit ja transvestiitit), intersukupuoliset ja muunsukupuoliset henkilöt (Seta 2015).

Samasta selvytyden syystä käytän paikoin myös kyseenalaista termiä ”syntymäsukupuoli”. En viittaa termillä siihen, että transgender-ihminen olisi ”oikeasti” syntynyt mieheksi, tai että transmies olisi ”oikeasti” syntynyt naiseksi, vaan kuvaamaan henkilölle syntymän yhteydessä *määriteltyä* sukupuolta.

Kuten Kähkönen ja Wickman toteavat SQS-lehden johdannossa, termit ovat jatkuvasti liikkeessä, ja ne liikkuvat etenkin erilaisten teoreettisten ja kriittisten painotusten mukana. Kaikki yritykset määritellä sukupuolen kokemuksia ovat samalla myös ongelmallisia ja rajoittavia jostakin näkökulmasta (Kähkönen ja Wickman 2013, i-ii). Termivalinnat tässä pro gradu –työssä eivät pyri väheksymään ketään.

4.3 Virhe vai variaatio? Intersukupuolisuuden määritelmä ja tulkinnat

Tässä alaluvussa avaan tarkemmin intersukupuolisuuden käsitettä. Se eroaa muista sukupuolivähemmistöistä selvästi: kyseessä on lääketieteellisesti usein jo syntymän yhteydessä todettava tila kahden anatomisen sukupuolen välimaastossa, ei ensisijaisesti omaan sukupuoli-identiteettiin liittyvä tila kuten transihmisyyttä. Monet intersukupuoliset eivät välttämättä edes koe kuuluvansa sukupuolivähemmistöön. He eivät välttämättä edes tiedä syntyneensä intersukupuoliseksi.

Intersukupuolisuus voidaan nähdä joko patologisessa valossa sukupuolen kehityksen häiriönä tai vaihtoehtoisesti sukupuolen luonnollisena vaihteluna. Itsessään intersukupuolisuus ei ole henkeä tai terveyttä uhkaava sairaus. (Transtukipiste 2015a.)

Intersukupuolisuus tarkoittaa synnynnäistä tilaa, jossa ihmisen sukupuolta määrittävät fyysiset tekijät tai ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti miehen tai naisen (Seta 2015). Syntyvistä lapsista yhden viidestä tuhannesta arvellaan olevan intersukupuolisia (Huuska 2009, 1). Määrää on vaikea arvioida tarkasti, sillä osa intersukupuolisista ei tiedä lapsena tehdyistä korjausleikkauksista tai heidän intersukupuolisuuttaan ei ole edes diagnosoitu. Huuska on arvioinut, että käsite *intersukupuolisuus* otettiin Suomessa käyttöön Trasek ry:ssä sekä Transtukipisteessä vuoden 2004 aikana. Päätöksen takana oli halu kunnioittaa ryhmän omaa tapaa määritellä itsensä (ks. Laakso 2007, 19.)

Epäselvän sukupuolen diagnoosi voidaan tehdä jo vastasyntyneelle, mikäli genitaaleista ei ole selkeästi pääteltävissä vauvan sukupuolta. Useimmiten vastasyntyneen genitaalien ulkonäkö poikkeaa totutusta vain koon tai muodon perusteella. Kyseessä voi olla tavallista pienempi penis tai suurempi klitoris. (Laakso 2007, 51.)

Intersukupuolisuus ei ole yksi ainoa sairaus tai variaatio. Fyysisen sukupuolen monimuotoisuuden aste vaihtelee yksilöillä ja eri tiloissa. Yleisin tila on CAH (congenital adrenal hyperplasia), jossa lapsen sukupuolielimet muistuttavat joko suurentunutta klitorista tai pientä penistä. Lapsella on naisen sisäiset sukuelimet ja yleensä lisääntymiskykyisyys naisena. Kahdella intersukupuolisella ei välttämättä ole paljoakaan yhteistä keskenään; yhteistä on vain se, ettei vartalo vastaa perinteistä käsitystä sukupuolesta. Määrittely ei ole helppoa: jopa asiantuntijat ovat eri mieltä siitä, mikä lasketaan intersukupuolisuudeksi. (Rissanen 2012, 6–7.)

Jos intersukupuolisuus nähdään korjattavana poikkeavuutena, kirurginen hoito voidaan aloittaa jo vauvaiässä. Toinen koulukunta painottaa intersukupuolisen henkilön oikeuksia – oikeutta itsemääräämiseen ja koskemattomuuteen. Samaan ongelmavyhteen liittyvät myös intersukupuolisen oikeus tietää sukupuolestaan. Lisäksi käydään keskustelua siitä, voidaanko intersukupuolisuutta ehkäiseviä hoitomuotoja sallia, jos niihin liittyy riskejä tai eettisiä huolia. (Transtukipiste 2015a.)

1950-luvulta lähtien länsimaissa on ollut voimassa erityinen hoitoparadigma, jonka perusajatuksen kuuluu säilyttää henkilön lisääntymiskyky, jos se on mahdollista, ja saada aikaan yksilölle hyvä (hetero-)seksuaalinen toimintakyky. Is-lapsesta saatetaan leikkauksilla ja hormonihoidoilla tehdä tyttö, jos katsotaan, ettei penis ole "tarpeeksi suuri". (mm. Huuska 2009, Laakso 2007, 51, 57.) Vastaavasti "oikea" vagina on sellainen, johon mahtuu normaalinkokoinen penis. Liian lyhyt vagina pidennetään ja liian suuri klitoris joko pienennetään tai poistetaan kokonaan, jotta se ei näyttäisi penikseltä (Rissanen 2012 11–12).

Optimointia on Huuskan (2009) mukaan kritisoitu äänekkäimmin 1990-luvulta lähtien. Lapsia on leikattu varhaislapsuudessa pääasiassa tytöiksi - vagina on helpompi muodostaa kuin penis – vaikka leikkausten riskit tiedetään. Toimenpiteen seurauksena voivat olla tunnottomuus, kipu ja orgasmivaikeudet. Kaikki lapset eivät tunne kasvatussukupuoltaan oikeaksi. Myös jälkihoito voi olla traumaattista: vanhempi voi joutua hoitamaan pienelle lapselle leikattua emätintä työntämällä sinne toistuvasti mekaanisen esineen, ettei emätin kuroutuisi kiinni.

Paradigma on muuttumassa, mutta edelleen lääketieteessä ollaan varsin yksimielisiä siitä, että lapselle on tärkeää valita kasvatussukupuoli. Suomen hoitolinjaukset vaativat yhtä lailla sukupuolen mahdollisimman varhaista päättämistä. Leikkauksia vauvoille tehdään Suomessa edelleen. (Suomalainen 2012.) Nykyinen kriitiikki perustuu sekä varhaisten leikkausten traumatisoivaan vaikutukseen sekä kahden sukupuolen pakeroon.

Intersukupuolisten itsensä identiteetit eivät nimittäin välttämättä istu valmiiksi asetettuun sukupuoleen – osalla sukupuoli-identiteetti saattaa asettua lokeroon intersukupuolinen, eli ei mies eikä nainen. Toisaalta intersukupuolisuus ei välttämättä ole lainkaan osa yksilön identiteettiä, jolloin koko termi tuntuu vieraalta tai jopa negatiiviselta leimalta.

5. SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT TEORIAN KOHTEENA

Tässä luvussa avaan nimenomaan sukupuolivähemmistön teoretisoinnin lyhyttä perinnettä. Lähdän liikkeelle feministisen tutkimuksen suhteesta sukupuolivähemmistöihin. Siirryn sitten queer-teoriaan, joka syntyi sekä reaktiona että jatkeena sekä perinteiselle feministiselle että homo- ja lesbotutkimukselle. Lopulta esittelen queer-teorian kaksoissisaren *transgender studiesin* eli TGS:n.

Feministisessä tutkimuksessa on 1970-luvulta asti hahmoteltu jakoa biologiseen (sex) ja sosiaaliseen (gender) sukupuoleen. Biologinen viittaa tässä anatomis-fysiologisiin eroihin. Sosiaalinen sukupuoli tarkoittaa sitä, miten sukupuoli ilmenee sosiaalisten, kulttuuristen ja psykologisten rakenteiden vaikutuksesta (Liljeström 1996, 115). Sosiaalinen sukupuoli on tämän näkemyksen mukaan siis ikään kuin rakentunut biologisesti ja luonnollisesti annetun sukupuolen päälle.

1990-luvulla yleistynyt kritiikki sex/gender -jakoa kohtaan näki biologisen sukupuolen yhtä lailla luokittelun ja nimeämisen tuotteena. Kehot eivät jakaudu kahteen selvään eri kategoriaan siis edes biologisesti. Tästä selkein esimerkki löytyy intersukupuolisista, epäselvän sukupuolen välitilassa syntyneistä lapsista. Länsimaisissa sukupuolittuneissa yhteiskunnissa heidät tosin pyritään mahdollisimman nopeasti ”todistamaan” joko tytöksi tai pojaksi, ”todellisen” sukupuolen mukaiseksi. (Laakso 2007, 9–11.)

Yksi kritiikin keskeisimmistä ajatuksista on Judith Butlerin esittämä ajatus *sukupuolen performatiivisuudesta*. Butlerin mukaan sukupuoli ja seksuaalisuus rakennetaan kielellisenä ja fyysisenä toistona. Sukupuoli ei siis ole olemassa luonnostaan tai itsestään. Se ei ole yksittäinen teko, vaan toistoa ja rituaali. Myös biologinen sukupuoli on kielellisesti rakennettu ja toiston kautta luonnollistettu. Tapa sukupuolittaa ruumiita anatomisten, hormonaalisten tai geneettisten seikkojen perusteella on samassa määrin kulttuurin tuotetta kuin sosiaalinen sukupuoli (Butler 2006, 17). Biologiset piirteet ovat toki tosiasioita, mutta myös ne ovat kulttuuristen merkitysten läpikäymisiä. Nämä kulttuuriset selitykset kuitenkin usein ajatellaan ”luonnolliseksi” sukupuoleksi. (Wilchins 2007, 136.)

Jan Wickman (2001, 13) tiivistää *luonnollistetun binaarisen sukupuolimallin* kolmeen oletukseen. Ensinnäkin oletetaan, että olemassa on kaksi ja vain kaksi sukupuolta. Ihmiset jakautuvat miehiin ja naisiin. Toiseksi sukupuoli on biologian sanelema: sosiaalinen sukupuoli on vain biologian ilmaisua. Kolmanneksi sukupuolen (niin sosiaalisen kuin biologisen) oletetaan

olevan pysyvä, joten sitä ei voida aidosti muuttaa tai vaihtaa. Jyrkkä ja keinotekoinen vastakkainasettelu ja kahtiajakautuneisuus sukupuolten välillä tarkoittaa toisaalta sukupuolikategorioiden sisäistä yhdenmukaistamista ja yksinkertaistamista (Rossi 2010, 23) mutta myös sukupuolivähemmistöjen (transihmisten ja intersukupuolisten) näkymättömäksi tekemistä.

5.1 Feministinen tutkimusperinne ja sukupuolivähemmistöjen marginaalisuus

1950-luku toi tullessaan leikkaustekniikoiden kehityksen ja plastiikkakirurgian esiin nousun. Se johti intersukupuolisten leikkausoperaatioihin – ja ensimmäiseen todella mediakohun aiheuttaneeseen sukupuolenkorjausprosessiin. Yhdysvaltalainen viihdetaitelija Christina Jorgensen nousi 1953 ensimmäiseksi varsinaisen trans-julkisuuden henkilöksi. Muutamaa vuotta myöhemmin intersukupuolisuuden pakkoleikkausten pioneeri John Money kollegoineen otti käyttöön sanan *gender* kuvaamaan biologisen ja sosiaalisen sukupuolen eroa. Hiljalleen termi vakiintui feministiseen sanastoon, mutta väittely biologisen ja sosiaalisen sukupuolen olemassaolosta oli alkanut jo ennen kriittisen teoretisoinnin esiinmarssia. Vuonna 1966 Johns Hopkinsin yliopisto avasi yksikön sukupuolenkorjausleikkauksia varten, ja vuonna 1980 transsukupuolisuus lisättiin DSM-sairausluokitukseen. (Bettcher 2014.)

Feministinen tutkimus heräsi ”ongelmaan” toisen aallon nousun myötä¹⁵. Kun sukupuoli nähtiin sotakenttänä ja rajalinjat oli piirretty mieheyden ja naiseuden välille, mihin mahtuvat ne, jotka vaihtavat puolta kesken kaiken? Toisaalta aihetta käsittelevät tekstit käyttivät transsukupuolisuutta esimerkkinä osoittamaan sosiokulttuurisen sukupuolen rakentumisen biologiasta riippumatta (Kähkönen ja Wickman 2013, ii). Toisaalla ei-transfeminismin reaktio oli vahvempi: trans-ihmisiä, etenkin transsukupuolisia, pidettiin radikaalifeminismin kannalta epäilyttävinä, joko rintamakarkureina tai vakoojina (Bettcher 2014).

Ajan radikaalifeministiset tutkimukset transsukupuolisista tihkuvat epäluuloisuutta. Yksi vaikutusvaltaisimmista alkuvaiheen kirjoituksista oli Janice Raymondin teos *The Transsexual Empire: The Making of the She-Male*, jossa hän ilmoittaa sukupuoltaan korjanneiden olevan edelleen alkuperäistä sukupuoltaan kaikista tempuista huolimatta, sillä naiseksi pääsee vain oikeiden kromosomien kautta. Lisäksi mtf-transsukupuoliset eivät ole kokeneet naiseksi

---

¹⁵Feminismin ensimmäinen alkoi 1700-luvun lopulla ja keskittyi miesten ja naisten tasa-arvoon. Toisen aallon voi nähdä alkaneen 1960-luvulla Yhdysvalloista. Toiseen aaltoon kuuluvat sellaiset feministiset liikkeet kuten radikaalifeminismi, kulttuurifeminismi ja marxilainen feminismi. Kolmannen aallon voi nähdä alkaneen 1990-luvulla postmodernin paradigmanmuutoksen myötä.

tulemisen tuskaa kasvamalla naiseksi sorron alla, vaan saaneet epäreilun ohituspassin naiseuteen. Hänen mukaansa kyse on perinteisten sukupuoliroolien ilmentymisestä sukupuolen sorron kautta: transsukupuolisten identiteetti johtuu jäykän sukupuoliroolin tekemästä hallasta heidän todellista sukupuoltaan kohtaan. (Raymond 1979.)

Vastaisku alkoi muutamaa vuotta myöhemmin ja kulminoitui etenkin avoimesti transsukupuolisen Sandy Stonen esseessä *The Empire Strikes Back: A (Post-)Transsexual Manifesto* vuodelta 1991. Bettcherin mukaan essee on myös queer-tutkimuksen (ja transgender researchin) perustuskivi: sen radikaali ajatus oli tuoda transihmiset oman representaationsa herroiksi. Tätä ennen transihmisyyttä oli näkynyt tutkimuksessa joko teoreettisena pohdintana tai analyysin kohteena ilman omaa ääntä. 1990-luvulla sukupuolivähemmistöjen omat äännet alkoivat kuulua keskustelussa entistä vankemmin, muun muassa Leslie Feinbergin ja Kate Bornsteinin suosittujen kirjojen myötä. (Bettcher 2014.)

Myös homo- ja lesbotutkimuksessa tapahtui viimeistään 1990-luvulla sama paradigman murros kuin feministisessä tutkimuksessa. Essentialismin ja sex/gender-jaon purkaminen muuttivat tutkimussuuntaa monimuotoisemmaksi. Tästä huolimatta homoseksuaalisuuden tutkimus on käsitellyt sukupuolen moninaisuutta usein niin, että sitä ei ole osattu tunnistaa, vaan se on tulkittu osaksi homo- ja lesbohistoriaa. Sukupuolivähemmistöt ohitetaan usein sivulauseessa ja ne nähdään historiattomana ja teoretisoimattomana kategoriana. (Ks. Suhonen 2007, 56). Homo- ja lesbotutkimuksella on ollut paikoin muutenkin kitkainen suhtautuminen sukupuolivähemmistöjen edustajiin. (Ks. mm. Stryker 2006, 27–29; Namaste 2000, 11–14.)

Akateemisen maailman ulkopuolella sukupuolivähemmistöjä suljetaan edelleen pois feministisistä ja seksuaalivähemmistöjen etuja ajavista järjestöistä. Yhdysvalloissa kenties tunnetuin kiista on feministisen musiikkifestivaali Michigan Womyn's Music Festivalin käytäntö päästää vain "naiseksi syntyneitä naisia" (womyn-born-womyn) osallistumaan tapahtumaan. Festivaalista on vuosien saatossa tullut eräänlainen symboli transihmisten, etenkin transnaisten, poissulkemisen käytännöille. (Williams 2013). Suomessa samankaltaista keskustelua on käyty muun muassa siitä, pääsevätkö transnaiset jäseniksi vain naisille tarkoitettuihin ryhmittymiin. Naisialiitto Unioni hyväksyi itsemäärittelyn naiseuden perustaksi vasta vuonna 2014 (Naisunioni 2014). Ainakin Suomessa asenteet ovat siis muuttumassa itsemäärittelyn suuntaan. Samoin Yhdysvalloissa sukupuolivähemmistöt – transsukupuoliset eturintamassa – ovat jo pitkään raivanneet itseään aktiivisiksi keskustelijoiksi, tutkijoiksi ja tekijöiksi.

5.2 Queer-teoria

Etenkin Foucault'n ja Derridan teoreettisesta työstä ja Judith Butlerin sekä Eve Kosofsky Sedgwickin ajatuksista ammentava queer-teoria¹⁶ ei ole yksiselitteinen eikä helposti määriteltävä käsite. Se pyrkii haastamaan niin feministisen kuin lesbo- ja homotutkimuksen peruskäsitteitä, lähtökohtia ja lähestymistapoja. (Bettcher 2014.) Queer-lähestymistapa tarkoittaa tutkimusotetta, jossa analysoidaan normaaliuden rajoja – miten normin, poikkeavuuden ja normaaliuden käsitteet rakentuvat, miten niitä käytetään eri keskusteluissa ja millaisiin ymmärtämisen tapoihin ne käyttäjänsä sitovat.

Queer avaa ja purkaa kieltä. Tarkoituksena ei siis ole kysyä mitä jokin on, mikä sen aiheuttaa tai mikä on perimmäinen totuus sen takana, vaan mitä merkityksiä käsite on saanut eri aikoina ja keskusteluissa, miten sitä kuvataan ja mihin sitä käytetään yhteiskunnallisesti tai kulttuurisesti (Hekanaho 2010, 146–149). Essentialismin sijasta queer korostaa seksuaalisuuden ja sukupuolen kulttuurisesta rakentumisesta. Ne jaot ja rajanteot, jotka nykykulttuurissa näyttävät luonnollisina (kuten jako miehiin ja naisiin) eivät välttämättä ole olleet samankaltaisia toisessa ajassa ja paikassa, eikä niiden kuuluisi olla oletusarvoisia nykyäänkään. Queer-teoria on sydämetään poliittista – se puhuu mielellään vallasta ja identiteetistä, kielestä ja erosta (Wilchins 2004, 5).

Yksi queer-teorian keskeisimmistä käsitteistä on heteronormatiivisuus. Heteroseksuaalisuutta pidetään lähtökohtana, johon kaikki muut seksuaalisuudet vertautuvat poikkeuksina. Alun perin nimenomaan homo–hetero-binaaria kyseenalaistanut queer-teoria on laajentunut epäilemään kaikkia kategorioita ja dikotomioita, kahtiajakoja. Näistä kahtiajaoista oman tutkimukseni kannalta on me–muut-jako, ajatus siitä että jotkut sukupuolet ovat hyväksyttäviä ”meihin” kuuluvia sukupuolia, toiset kummallisia, erikoisia tai jopa ei-sukupuolia. ”Normaali” voi olla normaalia vain rakentuessaan ”toista” vasten. Näin ollen cis-sukupuolisuutta (normaali) ja sukupuolen muunnelmia (toiset) ei voi tulkita poissulkeviksi kategorioiksi, vaan ne ovat enemmänkin dynaaminen kokonaisuus. (Hekanaho 2010, 149.) Transihmisyys on tässä mielessä teorialle keskeinen konsepti: se rikkoo sekä sukupuolisuuden että seksuaalisuuden binaaria (Wickman 2001, 49–50).

---

¹⁶*Queer* tarkoittaa kieroja, vinoja ja outoja. Sitä on käytetty pitkään haukkumanimenä. Poliittiseksi ja teoreettiseksi termiksi se nousi nimenomaan historiansa takia: LGBT-yhteisö on ottanut queerin käyttöön virittääkseen sanan uudelleen positiivisempaan merkitykseen. Suomeksi queerista käytetään joskus termiä *pervo*, *pervotutkimus*; tai termiä *vinokas*.

Juuri tämä sinänsä arvokas huomio on samalla kaksiteräinen miekka. Sukupuolivähemmistön itse ilmaistut identiteetit eivät aina sovi queer-teorian mukaiseen malliin sukupuolivähemmistöistä: ne eivät ole ollenkaan tai tarpeeksi *queeria*. (Willox 2003, 410.) Jos transsukupuolinen kokee olevansa ”mies, joka on syntynyt naisen ruumiiseen”, eli ei koe olevansa jotakin muuta sukupuolta kuin binaarista mies/nainen -jakoa, hänen identiteettinsä ei ole kiinnostava queer-teorian rajoja rikkovan teorian kannalta. Talia Mae Bettcher on useaan otteeseen nostanut tarpeen kunnioittaa myös niitä transihmisiä, jotka löytävät identiteettinsä ongelmattomasti kahden sukupuolen mallista (Bettcher 2014).

Queer-teorian kärkevin kritiikki tulee useimmiten transihmisiltä. Monet kriitikoista liittyvät teorian taipumukseen esittää transsukupuoliset ruumiittomana vertauskuvana. Viviane Namaste (2000) kritisoi queer-teoriaa poliittisesta näkökulmasta: queer unohtaa transihmisten fyysisen todellisuuden ja sorron, ja pelkistää heidät vertauskuviksi (13). Jay Prosser puolestaan käsittelee sukupuolenkorjauksen läpikäyneiden ihmisten kokemusten perusteella queer-teorian tapaa irrottaa transihmiset ruumiillisuudestaan (Prosser 1998). Moni transsukupuolinen, kirjoittaa Prosser, haluaa olla juuri sitä mistä queer-teoria ylevästi kirjoittaa itsensä yli – he eivät halua olla performatiivisuuden esimerkkejä, he haluavat vain *olla* (ibid. 32). Queer-tutkimus on saanut kritiikkiä myös transihmisten unohtamisesta: kuten homo- ja lesbotutkimuksessa, transihmiset tuntuvat jäävän teoretisoinnin tasolla vain ohimeneviksi maininnoiksi, jonne queer-teoria siirtää kaikki sukupuolen erikoisuudet (Stryker 2004, 214).

Tästä kritiikistä on versonut sen kaksoissisar transgender studies (Stryker 2004, 212). Sisäruukset näyttävät niin samalta, että niiden eroavaisuuksista väännetään teoreettisella kentällä edelleen kättä: ne käyttävät samoja termejä, ovat kiinnostuneita samoista asioista ja katsovat usein samaan suuntaan tutkimuksissaan.

Seuraavassa luvussa käsittelem tarkemmin tutkimukseni taustalla vaikuttavan transgender studiesin teoreettista taustaa ja piirteitä.

5.3 Sukupuolivähemmistöjen tutkimus

Transgender studies (tästäedes TGS)¹⁷ eli sukupuolivähemmistöjen tutkimus on 1990-luvulla syntynyt tutkimusasetelma. Sen juuret ovat sukupuolentutkimuksessa, homo- ja

¹⁷ ”Sukupuolivähemmistöjen tutkimus” on myös suomennettu muotoon trans*tutkimus (ks. mm. Tainio 2014, Kähkönen & Wickman 2014). Käytän itse johdonmukaisesti tekstissäni termiä *sukupuolivähemmistö* termin *trans** sijaan, joten käytän teoreettisesta taustasta joko sen englanninkielistä nimitystä ”transgender studies”, lyhennettä TGS tai karkeaa suomennusta *sukupuolivähemmistöjen tutkimus*.

lesbotutkimuksessa sekä queer-teoriassa – ja näiden kaikkien myötä myös feministisessä tutkimuksessa. Kaikki näistä tutkimussuunnista korostavat median vaikutusta julkiseen mielipiteeseen ja päätöksentekoon. Ne keskittyvät katsomaan tutkimusongelmia nimenomaan sukupuolen binaarin ulkopuolelta tai yleisemmin sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta. Yhtäläisyyksistä huolimatta TGS on syntynyt nimenomaan kriitistä toisaalta medikalisoitua ruumisdiskurssia, toisaalta queer-teorian ruumiitonta sukupuolikäsitystä vastaan. (Landau 2012.) Sen näkökulmat ovat usein tuki lähellä queer-teoriaa, mutta eivät kuitenkaan yhtäläisiä. Susan Strykerin mukaan TGS syntyi siitä turhautumisesta, jota sukupuolivähemmistöjen tutkijat kokivat feminismiin ja queer-teorian välissä – kumpikaan teoreettinen suuntaus ei kyennyt kirjoittamaan auki transihmisten elettyä monimutkaisuutta. Transgender studies pitää itsepintaisesti yllä asioita, joihin queer-teoria ei aina ymmärrä tai halua puuttua, ja toimii jopa ikään kuin queer-teorian vihaisena varjona. (Stryker 2004, 214.) Transsukupuolisuus, paradoksaalisesti, paljastaa queer-teorian rajat (Prosser 1998, 6).

TGS tutkii usein queer-teorian tapaan populaarikulttuuria, elokuvaa, televisiota, internetiä ja uutismediaa, samoin kuin juurensa. Sen kiinnostuksen kohteena ovat kaikki sukupuolen variaatiot: transsukupuoliset, muunsukupuoliset, ristiinpukeutajat, transvestiitit, drag-artistit, intersukupuoliset ja lukemattoman monet muut binaarimallista poikkeavat identiteetit. Se pohtii ”sukupuolen epätyypillisyyttä”, sukupuolen sijoittumista vartaloon ja subjektiivisia identiteettejä (Stryker 2006, 3).

Bettcherin (2014) mukaan TGS:n paradigma löytyy kolmesta ajatuksesta, jotka esitettiin jo Sandy Stonen rajoja rikkovassa esseessä vuonna 1991. Ensinnäkin sukupuolivähemmistöihin kohdistuva sukupuoleen liittyvä syrjintä tulee tunnistaa erilliseksi seksistisestä sorrosta. Toiseksi on tunnistettava trans-ihmisten ongelmallinen istuminen binaarisiin *miehen* ja *naisen* kategorioihin. Kolmanneksi jää sukupuolen variaatioiden näkyvyyden kannattaminen.

Transgender studies ei siis ole kiinnostunut ainoastaan representaatiosta vaan myös materiaalisista olosuhteista ja keskittyy usein nimenomaan niiden vuorovaikutukseen. Se on kiinnostunut kaikesta, mikä häiritsee, epäluonnollistaa, uudelleenmuotoilee ja tekee näkyväksi normatiivisia yhteyksiä; se on kiinnostunut niistä rooleista joita tietynsukupuoliselle (tai -vartalosiselle) ihmiselle annetaan ja miten näitä pidetään yllä. Transgender studies tutkii ruumiiden erilaisuuksia ja analysoi, miten nämä erilaisuudet muodostuvat yhteiskunnan vallan käytön paikoiksi. ”Ero” ja ”hierarkia” eivät siis ole pelkkiä abstraktioita. (Stryker 2006, 30–31)

Sukupuolivähemmistöjen tutkimus sai jalansijaa 1990-luvun loppupuolelta asti. Suuntauksen virstanpylväät, *The Transgender Studies Reader* julkaistiin vuonna 2006, sen jatkoteos *The Transgender Studies Reader* vuonna 2013. Ensimmäinen teos keskittyy kokoamaan yhteen sukupuolivähemmistöjen klassikkotekstit, toinen syventyy laajentamaan teoreettisen kentän laajuutta etenkin purkamalla transnormatiivisuutta. Vuonna 2014 Arizonan yliopistoon perustettiin transgender studies -tutkimusryhmä, ja samana vuonna alkoi ilmestyä ensimmäinen transasioita ei-lääketieteellisesti käsittelevä *Transgender Studies Quarterly* Susan Strykerin ja Paisley Currahin toimittamana. (Kähkönen ja Wickman 2014, v–vi.)

TGS siis kyseenalaistaa queer-teorian ajoittain välinpitämättömän ja ajoittain binaarin rikkomista juhlistavan suhtautumisen sukupuolivähemmistöjen identiteetteihin. Sukupuolivähemmistöön kuuluvat eivät aina allekirjoita queer-teoriaa ja sen sukupuolen liikkuvuutta yksiselitteisesti: transsukupuoliset, jotka kokevat syntyneensä väärään sukupuoleen ja käyvät läpi sukupuolenkorjausprosessin, ovat monin tavoin vastakarvassa queer-teorian lähtökohtaisten ajatusten kanssa. Samoin harva intersukupuolinen ajattelee olevansa ”kolmatta sukupuolta” tai sukupuolirajojen ulkopuolella. TGS painottaa ruumiillisuutta ja identiteettejä – niitä ongelmia, joista queer-teoria joskus pyrkii vapautumaan. Kiihkeää kriittistä keskustelua queerin ja TGS:n eroista ja yhtäläisyyksistä käydään edelleen, mutta usein dialogia rakentavassa hengessä (Kähkönen ja Wickman 2014, iii).

Tässä tutkielmassa käytän transgender studiesin ajatusmaailmaa lähtöoletuksena tutkimustulosteni tulkitsemiselle. Koen, että tutkimussuunta antaa enemmän tilaa *sekä* sukupuolen variaatiolle *että* pysyville sukupuoli-identiteeteille.

Tarkoitus on pohtia sukupuolivähemmistön sukupuoli-identiteetin merkitystä median käsittelemänä väheksymättä perinteiseen sukupuolijärjestelmästä ammentavia identiteettejä. Painotus on nimenomaan henkilön itse ilmaisemissa identiteeteissä ja niiden kunnioittamisessa, ovat ne perinteisen sukupuolimallin mukaisia tai jotakin aivan muuta.

6. KRIITTINEN DISKURSSIANALYYSI TUTKIMUSMETODINA

Diskurssianalyysi tutkii, miten kieltä käytetään. Se on pikemminkin väljäreunainen teoreettinen viitekehys, ei varsinainen tutkimusmenetelmä. Painotukset aineiston tulkinnassa ja tavat tutkia aineistoa seuraavat enemmän tutkimuskysymystä ja aineistoa itsessään kuin erityistä metodologista lähtökohtaa.

Yhdistävää kaikelle diskurssianalyysille on ajatus konstruktivisesti hahmotetusta todellisuudesta. Toinen määrittävä ajatus liittyy kielikäsitteeseen. Kieltä ei nähdä essentiaalisen todellisuuden heijastajana, vaan todellisuuden rakentajana (Eskola ja Suoranta 2008, 194). Siksi diskurssianalyysin tekijä ei keskity pohtimaan mitä kielen käytön ”tuolla puolen” mahtaa sijaita, vaan painottaa kielen käytön kontekstia ja seurauksia (Jokinen, Juhila ja Suoninen 18–20). Teoille ja ilmiöille ei pyritä nimeämään syitä – tutkimuskohteena ovat ne tavat, joilla toimijat käyttävät kieltä. Tekstin merkitysten sijasta etsitään sitä, miten merkityksiä tekstissä tuotetaan. Nimenomaan tähän kohtaan pureutuu yksi diskurssianalyysin suuntauksista, kriittinen diskurssianalyysi, jota käytän omassa tutkimuksessani.

Ruth Wodak (2001, 3) tiivistää kriittisen diskurssianalyysin tärkeimmät ajatukset kolmeen käsitteeseen: valta, historia ja ideologia. Faircloughin mukaan ideologia näkyy tekstissä merkityksinä, väittäminä joita ei tarvitse sanoa suoraan ja epäsuoruudessaan auttavat ylläpitämään eriarvoistavia valtasuhteita. Ideologia yhdistyy muihin, aiemmin kirjoitettuihin teksteihin. Aina tietty ideologia ei ole paikalla: toiset tekstit ovat ladatumpia kuin toiset. Tutkijan tehtävänä on löytää ideologian hetket teksteistä pohtimalla, mistä tietty representaatio on saanut alkunsa, miksi se on, ja mitä ideologiavalinnasta seuraa. Relevanttia ei ole itsestään selvien väitteiden todenmukaisuus vaan se, tuottavatko ja uusintavatko väitteet valtasuhteita. Toisaalta taas selvästi väärin väitteiden kumoaminen on osa analysoijan työtä – välinpitämättömyys ei kuulu kriittisen diskurssianalyysin sanavarastoon. (Fairclough 1997, 25–26). Etsin teksteistäni heteronormatiivisuuden ideologiaa etenkin toiseuden tuottamisen välineenä.

Wodakin ”historia” liittyy Faircloughin ajatukseen diskurssianalyysin väistämättömästä intertekstuaalisuudesta. Tekstit ovat lähes aina intertekstuaalisia sekamuotoja, joissa genret ja diskurssit sekoittuvat. (Fairclough 1997, 50). Tämä ilmiö korostuu aineistossani etenkin niiden tekstien kanssa, joissa on tietoisesti hyödynnetty aiempia tekstejä. Lehtien sähköiset

toimitusjärjestelmät mahdollistavat aiempien lehtijuttujen etsimisen hakusanojen perusteella, ja paikoin tämä leikkaa-liimaa-käytäntö näkyy selvästi aineistossani. Paikoin toistuvia tai jatkuvia uutistapahtumia seurattaessa teksteistä voi paikantaa useita diskurssien kerrostumia.

Kriittinen diskurssianalyysi yhdistää lingvististä teoriaa ja metodeja, mutta paikantuu yhteiskuntatieteelliseen analyysin kentälle (Mäkilä 2007, 135). Se on lähtökohtaisesti kiinnostunut analysoimaan kielen luonnollistettuja rakenteellisia vallan, syrjinnän ja hallinnan keinoja (Wodak 2001, 1–2). Tutkimuksen tehtäväksi asettuu niiden kielellisten käytäntöjen tarkastelu, joilla näitä suhteita ylläpidetään. Kulttuuri ymmärretään eräänlaisena aineistoa kehystävänä valta- ja alistussuhteiden läpäisemänä kontekstina. Puhutaan paitsi diskursseista, myös hegemonisista diskursseista, jotka usein esiintyvät kulttuurisina itseäänselvyyksinä, luonnollisiksi ja kyseenalaistamattomiksi totuuksiksi muotoutuneissa diskursseissa. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1993, 77). CDA:n keskeisiin väittämiin kuuluukin ajatus siitä, että ne tavat, joilla kieltä käytetään, rakentavat ne kohteet tai ilmiöt, joista on puhe (Mäkilä 2007, 135).

Representaatio tarkoittaa yksinkertaisimmillaan jonkin asian uudelleen esittämistä tai kuvaamista. Se on tapahtuma, jossa kuviin, objekteihin tai ihmisiin yhdistetään tietynlaisia merkityksiä ja samalla annetaan merkityksiä ympäröivälle maailmalle.

Representaatio esittää, edustaa ja tuottaa yhtäaikaaisesti. Representaatio edustaa aina myös laajempaa kokonaisuutta tai kategoriaa (Paasonen 2010, 40). Norman Faircloughin mukaan representaatio valitsee mitä se sisällyttää itseensä ja mitä jättää pois, ja mikä on sisällytettyjen asioiden tärkeysjärjestys. (1997, 13). Hänen mukaansa lehtitekstit eivät koskaan vain heijasta todellisuutta, vaan luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan, joiden syntyyn tekstin tuottajat aktiivisesti vaikuttavat. Nämä muunnelmat syntyvät juuri noista sisään- ja poissulkevista valinnoista (ibid. 136).

Tässä tutkimuksessa olen kiinnostunut sukupuolen representaatiosta. Representaatiot uusintavat, tuottavat ja markkinoivat ymmärryksiä sukupuolesta, meistä ja muista. Se, miten sukupuolta uudelleenesitetään mediassa, ei ole yhdentekevää – representaatiot vaikuttavat tapoihimme hahmottaa muita, mutta myös itseämme ympäröivän yhteiskunnan ja sen sosiaalisten suhteiden osana. (Paasonen 2010, 41–46.) Tarkoituksena analyysissä ei kuitenkaan ole pohtia, ovatko sukupuolesta annetut kuvat ”oikeita” tai ”vääriä”, sillä representaatiot ovat aina valikoivia, osittaisia ja rajattuja. Tarkoitukseni on pohtia, kuinka ne ovat rakentuneet ja valikoituneet, missä viitekehyksessä ne on tuotettu ja millaisia kulttuurisia seurauksia niillä

mahdollisesti voisi olla (ibid 48). Kuten Fairclough toteaa, ”kaikkiin representaatioihin sisältyy tiettyjä näkökulmia, arvoja ja tarkoitusperiä” (1997, 66).

Keskeisesti representaation käsitteeseen liittyy ideologia. Käsitteellä tarkoitetaan näkemyksiä ja uskomuksia maailmasta sekä niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka ohjaa toimintatapoja. Tärkein ideologiaan liittyvä kysymys tiedotusvälineiden tutkimuksessa on, miten niiden käyttämä kieli toimii ideologisesti. Median käyttämän kielen ideologisuus on tapoja, jolla maailma esitetään. Ideologiat ovat väittämiä, jotka käyvät tekstistä ilmi implisiittisesti. Ne esiintyvät tekstin alkuoletuksissa, eli niissä asioissa, jotka lukijoiden oletetaan tietävän jo valmiiksi, ”luonnostaan”. Itsestään selvinä esitetyt väitteet tuottavat valtasuhteita. (Fairclough 1997, 23–26.)

Tämä tutkimus asettuu kriittisen diskurssianalyysin kenttään monilla tavoin. Ensinnäkin tutkimuskohteeni ovat yhteiskunnassa monin kerroin marginalisoitu ja usein syrjitty ryhmä. Toiseksi lähtökohtani tutkimukseen on omalla tavallaan kriittinen sukupuolivähemmistöjen tutkimus, joka ammentaa samoista lähtökohdista kuin kriittinen diskurssianalyysi. Kolmanneksi aineistoni analyysi on nimenomaan kielen ja sen luomien mielikuvien analyysia. En tutki kieltä ainoastaan kielenä, vaan viestimien vaikutusvallan välineenä.

Diskurssit, joihin päädyin aineiston jakamaan, rakentuivat vähitellen usean lukukerran pohjalta. Ensimmäisellä lukukerralla aineistosta alkoi löytyä yksittäisiä, selvästi tietyllä tavalla sukupuolivähemmistöistä puhuvia artikkeleita, joita kutsun lippulaivateksteiksi. Näitä tekstejä ja niiden omalaatuisuutta arvioimalla niistä löytyi tiettyjä toistuvia piirteitä, sanoja tai teemoja. Lippulaivatekstien erityispiirteet auki kirjoittamalla aineiston vähemmän äänekkäät tekstit löysivät paikkansa kaikkiaan 12 eri diskurssista.

Aineiston laajuus johti myös lukuisiin eri puhetapoihin, joiden erot ovat tosin välillä hyvin hienovaraisia. Samalla ne rakentuvat kuitenkin lähes poikkeuksetta saman läpituokevan heteronormatiivisuuden ideologian pohjalle: teksteissä joko suoraan tai hienovaraisemmin erotetaan ”meidät” ja ne ”Toiset”, tällä kertaa sukupuolivähemmistöt.

Kriittinen diskurssianalyysi muuttaa muotoaan tekijänsä mukaan. Vaikka kriittinen diskurssianalyysi haluaisikin purra kiinni koko tekstiin ja sen tuotannon prosesseihin, tutkimus ei voi tässä mitassa tarttua jokaiseen koukkuun. Oma tutkimusotteeni ponnistaa lähinnä Faircloughin ajatuksista. Hän jakaa tekstien tasot kolmeen funktionaaliseen kategoriaan joita tutkijan olisi hyvä tarkastella: ideationaaliseen, interpersonaaliseen ja tekstuaaliseen. Ideationaalinen funktio on ympäröivän maailman representoimista.

Interpersonaalisen funktio liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja identiteetteihin, ja tekstuaalinen taso keskittyy tekstien rakenteeseen, siihen miten teksti koostuu yksittäisistä lauseista. (Fairclough 1997, 29, 80.) Oma analyysini keskittyy lähinnä ensimmäiseen tasoon: selvitän, miten tiettyä ryhmään, sukupuolivähemmistöjä, on representoitu sanomalehtiteksteissä.

Analyysini ulkopuolelle jää muutenkin runsaasti mahdollisuuksia ja materiaalia.

Tutkimuksestani puuttuu täysin esimerkiksi tekstien visuaalinen analyysi: en käsittele kuvia ja valokuvia lainkaan, samoin pois jää muun muassa tekstin asettelu sivulle ja muut typografiset ratkaisut. En ole juurikaan ottanut huomioon toimittajien henkilöllisyyttä tai asemaa yhteisössään. Nämä ja monet muut pienemmät ratkaisut ovat tietoisia päätöksiä. Rajaukset on tehty aineiston ja tutkimuskysymyksen vuorovaikutuksessa.

En pyri tekemään tutkimustani vihaisen vastustajan näkökulmasta. Kriittisyys ei tarkoita pelkästään poleemista vastakkainasettelua ja vastahankaan menemistä. Se on pikemminkin helppojen, usein dikotomisten selitysten hylkäämistä ja monimutkaisuuden ja ristiriitaisuuksien hyväksymistä. (Wodak 1999, 186)

7. AINEISTO LAJITELTUNA

Olen jakanut aineistoni käsittelyn kahteen eri lukuun. Ensimmäisessä puran laajaa aineistoani paloihin, numeroihin ja kaavioihin, jotta sen sisältö tulee ymmärrettävämmäksi varsinaisessa diskurssianalyttisessä osiossa. Seuraavassa luvussa pureudun tarkemmin diskurssianalyysiin.

Aineistonkeruuajana uutisteksteissä näkyi lukuisia suurempia tai pienempiä *uutistapahtumia*. Määrittelen uutistapahtuman tietyn henkilön, tapahtuman tai rajatun ilmiön ympärille keskittyväksi uutissumaksi, joka lisää aineiston lukumäärää selvästi tiettyinä vuosina tai kuukausina, ja näin ollen vaikuttaa myös teksteissä esiintyviin diskursseihin. Käyn läpi tarkemmin jokaisen uutistapahtuman tehdäkseeni niistä ymmärrettävämpiä.

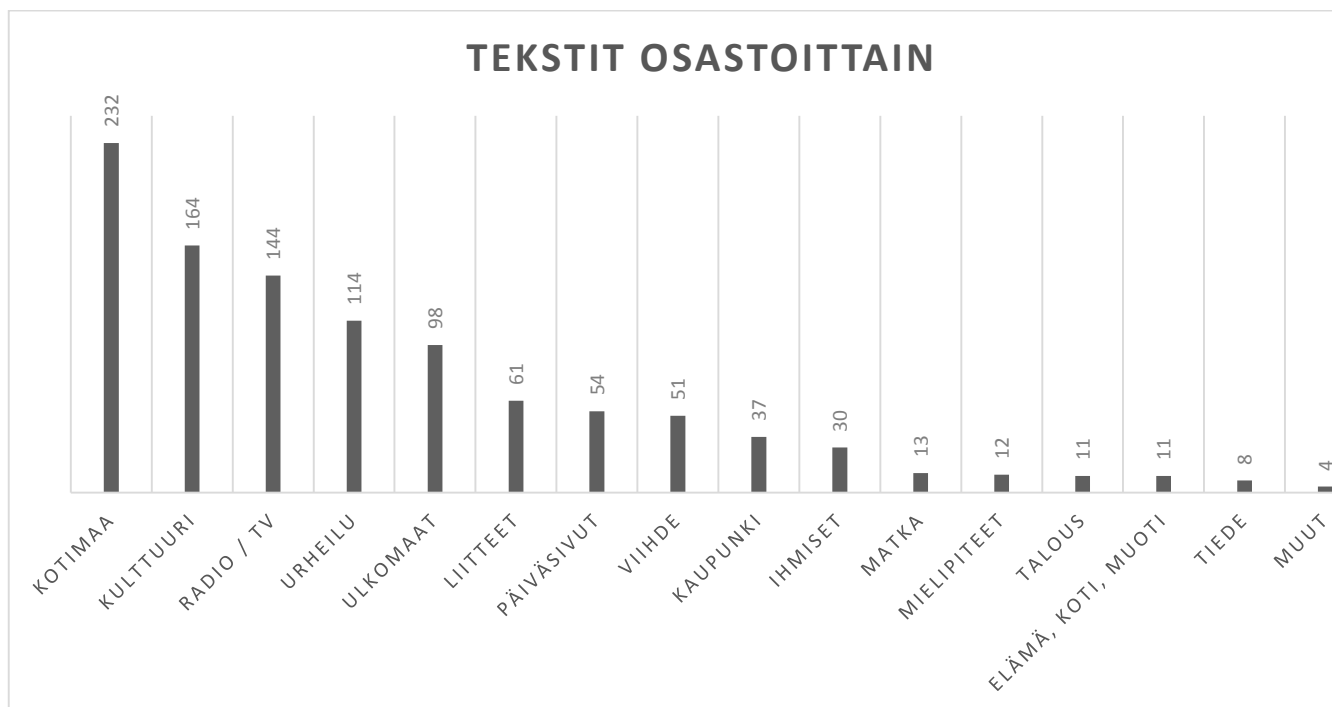
Kuten jo aiemmassa aineistoa käsittelevässä luvussa 2 mainitsin, aineistoon kuuluu 955 juttukokonaisuutta ja 1 044 tekstiä. Juttukokonaisuus tarkoittaa lehdessä yhtenä päivänä julkaistua yhdellä osastolla olevaa tekstien kokonaisuutta, jossa eri tekstit selvästi liittyvät toisiinsa aiheensa perusteella.

Tutkimukseni lopussa on liite, joka paitsi luettelee aineiston, myös antaa jokaiselle erilliselle tekstille ja jutulle oman tunnusteen. Sen ensimmäinen osa (HS, IS tai KS) viittaa sanomalehden nimeen. Seuraava osa, eli kolminumeroinen luku (001-432) on annettu juttukokonaisuukselle ilmestymisjärjestyksessä, kuitenkin joka lehdelle erikseen. Numeron perässä mahdollisesti oleva kirjain (*a, b, c...*) viittaa yksittäisiin teksteihin, jotka ovat osa juttukokonaisuutta. A tarkoittaa usein pääjuttua, sen jälkeen tulevat numerot esimerkiksi faktalaatikkoa, taustoittavaa tekstiä, kainalojuttua tai etusivumainintaa juttukokonaisuudesta. Jos sukupuolivähemmistöjä on käsitelty ainoastaan isomman juttupaketin faktalaatikossa, aineistoon on luettu ainoastaan faktalaatikko.

Käyn seuraavaksi läpi aineiston yleispiirteitä. Aloitan siitä, miten tekstit jakautuivat lehden eri osastoille (Taulukko 1). Olen osastojen kategorioissa pyrkinyt säilyttämään lehtien omien osastojen nimet mahdollisimman pitkälle. Koska kolmella lehdellä on myös kolme eri tapaa nimetä ja jakaa osastojaan, olen kuitenkin joutunut tekemään jonkin verran muutoksia.

Seuraavassa osassa jaan tekstit juttutyyppeihin mukaan (Taulukko 2). Kolmas osa käy jo pinnallisesti tekstien sisällössä. Jaottelen siinä teksteissä käytettyjä sanoja sen mukaan, kuinka oikeakielisesti ne kuvaavat sukupuolivähemmistöjä.

7.1 Tekstit osastoittain

Taulukko 1: Tekstit osastoittain

Kotimaa viittaa kaikkien kolmen lehden kotimaan uutisia käsitteleviin osastoihin. Helsingin Sanomilla tämä osasto on nimeltään Kotimaa, Keskisuomalaisella aineistoon kuuluvat paitsi kotimaanosasto myös irrottamattomat paikallisuutiset. Ilta-Sanomilla kotimaa on nimeltään Uutiset Suomi. Kotimaan osastolle sijoittui 232 (22 %) tekstiä.

Kulttuuri löytyy osastona vain Helsingin Sanomilta ja Keskisuomalaiselta. Nimensä mukaan osastolla ilmestyy kulttuuriuutisia, -arvioita ja -esittelyitä. Kulttuuriosastolle sijoittui 164 (16 %) tekstiä.

Radio/TV on kaikista kolmesta lehden yleensä loppupäästä löytyvä osasto, jossa kriitikot esittelevät ja arvostelevat televisioohjelmaa ja vähemmässä määrin myös radiosarjoja. Radio- ja tv-osastolla ilmestyi yhteensä 144 (14 %) kaikista teksteistä.

Urheilu-osasto löytyy yhtäläillä kaikista kolmesta lehdestä. Urheiluun kuuluvia tekstejä aineistossa oli 114 kappaletta (11 %).

Ulkomaat-osasto löytyy jokaisesta lehdestä. Kaikkiaan 98 tekstiä (9 %) kuuluu tälle osastolle.

Liitteet viittaa Keskisuomalaisen sunnuntaina ilmestyvään osioon Sunnuntaisuomalaiseen sekä Ilta-Sanomien Plus-/IS Sunnuntai –liitteeseen. Liitteissä on harvoin perinteisiä osastoja, ne

toimivat omalla aikakauslehtimäisemällä logiikallaan. Siksi niiden jutut on laskettu kaikki samaan kategoriaan, johon kuuluu 61 tekstiä (6 %).

Päiväsivut tarkoittaa kevyempiä, päivän tai ajankohdan mukaan nimettyjä sivuja. Niillä käsitellään ajankohtaisia asioita yleensä vähemmän uutismaisesta näkökulmasta. Aineistoon kuuluu päiväsiivuista Keskisuomalaisen Tänään ja Helsingin Sanomien Sunnuntai. Näillä osastoilla ilmestyi 54 tekstiä (5 %).

Viihde on yksinomaan Ilta-Sanomien osasto. Vaikka viihdeosastolla ilmestyy myös kirja- ja elokuva-arvioita kuten kahden muun lehden sivuilla, olen laskenut sen omaksi osastokseen selvien erojen takia. Viihde on astetta kevyempää kuin kulttuurisivut ja toimii omalla periaatteellaan, johon kuuluvat esimerkiksi myös julkisjuorut ja cocktail-tilaisuuksissa käyneiden julkisuuden henkilöiden minihaastattelut. Viihdeosastolle sijoittui 51 tekstiä (5 %).

Kaupunki on ainoastaan Helsingin Sanomissa ilmestyvä osasto. Se käsittelee nimenomaan pääkaupunkiseudun uutisia ja tapahtumia. Kaupunkiosastolle sijoittui 37 tekstiä (4 %).

Ihmiset on samoin ainoastaan Helsingin Sanomien osasto. Se keskittyy nimensä mukaan ihmisuutisiin: leijonanosa osastolla julkaistuista teksteistä on henkilöjuttuja. Ihmiset-osastolla ilmestyi keruuajana 30 (3 %) sukupuolivähemmistöjä käsittelevää tekstiä.

Matka tarkoittaa yleensä lehdissä silloin tällöin ilmestyvää osastoa, jossa käsitellään matkailua. Aineistosta 13 tekstiä (1 %) kuuluu tälle osastolle.

Mielipiteet tarkoittaa nimenomaan lehden omia kannanottosivuja. Tämä tarkoittaa pääkirjoitussivuja (Helsingin Sanomat ja Keskisuomalainen) sekä Ilta-Sanomien Mielipiteet-sivua, jossa ilmestyy säännöllisesti toimituksen kirjoittama kolumni tai pakina. Mielipiteisiin kuuluu 12 tekstiä (1 %).

Talous on nimensä mukaan osasto, jossa käsitellään taloutta. Osasto löytyy sekä Helsingin Sanomista että Keskisuomalaisesta. Talousosastolla ilmestyi 11 tekstiä (1 %).

Elämä, koti ja muoti on kolmen suhteellisen samaa teemaa käsittelevän osaston yhteenniputtaminen. Kaksi ensimmäistä osastoa löytyy Helsingin Sanomien tiettyinä viikonpäivinä ilmestyvistä teemasivuista. Muoti on sen sijaan niitä teemaosastoja, jotka ilmestyvät Keskisuomalaisen ja Ilta-Sanomien sivuille silloin tällöin. Kolme osastoa on niputettu yhteen sekä pienuutensa että hyvin samankaltaisen sisältönsä takia. Näillä osastoilla (joihin viitataan välillä kaavioissa tilan vuoksi lyhenteellä EKM) ilmestyi 11 tekstiä (1 %).

Tiede on Helsingin Sanomien tiedeuutisiin ja -juttuihin keskittyvä osasto. Tieteessä ilmestyi aikavälillä 8 (0,8 %) tekstiä, jotka käsitelivät sukupuolivähemmistöjä.

Muut kerää yhteen kaikki ne osastot, jotka eivät tarkalleen ottaen sovi mihinkään kategorioista. Kyseessä ovat sellaiset teemasivut, jotka ilmestyivät aineistossa vain kerran. Muilla teemasivuilla on 4 (0,4 %) tekstiä.

Aineiston jakautuminen eri osastoille kuvaa hyvin sukupuolivähemmistöjen representaatiopaikkoja. Kotimaan uutiset esiintyvät aineistossa vahvasti kun muistaa johdantoluvussa esiintuomani ajatuksen siitä, että sukupuolivähemmistöjen oikeudet ovat alkaneet tulla viime vuosina pinnalle. Kotimaa on se osasto, jossa näitä oikeuksia ja niiden mahdollisia ongelmallisuksia käsitellään.

Kulttuurin ja radio- ja tv-osaston lukuista tekstimäärää ei ole ihmettelemisen.

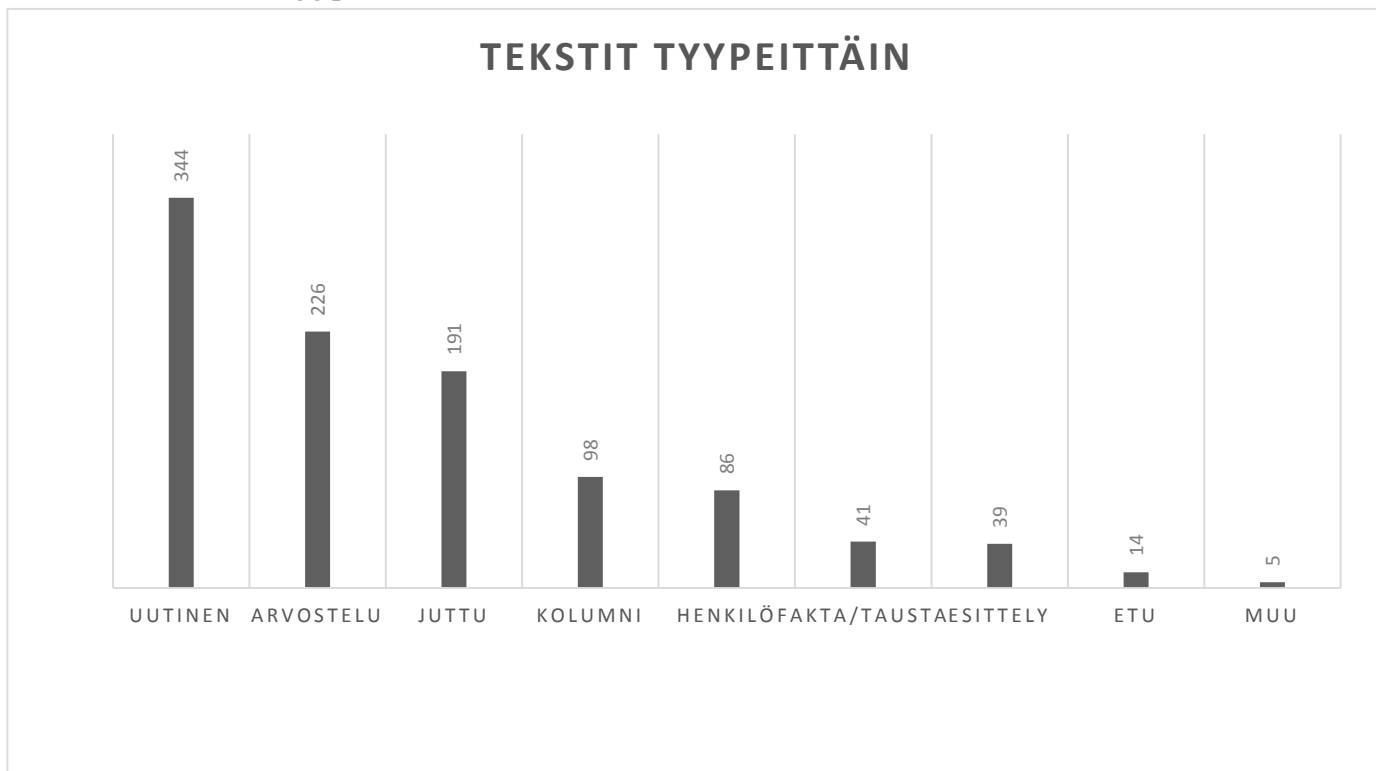
Sukupuolivähemmistöt ovat perinteisesti eläneet juuri näillä alueilla. Sukupuolen moninaisuus on näkynyt kulttuurituotteissa kauan ennen kuin se tuli vakavaksi keskustelunaiheeksi ”oikeisiin uutisiin”. Aineistossa näkyy paitsi useaan kertaan televisiossa esitettyjen elokuvien (Boys Don’t Cry) kuten uusien, suosittujen transhahmoja sisältävien elokuvien (Transamerica) arviot ja esittelyt. Sen lisäksi on muistettava, että ”transvestiittihahmot” esiintyvät usein teosten viihdykkeenä ja huvituksena (tästä enemmän diskursseissa 2 ja 10). Monen tekstin kohdalla jää tosin epäselväksi, tarkoitetaanko todella transvestiitteja, vai onko kirjoittaja sekoittanut transvestisuuden ja dragin¹⁸ toisiinsa.

Urheiluosastolla näkyy pääasiassa Caster Semenyan uutistapahtuma, josta enemmän alaluvussa 7.1.4.

---

¹⁸ *Drag* on taidemuoto, jossa yksinkertaistaen, mies pukeutuu naisen tai nainen miehen vaatteisiin viihdyttääkseen muita ihmisiä. Drag-taiteen taustalla teatterihistoria yhdistyy homo- lesbo- ja transyhteisöjen alakulttuureihin. (Aarnipuu 2010, 17–18.) Transvestisuus sen sijaan on seksuaali- ja/tai sukupuoli-identiteetti.

7.2 Tekstit tyypeittäin

Taulukko 2: Tekstit tyypeittäin

Jaan seuraavaksi aineiston juttutyypeittäin. Avaan samalla niitä perusteita, joilla perusteella tekstit on jaettu juttutyyppeihin.

Kuten taulukosta 2 näkee, suurin osa teksteistä kuului kategoriaan *uutinen*. Klassinen uutisteksti on rakennettu kärjellään seisovan kolmion muotoon: se kertoo aina ensimmäiseksi uutisen tärkeimmän tapahtuman, ja jatkaa sitten taustoittavalla osiolla. Kaikkiaan 344 tekstiä (33 %) aineiston teksteistä on laskettu uutisiksi.

Kun pitää mielessä kulttuuri- ja radio-tv- osastoilla ilmestyneiden tekstien määrän, ei ole ihme että *arvostelu* on seuraavaksi suurin juttutyypikategoria. Arvosteluiksi olen laskenut kaikki ne tekstit, jotka sekä esittelevät että ottavat kantaa johonkin ulkopuoliseen kulttuurituotteeseen: balettiesitykseen, kirjaan tai tositv-ohjelmaan. Arvosteluita aineistossa oli 226 kappaletta (22 %).

Juttu on laajuudessaan vaikeimmin määriteltävä tekstityyppi. Se määrittyy oikeastaan negatioiden kautta: se ei ole uutinen, se ei arvostele tai esittele, se ei ole kolumni eikä sitä ole tehty yhden henkilön ympärille. Se ei myöskään ole teksti, joka taustoittaisi toista, laajempaa tekstiä. Jutut tuovat esille ilmiöitä ja tapahtumia, ja ne saattavat pyrkiä kaunokirjallisempaan tyyliin kuin uutiset. Niissä ei ole samanlaista uutiskärkeä kuin uutisissa. Juttuja aineistossa on 191 tekstiä (18 %).

Kolumni tarkoittaa kaikkia toimituksen mielipiteellisempiä tekstiä. Siihen on laskettu varsinaisten kolumnien lisäksi myös pakinat ja pääkirjoitukset (joita aineistossa oli yksi). Yhteensä toimituksen tai toimittajan mielipiteitä selvemmin esille tuovia tekstejä on aineistossa 98 kappaletta (9 %).

Henkilö viittaa kaikkiin niihin juttuihin, joiden keskiössä on selvästi tietty henkilö. Kyseessä ei välttämättä ole aina suoranainen henkilöhaastattelu. Toisin kuin asiakeskeiset *jutut*, henkilökategoriassa mahdollista asiaa lähestytään ensisijaisesti henkilön itsensä kautta. Klassisia henkilötekstejä ovat esimerkiksi syntymäpäivähaastattelut, mutta aineistoon kuuluu niiden lisäksi myös esimerkiksi ”viikon tähti” -tyyppisiä tekstejä sekä julkisuudessa olevien kiinnostavien henkilöiden haastatteluita, erityisesti Marja-Sisko Aallon tapauksessa. Näitä tekstejä aineistossa on yhteensä 86 kappaletta (8 %).

Fakta/tausta ovat juttukokonaisuuksien taustoittavia osia kuvaava kategoria. Faktalaatikot ovat lyhyitä, tiiviitä ja yleensä nimensä mukaan laatikonmuotoisia osasia laajemman päätekstin yhteydessä. Ne esittävät juttuun kuuluvia taustatietoja lyhyesti, yleensä katkonaisten lauseiden muodossa. Taustatekstit sen sijaan selventävät pääjutun viestiä monisanaisemmin. Kaikkia päätekstien vieressä ilmestyviä lyhyempiä tekstejä ei ole laskettu taustaksi: ainoastaan selvästi taustoittavat tekstit, jotka eivät itsessään tuo uutta näkökulmaa tai kommenttia on laskettu taustateksteiksi. Tähän kategoriaan kuuluu 41 tekstiä (4 %).

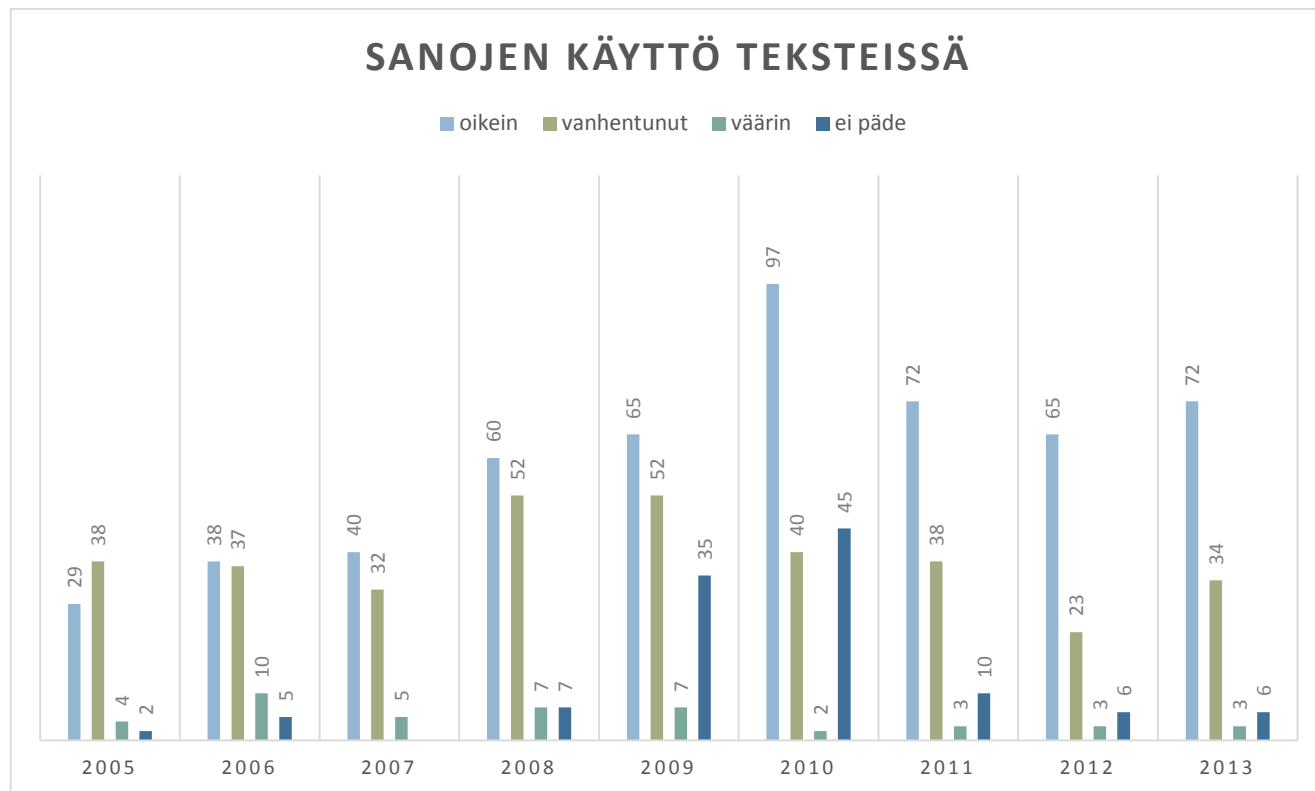
Esittely on hyvin lähellä arvostelun käsitettä. Esittely on kuitenkin lähempänä lehtimaailmassa käytettyä termiä *puffi* – yleensä tiedotteen perusteella rakennettu uutinen tulevasta tapahtumasta, televisio-ohjelmasta tai menovinkistä. Esittely -kategoriaan kuuluvista teksteissä toimittaja ei arvioi kohdetta millään lailla. Erilaisia esittelyitä tai puffeja kerätyssä aineistossa oli 39 kappaletta (4 %).

Viittaus *etu* tarkoittaa yksinkertaisesti lehden tai osaston etusivulla olevaa ns. vinkkitekstiä. Nämä tekstit ovat usein hyvin lyhyitä mainintoja siitä, mitä kiinnostavaa lehden sisällä on. Niiden tarkoituksena on kiinnittää lukijan huomio ja saada hänet ennakoimaan lehden sisältöä. Etusivujen vinkkitekstejä aineistossa on 14 kappaletta (1 %).

Muut aineistoon kuuluvat jutut ovat niitä, jotka eivät suoranaisesti kuulu mihinkään yllämainituista kategorioista. Näihin teksteihin kuuluu yksi lehden tietovisa, kaksi irtokuvan kuvatekstiä sekä lehden yläreunassa ollut yksittäinen, julkisuuden henkilöltä lainattu lause. Näitä kategoriattomia tekstejä aineistossa oli 5 kappaletta (0,5 %).

7.3 Sanojen käyttö tekstissä

Kaavio 3: Sanojen käyttö tekstissä

Seuraavaksi käsittelem tarkemmin teksteissä käytettyjä sukupuolivähemmistöä kuvaavia sanoja. Olen jakanut tekstit neljään eri kategoriaan sen mukaan, kuinka korrekttä niissä käytetty kieli on ollut. Kaaviossa 3 näkyy näiden neljän kategorian ajallinen jakautuminen. Rajat korrektille kielenkäytölle olen ottanut pääasiassa Setan toimittajille tarkoitetusta oppaasta (Alatalo 2012).

Teksteissä, jotka on merkitty vaaleansinisellä *oikein*-värillä, sukupuolivähemmistöistä on puhuttu oikeilla termeillä ja sukupuolivähemmistön mahdolliset määrittelyt on tehty oikein. Kuten jo aiemmin olen maininnut, välillä toimittajan intentioita on vaikeaa tietää. Kun kulttuuritoimittaja puhuu oopperan transvestiitti-iloittelusta (mm. HS350), tarkoittaako hän todella transvestiitteja vai esimerkiksi drag-tyyppistä esiintymistä? Entä kumpaa tarkoittivat oopperan tekijät? Sama varmistamisen ongelma, joskin oikeiden ihmisten kohdalla, tulee vastaan esimerkiksi Nan Goldinin valokuvia käsittelevien taidenäyttelyiden esittelyissä (mm. HS102a ja HS102b). Kun teksteissä puhutaan taas kerran Goldinin kuvaamista, nyt jo kuolleista transvestiiteista, kokivatko he identiteettinsä todella ”transvestiitiksi” vai esimerkiksi transsukupuoliseksi? Kaikissa niissä epäselvissä tilanteissa, joissa alkuperäistä identiteettiä on vaikeaa tai mahdotonta selvittää, olen mennyt tekstin väittämän mukaan. Nämä tekstit on siis laitettu kategoriaan *oikein*. Samoin olen käsitellyt niitä tekstejä, joissa kerrotaan tiettyjen termien (yleensä *hermafrodiitti*) vanhentuneen ja poistuneen kielenkäytöstä.

Vanhentuneet -kategoriaan kuuluvat aiemmin yleisessä käytössä olleet, mutta nyt vanhentuneet ja käytöstä mielellään poistettavat termit. Näihin kuuluvat *sukupuolivähemmistö* merkityksessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt (ks. diskurssi 1), *transseksuaalit*, *interseksuaalit* sekä sukupuolen *vaihtamiseen* liittyvät sanat silloin kun kyseessä ei ole esimerkiksi nimen tai henkilöturvaturvannuksen vaihtaminen. Tähän kategoriaan kuuluvat myös kaikki muut vähemmän korrekrit sanat kuten *transut ja transsut*, *tyttöpojat* ja *kaksineuvoiset*.

Koska teksteissä on usein sekä korrekkeja että epäkorrekkeja ilmaisuja, olen laskenut vanhentuneet -kategoriaan kaikki ne tekstit, joissa vanhentunutta termiä on käytetty ainakin kerran – näin siis vaikka muu teksti olisi täysin korrektia.

Väärin -kategoriaan kuuluvat yksiselitteisesti kaikki ne tekstit, joissa sukupuolivähemmistöt on identifioitu tai selitetty väärin. Väärin identifioimisella tarkoitan esimerkiksi tekstiä, jossa drag queen -artisti¹⁹ tai transsukupuolinen identifoidaan transvestiitiksi.

Väärin selitetty viittaa niihin teksteihin, joissa sukupuolivähemmistön käsite on ymmärretty väärin. Uutinen transvestismin poistamisesta sairausluokituksesta selitettiin Helsingin Sanomissa seuraavasti (kursivointi oma) [HS305]:

Poistettuja luokkia on viisi. Niihin kuuluvat transvestismi eli halu pukeutua toisen sukupuolen vaatteisiin *tai vaihtaa sukupuolta* ja fetisismi, jossa halut kohdistuvat tiettyihin tavaroihin.

Kuten luvussa 4.2 kerroin, transvestisuus ei liity haluun korjata sukupuolta. Toinen Helsingin Sanomien uutinen selittää queerin kattokäsitteeksi, joka pitää sisällään muun ohessa ”*sekä transseksuaalit ja transsukupuoliset*” [HS155], Ilta-Sanomien teksti puhuu hämmentävästi *trans queenista* [IS098] tarkoittaessaan todennäköisesti drag queenia. Ilta-Sanomien irtokuvan tekstissä kannattamansa urheilujoukkueen väreillä itsensä maalannut mies ”leikkii interseksuaalia” [IS125].

Neljäs kategoria on *ei päde*, joka on pääasiassa niitä tekstejä, joissa sukupuolivähemmistöistä ei puhuta eksplisiittisillä sanoilla. Nämä tekstit sisältävät siis viittauksia

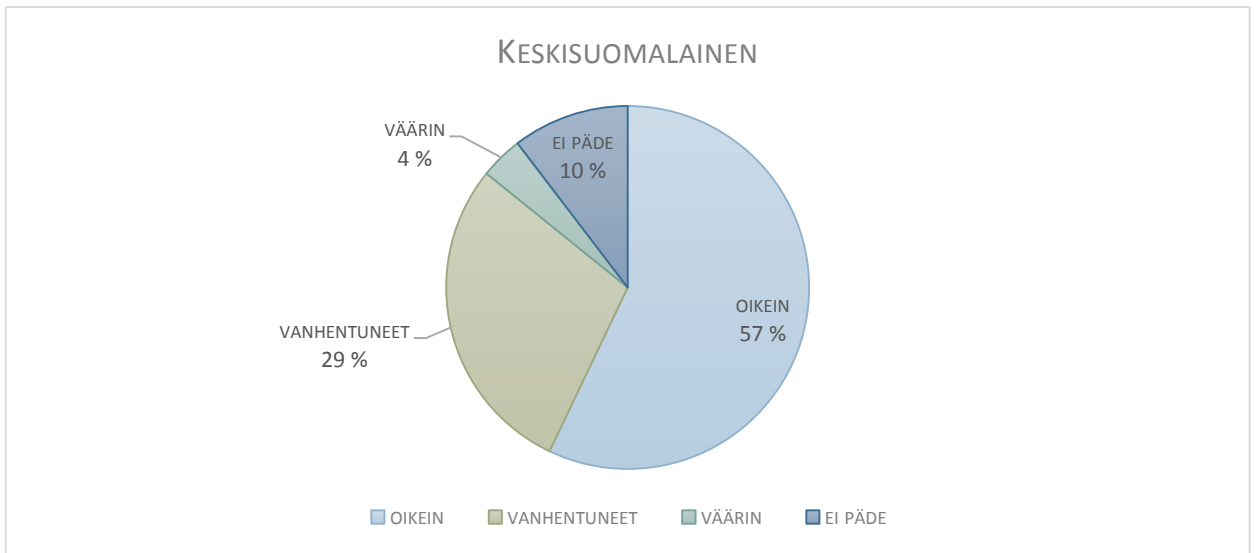
¹⁹ Näin on käynyt läpi aineiston drag-artisti Divinelle (oikealta nimeltään Harris Glenn Milstead, 1945-1988). Syntymäsuoleltaan mies ja mieheksi itsensä identifioituva Milstead ei kokenut olevansa transvestiitti, vaan piti Divinea pikemminkin roolina. (Divine Official Enterprises 2015). Divine tuli tunnetuksi etenkin John Watersin kulttielokuvista, ja Divine näkyy aineistossani juuri Watersin kautta. Milsteadista puhutaan kuitenkin poikkeuksetta *transvestiittina*. (HS039, IS057, IS232, KS097, HS149, HS370). Toisaalta transihminen Candy Darling on istutettu drag queeniksi [KS049].

sukupuolivähemmistöihin, mutta eivät puhu heistä suoraan. Tähän kategoriaan on laskettu myös ne tekstit, joissa sukupuolivähemmistöistä käytetyn kielen vanhentuneisuus tai väärinkäyttö on ajalleen ominaista tai parodisoivaa. Esimerkiksi Helsingin Sanomien pikku-uutisessa [HS042] puhutaan Ruotsissa sattuneesta syrjintätapauksesta. On selvää, että lehtiteksti ei todella tarkoita transvestiitteja.

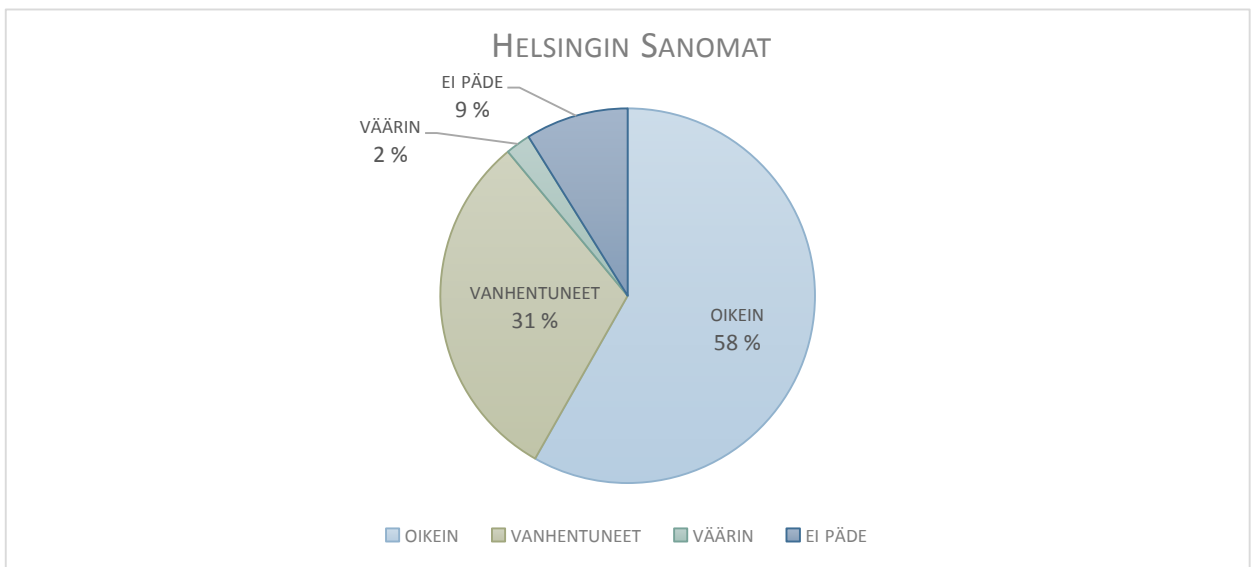
Keskustelussa naismyyjän kanssa kävi ilmi, että ostaja ja hänen seuralaisensa olivat pariskunta. Nacka Värmdö Posten -lehden mukaan kennelinpitäjä sanoi pelkäävänsä "transvestiitteja", koska hän oli lukenut internetistä, että nämä harjoittavat eläinpornografiaa. Myyjä ei suostunut antamaan pentua naisparille.

Aineiston 1 044 tekstistä 538 eli 52 % käyttää sukupuolivähemmistöjä koskevia termejä oikein. Vanhentuneita termejä löytyi 346 tekstistä (33 %), ja sukupuolivähemmistöjä suoranaisesti väärin käsiteltyjä tekstejä 44 kappaletta (4 %). Niitä tekstejä, joissa sukupuolivähemmistöistä ei suoraan puhuttu tai jotka eivät muuten sovi jaotteluun oli 116 kappaletta (11 %).

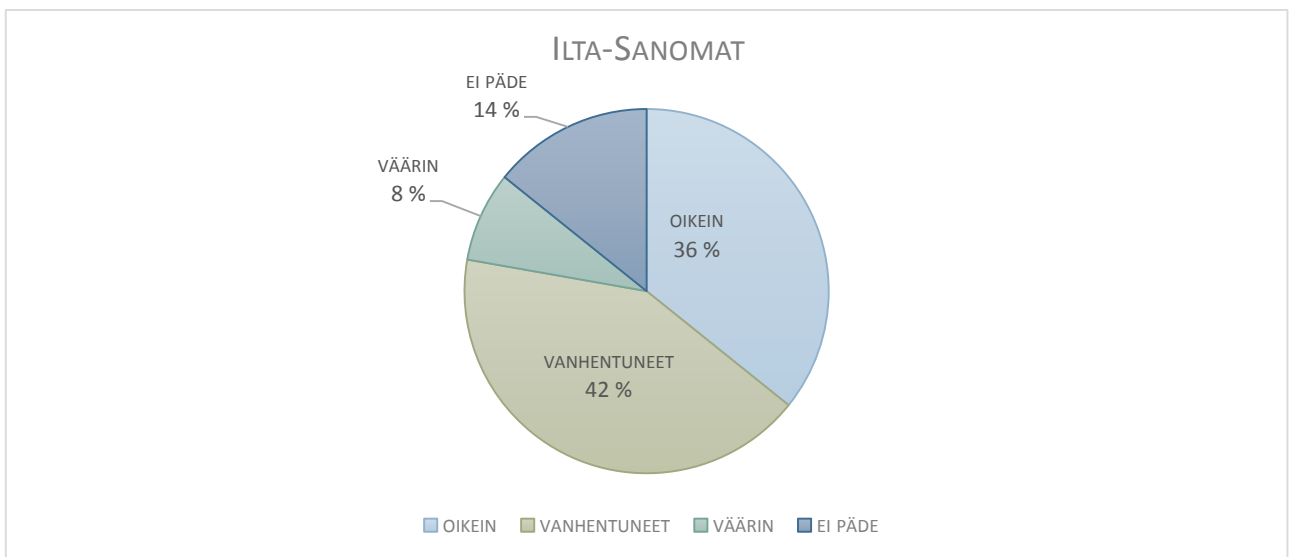
Sanomalehdittäin termien korrekti käyttö jakautui suhteellisen tasaisesti. Keskisuomalaisen ja Helsingin Sanomien prosenttiluvut ovat huomattavan tasaisia, siinä missä Ilta-Sanomien paikoin iltalehdelle tyypillinen sensaatiohakuinen uutisointi vetää korrektien termien käytön määrää alaspäin (*Kaaviot 4a, b, ja c*). Ilta-Sanomissa myös *ei päde* -kategoria on suurempi kuin muissa sanomalehdissä.

Taulukko 4a: Sanojen käyttö sanomalehdessä Keski-Suomalainen

Taulukko 4b: Sanojen käyttö sanomalehdessä Helsingin Sanomat

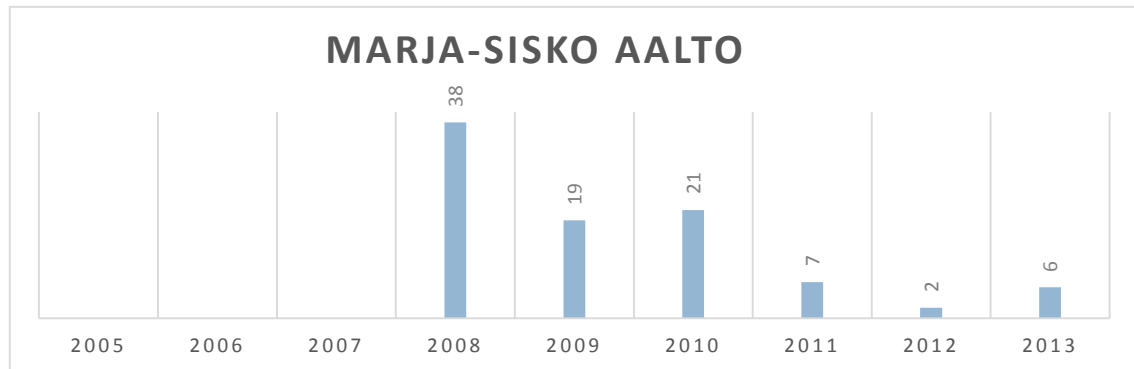

Taulukko 4c: Sanojen käyttö sanomalehdessä Ilta-Sanomat

7.4 Uutistapahtumat

Käsittelen seuraavaksi aineistossa suuruusjärjestyksessä selvinä nousuina näkyneet neljä suurinta uutistapahtumaa tai -tapahtumasarjaa. Näitä ovat kirkkoherra Marja-Sisko Aallon sukupuolenkorjaus, Caster Semenyan sukupuolitestaus, vuosittainen seksuaali- ja sukupuolivähemmistön Pride-juhla, sekä vuoden 2010 Vaajakosken pankkiryöstö.

Marja-Sisko Aalto

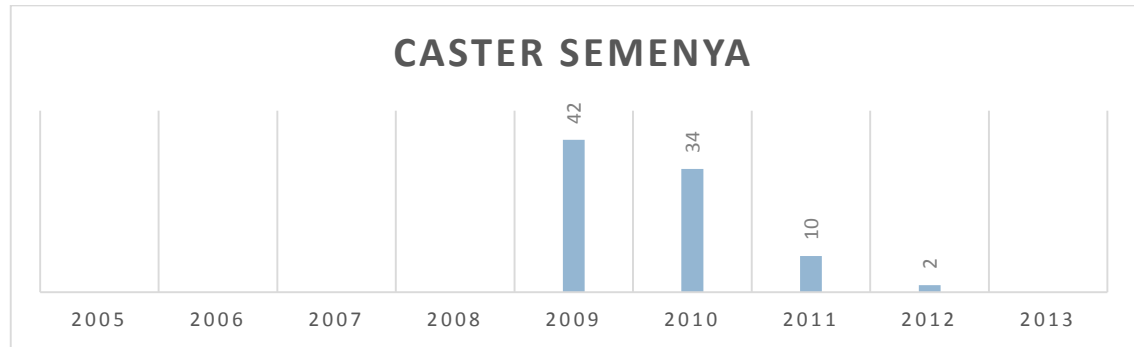
Kaavio 5: Marja-Sisko Aallon uutistapahtumat

Imatralaisen kirkkoherran päätös tulla julkisuuteen sukupuolenkorjausprosessinsa alkaessa sai aikaan Suomen mittakaavassa suuren mediamyrskyn marraskuussa 2008. Ensimmäiset aineistossani näkyvät jutut ovat jatkojuttuja muissa medioissa ja lehtien omilla internetsivuilla ilmestyneisiin ensimmäisiin uutisiin (kaavio 5).

Marja-Siskon, ent. Olli-Veikko Aallon, tapausta käsiteltiin kaikissa kolmessa lehdessä aktiivisesti koko loppuvuoden 2008. Aalto jäi korjausprosessin aloittaessaan sairauslomalle, joten alussa uutisointi pääosin hiljensi hetkeksi. Asiaan palattiin kuitenkin huhtikuussa 2009, jolloin Aalto oli hakenut uusia työpaikkoja, ja etenkin loka-marraskuussa 2009, jolloin Aalto palasi sairauslomaltaan töihin Imatran seurakuntaan. Tammikuussa 2010 tulivat ilmi luvut Imatran seurakunnan ”joukkopaosta” [IS143], ja maaliskuussa kerrottiin Aallon eroavan tehtävästään. Seuraavat suuremmat uutissumat tulevat elo-syyskuussa 2010, jolloin Aalto ensin hakee, ja sitten saa uuden työn. Seuraavan kerran Aalto nousi julkisuuteen vuonna 2012 julkaistaessaan rikosromaanin.

Marja-Sisko Aallon tapausta voidaan pitää jonkinlaisena vedenjakajana suomalaisessa trans-uutisoinnissa. Se on todennäköisesti tunnetuin transsukupuolisuuden kuvaus 2000-luvun uutismaisemassa, ja sen päähenkilö pääsi suurimmaksi osaksi kertomaan oman tarinansa omilla sanoillaan. Aineistossa on 93 tekstiä, joissa viitataan Marja-Sisko Aaltoon (taulukko 5).

Caster Semenya

Kaavio 6: Caster Semenyan uutistapaus.

Maailmamestariksi itsensä 800–metrillä juossut eteläafrikkalainen Caster Semenya joutui julkiseen pyörytykseen lähes välittömästi kisapäivän (19.8.2009) jälkeen. Helsingin Sanomien ensimmäinen sukupuolen mahdollista epäselvyyttä käsittelevä juttu ilmestyi jo kilpailupäivänä [HS178]. Seuraavana päivänä kaikissa kolmessa lehdessä oli uutinen Semenyan joutumisesta sukupuolitestiin.

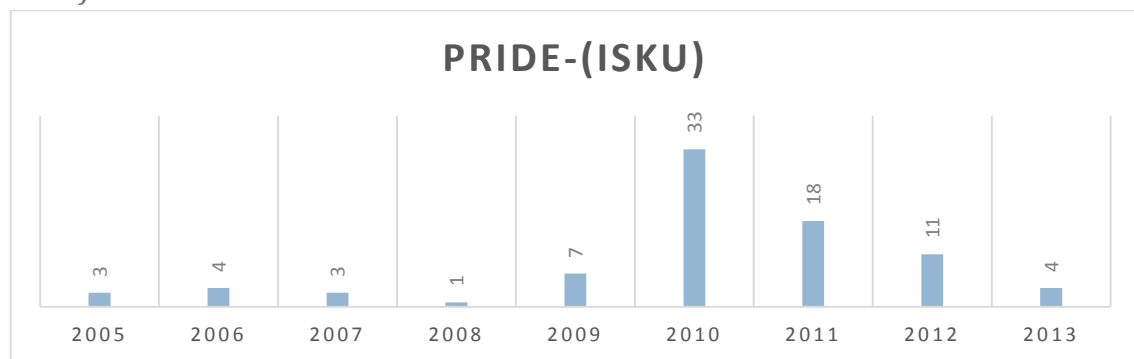
Toisin kuin kansainvälisessä kontekstissa (ks. Amy-Chinn 2011, 311–312), suomalaisissa lehtiteksteissä Semenyan tapausta ei käsitelty epäreilun aseman näkökulmasta. Etenkin alkupään teksteissä puhutaan kyllä ”poikatytöstä” ja ”miehekkäästä olemuksesta” ja pohditaan sitä, kuinka *ylivoimainen* Semenya oli verrattuna muihin kilpailijoihin [mm. KS112, KS113, HS179, IS140], mutta Semenya ei kohdeltu huijarina tai petturina. Sen sijaan hänet kirjoitettiin sukupuolensa ja luontonsa uhriksi (ks. diskurssi 5) tai hänet pakkoistutettiin kahden sukupuolen binaarimalliin (diskurssi 12). Semenyan tapausta käsiteltiin myös pienemmissä määrin sukupuoleltaan epäselvien urheilijoiden oikeuksien kannalta (diskurssi 2). Näkökulmaan ei juurikaan vaikuttanut edes se, että Semenya selvästi epäiltiin intersukupuoliseksi australialaisesta lehdestä levinneiden tietojen perusteella (11.9.2009). Intersukupuolisuus näkyi teksteissä usein mainintana, vaikka tietoa ei koskaan varmistettu. IAAF:n tekemistä sukupuolitutkimuksista tiedotettiin lopulta 7. heinäkuuta 2009. Järjestö ei koskaan paljastanut Semenyan ”oikeaa” sukupuolta, eikä lääketieteellisiä tuloksia sukupuolesta. Tiedotus koski vain sitä, että Semenya saa jälleen kilpailla.

Semenyan tapaus nosti mahdollisesti ensimmäistä kertaa sukupuolitestauksen yksityiskohdat lehtiteksteihin. Semenyan lähes vuoden kestänyttä kilpailukieltoa kutsuttiin lehdissä kiusaamiseksi [HS181] ja häpeälliseksi [HS322], ja niissä yritettiin löytää ”veruketta” Semenyan kilpailukiellolle [IS167]. Tapausta seurattiin lehdissä tarkoin, uutiseksi riitti myös se ettei uutista vielä ole (esim. HS246 ”Semenyan sukupuolesta ei vielä selvyyttä”). Semenyan paluu juoksuradoille 9. heinäkuuta 2010 Suomessa uutisoitiin myös tarkasti.

Mahdollinen syy Semenyan tapauksen huimaan uutisointimäärään (88 tekstiä, kaavio 7) on todennäköisesti juuri kytkös Suomeen: Semenyan manageri oli suomalainen Jukka Härkönen, jolta lehdet saivat kommentteja tapaukseen. On mahdollista, että suomalaisten lehtien kansainvälisestä poikkeavat diskurssit johtuvat osittain nimenomaan Härkösen itsepintaisesta Semenyan puolustamisesta ja artikuloidusta tuohtumuksesta IAAF:n toimintaa vastaan. Aineistossa näkyy myös IAAF:n päätös tehdä konkreettisia muutoksia sukupuolieltaan epäselvien testaukseen Caster Semenyan tapauksen perusteella [HS300, KS198].

Semenya identifioituu lehtitekstien mukaan yksiselitteisesti naiseksi [mm. HS180]. Suoraa vahvistusta väitteille intersukupuolisuudesta ei ole koskaan tullut Semenyan itsensä, hänen tutkijajoukkojensa tai IAAF:n taholta.

Pride ja Pride-isku

Kaavio 7: Pride-tapahtuma ja Pride-isku

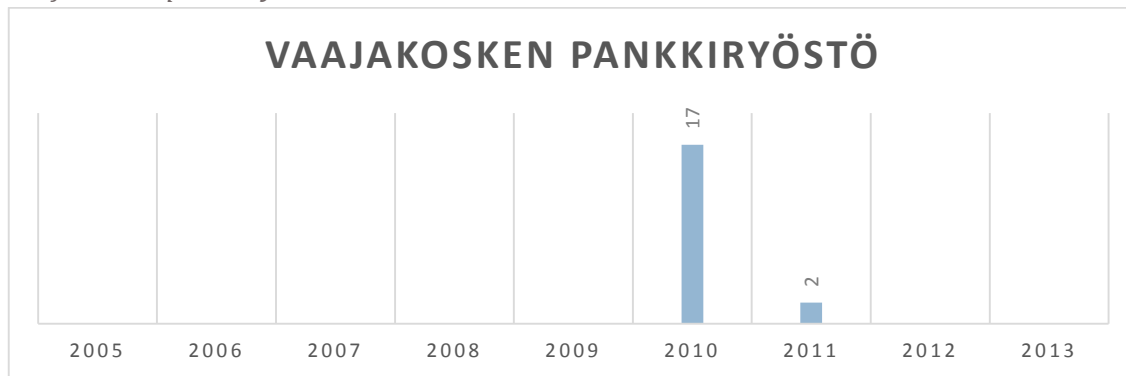
Pridet ovat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tapahtumia, joista Suomessa suurin ja tunnetuin on vuosittain pääkaupungissa järjestettävä Helsinki Pride. Yleensä juhannuksen jälkeiselle viikolle sijoittuva, noin viikon kestävä tapahtuma huipentuu Pride-kulkueeseen. Kulkue on tunnetuin ja myös uutisoiduin osa Helsinki Pridea.

Vuonna 2010 kolme miestä hyökkäsi 3. heinäkuuta järjestettyä kulkuetta vastaan kyynelkaasulla ja paprikasumutteella. Vuoden 2010 teksteissä näkyy selvä piikki juuri kaasuisun takia. Uutisointi jatkuu vuonna 2011, jolloin pride-iskuiksi lehdistössä kutsutun hyökkäyksen tekijät saivat tuomionsa. Pride-tapahtumia seurattiin vuosina 2011 ja 2012 erityisen tarkasti, kunnes tilanne näyttää normalisoituneen vuonna 2013.

Pride- ja Pride-isku-uutisoinnissa puhutaan ensisijaisesti *seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä*, joten uutistapahtuma sijoittuu lähes poikkeuksetta diskurssiin 1.

Uutistapahtumaan on laskettu Helsinki Priden lisäksi kaikki muihin Pride-tapahtumiin viittaavat tekstit. Yhteensä Pride-tapahtumista ja -iskusta kirjoitettiin 84 eri tekstissä (kaavio 8).

Vaajakosken pankkiryöstö

Kaavio 8: Vaajakosken pankkiryöstön uutistapahtuma

Helmikuun yhdeksäs päivä vuonna 2010 transsukupuolinen nainen ryösti Vaajakosken osuuspankin konttorin Jyväskylässä. Ryöstäjä sai saaliikseen 4 090 euroa. Myöhemmin hän kertoi syyksi ryöstöön turhautumisen tilanteeseensa: naisen transsukupuolisuushoidot oli keskeytetty. Kun Potilasturvakeskuksesta oli ryöstöpäivän aamuna selvinnyt, että naisen tekemässä valituksen käsittelyssä kestäisi vähintään kuusi kuukautta, hän meni Vaajakosken osuuspankkiin harrastuskäyttöön ostetun jalkajousen kanssa, vei rahat kassasta ja poistui paikalta autollaan. Tekijä saatiin kiinni kesäaunolta Viitasaarelta myöhään samana päivänä. Kukaan ei loukkaantunut ryöstössä.

Ryöstöä käsiteltiin oikeudessa maaliskuun lopussa. Keski-Suomen kärjäoikeus tuomitsi tekijän törkeästä ryöstöstä 2,5 vuodeksi ehdottomaan vankeuteen. Tuomio tuli lautamiesten äänillä, sillä tuomarin mielestä teko ei ollut törkeä. Hovioikeus määräsi naisen mielentilatutkimukseen, jossa tekijä todettiin mielensairauden vuoksi syyntakeettomaksi. Vankituomion sijasta hänet passitettiin pakkohoitoon Niuvanniemen sairaalaan.

Uutistapahtuma näkyi paitsi vuoden 2010 helmikuussa intensiivisenä päiväkohtaisena seurantana ensin ryöstäjän alle päivän kestäneestä pakomatkasta ja vangitsemispäätöksestä, sitten maaliskuun oikeuskäsittelystä. Vuonna 2011 Keski-Suomalainen ja Ilta-Sanomat uutisoivat vielä syyntakeettomuuspäätöksestä.

Kaikkiaan Vaajakosken pankkiryöstöä käsitelti siis 19 tekstiä (kaavio 8).

8. AINEISTO DISKURSSINA

Tässä luvussa käyn läpi varsinaisen diskurssianalyysin tulokset. Kuten jo aiemmin olen maininnut, aineisto on jaettu kahteentoista erilaiseen puhetapaan eli diskurssiin. Varsinaisesta analyysiprosessista puhuin luvussa 6.

Diskurssijaot ovat aina tutkijan tekemät rajauksia, eivät absoluuttisia kategorioita. On selvää, että rajaukset olisi voinut tehdä toisinkin. Monissa aiemmissa sukupuolivähemmistöjä käsittelevissä tutkimuksissa puhutavat on maalattu leveämällä sudilla: pro gradu -työssään Luca Tainio (2014) puhuu *medikalisaatiosta*, joka näyttää tämän tutkimuksen diskurssien 8, 9 ja 11 yhdistelmältä. On totta, että nämä kaksi diskurssia olisi voinut kirjoittaa yhteen ja samaan: monessa diskurssin 9 dysforiakuvauksesta ja diskurssin 11 tavallisuuden korostamisesta on samaa juonetta kuin diskurssin 8 lääketiedekeskeisyydessä. Samoin näihin kaikkiin kytkeytyy usein normatsoivan binaarisukupuolisuuden ajatus (ks. diskurssi 12).

Olen tehnyt diskursseista suhteellisen pienet ja rajatut. Vaikka maljat ovat niin välillä niin pieniä että merkitykset niin sanotusti valuvat yli, päätös on tietoinen. Laajat diskurssit auttavat ymmärtämään tärkeimpiä kohtia, mutta eivät mielestäni aina tarpeeksi tilaa ja tarkkuutta analyysin pienemmille juonteille. Olen näin ollen purkanut diskurssit suhteellisen pieniksi jotta niitä voi analysoida paremmin. Diskurssihan, kuitenkin, on loppujen lopuksi vain työkalu.

Lisäksi se, että sukupuolivähemmistöjä kuvataan esimerkiksi tavallisiksi ihmisiksi (ks. 9.2.7) ei välttämättä limity samaan binaarisuuteen pakottamisen (9.2.3) tai medikalisaation läpitukenavuuden (9.2.9) kanssa²⁰. Näin ollen pienempiin paloihin purkaminen auttaa purkamaan myös tutkijan omia, aiemmasta tutkimuksesta ja teoreettisesta taustasta syntyviä oletuksia.

Olen kiinnostunut nimenomaan siitä, miten *sukupuolivähemmistöt* on esitetty. Jos Caster Semenyan tapauksessa puhutaan ensisijaisesti urheilijan oikeuksista, ei tällöin aina samaan aikaan tarkoiteta intersukupuolisten oikeuksia. En myöskään ole kiinnostunut alkutekstistä – en siitä kulttuurituotteesta jota lehden kriitikko analysoi enkä henkilöstä, jota lehteen haastatellaan. Analyysini kohteena ovat nimenomaan lehtitekstit, eivät niiden kuvaamat ilmiöt.

²⁰ Näin on esimerkiksi taidearviossa HS394, jossa arvioidaan Teemu Mäen valokuvanäyttelyn alastonkuvia. Kriitikko korostaa sitä, miten teoksissa ”*korostuu samanlaisuus erilaisuuden sijaan*” ja miten ”*mukana on kuvana valokuvia transihmisistä, kuvia, joissa sukupuolielimet näkyvät, ja kuvia vanhemmuudesta, ei sukupuoli silti näyttäyty kuvien kiinnostavimpana piirteenä*”. Tekstissä transihmisyys limittyy muiden sukupuolen tunnusmerkkien kanssa samalle linjalle, jopa korostetun tavalliseksi osaksi ihmisyyttä. Tekstissä ei rakenneta sanallakaan binaarisuhdetta kahden sukupuolen välille, eikä viitata lääketieteeseen edes epäsuorasti.

Ainoa hetki, jolloin puutun alkuperäistekstin ja lehden representaation suhteeseen, on käytettyjen sanojen tarkkuus. On monin kerroin kiinnostavaa, jos alkuperäisteksti esittää henkilön transsukupuolisena mutta lehtikriitikko eliminoi sukupuolivähemmistöön kuulumisen mahdollisuuden.

Juttua ei ole laskettu kuuluvaksi tiettyyn diskurssiin vain siksi, että siinä mainitaan diskurssille tyypillinen sana. Esimerkiksi kaikkia niitä tekstejä, joissa mainitaan sukupuolenkorjausprosessi tai -leikkaus ei ole laitettu syndroomat-diskurssiin, vaikka ne kieltämättä puhuvatkin lääketieteellisestä toimenpiteestä. Diskurssi vaatii muutakin kuin tyypillisten sanojen bongaamista – kyse on enemmän tekstin valitsemasta näkökulmasta kohteeseen²¹.

On huomattava, että diskursseissa esitetty tekstien määrä eroaa muusta laskentatavasta, sillä kuten intertekstuaalisuudesta puhuessani toin esiin, monet tekstit kuuluvat useampaan diskurssiin.

Kuten kerroin luvussa 2, olen kerännyt aineistooni kaikki pienetkin maininnat sukupuolivähemmistöistä ja sukupuolivähemmistöjen edustajista. Tämän lähestymistavan heikkous on sen epätarkkuudessa diskurssien suhteen. Kun Felicity Huffmanin kerrotaan ohimennen näytelleen transseksuaalia (sic) elokuvassa *Transamerica* [IS076], maininta on joskus vain maininta. Osa jutuista, 35 tekstiä tarkalleen ottaen, ei istunut mihinkään alla olevista diskursseista. Nämä tekstit voivat olla toisaalta niin lyhyitä ja ohikiitäviä, ettei niiden näkökulmasta saa otetta – tai ne ovat harvinaisia toisin tekemisen paikkoja. Jälkimmäistä ryhmää palaan pohtimaan luvussa 9.

Käyn diskurssit läpi noudattaen johdantoluvussa esittelemääni ajatusta kahdesta eri diskurssivirrasta. Aloitan siitä diskurssiryhmittymästä, joissa sukupuolivähemmistöjen omaa identiteettiä pyritään kunnioittamaan ja etenen vähitellen vähemmän kunnioittavien representaatiotapojen pariin.

Ensimmäisissä neljässä diskurssissa sukupuolivähemmistöjä katsotaan neutraaliuteen pyrkien tai jalustalle asettaen. Seuraavissa kahdessa diskurssissa virrat kulkevat päällekin:

Ongelmalliset sekä *Luonnonoikku* eivät itsestään selvästi istu kumpaankaan ryhmään. Niiden jälkeen seuraavat puhutavat (7–12) ottavat vähemmistöihin selvästi toiseuttavamman

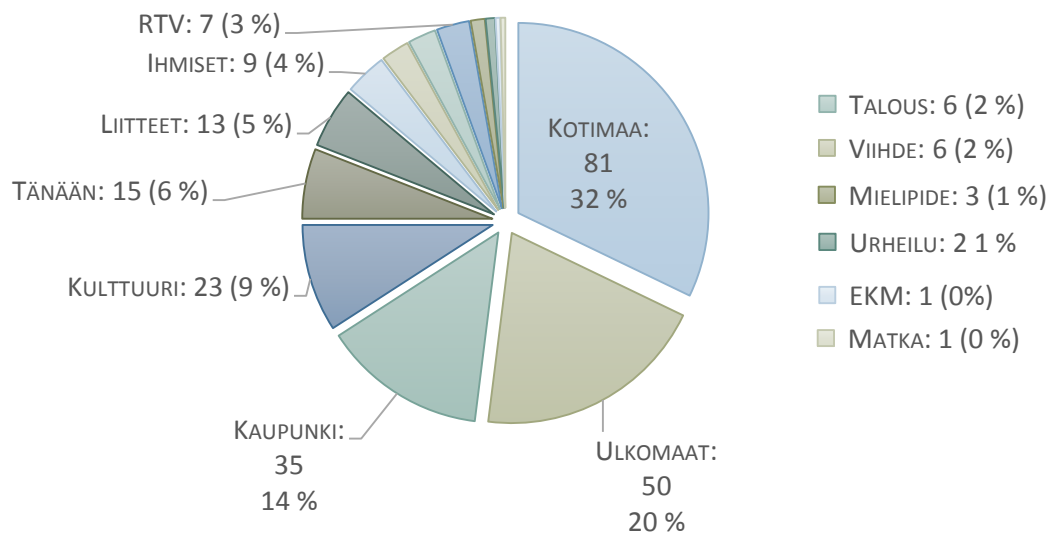
---

²¹ Esimerkiksi jutussa IS083b sukuelinkorjausleikkausta katuva Cris Owen pohtii Marja-Sisko Aallon tilannetta. Hän puhuu sukupuolenkorjausprosessista ja –leikkauksista, mutta näkökulma leikkauksiin on pikemminkin ongelmoiva (9.2.5), toisaalta traaginen (9.2.10), mikä tulee esiin selvimmin tekstin lopussa *”Leikkaus merkitsee sitä, että ihminen antaa sielunsa olla yhtä ruumiinsa kanssa, Owen toteaa. Myönteistä sukupuolen vaihtamisessa on ollut se, että Owen kokee olevansa identiteetiltään nyt se, joka todellisuudessa on. Tunne ei silti korvaa leikkauksen aiheuttamia kärsimyksiä.”*

näkökulman. Näissä diskursseissa sukupuolivähemmistöjen nähdään olevan selvästi meidän tavallisten ihmisten yhteiskunnan ulkopuolella.

Järjestys ei kuitenkaan tarkoita, että ensimmäisenä esitelty diskurssi olisi ”paras” ja viimeisenä esitelty ”huonoin”. Jo ensimmäisen diskurssin kohdalla voi huomata, miten näennäinen neutraalius voi olla ongelmallinen puhetapa.

8.1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistö

Kaavio 9: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistö –diskurssin jakautuminen osastoittain

Suurin diskurssiryhmä aineistossani on *Seksuaali- ja sukupuolivähemmistö* –diskurssi, johon kuuluu yhteensä 252 tekstiä. Aineiston tekstityypit ovat yleisimmin uutisia (127), juttuja (54) ja fakta tai taustoja (17), joten ei ole ihme että suurin osa diskurssin teksteistä on joko kotimaan, ulkomaan tai kaupunkiosastoilla.

Yleisin tapa esittää sukupuolivähemmistöjä on olla esittämättä sukupuolivähemmistöjä. Näissä teksteissä sukupuolivähemmistöt sisällytetään osaksi termiä ”seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt”, käytetään molempia yhdistävää termiä ”sukupuolivähemmistöt”²² tai sivuutetaan luettelomalla. Perehdyn näihin tapoihin syvemmin myöhemmin luvussa. Diskurssi saa nimensä niissä yleisimmin käytetystä, vakiintuneesta ilmaisusta ”seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt”, joka muuttuu lehtitekstissä helposti merkityksettömäksi sanahelinäksi.

²² Selvyden vuoksi käytän ”sukupuolivähemmistöjen” (= seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt) sekä sukupuolivähemmistöjen (= transsukupuoliset, muunsukupuoliset, transvestiitit sekä intersukupuoliset) erotuksena lainausmerkkejä edellämainitun ympärillä.

Yhteistä diskurssille on se, että sukupuolivähemmistöt on tiedostamattoman tuntuisesti käsitetty osaksi seksuaalivähemmistöjä. Diskurssissa sukupuolivähemmistöt näkyvät näkymättöminä. He ovat paikalla, mutta joko täysin sivuutettuna tai sulautettuna laajempaan ”seksuaalivähemmistöön”, jonka oletetaan olevan sama asia. Diskurssista löytyy tarkemmin katsottuna useita erilaisia, ja todennäköisesti tiedostamattomia, syitä esittäviä sukupuolivähemmistöjä hämäränä ja epätarkkana ryhmänä.

Kuten sanottu, ilmaisu ”*seksuaali- ja sukupuolivähemmistö*”, josta diskurssi saa nimensä, on luutunut korrektiksi tavaksi ilmaista kaikki heteronormin ulkopuolelle jäävät identiteetit. Suurin osa aineiston teksteistä kuitenkin käyttää termiä enemmän tai vähemmän suorana synonyymina homoseksuaalisuudelle. Korostan termin puuroutumista yhdeksi merkitykseksi diskurssin nimen poikkeavalla kirjoitusasulla.

Ensimmäinen mahdollinen tapa hämmäntää vähemmistöjen rajoja on *sivuuttaminen*. Keskisuomalaisessa ilmestynyt uutinen suutelumielenosoituksesta [KS264] sivuuttaa sukupuolivähemmistöt maininnan tasolle.

Vähemmistöjen oikeuksia puolustava suutelumielenosoitus keräsi sunnuntaina arviolta 150 ihmistä Venäjän suurlähetystön eteen Helsingissä. Mielenosoituksella tuettiin Venäjän seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. -- Venäjällä on viime aikoina ajettu läpi useita vähemmistöjä syrjiviä lakeja. Tuoreen selvityksen mukaan vanhempien homoseksuaalisuus voisi olla peruste lasten huostaanotolle.

Sukupuolivähemmistöt mainitaan lyhyessä uutisessa moneen otteeseen – kolme kertaa *vähemmistöt*, kerran *seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt*. Varsinaisesti heistä ei kuitenkaan puhuta sanallakaan. Sivuttaminen ikään kuin unohtaa sukupuolivähemmistöt, jättää ne korrektiin maininnan tasolle myös uutisiin, jotka eivät koske transsukupuolisia, transvestiittejä, muunsukupuolisia tai intersukupuolisia millään tavalla. Sivuttamista käyttää myös esimerkiksi uutinen ”Nyt eletään gaybybuumia” [HS410], jossa kerrotaan samaa sukupuolta olevien vanhempien yleistymisestä. Uutinen mainitsee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, vaikka ei puhu sanallakaan jälkimmäisestä vähemmistöistä sanaakaan. Uutisen otsikkokin viittaa ainoastaan homovanhempien lapseen.

Monessa sivuttamisstrategiaa käyttävässä tekstissä termi *seksuaali- ja sukupuolivähemmistö* tulee asiantuntijan tai edustajan suusta. Tällöin toimittaja on kenties kokenut termin tuovan uskottavuutta, tai ei ole nähnyt syytä lähteä korjaamaan asiantuntijan käyttämää kieltä. Asiantuntijat ja edustajat, kuten tekstissä ”Kaapissa eläminen on taakka” [KS065a] Setan vt. pääsihteeri, ovat todennäköisesti pyrkineet puhumaan koko edustamansa järjestön puolesta.

Keskisuomalaisen jutussa maininta jää nimenomaan maininnaksi: ainoastaan seksuaalivähemmistöjen työelämän ongelmista kertova juttu mainitsee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt -termin viisi kertaa ja aina suorana tai epäsuorana lainauksena asiantuntijalta. Sukupuolivähemmistöistä ei tekstissä puhuta.

Sisällyttäminen ei unohda sukupuolivähemmistöjä, vaan syleilee heidät osaksi seksuaalivähemmistöjä. Sisällyttävissä teksteissä sukupuolivähemmistöt ovat paikalla, mutta vain näennäisesti, ikäänkuin seksuaalivähemmistöjen vähemmän tärkeänä pikkusisarena. Tällöin sukupuolivähemmistön ongelmat, haasteet ja identiteetit oletetaan identtisiiksi seksuaalivähemmistöjen kanssa. Sunnuntaisuomalaisessa toukokuussa 2013 ilmestynyt pitkä juttu uuden hedelmöityslain heikosta toteutuksesta [KS253] on tyypillinen esimerkki tästä strategiasta.

Naisparin äitiyshaaveet voivat kaatua syrjintään

Julkisessa terveydenhuollossa on jo vuosia muhinyt syrjintäongelma. Julkiset hedelmöitysklinikat käännöttävät itselliset naiset, naisparit ja muut sateenkaariperheet lähes poikkeuksetta yksityisten klinikoiden asiakkaisiksi.

Sukupuolivähemmistöt kuuluvat toki sateenkaariperheisiin, joista jutussa puhutaan usein. Suoraan heidät mainitaan jutussa kahdesti ("sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ajava Trasek" ja "seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin iski taisteluväsymys"). Kuitenkin "naispareja" käytetään läpi jutun synonyymina kaikille syrjintää hedelmöityshoidoissa kohtaaville yksilöille.

Kahden edellämämainitun esimerkkiuutisen otsikot ovat samalla esimerkki lyhentämällä sisällyttämisestä. Koska otsikot on taiton vuoksi määritelty tietynmittaisiksi, houkutus yksinkertaistaa monimutkainen asia on suuri aiheesta riippumatta. *Homous* muuttuu otsikkokielessä kuvaamaan kaikkia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. *Seksuaalivähemmistöt* muuttuvat kattotermiksi jonka alle myös vähemmän tunnetut sukupuolivähemmistöt mahtuvat. Ongelma tässä ajattelutavassa ei ole pelkkä epätarkkuus: ongelmaksi tulee myös tiedostamaton arvottaminen. Samalla seksuaalivähemmistöjen ongelmat ja oikeudet tulevat näkyvämmäksi ja sitä mukaa, tavallaan, tärkeämmiksi. Myös seuraavassa esimerkissä otsikkotekstiin on nostettu tärkeämpi kahdesta vähemmistöstä [KS040]:

Kunnille opas seksuaalivähemmistöistä

Kunnille on julkaistu opas seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioimisesta kuntien tasa-arvosuunnittelussa. Tutkija Jukka Lehtosen tekemässä kirjassa on runsaasti tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemasta Suomen kunnissa. Teos lähetetään kaikille kunnanjohtajille.

Esimerkkinä homoudesta kattotermiä on uutinen, joka kertoo LGBT-järjestön kannanotosta

uuden paavin valintaan vuonna 2013 [KS245].

Järjestö toivoo uudesta paavista homomyönteisempää

Uuden paavin pitäisi suhtautua myönteisemmin homoja, lesboja, biseksuaaleja ja transsukupuolisia kohtaan, toivoo hollantilainen COC-järjestö. Järjestö on maailman vanhin seksuaalivähemmistöjen oikeuksia puolustava ryhmä. - -

Uutinen mainitsee transsukupuoliset vain ohimennen. Samalla heidät sisällytetään epäsuorasti osaksi seksuaalivähemmistöjä.

Aineistosta löytyy toki vielä selkeämpiä esimerkkejä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekoittamisesta. Juttu ”Johan on homoilla markkinat” [HS014] puhuu seksuaalivähemmistöjen esiinmarssista televisiovihteessä ja heidän arvostaan kuluttajina mainostajien silmissä. Koko pitkän jutun ajan puhutaan yksiselitteisesti vain seksuaalivähemmistöistä. Lainauksen lopussa on ainoa maininta sukupuolivähemmistöön kuuluvasta, transsukupuolisesta tosi-tv -tähdestä.

Seksuaaliset vähemmistöt ovat nyt muotia myös suomalaisessa viihteessä – erityisesti televisiossa. Silmäilläämpä viime aikojen tarjontaa: Subtv:n ihmissuhdesarja L-koodi kertoo losangelilaisista lesboista, Nelosen Unelmäkämpä-kilpailun vei homopari, MTV3:n Käenpesässä roolihahmo Julian biseksuaalisuus poikii dramaattisia juonenkäänteitä, Nelosen Sekaisin Miriamista -tosi tv:ssä miehet kilpailevat kuvankauniin transseksuaalin huomiosta...

”Homoseksuaalit lehmipojat kuohuttavat Yhdysvalloissa”, kertoo Ilta-Sanomien viihdeuutinen Brokeback Mountain -elokuvasta [IS017]. Tässäkin tekstissä transsukupuolisuus lasketaan huolimattomasti osaksi homoseksuaalisuutta, tai ainakin osaksi seksuaalisuuden dilemmoja.

Hollywoodissa on itse asiassa meneillään selkeä homoelokuvaboomi. Brokeback Mountainin tähtien Jake Gyllenhaalin ja Heath Ledgerin lisäksi varsin moni nimekäs näyttelijä on nyt homoseksuaalin tai seksuaalisuutensa kanssa kamppailevan henkilön roolissa. Täydellisten naisten Felicity Huffman on Golden Globe -ehdokas sukupuolenvaihtoleikkausta odottavana miehenä elokuvassa Transamerica.

Kenties kaikkein hämäävin sekoittamisen tapa on vanhentunut termi ”sukupuolivähemmistöt”, joilla viitataan sekä seksuaali- että sukupuolivähemmistöihin. Käsite ymmärretään yleensä seksuaalivähemmistöjä tarkoittavana, virheellisenä ilmaisuna. Itse ymmärrän käsitteen kuitenkin synonyymina seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille.

Esimerkkejä käsitteestä ”sukupuolivähemmistöt” löytyy huomattavasti. Uutisessa Puolan uudesta parlamentista [HS333] mainitaan erään kansanedustajan olevan ”tunnettu kansalaisaktivisti, joka ajaa sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-

arvoa”, viihdeosiossa ollut juttu gaymessuista kertoo miten ”Suomessa kohistaan kirkon suhtautumisesta sukupuolivähemmistöihin” [IS183] ja kouluelämästä kertovassa uutisessa verrataan ”sukupuolivähemmistöjä” ja heteroseksuaaleja [HS270].

Ilmaisulla tarkoitetaan kuitenkin aina ensisijaisesti seksuaalivähemmistöjä, joihin sukupuolivähemmistöjen todennäköisesti ajatellaan kuuluvan ”homot ja ne muut” -asenteella, jolloin ilmaisu tosiaan taantuu synonyymien tasolle. Uutisessa, joka ennakoii Ranskan homoavioliittolain läpimenoa [KS249] kerrotaan fyysisen ja henkisen väkivallan lisääntyneen ”sukupuolivähemmistöjä” kohtaan. Koko muun uutisen ajan puhutaan homoista tai homoseksuaaleista. Termi on epätarkka, se seilaa useasti lyhyissäkin uutisissa tarkoittamassa seksuaalivähemmistöjä, sukupuolivähemmistöjä tai epävarmasti molempia.

Oma lukunsa ovat tekstit, joissa termit ovat selvästi käyttäjältään hukassa.

Sunnuntaisuomalaisen juttu kertoo heti otsikossaan (”Vainotut veljet”), alaotsikossaan (”Turkissa homoja raiskataan ja tapetaan, jos he uskaltavat kaapista ulos”) ja lähtölauseessaan (”Euroopan unioniin pyrkivässä Turkissa homous on vielä synty ja sairaus”) että kyse on seksuaalivähemmistöistä, ja nimenomaan miespuolisista homoseksuaaleista [KS213a]. Heti alussa esitetään tilastotieto, jonka mukaan Turkissa on ”seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin vuoksi” murhattu 16 ihmistä vuonna 2010. Loppujutun ajan sukupuolivähemmistöihin viittaavaa termiä *sukupuoli-identiteetti* käytetään viittaamaan nimenomaan homomiehiin. Kirjoittaja ei selvästi ole huomannut tai tiennyt eroa sanojen välillä.

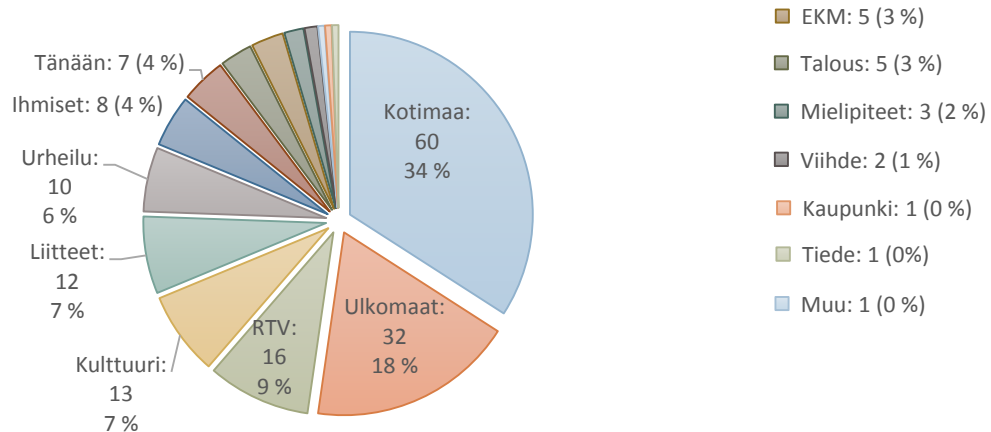
Seksuaalisuuden ja sukupuolen sekoittaminen toisiinsa ei ole missään nimessä uusi ajatus. Siitä mainitaan jopa Setan oppaassa toimittajille: ”Yleinen mediassa esiintyvä sekaannus on sekoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt toisiinsa”. (Alatalo 2012, 6)

Etenkin oikeuksista puhuttaessa huolimattomuus kääntyy haitalliseksi:

sukupuolivähemmistöjen ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet eivät ole samoja.

Sukupuolivähemmistöt eivät esimerkiksi hyödy ”homoavioliittojen” sallimisesta [HS199], eivätkä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohtaamat ennakkoluulot ole samanlaisia, kuten monissa jutuissa epätarkasti oletetaan. Transsukupuolisten, transvestiittien, intersukupuolisten ja muiden sukupuolivähemmistöjen oikeuksien puolesta taistelu tapahtuu aivan muualla – ja pääasiassa näkymättömissä.

8.2 Oikeus ja kohtuus

Kaavio 10: Oikeus ja kohtuus -diskurssin jakautuminen osastoittain

Diskurssissa 2 on yhteensä 176 tekstiä, joista suurin osa (41 %) on uutisia. Koska diskurssiin kuuluvissa teksteissä nostetaan esille sukupuolivähemmistöjen oikeuksia, ei ole ihme että tekstit sijoittuvat pääasiassa kotimaan ja ulkomaisten osastoille (kaavio 10).

Diskurssiin on laskettu mukaan kaikki sukupuolivähemmistöjen juridisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta kertovat tai sitä tai sen muutoksia kuvaavat tekstit. Kieltä luonnehtii asiallisuus, pyrkimys neutraaliuuteen ja suurelta osalta vahva luotto asiantuntijoihin.

Vaaditut oikeudet ja koetut vääryydet tulevat esiin joko jutun aiheena, kuten tasa-arvovaltuutetun vaatimus tasa-arvolain päivittämisessä niin, että se kattaisi myös sukupuolivähemmistöjen erityisongelmat [HS282], tai uutisista transvestismin poistamisesta tautiluokituksesta [KS205, KS214ab, HS290], erilaisten syrjintätapausten käsittelyä [mm. IS189abc, KS039,] tai muita oikeusjuttuja. Myös Australian ja Saksan kolmannen sukupuolen passeihin lisäävä lakimuutos [HS326, HS418, HS429, KS267, KS268] intersukupuolisten lasten varhaiset leikkaukset²³ [mm. HS098a] ja sekä translain uudistustarve näkyivät aineistoissa [mm. KS270ab, HS355]. Paitsi uutisissa ja syvemmin aiheeseen perehtyvissä jutuissa, sukupuolivähemmistöjen puolesta otetaan kantaa myös kolumneissa ja muissa mielipideteksteissä.

²³ Intersukupuolisten varhaisia leikkauksia käsittelevät jutut on laskettu muutamaa lyhyttä asian ohimennen mainitsevaa tekstiä lukuun ottamatta sekä diskurssiin 3 että diskurssiin 5 – ongelmalliset. Tämä johtuu siitä, miten tekstit on rakennettu: tuodaan esille sekä varhaisten leikkauksen puolustaja että vastustaja, joiden välinen dialogi ongelmatisoi tilanteen.

Seuraava lainaus on hyvin tyypillinen esimerkki klassisesta oikeuksia käsittelevästä jutusta, tässä kohtaa syrjintätapauksesta. Teksti on kirjoitettu harkiten: sekä jutun sävy että sukupuolivähemmistöä käytetty kieli pyrkii sävyisyyteen ja neutraaliuuteen. [KS039]

Naiseksi muuttunut mies testaa Britannian syrjintälakeja

Naiseksi muuttunut brittimies haastoi työnantajansa oikeuteen, kun tämä muutti hänen työtehtäviään sukupuolenvaihdon jälkeen. Aikaisemmin Joshina tunnetun Jessica Bussertin mielestä Hitachi Data Systems syyllistyi sukupuoliseen syrjintään, kun hänen kollegansa etenevät urallaan ja hänet käytännössä alennettiin.

Bussert on Britannian ensimmäinen transseksuaali, joka on ryhtynyt testaamaan maan syrjintälakeja oikeudessa. Monet muut naiset ovat jo onnistuneet saamaan korvauksia joko palkkasyrjinnän tai raskaudenaikaisen huonon kohtelun vuoksi.

Uutisessa Bussertin naiseus ja hänen syrjintänsä transsukupuolisuuden vuoksi esitetään kyseenalaistamatta. Objektiivisuuden vaatimus näyttää kestävän yleisesti hyväksytyjen – kuten suvaitsevaisuuden – arvojen puolella olemisen, olisi sen kohteena kuka tahansa. Kenties siksi myöhemmin uutisessa teksti ottaa jopa hienovaraisesti kantaa transsukupuolisen päähenkilönsä puolesta.

”Sanoin leikkimielisesti rintaleikkauksen jälkeen, että firmani näytti luulevan, että käytin aivojeni etulohkoja niiden täyteaineena”, Bussert sanoo sanomalehti Independentille. Tilanne osoittautui kuitenkin todeksi eikä leikiksi.

Suvaitsevaisuuden ja solidaarisuuden ilmaus ei ole missään nimessä harvinainen. Jo johdannossa esiintuomani huomio siitä, miten sukupuolivähemmistöt ovat nousseet uudella tavalla yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi 2000-luvulla näkyy aineistossa sekä rivien välissä että suorasanaisesti argumentoituna. Diskurssi nostaa esille tehtyjä kannanottoja ja protesteja, mikäli niitä ei ole esitetty ongelmallisina (vrt. diskurssi 6) ja monitahoisina pulmina, vaan pikemminkin itsestäänselvästi tapahtuvina muutoksina tai toiveena tapahtuvasta muutoksesta. Tekstit virittävät ajatuksen *uudesta, suvaitsevaisesta ajasta*, joka rakentuu vastakohtaksi vanhoillisten arvojen tai vanhentuneiden instituutioiden (yleisimmin kirkko tai laki) kanssa.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen puolesta puhuva ihmisoikeusjärjestö Seta näkyy ja kuuluu tässä diskurssissa vahvasti. Vuoden 2008 suuria seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen

uutistapahtumia – eli Johanna Korhosen²⁴ ja Marja-Sisko Aallon tapauksia – kertaava analyysijuttu [KS100] on ottanut asiantuntijakseen nimenomaan Setan silloisen vt. pääsihteerin, joka kertoo näkevänsä vuoden aikana tapahtuneen selkeän [arvojen] suunnanmuutoksen.

Pakkanen pitää kiinnostavana, että hyvässä yhteiskunnallisessa asemassa oleva henkilö [Marja-Sisko Aalto] tuo asian esiin.

”Se on havahduttanut, että vähemmistöjen edustajia on kaikilla yhteiskunnan portailla, ei vain marginaalissa.

”Paikoin ilahduin, miten ystävälliseen sävyyn ihmiset suhtautuivat Aaltoon.”

Lakitekstit ovat usein kasvottomina vastustajina diskurssin uutisten teksteissä. Kannanotot ovat pieniä, mahdollisesti tiedostamattomia sanavalintoja tai asetelmia, kuten Keskisuomalaisen vuonna 2009 ilmestyneessä uutisessa ”Espanjan transseksuaaleille aukesi vihdoin tie armeijaan” [KS102]. Pelkkä sana *vihdoin* riittää ankuroimaan tekstiin suvaitsevaisen uuden maailman, ja varsinaisessa uutisessa esiin nostetaan ”20 vuotta vanhat säännöt” ja niiden muuttumisesta hyötyvä andalusialainen Aitor, jonka ”sinnikkyys” johti lakimuutokseen. Lyhyessä uutisessa ehditään rakentaa selvä kuva yksilöstä, joka kävi taistoon vanhentuneita lakeja vastaan ja sai aikaan muutoksen parempaan.

Vuoden 2013 alussa Helsingin Sanomat kertoi Ruotsin translain muutoksesta ja vertasi sitä Suomen tilanteeseen [HS385]. Otsikko ja ingressi asettavat vastakkain vanhentuneen lakitekstin (Suomessa *yhä*) ja Ruotsin uuden asetuksen.

Ruotsi luopui pakkosterilisoinnista sukupuolenkorjauksessa

Suomessa sukupuolenkorjaukseen vaaditaan yhä lisääntymiskyvyttömyyttä

Samassa uutisessa on lainattu Svenska Dagbladetille haastattelun antanutta transihmistä.

Ruotsalainen Nova Colliander vaihtoi sukupuolta 28-vuotiaana ja maksoi siitä kovan hinnan.

”Se oli väkivallanteko, raiskaus. Valtio asetti uhkavaatimuksen, johon minun oli pakko suostua.”

Uutinen osallistuu koko 2010-luvun käytyyn keskusteluun transsukupuolisten sterilisaatiopakosta myös myöhemmin, nostamalla ingressin mukaisesti esille Suomen tilanteen. Asiantuntijaroolissa on diskurssille tyypillisesti pakkosterilisaation poistamista ajavan

---

²⁴ Johanna Korhonen nimitettiin vuonna 2008 rovaniemeläisen sanomalehti Lapin Kansan päätoimittajaksi. Lehden omistava Alma Media kuitenkin purki sopimuksen ennen töiden alkua. Korhosen mukaan syynä oli hänen rekisteröity parisuhteensa, Alma Media perusteli irtisanomista ”luottamuspulalla”.

Setan pääsihteeri.

Suomessa henkilötunnuksen muuttamisen edellytyksenä transihmisille on yhä lisääntymiskyvyttömyys. Peruspalveluministerin Maria Guzenina-Richardson on luvannut asettaa tämän vuoden kuluessa työryhmän pohtimaan transseksuaalin sukupuolen vahvistamista annetun lain muutostarpeita. Setan pääsihteeri Aija Salo pitää tilannetta täysin kestävämmänä. ”Kaikki tietävät, että Suomi rikkoo ihmisoikeuksia. Suomi sai viime vuonna Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetulta suosituksen luopua lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta ja samassa laissa olevasta naimattomuusvaatimuksesta.”

Lakitekstien lisäksi kasvoton vastustaja voi olla heteronormatiiviseksi oletettu lukija, kuten Helsingin Sanomien kolumnissa ”Pikainen katsaus suvaitsevaisuuteen” [HS225].

Sitten muitten vähemmistöjen syrjintään, aloitetaan transsukupuolisista. Imatran kirkkoherra Marja-Sisko Aalto joutuu jättämään tehtävänsä. Imatralaiset eivät sietäneetkään Aallon sukupuolenvaihdosta vaan erosivat seurakunnasta harvinaisen isolla joukolla. Aallon työkavereillekin vaihtunut sukupuoli oli liikaa. - - Nihkeätä on, suomalaiset. Hyvin nihkeätä.

Seta, ja feministit ja sukupuolentutkijat (mm. ”Sukupuolentutkijat poistaisivat transsukupuolisten pakkosterilisaatiot” [HS373]) toimivat diskurssissa eräänlaisena suvaitsevaisten arvojen moraalisenä kompassina. Muita asiantuntijoita näkyy harvemmin, mutta esimerkiksi huumorin historiaa tutkineelta Anu Korhoselta kysyttiin suoraan Chelsea Manning/Markku Mantila -tapauksesta²⁵. Leveäsanainen suora lainaus kysymykseen ”naurattiko [Mantilan vitsailu]” on harvinaisen suora tiedekielinen kannanotto heteronormatiiviseksi oletetulle lukijalle.

”Mantilan Manning-heitossa ämmämäisyys leviää saumattomasti naisista kohti transsukupuolisuuden pilkkaa. Samaan luokkaan kuuluvat myös heteromiesten ja -naisten homovitsit, jotka kertovat hermostuneisuudesta ja pyrkimyksestä alistaa itsestä poikkeavat. Vitsit heijastuvat usein sitä, missä kulloinkin yritetään säilyttää kulttuurista valtaa ja hegemoniaa.”

Kirkkoherra Marja-Sisko Aallon²⁶ varsin julkinen sukupuolienkorjausprosessi sai sanomalehdet pohtimaan myös oikeusnäkökulmaa, etenkin kun Mikkelin silloinen piispa Voitto Huotari

²⁵ Chelsea Manning (synt. Bradley Manning) on yhdysvaltalainen tietovuotaja, joka ilmoitti elokuussa 2013 haluavansa korjata sukupuolensa ja käyttävänsä nimeä Chelsea. Kalevan silloinen päätoimittaja Markku Mantila kirjoitti lehden pääkirjoitussivulle 25. elokuuta lohkaisun (”Tietovuotaja Bradley Manning haluaa muuttua naiseksi. Se ei ole ihme. Laverteluhan on aina ollut ämmämäistä”). Tapauksesta valitettiin Julkisen Sanan Neuvostoon, joka antoi syyskuussa 2013 vapauttavan päätöksen. (Julkisen sanan neuvosto 2013, 5252/SL/13).

²⁶ Marja-Sisko Aallosta uutistapahtumana enemmän luvussa 7.1.4.

kyseenalaisti Aallon jatkamisen kirkkoherrana. ”Sukupuolen oikeus ei oikeuta irtisanomiseen”, uutisoi Helsingin Sanomat [HS138a].

Juuri kolumneissa tuodaan selväsanaissimmin esille uuden ja vanhan arvomaailman yhteentörmäys – ja otetaan kantaa uuden puolesta, myös Marja-Sisko Aallon tapauksessa. Keski-suomalaisen kolumnisti tekee eron sanallisesti selväksi [KS142].

Suomen evankelisluterilainen kirkko on taas yrittänyt taivuttaa vuohen ja aavikkopölyn tuoksuista papyrusta 2000-luvun moniarvoisen elämänmenon ympärille. Imatran kirkkoherra Marja-Sisko Aalto edustaa joidenkin seurakuntalaisten mielestä sen sorttista luojan luomaa, jonka läsnäollessa kaikkivaltiaan palvonta ei nyt kerta kaikkiaan suju.

Aallon tilanteeseen (ja kahteen seksuaalivähemmistötapaukseen) kantaa ottanut kolumnisti näkee ongelmia kirkon vanhoillisuudessa [IS090].

Kirkkoherra, joka haluaa vaihtaa sukupuolensa ja jatkaa rauhassa työtään kirkkorouvana, aiheuttaa skandaalin ja melkein menettää virkansa. Lyhyessä ajassa olemme saaneet kolme esimerkkiä siitä, miten hysterisesti kirkko suhtautuu Herran vuonna 2008 edelleen ihmisen sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen.

Suurin osa teksteistä käsittelee sukupuolivähemmistöjen syrjintää, ongelmia tai niistä johtuneita (laki)muutoksia pääaiheenaan. Diskurssi saattaa kuitenkin näkyä myös pilkahduksina muun jutun keskellä, tällöin yleensä haastateltavien suusta. Esimerkiksi taiteilija Elina Relander ottaa kantaa uuden transsukupuolisia ja transvestiitteja käsittelevän taidenäyttelyn esittelyssä transoikeuksien puolesta [KS134].

”Kuvien malleilla on perhe ja he elävät tavallista elämää. Toivon, että transsukupuoliset hyväksyttäisiin paremmin, kun kuvista näkyy että heidän perheensäkin hyväksyvät heidät”, Relander sanoo.

Sukupuolivähemmistöt esiintyvät myös ohimenevinä esimerkkeinä tai symboleina vapaamielisemmän maailman puolesta, kuten seuraavassa uutisessa Malesian uskonnollisten ja vapaamielisten ajatusmaailmojen kohtaamisesta [HS013].

Sitten uskonnolliset viranomaiset tunkeutuivat eräisiin pihajuhliin pidättämään kavereidensa kanssa iltaa viettäneen transvestiitin. Monet malesialaiset tyrmistyivät. Maaliskuussa kymmenet kansalaisjärjestöt ja sadat yksittäiset kansalaiset lähtivät vastaiskuun ja vaativat yhteisvetoomuksessaan ratsioiden lopettamista.

Samankaltaisesta esimerkkinä käytöstä käy humoristinen juttu Kuopion kaupungista, jota kuvaillaan liki maanpäälliseksi paratiisiksi, josta kirjoittaja epäilee löytävänsä vain yhden huonon puolen: erään tutkijan mukaan luovuus ja innovaatiot kasvavat vain kaupungeissa, joissa vähemmistöt voivat hyvin [HS149].

Mutta kaikkihan on kiinni asenteista. Kuopiossa on liberaalina esiintyvä piispa Wille Riekkinen. Kunnallisvaaleissa äänikuningattareksi nousi vihreiden Hetti Rytsy, lukion historianopettaja, joka on vaihtanut sukupuoltaan. Sekin vielä.

Teksteissä nousee esille myös sukupuolikategorioiden rajoittavuus ylipäänsä. Seksuaalisuudesta ja seksielämästään bloggaavan Melissa Mäntylän haastattelussa paitsi kyseenalaistetaan transihmisten sterilisaatiopakko, myös sukupuolikategoriat.

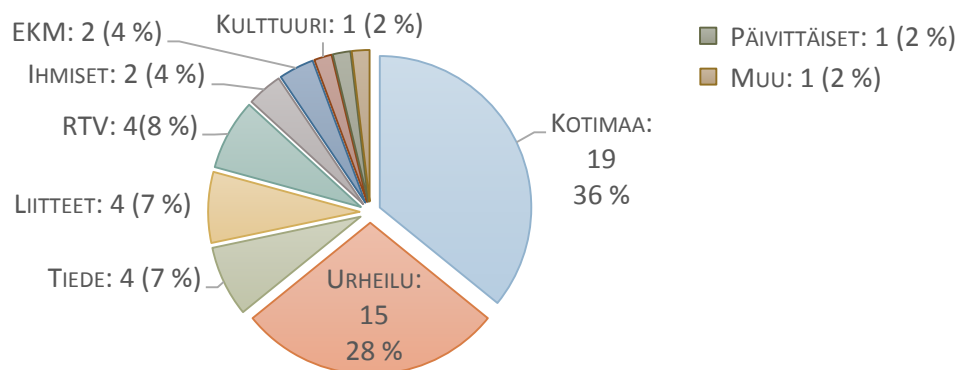
Suomessakin on monia intersukupuolisia, joiden sukupuolen tunnusmerkit ovat epäselvät. Tai transsukupuolisia, jotka kokevat syntyneensä väärään kehoon. Koska Melissa ei halua sulkea heitä pois seksikumppaneistaan, hän kutsuu itseään panseksuaaliksi.

Samankaltaista sukupuolten peruskategorioiden kritiikkiä on selväsanaisesti löydettävissä vain Marja Björkin Poika -kirjan arviosta.

Marja Björkin (s. 1958) neljäs romaani alleviivaa sitä tosiasiaa, että sukupuoli vaikuttaa kaikkeen, syntymästämme saakka. Maailma on täynnä sukupuolten kahtiajolle perustuvia kategorioita. Romaani avaa sitä suurta painajaista, mitä tästä lokeroinnista seuraa ihmiselle, joka ei annettuihin muotteihin mahdu.

Koko diskurssia yhdistää siis ajatus sukupuolivähemmistöjen lähes itsestään selvästi heille kuuluvista oikeuksista. Läpitunkevan suvaitsevainen suhtautuminen on räikeässä ristiriidassa paitsi diskurssia edeltävään karnevalisoivaan ja seksualisoivaan esittämistapaan myös seuraavaan diskurssiin, jossa sukupuolivähemmistöihin suhtaudutaan vähemmän mairittelevalla otteella.

8.3 Syndroomat ja diagnoosit

Kaavio 11: Syndroomat ja diagnoosit -diskurssin jakautuminen osastoittain

Medikalisaatio tarkoittaa sosiologi Peter Conradia mukaillen niitä diskursiivisia käytänteitä, joissa ilmiö määritellään lääketieteen termein ja sanastolla tai se ymmärretään muuten lääketieteellisessä kehyksessä (1992, 210–211).

Termiin laajempaan ymmärrykseen latautuu ajatus siitä, että ei-lääketieteelliset ilmiöt tulevat uudelleenmääriteltyä diagnoosien, syndroomien ja hoitomuotojen kautta.

Sukupuolivähemmistöjen medikalisaatiota on käsitelty tästä näkökulmasta usein epäilyttävänä, jopa vastutettavana ilmiönä. Tällöin esimerkiksi transsukupuolisuuteen usein liittyvä sukupuoliristiriidan eli dysforian kokemus, samoin kuin väärään sukupuoleen syntymisen ajatus, ymmärretään potilaiden ja asiantuntijoiden luomaksi narratiiviksi. (Tainio 2014, 23–24.)

Tähän diskurssiin laskemani tekstit painottavat (lääke)tiedettä kertoessaan totuuksia sukupuolivähemmistöistä. Käytän medikalisaatio-termiä kuitenkin sen kapeimmassa mahdollisessa muodossa ja muutenkin varovaisesti. En halua kriittisellä katseella mitätöidä aineistossa läpitukevasti näkyvää *normatiivista transnarratiivia* (ibid. 23) ainoastaan medikalisaation tuottamaksi²⁷. Diskurssiin kuuluu 53 tekstiä, pääasiassa kotimaan, urheilun ja tieteen osastoilla ilmestyneitä (kaavio 11).

Helsingin Sanomien isomman artikkelin rinnalla ilmestynyt ”tietokulma” eli asiaa taustoittava faktalaatikko on hyvä esimerkki diskurssin teksteistä [HS005b].

*Sukupuolen epäselvyyteen on monia syitä
Intersukupuolisuus on ilmiönä tunnettu iät ja ajat. Sekä miehen että naisen
piirteitä kantavia ihmisiä on aiemmin kutsuttu hermafrodiiteiksi. Nykyisin siihen
tunnetaan useita syitä.
CAH (congenital adrenal hyperplasia) on systä yleisin. Sikiöllä on naisen*

²⁷ Käytän sinänsä pätevää termiä laajemmin diskurssissa 3. Tainion käyttämänä termiin kytkeytyy sekä heteronormatiivisuutta että medikalisaatiota. Omassa käytössäni medikalisaation rooli jää taustalle.

kromosomit XX. Lisämunuaisen liikatoiminnan vuoksi hän kuitenkin altistuu mieshormoneille, jotka muovaavat ulkoisia sukuelimiä miehisiksi. AIS-syndroomassa (androgen insensitivity syndrome sikiöllä on miehen XY-kromosomit, mutta geenivirheen vuoksi mieshormonien reseptorit eivät toimi kunnolla. Siksi sukupuolielimet kehittyvät enemmän tai vähemmän naiselliseksi.

Tausta jatkaa esittelemällä samaan malliin vielä Swyerin syndrooman, mosaikismin ja 5-a-reduktaasientsyymin puutoksen. Koko tekstin läpi paistaa diskurssin yksi keskeisistä juonteista: neutraalilta vaikuttava tiedepuhe, joka kuitenkin palautuu heteronormatiiviselle käsitykselle. Kieltä tarkasteltaessa medikalisoitujen diskurssin ominaispiirteet paljastuvat nopeasti. Intersukupuolisuus kirjoitetaan lääketieteelliseksi ongelmaksi, ei mahdolliseksi sukupuoleksi tai sukupuolen normaaliksi variaatioksi. Tekstin kieli olettaa intersukupuolisilla lapsilla olevan *oikean* sukupuolen, jonka jokin virhe on mennyt pilaamaan. CAH:ssa sikiö *altistuu* mieshormoneille ja ”oikeasti” naiselliset ulkoiset sukuelimet muuttuvat miehisiksi. AIS-syndroomassa oikeasti-mies kärsii *geenivirheestä*, jonka vuoksi reseptorit eivät toimi *kunnolla*. Kieli poistaa mahdollisuuden nähdä intersukupuolisuus normaalina ja hyväksyttävänä osana elämää. Samoin poissa on mahdollisuus identifioitua intersukupuoliseksi muuten kuin sairautena ja poikkeavuutena.

Intersukupuolisuus tulkitaan samalla tavalla myös paradoksaalisesti intersukupuolisten turhaan medikalisaatiota ja varhaisia leikkauksia vastustavan kirurgin henkilöhaastattelun faktassa [HS357b], jossa sukupuolisuus nähdään keskeytyneenä kehityksenä tai mieheyden ja naiseuden taisteluna vartalossa.

Intersukupuolisuus on sitä, että samassa yksilössä on sekä miehisä että naisellisia anatomisia piirteitä ja rakenteita. Ne ovat häirinneet toistensa kehitystä niin, että usein kummatkaan eivät kehity täysin.

Seuraavassa esimerkissä kieli on kepeämpi, mutta lääketieteellinen ote pitää kutinsa: teksti on julkaistu tiedeosastolla ja kirjoitettu asiantuntijan varmallalla otteella. ”Biologia tekee joskus julman kepposen”, teksti kertoo [HS159a].

*Jos kaikki menee putkeen, uusi elämä syntyy näin: Kun munasolu vielä odottelee sitä vikkelinä ja sisukkainta siittiötä, se pitää sisällään yhden X-kromosomin ja 22 muuta kromosomia. - -
Sukuelinten kehityskulku on aika hyvin selvitetty, ja tutkijat tietävät suurin piirtein mitä on pitänyt tapahtua, että ihmisestä tulee hermafrodiitti.*

Vaikka juttu puhuukin sukupuolisuuden jatkumoista ja normaaliudesta tilastollisena käsitteenä, sukupuolisuuden poikkeavuus nähdään epätoivottuna: kaikki *ei* mene putkeen. Jotakin erityistä on tapahduttava, jotta ihmisestä tulee intersukupuolinen. Kolmannessa Helsingin Sanomien

intersukupuolisuutta käsittelevässä tekstissä [HS098b] tila koodataan muutamalla sanalla sairaudeksi.²⁸

Intersukupuolisuus on yhteisnimitys monille synnynnäisille tiloille, joissa fyysistä sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen. Määritelmästä riippuen intersukupuolisia vauvoja syntyy Suomessa vuosittain muutamasta vauvasta yli sataan.

Suomessa tai maailmallakaan ei ole yhtenäistä hoitosuositusta, mitä intersukupuolisten sukuelimille tulisi tehdä. - -

Suomen intersukupuoliset aktivistit ovat mukana potilasyhdistys Trasekissa.

Teksti rakentaa kuvan intersukupuolisuudesta synnynnäisenä tilana, joka tulee korjata pois – erimielisyyttä on vain siitä, *mitä* sukuelimille tulisi tehdä. ”Intersukupuoliset aktivistit” mainitaan tietokulman viimeisessä lauseessa, mutta heidän roolinsa ja kantansa jäävät epäselväksi.

Myös transsukupuolisuus esitetään ensisijaisesti sairautena. Marja-Sisko Aallon uutistapahtuman ensimmäisinä päivinä lukijoille pyrittiin selittämään, mistä transsukupuolisuudessa on kyse. Helsingin Sanomat [HS136c] esittää transsukupuolisuuden hoitoa vaativana (mieli)sairautena, johon haetaan apua ja jonka hoito kestää pitkään. Samankaltaisia faktalaatikoita esitetään lähes aina kun uutisen tai jutun pääaiheena on transsukupuolisuus.

Harvinainen ilmiö

Transsukupuolisuus tarkoittaa tilannetta, jossa ihmisen mieli ja keho ovat eri sukupuolta. Se on eri asia kuin transvestismi, joka tarkoittaa eläytymistä vastakkaiseen sukupuoleen esimerkiksi pukeutumisella.

Noin 400 suomalaisen on raportoitu hakeneen apua transsukupuolisuuteen. Sukupuolen muutos tehdään pitkäaikaisella hormonihoidolla ja leikkauksilla.

Sairautena ja lääketieteen kautta sukupuoleen suhtautuminen ei ole vain asiantuntijoiden puhetta faktalaatikoissa. Se näkyy myös transsukupuolisten itsensä narratiivissa.

Tanskalaisgolfaaja Mianne Bagger ihmetteli Iltä-Sanomissa saamaansa huomiota seuraavasti [IS010].

”En oikeastaan ymmärrä, miksi tästä on noussut niin kauhea kohu. Minulla oli sairaus: Olin miehen vartaloon syntynyt nainen. Ja sairaus piti parantaa”, Bagger kertoo rauhallisesti.

Samoin Marja-Sisko Aallon narratiivi peilaa vahvasti dysforia-ajatusta [IS086a].

²⁸ Likimain sama tietokulma julkaistiin uudelleen muutamaa vuotta myöhemmin Caster Semenyan tapauksen yhteydessä, samoja lauserakenteita myöten. Vain maininta Trasekista puuttuu.

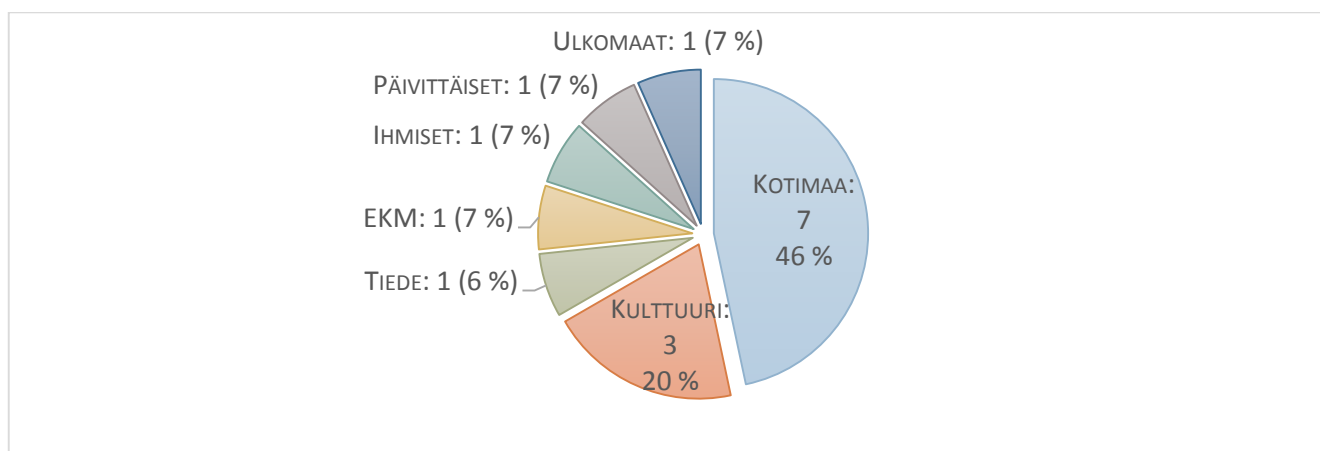

”Jotkut sanoivat, että Luojan luomaa ei pidä mennä korjailemaan. Kysyn heiltä vastaan, eivätkö he haluaisi lapselleen leikkausta, jos tällä olisi synnynnäinen sydänvika”, sanoo Aalto.

”Minä olen syntynyt tällöisen vian tai sukupuoliristiriidan kanssa, ja minusta on ihan oikein, että sitäkin korjataan.”

Diskurssi kytkeytyy vahvasti diskurssiin 7, jossa sukupuolen moninaisuus – etenkin transsukupuolisuus – esitetään eräänlaisena sankaritarinana. Siinä sukupuolivähemmistöön kuuluvalle esitetään kaksi vaihtoehtoa: hän joko nousee ruumiinsa ja sosiaalisen ympäristönsä aiheuttaman ahdistuksen yli voittajana tai lannistuu sen alle.

8.4 Tavalliset esikuvat

Kaavio 12: Tavalliset esikuvat -diskurssin jakautuminen osastoittain

Aineiston toiseksi pienin diskurssi sisältää 16 tekstiä (kaavio 12). Sen ydin keskittyy sukupuolivähemmistöjen kuvaamiseen ”ihan tavallisena” ja samalla eräänlaisena edustavana, miellyttävänä mallina kaikille saman sukupuolivähemmistön edustajille. Taustalla vaikuttanee ajatus siitä, että sukupuolivähemmistöjen on jollakin tavalla todistettava julkisuudessa olevansa korostetun normaaleja ja miellyttäviä ihmisiä.

”Ihan tavallisuus” näkyy esimerkiksi sukupuolivähemmistöjen itsensä ja heidän tukijoukkojensa puheessa. Seta ry:n nuortenillan vetäjä kuvailee iltaa toimittajalle seuraavasti [HS010]. Ajatus seksuaali- ja sukupuolivähemmistön illanvietosta on korostetun tavallinen, ”ihan kuin nuorisotalolla”.

”Täällä ollaan kuin nuorisotalolla, hengailaan ja kahvitellaan. Tänne saa tulla vaikka nimettömänä ja olla, mikä on ja miten haluaa.”

Diskurssi pyrkii esittämään esimerkiksi transsukupuolisuuden mahdollisimman ongelmattomalla, tavalliseen suomalaisuuteen ja sitä mukaa myös heteronormatiivisuuteen sopivalla tavalla. Yksi tavallisuuden vallan keskeisimpiä linnakkeita on ydinperhe, heteronormatiivinen yksikkö jonka muodostavat äiti, isä ja lapset. Helsingin Sanomien

henkilöjuttu sukupuolta korjanneesta Reija Ahdista painottaa transnaisen olevan silti isä [HS286b].

Vaikka Ahdin sukupuoli vaihtui, jenkkiautoharrastus jatkuu oman pojan kanssa. "Ei se minun naiseuttani mihinkään muuta, että olen autotallissa kädet rasvassa. Tärkeintä on, että saan puuhailla oman pojan kanssa. Se on sitä isänä olemista. Ei sitä voi lopettaa kuin seinään."

Ainakin tämän jutun maailmassa siis myös transsukupuolinen voi kuulua ongelmattomasti perheeseen, mutta mielenkiintoisesti vain jatkamalla "entisen elämänsä" isäroolia.

Marja-Sisko Aallon kohdalla narratiivi korostaa yhtäläillä hänen tavallisuuttaan. Tämä tapahtuu paitsi tuomalla esiin omia ominaisuuksia, myös ottamalla etäisyyttä epämiellyttävämpiin representaatioihin [IS258a].

Marja-Sisko huomauttaa, että vuokrataloissa ei kukaan pääse valitsemaan naapuriaan. "Juuri se tekee ihmisistä suvaitsevaisia. Heille olen tavallinen 56-vuotias nainen, joka sauvakävelee. Kärsin tavattomasti, jos minun ajatellaan olevan jatkuvasti iskuhommia mieltävä transu tai muuten mörkö."

Aallon suulla tehdään samassa jutussa eroa myös kahden luokan transsukupuolisuuden välille. Hyvää aineistoa ja "totuutta" ovat transtukipisteen sivut, huonoon kuuluvat porno ja muut epämiellyttävät esitykset.

"Nykyään netistä löytää hirveän paljon hyvää aineistoa, kuten transtukipisteen sivut, mutta niitä ennen löytää 90-prosenttisesti pornoa tai muuta, jossa on samoja termejä, mutta ei totuuden hiventäkään", toteaa Aalto.

Kiinalaisen tanssija Jin Xingin henkilöhaastattelu [HS214] tekee samaa eroa epämiellyttäviin trans-yhteyksiin. Tanssijaa kuvaillaan "tyylikkääksi nelikymppiseksi kolmen lapsen adoptioäidiksi" joka on "onnistunut kaikessa, mihin on ryhtynyt, ja on kaiken jälkeen sekä hengissä että täysissä sielunvoimissa".

Ei kyllä ikinä uskoisi, että siro rouva sinnitteli ensimmäiset 28 ikävuottaan miehenä. Toisin kuin sukupuoltaan korjanneet karut Suomen miehet, Jin oli ennen leikkauksia eniten huolissaan tulevasta ulkonäöstään: kaunistaa piti tulla.

Esikuvaksi kelpaa siis kaunis transnainen, naisellinen, siro ja menestynyt. Toisella puolella kolikkoa ovat suomalaiset *miehet*, jotka ovat yrittäneet korjata sukupuoltaan, mutta koska eivät näytä naisellisilta yrityksistään huolimatta, ilmeisesti epäonnistuneet (ulkonäön yhteydestä "todelliseen sukupuoleen" tarkemmin diskurssissa 12).

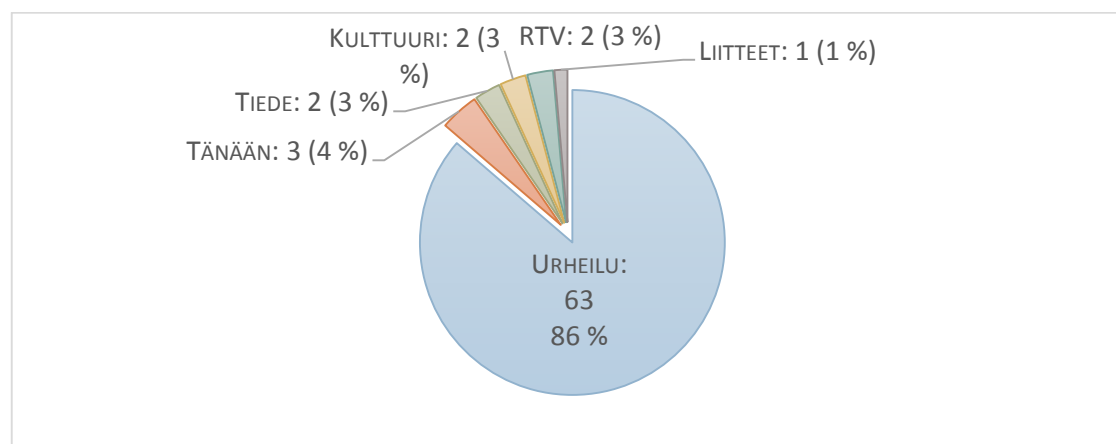
Sukupuolivähemmistöjen tavallisuus suhteessa ”normaaliin” mieheyteen ja naiseuteen tulee jännittävällä tavalla käsittelyyn, kun sukupuolivähemmistöille annetaan tulkin rooli. Tässä ajattelumallissa transsukupuolinen ikään kuin matkaa mieheydestä naiseuteen tai päinvastoin, ja tässä mielessä on nähnyt maailman molempien sukupuolten kautta.

Vaikka suurin osa transsukupuolisista kokee eläneensä vain väärän sukupuolen *roolissa*, heidän katsotaan tietävän jotakin perustavanlaatuisista mieheyden ja naiseuden luonnollisista eroista. Ajatuksen taustalla on ajatus siitä, että sukupuolivähemmistöt olisivat erityisessä näkijän roolissa, jopa ainoita, jotka voivat kertoa meille mitä on mieheys ja naiseus – heidän ovat nähneet ”molemmat puolet”.

Jo aiemmin tässä diskurssissa esimerkkinä olleessa Helsingin Sanomien aihetta perustavanlaatuisesti käsittelevässä jutussa [HS278] kaksi transsukupuolista ja transvestiitti puhuvat sukupuolirooleista omin sanoin. Kaikki kolme kyseenalaistavat keinotekoisia sukupuolirooleja – Marja-Sisko Aalto kertoo roolien olevan kapeat, mutta haluaa noudattaa niitä mielellään. Sarjakuvataiteilija, transsukupuolinen mies Aarni Korpela kertoo, ettei kaikkea ole ollut helppoa hyväksyä miehen roolissa (”esimerkiksi naisellisten piirteiden osoittaminen koetaan usein provokaatioksi”), ja aineistolle harvinaisessa transvestiitin haastattelussa Dreamwearclubin johtaja Minna-Maaria Lax kuvailee, miten naiseutta pidetään vähempiarvoisena kuin mieheyttä.

Kuten jo mainittua, esikuvaksi ei pääse kuka tahansa. Rajat on itse asiassa piirretty tiukkaan. Palaan tähän aiheeseen päätännössä, jossa vedän diskurssien analyysia yhteen. Ensin kuitenkin esittelen kaikista pienimmän diskurssin, jossa sukupuolivähemmistöjä käsitellään mytologioista ammentavasta näkökulmasta.

8.5 Luonnonoikut

Kaavio 13: Luonnonoikut-diskurssin jakautuminen osastoittain

Viidenteen diskurssiin kuuluvat ne tekstit, joissa ihmiset merkitään poikkeavaksi käsitetyin sukupuolensa uhreiksi. Diskurssin suurin osanottaja on Caster Semenyan tapaus, jonka kävin pääpiirteittäin läpi luvussa 7.4. Siksi myös suurin osa teksteistä on ilmestynyt lehtien urheiluosastoilla. Luonnonoikku-diskurssiin kuuluu 73 tekstiä.

Sukupuolen variaatio esitetään tässä puhettavassa siis jonkinlaisena virheenä, poikkeamana, oikkuna luonnonjärjestyksessä eli asiana, jonka ei olisi pitänyt tapahtua. Etenkin intersukupuolisuus kirjoitetaan aineistossa usein luonnon virheeksi, joka aiheuttaa etenkin paljastuttuaan epäinhimillistä kärsimystä. Sukupuolen poikkeaminen heteronormista ei siis ole normaalia liukumaa kahden ääripään (mies/nainen) välillä, vaan patologisoi poikkeavat sukupuolet. Se samanaikaisesti mahdollistaa tilan poikkeavuudelle, mutta tekee sääliä.

Jeffrey Eugenideksen Middlesex -romaanin päähenkilö on intersukupuolinen Cal/Calliope. Kirja julkaistiin vuonna 2002 ja suomennettu jo 2003, mutta näkyy silti vielä aineistossa.

Intersukupuolisuus näkyy kirjan esittelyissä ja arvioissa kärsimyksenä tai vähintään elämää raskaasti painavana tekijänä, ”poikkeuttavuutta aiheuttavana geeninä” [HS016].

Intersukupuolisuus esitellään myös televisiodokumentin arvioissa vaikeuksia aiheuttavana tilana sukupuolten välimaastossa [IS133]. Ero näiden representaatioiden ja medikalisaatiota korostavan diskurssin (3) välillä on hiuksenhieno: toisessa painottuu intersukupuolisuuden aiheuttama kärsimys ja selittämättömyys, toisessa intersukupuolisuus hoidettavana tilana.

Kuten jo mainittu, suurin osa diskurssiin kuuluvasta materiaalista liittyy kuitenkin Caster Semenyan tapaukseen. Semenyan kohdalla puhetapa muodostui nopeasti ja pysyi kantavana läpi uutisvirran. Pääviesti muotoutui jo Helsingin Sanomien aihetta ensimmäisenä käsitelleessä jutussa elokuussa 2009, päivää ennen kuin Semenya voitti ensimmäisen tärkeän kilpailunsa ja häneltä vaadittiin sukupuolitestejä. ”Caster ei voi kromosomeilleen mitään”, sanoi hänen managerinsa Jukka Härkönen [HS178], ja tuo yksittäinen lause näkyy kulkevan keskeisenä juonena valtaosassa Semenyyä koskevista jutuista.

Semenya esitetään biologiansa uhrina, viattomana ”poikatyttönä” joka vain haluaisi kilpailla, mutta joutui käymään läpi sukupuolitutkimusten piinan juostuaan liian ylivoimaisen, sensaatiomaisen ajan ensimmäisissä aikuisten kisoissaan. Teksteissä Semenyan ulkonäköä kuvaillaan ”hyvin harteikkaaksi” ja ”vahvalihaksiseksi” [IS139], jopa miehekkääksi.

Intersukupuolisuus on huomattavan usein selitetty äärimmäisen yksinkertaistaen tilaksi, jossa henkilöllä on ”miehen ja naisen sukuelimiä” [mm. IS140]. Semenyyä luodaan toisaalta epäviehättävää, normista rajusti poikkeavaa ulkoista kuvaa. Samalla kuitenkin korostetaan,

ettei tila ole henkilön omaa syytä. Intersukupuolisuuden intertekstuaalinen, historiallinen yhteys friikkishow'n maailmaan²⁹ näkyy tässä diskurssissa pieninä viittauksina, ulkonäön kuvaamisena ja sanavalintoina. Vastuu friikkishow'n järjestämisestä on kuitenkin säilytetty muualle. Ilta-Sanomien kolumnissa Semenyan kilpapaluusta todetaan [IS166]:

Hän on kuulemma huippukunnossa ja valmis kilpailemaan heti, jos vihreää valoa tulee. Promoottorit ottavat hänet avosylin vastaan, sillä kummajaiseksi leimattu kiinnostaa maksavaa yleisöä.

Yksi toistuvista argumenteista Semenyan puolesta on hänen kohtelunsa epäinhimillisyyttä. Uutisissa äänen saavat juoksijan perhe ja manageri, eivät mahdolliset vastavoimat³⁰. Heidän kommenttinsa ovat pöyristyneitä Semenyan puolesta [mm. "Häntä kohdellaan kuin spitaalista", "En anna hänen nöyryytyksensä enää jatkuvan", "Hän on pikkutyttöni", KS112]. Semenyan puolustaminen jatkui sukupuolitestien tulosten saamisen pitkittyessä. IAAF:n (*International Association of Athletics Federations*, kansainvälinen yleisurheiluliitto) hitautta sukupuolitesteissä kritisoidaan suoraan. Kolumneissa ja reportaaseissa sympatia epäonnista kromosomiensa uhria kohtaan tihkuu suoremmin. Ilta-Sanomien urheilutoimittaja ilmaisi kantansa suoraan jo elokuussa [IS117].

On eri asia syntyä miehekkääksi naiseksi kuin tulla sellaiseksi nauttimalla vuosikaudet mieshormoni-testosteronia kuin hevonen kauraa.

Caster Semenyan tapauksessa puhutaan paljon urheilijan oikeuksista ja kohtaamasta väärästä kohtelusta. Ensisilmäyksellä tämä aineiston osa kuuluisi vähintään puolittain sukupuolivähemmistöjen diskurssiin. Kyse ei ole kuitenkaan ole sukupuolivähemmistöjen tai edes sukupuolivähemmistön yhden jäsenen oikeuksista, vaan urheilijan oikeuksista. Itse sukupuolivähemmistöön kuulumisen – Semenyan kohdalla mahdollisesti intersukupuolisuus – nähdään joko häpeällisenä syytöksenä tai biologisena virheenä.

Huhu Caster Semenyan intersukupuolisuudesta vuosi lehdistölle syyskuussa 2009. Lehtitekstien suhtautuminen Semenyaan ei muuttunut: olihan vallitseva teoria jo aiemmin ollut kromosomien poikkeavuus. Sen sijaan intersukupuolisuus itsessään näyttäytyy teksteissä epämiellyttävänä leimana. Epämiellyttävyys siirretään siis intersukupuolisuuteen tilana, ei intersukupuoliseen, joka on vain biologiansa – ja sitä seuraavan ihmisjähdin – uhri. Ilta-

²⁹ Tästä enemmän alaluvussa 8.11 Pervot, friikit ja vaaralliset

³⁰ Tämä tulkinta poikkeaa huomattavasti Dee Amy-Chinnin Isossa-Britanniassa tekemästä analyysistä. Brittilehdet keskittyivät huomattavasti enemmän Semenyan mahdollisen intersukupuolisuuden aiheuttamaan etuun kilpakentillä. Tätä näkökulmaa tukivat myös valitut haastateltavat, jotka kyseenalaistivat ja valittelivat epäreilua kilpa-asemaa. (2011).

Sanomien jutusta voi nähdä esimerkin tästä kaksijakoisuudesta [IS126].

*Väitteet Semenyan interseksuaalisuudesta tulivat julki australialaisissa tiedotusvälineissä. Intersukupuolisuus on kehityshäiriö, jolloin ihmisellä voi olla sekä naisen että miehen sukuelimiä. - -
Maan [Etelä-Afrikka] urheilu- ja vapaa-aikaministeri on lukenut uutisia tyrmistyneenä ja inhoa tuntien. - -
"Hän on nainen ja pysyy meidän sankarinamme. Meidän on suojeltava häntä. Tällaiset paljastukset voivat johtaa jopa itsemurhaan", Stofile sanoi lehdistötilaisuudessa. Semenya on paennut tätä ihmisjahtia ja saa eräiden tietojen mukaan psykologista apua.*

Helsingin Sanomat uutisoi syyskuun lopulla lisätietoja Semenyan ensimmäisestä sukupuolitestistä ennen kohtalokkaaksi käynyttä kilpailua [HS192]. Myös tässä tekstissä esiinnostetut kommentit tukevat ympäristön huolta "epänormaalin" kromosomiston vuoksi.

*Etelä-Afrikan joukkueen lääkäri neuvoi ASA:ta perumaan Semenyan osanoton. Adams perusteli neuvoaan huomiolla, jonka testien tulos saattaa herättää. Chuene ei piitannut neuvosta, koska ei nähnyt mitään syytä perua Semenyan osanottoa.
"Jos emme päästä tätä tyttöä juoksemaan, vahvistamme ettei hän ole normaali", Chuene kertoi perusteluistaan. Myös kaksi IAAF:n lääketieteellistä asiantuntijaa oli huolissaan Semenyasta ja suositteli, että tämä leikkisi loukkaantunutta [ennen kilpailua] ja välttäisi joutumisen julkisuuteen.*

Ilta-Sanomien toimittaja pohti IAAF:n pitkäksi venyneen sukupuolitutkimuksen tuloksia odotellessa Semenyan tilannetta. Teksti huolehtii samanaikaisesti urheilijan oikeuksista ja kirjoittaa intersukupuolisuuden korjattavana olevana, epäkelpona tilana [IS146].

*Viime vuoden kohutuun naisurheilija, ainakin toistaiseksi nais-, Caster Semenya harjoittelee Etelä-Afrikassa. - -
Jos kaikki olisi kunnossa ja Semenya todettu kiistatta naisten sarjan urheilijaksi, se olisi varmaan jo kerrottu. Jokin ilmeisemmin mättää mutta miten julkistaa se loukkaamatta taas urheilijan intiimisuojaa? Semenya on henkisesti valmis jatkamaan toistaiseksi lyhyttä, mutta loistokasta ja kiisteltyä uraansa, vaikka se vaatisi, miten sen nyt muotoilisi, oikaisutoimenpiteitä.*

Ilta-Sanomissa kesäkuussa 2010 kirjoittaja pyörittää juoksijan "poikkeavuuden" mahdollisesti eduksi ja kääntää luonnonoikkuuden tavallaan voitoksi [IS166]. Kolumnin alku kuvailee Semenya uutistapahtumalle tyypillisesti "poikamaiseksi puolimaileriksi", "ulkonäkönsä puolesta friikiksi leimatuksi" ja "maalattialta maailmanmestariksi ponnistaneeksi".

Onko Semenya geneettisesti poikkeava? Varmasti. Mutta tällaisista poikkeusurheilijoista saisi lonkalta tuhatsivuisen kirjan. - - Semenyan olemus

kertoo, että hänen elimistönsä tuottaa naiseksi poikkeuksellisen paljon testosteronia, mutta ei määriteltyjen raja-arvojen yli. Omanlaistaan lahjakkuutta sekin.

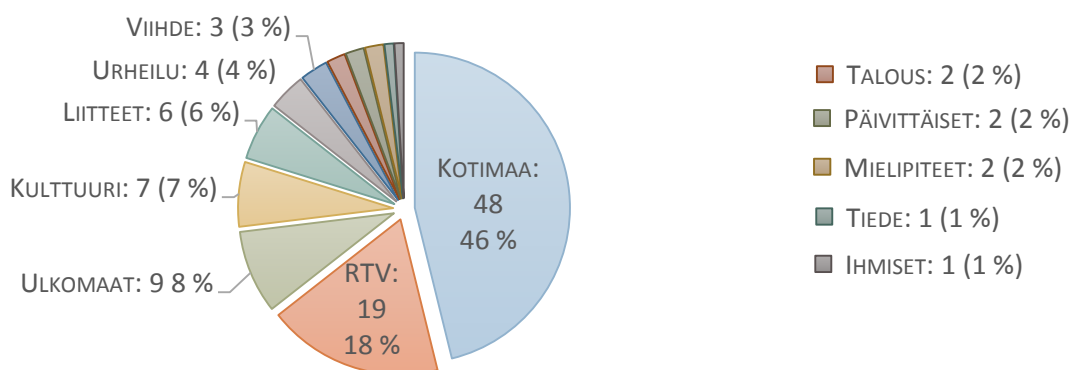
Intersukupuolisuutta ei esitetä tässä diskurssissa medikalisoitusta näkökulmasta käsin. Sitä selitetään käytännössä aina hyvin harhaanjohtavalla, sensaatiomaisella tavalla:

intersukupuolisella viitataan olevan sekä naisen että miehen sukuelimet. Ilta-Sanomien tekstinpätkä ei ole suinkaan ainoa vastaava [IS126]:

Väitteet Semenyan interseksuaalisuudesta tulivat julki australialaisissa tiedotusvälineissä. Intersukupuolisuus on kehityshäiriö, holloin ihmisellä voi olla sekä miehen että naisen sukuelimiä.

Caster Semneyan tapaus paitsi tähän intersukupuolisuutta jonkinlaisena virhetilana pitävään diskurssiin, myös sopivasti tämän diskurssin jälkeen seuraavaan diskurssiin 6 – Arkijärki ja negaatio. Toisin kuin edellä, diskurssissa intersukupuolisuus on pyritty kirjoitettu kokonaan pois tekstistä, tosin varmasti osittain Semenyan omasta identifioitumisesta naiseksi johtuen.

8.6 Ongelmalliset

Kaavio 14: Ongelmalliset-diskurssin jakautuminen osastoittain

Viides diskurssi esittää sukupuolivähemmistöt ratkaisua vaille olevana ongelmana. Tämä diskurssi ammentaa toimitustapojen runsaasti kritisoidusta perinteestä, jossa reiluuden vuoksi tuodaan esille asian ”molemmat puolet” (nk. *false balance*). Diskurssiin kuuluvat tekstit ovat paitsi dialogeja eri puolten välillä, myös kohuja, kuohumisia ja pöyristymisiä.

Diskurssiin kuuluu 104 tekstiä. Se sijoittuu pääasiassa kotimaan osastolle (kaavio 14) ja on vahvasti uutispainotteinen (44 % teksteistä). Puhetapa esittää ongelmana joko itse sukupuolivähemmistöt tai vähemmän suorasti sen, mitä sukupuolivähemmistöille (heille tai heidän oikeuksilleen) tulisi tehdä.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvat ihmiset ja etenkin transsukupuolisten sukupuolenkorjausprosessi esitetään usein ongelmana, etenkin heidän lähipiirilleen. Näissä teksteissä sukupuolivähemmistöt näkyvät nimenomaan hankalina, hankaavina hahmoina jotka vaikeuttavat kanssaihmistensä elämää. Näin esimerkiksi televisio-ohjelman arviossa, jossa kriitikko kuvaa päähenkilöiden kiristyneitä välejä sukupuolenkorjauksen syyksi [KS007].

Suinkaan vähäisintä ei ole se, että Max Bickfordin ja kumppaneiden entinen opiskelutoveri Steve on nyt heidän joukossaan nainen ja opettaja, Erica (Helen Shaver). Maxin ei ole helppo sulattaa sukupuolenvaihdosta.

Sama ohjelma saa samalta lehdeltä hetkeä myöhemmin toisenkin samantyyppisen arvion [KS019].

Karismaattinen näyttelijä Richard Dreyfuss loistaa professori Max Bickfordina, joka tuntee elämän ajavan kuraa roiskien hänen ohitseensa, kun odotetun ylennyksen saakin hänen entinen oppilaansa, vanha ystävä on vaihtanut sukupuolta ja tyttäriin kapinoid.

Warren Beatty'n vanhimman lapsen Stephen Iran transihmisyyss³¹ nousi hetkeksi otsikoihin vuonna 2010. Ilta-Sanomat esitti tapauksen jopa mahdollisesti perheen välejä tuhoavana [IS173a].

Tytär haluaa mieheksi
Näyttelijäpariskunta Warren Beatty ja Anette Bening kamppailevat ristiriitaisten tunteiden vallassa. Parin vanhin tytär Kathlyn Beatty, 18, on ilmoittanut aikovansa vaihtaa sukupuolta. - -
Perheen ystävä kertoo Daily Mail -lehdelle, että Anetten ja Kathlynin välit ovat edelleen läheiset, vaikka äiti kokeekin tilanteen ahdistavaksi. Isä sen sijaan tuntuu ottavan asian rankemmin.

Myös onnelliseen loppuun päättyvä tarina voi sisältää ongelmallisuuden esiintuomista, vaikka kuprut onkin yleensä siloiteltu matkalta. Kirjailija Marja Björkin lapsen omakohtaisiin kokemuksiin perustuvassa kirjan Poika arviossa särö nostetaan esiin lyhyen hetken ajan. [HS407]³²

Mutta koville joutuvat myös hänen perheensä: äiti ja isovelji. Vuoroin tukevat, vuoroin kapinoivat ja häpeävät. Veljen on vaikeaa hyväksyä, että hänellä onkin pikkusiskon sijaan pikkuveli. Äidillä ei olekaan tytärtä vaan kaksi poikaa.

Myös transvestismi esitetään ongelmallisena, esimerkiksi kehitysvammaisten oikeuksia käsittelevässä artikkelissa [KS199]. Tässäkään jutussa ongelmallisuutta ei kyseenalaisteta,

³¹ Stephen Ira identifioituu transsukupuoliseksi mieheksi. (Ira 2015).

³² Muuten arvio keskittyy enemmän yhteiskunnan (diskurssi 2) ja transsukupuolisuuden itsensä (7) aiheuttamiin vaikeuksiin ja niiden voittamiseen.

sukupuolivähemmistöön kuuluvan ja hänen läheistensä välisen kitkan problematiikka yksinkertaisesti nostetaan esiin³³.

Kehitysvammaisten homoseksuaalinen suuntautuminen tai transvestismi voi olla kova paikka omaisille.

”Homous tuntuu olevan suuri ongelma. Käytännön tasolla naisten väliset suhteet on helpompi hyväksyä. Asuntolassa voi syntyä ongelmia, jos miehellä on mekko muualla kuin omassa huoneessaan.”

Ongelma ei välttämättä ole sukupuolivähemmistöjen olemassaolo, vaan pikemminkin se, miten heitä pitäisi kohdella. Esimerkiksi intersukupuolisten lasten varhaiset sukuelinleikkaukset esitettiin ongelmallisina.

Helsingin Sanomien tiedesivuilla ilmestyneessä jutussa [HS005c] on klassinen puolesta-vastaan-asetelma: kirurgi Seppo Taskinen puolustaa varhaisia leikkauksia, lastenkirurgi Mika Venhola vastustaa niitä. Muutama vuosi myöhemmin sama keskustelu saa samassa lehdessä puhujakseen intersukupuolisen, joka kokee lapsuudessaan tehdyt leikkaukset traumaattiseksi. Muut jutussa toimijat ovat jälleen kerran Taskinen ja Venhola, jälleen kerran esittämässä molempia kantoja [HS098a]. Vastakkainasettelu näkyy jo alaotsikossa – ”Intersukupuolisten lasten sukuelinten esteettiset leikkaukset jakavat kirurgien mielipiteitä.”

Lasten ja nuorten oikeudet näkyvät aineistossa myös transsukupuolisuuden kohdalla. Helsingin Sanomat pohtii sitä, miten ”aikuisten muodostamat eturyhmät” vaativat alaikäisille transihmisille oikeutta ”peruuttamattomaan toimenpiteeseen” [HS299]. Toinen kirjoittaja nostaa esille ”eettiset kysymykset sukupuoli-identiteettihäiriöksi nimetystä ilmentymästä” [HS041] teini-ikäisten transsukupuolisten kohdalla, sillä ”vanhemmat ovat hyväksyviä, mutta entä yhteiskunta ja kanssaihmiset”.

Oma ongelmavyöhtinsä liittyy niihin sukupuoltaan korjanneisiin, jotka katuvat päätöstään. Varsinaisia ”katujia” aineistosta löytyy viisi: Cris Owen, 4D-dokumentin päähenkilö Paula/Paul Rowe, sekä ruotsalaisen Ångrarna -dokumentin päähenkilöt. Helsingin Sanomien arvio Rowea koskevasta dokumentista pohtii sukupuolenkorjausleikkausten ongelmia [HS045].

Mutta Paulista ei enää tule kokonaista miestä. Dokumentti pysyy asialinjalla, kiitos rohkeiden haastateltavien. Mutta mikä on heitä hoitaneiden psykiatrien vastuu aiheuttamistaan mielen ja ruumiin silpomisista? Entä motiivit?

Ilta-Sanomien samasta dokumentista kirjoitettu arvio kysyy samankaltaisia kysymyksiä [IS030].

Monet muutkin transseksuaalit uskovat, että klinikoilla tehdään joskus rajuja päätöksiä heppoisin perustein. Syvällinen terapia saattaa toisinaan auttaa.

³³ Teksti sekoittaa myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, joten se on myös laskettu diskurssiin 1.

Radikaaleihin hormonihoitoihin ja leikkuuhommiin ei silloin tarvitse ryhtyä.

Julkisuudessa aiemminkin viihtynyt manageri Cris Owen kertoi sukupuolenkorjaukseen liittyvistä katumuksen tunteista Ilta-Sanomissa muutama päivä sen jälkeen kun Marja-Sisko Aallon tapaus tuli julkisuuteen [IS083a]

”Elän erakon elämää täällä Ruotsissa. Elämäni muuttui täysin sukupuolen vaihtamisen myötä. Olen vasta noin 50-vuotias, mutta minusta tuntuu kuin elämäni olisi jo ohi”, Owen tunnustaa.

”Kadun leikkausta. Jos olisin tajunnut, minkälaiseksi elämäni muuttuu, en olisi koskaan mennyt leikkaukseen.”

Toisin kuin jutun otsikossa (”Sukupuolenvaihdos kaduttaa”) annetaan ymmärtää, Owen kertoo jutussa tarkalleen ottaen katuvansa vain sukelinkirurgiaa. Hän muun muassa kertoo, että jos voisi tehdä päätöksen uudelleen, hän leikkauttaisi vain rintansa pois – ei siis peruisi sukupuolenkorjausprosessia kokonaan. Teksti sekoittaa sukelinkirurgian ja korjausprosessin, ja tulee samalla ongelmallistaneeksi koko korjausprosessin.

Kuten jo aiemmissa teksteissä epäsuorasti viitattiin, transsukupuolisuuden erottaminen mielenterveyden ongelmista ja muista identiteeteistä nähdään joissakin tekstissä ongelmallisena. Samaan juonteeseen kuuluvat suomalaisen transtutkimusten ongelmakohdat, kuten kysymys alaikäisten transtutkimuksista [HS319bc] tai lasten kokema sukupuoli-identiteetin häiriö ja sen ongelmallisuus, kuten televisio-ohjelmaan kriittisesti suhtautuvassa arviossa [HS327].

USA:ssa on jo translapsiin erikoistuneita lääkäreitä. He uskovat, että mitä aikaisemmin hormonihoito aloitetaan, sitä parempi lopputulos saadaan.

Hoidoilla on rankat sivuvaikutukset, ja hoitoa on jatkettava läpi elämän.

Testosteronia saaneet tytöt eivät voi tulla raskaaksi.

Britanniassa aiheeseen suhtaudutaan maltillisemmin. Asiantuntija uskoo, että valtaosalta tarve, toive ja vaatimus vaihtaa sukupuoltaan vähenee murrosiässä.

Kirjoittajan heteronormatiivisuuteen pohjaava mielipide näkyy arviossa: hormonihoitojen sivuvaikutuksia kuvaillaan *rankoiksi* – eikä ”tyttö” voi tulla enää raskaaksi. Yhdysvaltain hoitopolitiikka siksi kuulostaa liki vastuuttomalta lasten hyväksikäytöltä. Britannian maltillisempi suhtautuminen saa sen sijaan kiitosta.

Myös urheilun maailmassa transsukupuoliset aiheuttavat hämmennystä. Tanskalainen Mianne Bagger, sukupuolensa korjannut golfaaja, sai huomiota teksteissä syntymänsukupuolensa mahdollisesti antamasta edusta kilpailuissa. Helsingin Sanomat ei epäillyt uutisessaan [HS058] suoraan Baggerin sijoittumisen johtuvan hänen taustastaan, mutta viesti on luettavissa rivien

välistä.

Tanskan Mianne Bagger kärkiryhmän yllättäjä.

Tanskalainen Mianne Bagger on suurin yllätysnimi Talin kilpailun kärjessä ennen päätöspäivää. Bagger pelasi lauantain parhaan kierrostuloksen ja nousi jaetulle toiselle sijalle yhteistulokseen. - -

Toista vuotta Euroopan-kiertueella pelaava Bagger on tähän mennessä sijoittunut parhaimmillaan seitsemänneksi, mutta julkisuutta hän on saanut paljon enemmän kuin toivonut ja ilman urheiluansioita. Bagger on herättänyt huomiota sen takia, että hän on tietävästi ensimmäinen transseksuaali naisten ammattilaisgolfissa. Kaksi vuotta sitten Bagger pääsi mukaan karsintoihin, kun Euroopan-kiertue muutti sukupuolenvaihdosleikkauksen läpi käyneitä urheilijoita koskevia sääntöjään.

Caster Semenyaan verrattuna Baggerin tapauksen käsittely on kiinnostavaa. Siinä missä Baggeriin – sukupuolensa korjanneeseen naiseen – suhtauduttiin epäileväisesti kaikissa aihetta käsittelevissä teksteissä, Semenyan tapaus oli *ongelmallinen* vain ripauksessa aineistossa. Tällöin ongelma on muodossa *saako Semenya kilpailla* ja asettaa juoksijan taustajoukot IAAF:ää vastaan [HS228]. Ero johtuu todennäköisesti siitä, että Semenyan tapaus nähdään hänestä riippumattomana luonnon oikkuna (ks. diskurssi 5), kun Bagger on tehnyt itse päätöksen korjata sukupuolensa.

Marja-Sisko Aallon tapauksen voi osittain lukea diskurssiin ongelman julkisena selvittämisenä. Aihetta käsittelevissä teksteissä pohditaan tavallisen ihmisen, etenkin Imatran seurakuntalaisten reaktiota [HS141], kerrotaan tapauksen aiheuttamista ristiriitaisista tunteista ja hämmennyksestä kirkon johdossa [KS088, KS090, HS137a], ja tuodaan esille kirkon ja seurakunnan kannanotot joko työssä jatkamisen puolesta tai vastaan [mm. HS138, IS088] ja uutiset siitä, ettei Aalto ole ainoa sukupuolensa kanssa kamppaileva pappi [HS142, IS089]. Kaikissa näissä teksteissä tilannetta on lähestytty nimenomaan ongelmana, joka kiteytyy kysymykseen, voiko transsukupuolinen olla pappi. Siksi kirkkovaltuuston puheenjohtaja kommentoi ”Ollaan aika ahdistuneita”. [HS200] ja Ilta-Sanomien uutisen alaotsikkona on ”Imatran seurakunnassa on *uudenlainen naispappiongelma*” [IS083].

Julkisen selvittelyn jälkeen on luonnollista, että Marja-Sisko Aallon kuulumisia näkyy aineistossa myöhemminkin: ”kohupapin” [mm. IS103] paluuta seurattiin tarkoin: Helsingin Sanomat kertoi, että kirkkoherran sukupuolienkorjausprosessi on saanut sadat ihmiset jättämään ”kuohuvan” seurakunnan [HS213], toisaalta Keskisuomalaisen mukaan Aallon varsinaisesta ”paluusta ei syntynyt pakopaniikkia” [KS128]. Ilta-Sanomat oli paikalla Aallon ensimmäisessä pappistoimituksessa sairauslomien jälkeen.

*Sukupuoltaan korjaava Imatran kirkkoherra Marja-Sisko Aalto palasi papinkaapuun eilen messussa Tainionkosken kirkossa. Odotettua yleisöryntäystä ei tullut, vaan pikemminkin väkeä oli tavanomaisen vähän. Seurakunta ja poliisi olivat varautuneet häiriöihin, joita ei kuitenkaan ilmennyt. - -
Aalto toimitti eilen avustajana raamatunluvun ja ehtoollisen jakamisen. Hän suoriutui tehtävästään rauhallisesti ja vakavasti.*

Aallon ongelmallisuutta teksteissä korostettiin siirtämällä ongelma kansan suuhun. Sanat ja fraasit kuten ”puhuttaa” ja ”nousi keskusteluun” [IS100] tai ”ympärillä käyty keskustelu” [HS213] korostavat tilanteen kaksitahoisuutta. Aallon tapaus on ainoa transsukupuolisen syrjintää kuvannut tapaus, joka esitettiin selvästi ongelmana – muut sijoittuvat pikemminkin diskurssiin 3. Ongelmallisuutta tilanteeseen toi todennäköisesti Aallon toimi julkisessa ja konservatiiviseksi mielletyssä kirkossa.

Finanssivalvonnan tapaus näkyy ongelmallisessa diskurssissa vain yhdellä juttukokonaisuudella. Finanssivalvonnan Arja Voipio antoi tammikuussa 2011 haastattelun Talouselämälle poliisille jättämästään tutkintapyynnöstä. Voipio koki Finanssivalvonnan syrjineen häntä sukupuolenkorjauksen jälkeen. Muu Finanssivalvontaa koskeva uutisointi istuu pikemminkin diskurssiin 3, mutta kun Helsingin Sanomat tarkasteli tilannetta rinnakkain Aallon kanssa, tilanne sai uuden tulkinnan.

Marja-Sisko Aaltoon Voipiota verrataan suoraan pääuutisen mukana tulevassa taustassa [HS285c].

*Pappi teki itse johtopäätökset leikkauksen jälkeen Imatran seurakunnan kirkkoherra Olli Aalto joutui jättämään virkansa viime huhtikuussa sukupuolenvaihdoksestaan syntyneen kohun vuoksi. Hän vaihtoi syksyllä 2009 sukupuolta ja nimensä Marja-Sisko Aalloksi. - -
Aallon esimies, piispa Seppo Häkkinen kertoi viime keväänä, että Aallon paluu leikkausten jälkeen kirkkoherran työhön jakoi seurakuntaa ja nosti pintaan jännitteitä ja epäluottamusta, joista Aalto itse teki johtopäätöksensä. Imatralla kirkosta erosi noihin aikoihin nelinkertainen määrä ihmisiä tavanomaiseen verrattuna.*

Artikkeli esittää Aallon irtisanoutumisen luonnollisena: ihmiset erosivat kirkosta, luottamuspuola oli transsukupuolisuuden syytä, Aalto tajusi tehdä itse johtopäätökset ja poistua paikalta. Tausta-artikkeli luo erilaista valoa emoartikkelin rinnalla [HS285a], joka on saanut klassisen ongelmatapausten toisaalta-toisaalta –käsittelytavan (Voipio ja Finanssivalvonta molemmat esittävät mielipiteensä tilanteesta). Kun päätekstiä katsoo Marja-Sisko Aallon tekemien *johtopäätöksien* rinnalla, pääjutussa käytetyt sähköistyvät eri tavalla. Uutinen puhuu ”riidasta”, siitä miten työtä Voipion alaisina hakeneet ”järkyttyivät”, tai että Voipio ”kokee” tullessaan

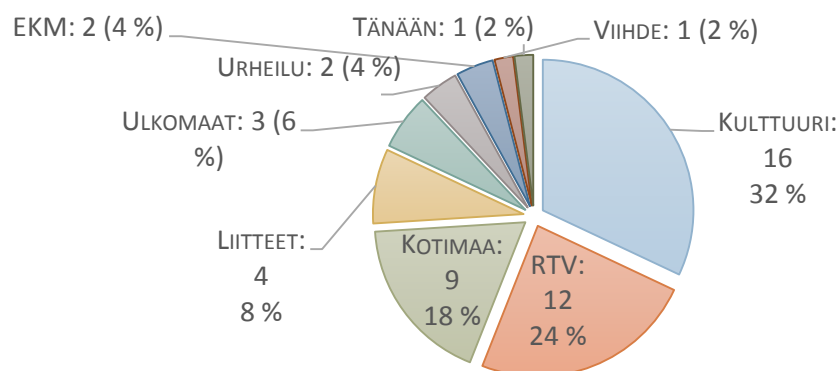
syrytetyksi transsukupuolisuutensa takia. Samalla tarkemmalla luvulla kaikki Voipion näkökulmasta esitetyt fraasit ovat kyseenalaistavissa lainausmerkeissä, myös hänen sukupuolensa.

Nimitys julkistettiin 15. toukokuuta. Tästä kahden viikon päästä Voipio lähetti sähköpostin työtovereilleen, jossa kertoi ryhtyvänsä elämään 'omaksi kokemassaan sukupuoleessa'.

Tekstissä toistuvasti ilmaistaan milloin kyseessä on Voipion kanta myös sanallisesti ("jossa kertoi"), mutta käytetään silti lainausmerkkejä. Merkit saavat toisen, päällekkäisen merkityksen – kyseenalaistavan tai ainakin lähteestä epävarmuutta ilmaisevan. Ongelmallisesta tilanteesta kertoo se, että toimittaja on tehnyt saman kyseenalaistamiskäsittelyn myös muutamalla Finanssivalvonnan termille: Voipiosta on tehty "neuvonantaja", eikä Helsingin Sanomat saanut Fivasta kommenttia koska "viranomaisprosessi" oli kesken.

Sekä sukupuoliyhteisöihin itseensä että heidän kohteluunsa ongelmallisesti suhtautuvat tekstit eivät ota selväsanaisesti kantaa kumpaakaan suuntaan. Kuitenkin sillä, että hoitosuositukset asetetaan ongelmalliseksi tai sukupuolenkorjausprosessi esitetään ensisijaisesti lähipiirille vaikeana tilanteena on vaikutusta. Transsukupuolisuus tulee samalla pelkistettyä pelkäksi tekijänsä päätökseksi – hyväksi tai huonoksi – joka vaikuttaa enemmän kaikkiin muihin.

8.7 Vaarallinen sukupuoli

Kaavio 15: Vaarallinen sukupuoli –diskurssin jakautuminen osastoittain

"Transsukupuolisuus on helvetillinen kirous", totesi Marja-Sisko Aalto Ilta-Sanomien henkilöjutussa muutama päivä julkisuuteen tulonsa jälkeen [IS086a]. Diskurssissa 9 sukupuoliyhteisöt esitetään sukupuolensa vuoksi sisäisen tai ulkoisen kärsimyksen kohteeksi joutuneita. Diskurssiin kuuluu yhteensä 50 tekstiä. Suurin osa aineistosta jakautuu kulttuurin, radio- ja televisio-, sekä kotimaan osastoille (kaavio 15).

Puhuessaan ”todellisesta sukupuolesta” Talia Mae Bettcher näkee tämän puhettavan siirtävän syyntä sukupuolen epäautenttisuudesta hänen fyysiseen sukupuoleensa. Transihmisen vartalo nähdään tällöin petturina, joka ei istu ihmisen käsitykseen itsestään. (2007, 286). Luca Tainio huomauttaa tämän narratiivin olevan hyvin yleinen ja vahvasti kytköksissä medikalisaatioon. Hän puhuu *normatiivisesta transnarratiivista*, joka sisältää käsityksen syntymisestä väärään sukupuoleen ja kasvamisesta sukupuoliristiriidan kanssa (2014, 23).

Kokemukset sukupuoliristiriidasta ovat hyvin yksilöllisiä. Jotkut transihmiset todella kärsivät fyysisestä sukupuolestaan suuresti, toiset eivät koe ristiriitaa lainkaan niin vahvasti (Transtukipiste 2015c). Tässä diskurssissa ristiriita on kuitenkin ääripäässään. Epäpäteivät vartalot johtavat diskurssin mukaan kahteen mahdolliseen ratkaisuun. Vaihtoehtoina on joko todellinen tai kuvaannoillinen kuolema, tai vartalon ylitse nouseminen – eräänlainen sankaritarina.

Hyvin tyypillinen diskurssiin kuuluva tarina tiivistyy Ilta-Sanomien dokumentin arvioissa [IS009].

Kun Monica Voliås Myklebust syntyi, luulivat vanhemmat saaneensa pojan ja ristivät hänet Morteniksi. Turhautuminen väärään kehoon oli viedä Monicalta hengen. Monican äiti sanoo, että vaihtoehtoina olivat joko leikkaus tai kuolema. Leikkauksessa Monica sai kehonsa korjatuksi vastaamaan todellista sukupuoltaan ja nyt hän sanoo olevansa 100-prosenttisesti ihminen.

Arvostelu tiivistää diskurssin tärkeimmät pisteet. Henkilö, yleensä transsukupuolinen, syntyy väärään biologiseen ruumiiseen, kärsii siitä liki kuolemankaltaisesti ja vapautuu lopulta henkisesti ja fyysisesti (kirurgisin keinoin) todelliseksi ihmiseksi.

Erikoisempi kärsimyksen malli näkyy Keskisuomalaisen henkilöjutussa, jossa haastateltava kertoo transsukupuolisuudestaan. Erikoiseksi – siis aineisto kannalta – asetelman tekee se, ettei transihminen päättänyt korjata sukupuoltaan. Hän siis elää edelleen miehen roolissa, vaikka kokee olevansa nainen.

Nainen elää Rannan sisällä, sisänäössä. Hän on antanut naiselle nimen, pohtinut hänen pukeutumistyyliään ja olemustaan.

”Olen stailannut mielessäni sen persoonan, joka olisin naisena. Tiedän, miten kävelisin nyt täältä”, Ranta huikkaa keittiösyvennyksestä.

Hän on kuolettamassa tätä naista. Rannan ääni sortuu hetkeksi.

”Olen nainen, joka on ristiinnaulittu miehen krooppaan. Elämäni maallinen ilo olisi ollut naisena olemisessa.” - -

Hän toivoo, etteivät etenkään nuoret joudu samaan kiirastuleen kuin hän.

”En voi olla raukka. En kestäisi elämää, jossa olisin tyytyväinen tilaan, jossa sisäinen naiseni on kuollut. Teen julkitulon tämän naisenkin takia.”

Kärsimys on siis kuin jonkinlainen tulikoe. Se voi päättyä joko traagisesti kuolemaan tai puhdistumisen kautta uuteen, kauniiseen elämään. Lähes poikkeuksetta nämä jälkimmäiset sankaritarinat kertovat heteronormatiiviseen malliin täydellisesti istuvista tai istutetuista henkilöistä – juuri heistä, joita olen puinut tarkemmin diskurssissa 4. Monet tavallisuuden diskurssin tarinoista kulkevat samaa matkaa kärsivän uhriuttamisen kanssa.

Ruotsin sterilisaatiopakon poistamisen yhteydessä Svenska Dagbladetissa haastateltu transihminen kertoo Helsingin Sanomissa [HS388] kärsimyksensä perusteluna korjausprosessille. Kuoleman uhka on taas kerran vahvasti läsnä.

”Vaihtoehtona oli kuolla, niin vahvasti tunsin. En edes tiedä, miten monta testamenttia kirjoitin lapsena”, sanoi Colliander, joka kertoi jo kolmevuotiaana ymmärtäneensä, että jokin hänessä oli ’väärin’.

Lapsuudesta asti kärsitty ristiriita kuuluu tarinaan olennaisena osana. Se näkyy myös Marja-Sisko Aallon tarinassa, jossa hän kertoo kolmevuotiaana miettineensä, miksei hänellä ole mekkoa kun muillakin tytöillä on [HS136a]. Hänen oma narratiivinsa kuvailee sukupuolenkorjausta ”kipeänä, pakollisena ratkaisuna” [IS243]. Väärän sukupuolen kanssa eläminen esitetään silkkana kärsimyksenä [HS278]:

Olin vuosikymmenet biologisesti mies, mutta mieleltäni jotakin ihan muuta. Ulkoisten paineiden takia en voinut elää kuten halusin, vaan matkustin kotoani Imatralta satoja kilometrejä muille paikkakunnille viettäkseni aikaa naisena. Palatessani otin taas miehen roolin, jotta en tuottaisi kenellekään häpeää. Se oli minulle kuin pieni kuolema. Miehen vaatteet olivat rooliasu. Kravatin solmiminen tuntui pakkopaidalta.

Ilta-Sanomat vieraili sukupuolenkorjausprosessin etenemistä odottaneen Aallon luona tammikuussa 2009. Henkilöjuttu ei enää puutu kärsimykseen. Sen esiintuominen on tarpeetonta: se kuuluu niin oleellisena osana narratiiviin ja toisekseen, on jo valmiiksi lukijan tiedossa. Marja-Siskohan oli tässä vaiheessa jo koko Suomen tuntema hahmo. Jäljelle jää symbolisen kuoleman jälkeinen uudelleensyntymä [IS093].

*Voisiko sanoa, että olette aloittaneet uuden elämän?
”Siinä mielessä kyllä, ettei enää tarvitse peitellä mitään, pukeutua väärän sukupuolen asusteisiin - -”, kertoo Aalto levollisella äänellä.*

Todennäköisesti Aallon tarinan siivittämänä Ilta-Sanomat etsi uutistapahtuman aikoihin toisen transsukupuolisen naisen haastateltavaksi. Hänen elämäntarinansa on syrjinnän ja kriisien sävyttämää. Ristiriitaisen lapsuuden läpi kasvanut nainen aloitti 1990-luvun loppupuolella sukupuolenkorjausprosessin [IS111a].

Stacy kuvailee aikaansa Suomessa amok-juoksuksi. Hän kertoo tullessa pahoinpidellyksi. Häntä on heitetty esineillä ja uhattu tappaa. Hänen elämänsä meni niin hankalaksi, että hän alkoi hautoa itsetuhoisia ajatuksia.

”Olisin voinut tehdä itsemurhan. Se olisi ollut pienen vaivan tie. Mutta ei elämän tarvitsekaan olla helppoa.”

Stacy oli kerännyt rahaa Virossa tehtävää leikkausta varten kaikkiaan 40 000 markkaa - prostituutiolla. Jottei mikään olisi sujunut suunnitelmien mukaan, rahat varastettiin.

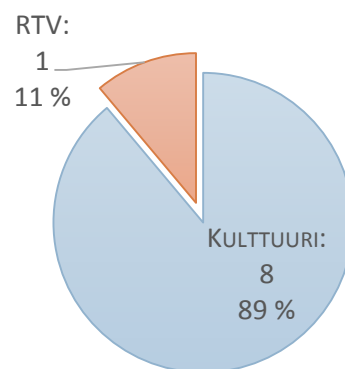
”Sain hermoromahduksen ja lopetin prostituution. Pitkäaikainen ystäväni kannusti minua jatkamaan leikkauksen valmistelusta.”

Tarina päättyy tyypilliseen onneen ja vapautumiseen. Loppulause vetää yhteen rivien välistä koko jutussa ilmi käyneen syyn kaikelle tuskalle: transsukupuolisuus.

Kaikesta huolimatta Stacy katsoo tulevaan positiivisin mielin. Hän sanoo olevansa pääsemässä voiton puolelle. Transsukupuolisuuden aiheuttama ahdistus on poistumassa.

Kuolema, murhat ja väkivallanteot kuuluvat osana transihmisten kuvastoa myös muuten kuin vertauskuvana. Ne ovat todellisia tapahtumia – kuten poliisien kuoliaaksi ampuma transvestiittiprostituoitu [HS011], tai fiktiivisiä, kuten transsukupuolisen murhan selvittäminen rikossarjassa [HS007]. Nämä esimerkit yhdistää aiempaan transihmisen sukupuolen *vaarallisuus* hänelle itselleen. Transsukupuolisuus voi siis kirjaimellisesti johtaa kuolemaan, jos diskurssia on uskominen.

8.8 Myyttiset

Kaavio 16: Myyttisen diskurssin jakautuminen lehden osastoille.

Kaikista pienimpään diskurssiin kuuluu ainoastaan yhdeksän juttua. Silti sukupuolivähemmistöjen esittäminen myyttisenä vertauskuvana on selvästi oma, erillinen diskurssinsa.

Sukupuolivähemmistöt esitetään myyttisinä tai myyttien voimasta lainaavana. Nämä viittaukset yhdistävät nykylehtitekstit sukupuolivähemmistöjen osittain myyttisiin historiallisiin juuriin. Sukupuolen variointia näkyy kansansaduissa (ks. esim. Transtukupiste 2015d), -tarinoissa ja myyteissä³⁴

Myyttinen sukupuolivähemmistö elää pääosin lehtien kulttuuriosioissa (kaavio 16). Espanjalainen rikoskirjailija kertoo inspiroituneensa La Pastora -naishirviöstä, jonka kertoo tulkinneensa intersukupuoliseksi ihmiseksi [HS381] ja kotimainen kirjailija Pasi Ilmari Jääskeläinen ammentaa kirjaansa ”eläinsymboleita ja hermafrodiittisuutta” [KS178]. Helsingin Sanomat kuvaili arvostelussaan islantilaisen yhtyeen Sigur Rósin musiikkia seuraavasti [HS026]:

.. kyseessä on hidasta ja melankolista sinfonista rockia soittava ”vaihtoehtoyhtye”, jonka laulajan Jonsi Birgissonin falsetti muistuttaa ulkoavaruudesta maahan pakotettua hermafrodiittia.

Myyteistä ammentavan tekstiiliveistosnäyttelyn arviossa kulttuuriosiossa sen sijaan [HS301] kuvaillaan teoksia, joiden joukossa on intersukupuolinen (tai kenties vain kahdet sukuelimet kantava) hahmo:

Lohikäärmeen kellistämän, naispuolisen Pyhän Yrjön jalkoja lämmittävät nokialaiset. Pyhä Mikael -teoksessa lempeän näköinen arkkienkeli keihästää kaksipäisen, lakanapedillä makaavan hermafrodiitin.

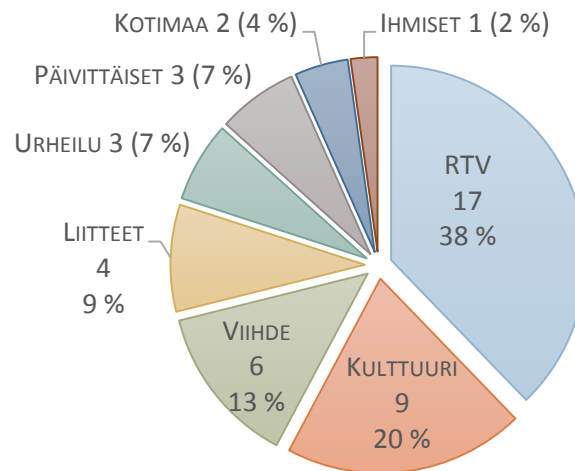
Myyttiset trans- ja intersukupuoliset hahmot irrottavat sukupuolivähemmistöt arjen fyysisestä maailmasta ja siirtävät heidät osaksi jotakin suurempaa – he ovat tulleet ulkoavaruudesta, he ovat arkkienkeliä vastustajia, he ovat hirviöitä ja sankareita. Diskurssin voimallisuus ja samalla ongelmallisuus sijaitsee tässä vahvasti toiseuttavassa vertauskuvien maailmassa. Myyttinen transihminen ei ole koskaan osa *meitä*. Myyttinen intersukupuolinen on usein hyvin konkreettisesti osa *niitä muita*, joita pelätä ja kunnioittaa.

Näissä representaatioissa sukupuolivähemmistöjen kuvaaminen lähestyy hirviötutkimuksen ajatusta hirviöiden vartaloista kulttuurisina vartaloina: ne pitävät sisällään pelkoa, halua, ahdistusta ja fantasioita. Kärjistäen: normeja rikkoneista syntyy hirviöitä, niitä jotka (hetero)normaalius on hylännyt itsensä ulkopuolelle pitääkseen rajansa tiukkoina. (Cohen 1996, 1–9.)

---

³⁴ Kattava katsaus myytteihin queer-näkökulmasta kirjassa Castell’s Encyclopedia of Queer Myth, Symbol and Spirit: Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender Lore (1998). London:Cassell.

8.9 Vanhin vitsi

Kaavio 17: Vanhin vitsi -diskurssin jakautuminen osastoittain

Kymmenenteen diskurssiin kuuluu 45 tekstiä. Se jakautuu ensisijaisesti radio- ja televisio-, kulttuuri-, ja viihdeosastoille (kaavio 17). Tämä kertoo paljon diskurssin sisällöstä – sukupuoli-vähemmistö on naurun kohteena turvallisimmin kulttuurituotteiden arvioissa, ei niinkään neutraaliuteen pyrkivissä kotimaa-osaston uutisteksteissä.

Leena-Maija Rossi esittää, että yksi keino ylittää heteronormatiivisuuden raja turvallisesti on kanavoidsa esitys vitsiksi (Rossi 2003, 83). Julia Serano puolestaan puhuu *säälittävän transsukupuolisen* stereotyypistä. Näitä hahmoja ei parransänkensä kanssa voi millään oikeasti laskea naiseksi: sukupuoli-identiteetin ristiriita ulkonäköön on tarkoitettu humoristiseksi. Myös hän huomauttaa näiden esitysten olevan huonoudessaan harmittomia heteronormatiivisuudelle. (Serano 2007, 289). Diskurssiin lasketut tekstit esittävät siis sukupuoli-vähemmistön jollakin tavalla naurunalaisena.

Euroviisuja käsittelevä kolumni vuonna 2005 [KS009], jossa kirjoittaja esittää, että kilpailussa on todella mukana vain viisi kappaletta ja niiden variaatiot. ”Vedetään läskiksi” on yksi näistä kuvitteellisista, humoristisista kategorioista.

Oma suosikkini Euroviisu-biiseistä on nimeltään 'Vedetään läskiksi'. Kappaleesta kuulee heti, että sitä ei ole tehty tosissaan. Näissä maissa ei Euroviisuja arvosteta kovin korkealle, joten on ihan yksi ja sama lysti millainen biisi kilpailuun lähetetään. Esiintyjäksi kelpaa transvestiitti tai joku nuottikorvaton kylähullu.

Vaikka vitsien kohteena on suhteellisen harvoin varsinainen transsukupuolisuus tai transvestiittisuus (intersukupuolisuus on vitsien kohde hyvin harvoin), vaan pikemminkin

hupailu heteromiehestä klassisissa naisten vaatteissa, muutamissa aineiston teksteissä yhteys vedettiin silti. Esimerkiksi Ilta-Sanomien arvostelussa Piukat paikat (1959) on sekä ”mies naisen vaatteissa-komedia” että ”transsuklassikko” [IS039]. Ou Nou! –televisiosarjan esittely kertoo, ettei kyse ole ”trans-showsta” [IS159], mutta komediaelokuvan ”transujakso on oma vitsinsä”, ja Hairspray-musikaalin perinteinen mies-naisen-vaatteissa –roolihaamo on ”XXXL-kokoinen transuäiti” [HS024]. Sama merkitysten itsestäänselvä vaihdettavuus ja huvittavuus näkyy kirja-arviossa [KS143].

Kirjassa muuten esiintyykin pilkan hampaissa viivähtävä Sössö-niminen kustannushenkilö. Hän on transvestiitti.

Transvestiiteista vitsailee myös televisio-ohjelma Pikku-Britannia, joka on mukana aineistossa useita kertoja. Jotakin yleisestä huvittavuudesta kertoo, että katsojalle tarjotaan tietoa huumorista vain sillä, että sarjassa on ”ladyakin ladympi transvestiitti” [KS083] tai pelkkä ”transvestiitti” [KS084]. Näyttää siis siltä, että pelkkä sana riittää tietyssä kontekstissa huumorin koodisanaksi. Ilta-Sanomissa näyttelijä-koomikko Aku Hirviniemi vitsaili ”leimautuneensa kansalliseksi transvestiitiksi” suositun roolihaamonsa takia [IS177] sekä kertoi aloittaneensa ”transuilun” jo lapsena ystävänsä, koomikko Janne Katajan kanssa [IS213]. Hirviniemen käyttämää termiä *transuilu* ei tarvitse selittää lukijalle – on selvää, että heteroseksuaali koomikko puhuu kieli poskessa naiseksi pukeutumisesta työnsä puolesta.

Diskurssiin on laskettu myös *vitsit sukupuolivähemmistöistä*. Tämä klassisempi kategoria on myös pienempi: sanomalehdissä ei ole paljon tilaa perinteiselle vitsinkerronnalle. Helsingin Sanomien kulttuuriosaston kolumnista on kuitenkin löytynyt sopiva hetki, kun Helsingin kirjamesujen ohjelmatoimikunta sisälsi pelkkiä naisia [HS038].

Kuiskaaja ehdottaa: ohjelmatoimikuntaan kiintiöpaikka poliittisesti korrekteille miehille. Siis sellaisille, jotka yrittävät käydä naisesta. Kuten transvestiittiyhteisön suosikkikirjailija Väinö Kirstinä.

Vitsin ytimessä on nimi Väinö Kirstinä, mutta sen ympärillä tapahtuu paljon muutakin. Naurun kohteena on sekä naistentäyteinen ohjelmatoimikunta, ”poliittisesti korrektin” ajan oletetut vaatimukset miehille, ja epäsuoremmin transvestiiteille.

Välillä, mutta selvästi harvemmin, nauru kohdistetaan myös sukupuolivähemmistön ympärille. Ilta-Sanomien viihdeuutisessa ei naureta niinkään transsukupuoliselle, vaan virheen tehneelle julkisuuden henkilölle. Transsukupuolinen on naurun kohteena vain välillisesti: hänen sekaantumiseensa transsukupuoliseen riittää sekä rokkaripiirien että lukijoiden huvituksen kohteeksi [IS023].

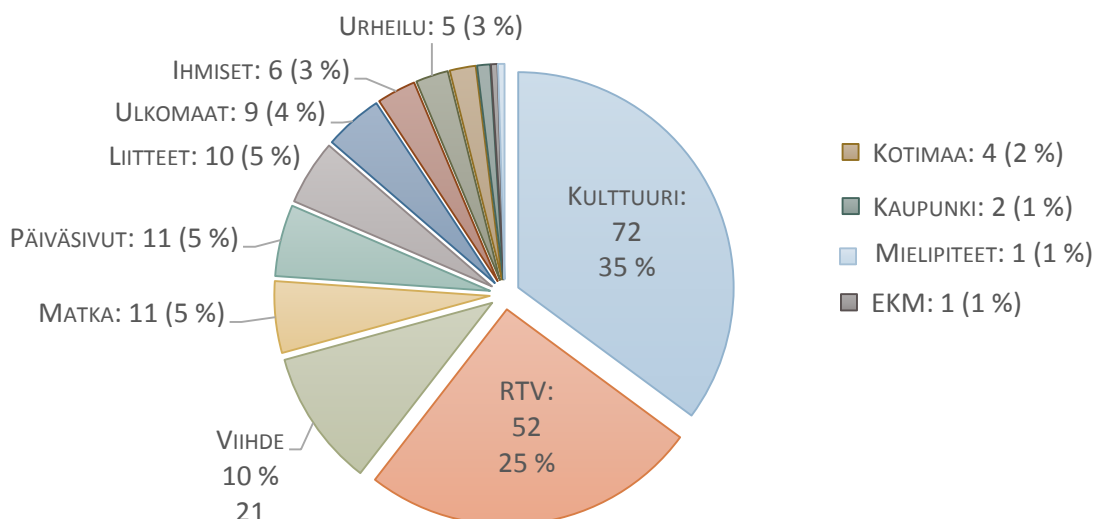
Tommy iski miehen

Rokkaripiireissä nauretaan Tommy Leen tuoreelle ravintolareissulle. Lee ihastui yökerhossa kurvikkaaseen naiseen, pyysi tämän syliinsä istumaan ja yritti parhaansa mukaan hurmata tämän. Iskuyritykset loppuivat kuin seinään siinä vaiheessa, kun Leen avustaja paljasti rumpalille, että kyseinen nainen on transseksuaali.

Vanhin vitsi -diskurssin nimi viittaa myös metatason tietoon siitä, kuinka vanhaa ja kulunutta sukupuolivähemmistöistä vitsailu on, kuten Keski-suomalaisen televisio-ohjelma-arvostelussa [KS010]

En ole koskaan ymmärtänyt, mitä hauskaa on naiseksi pukeutuviissa miehissä.

8.10 Dekadentit, eksoottiset ja erikoiset

Kaavio 18: Dekadentit, eksoottiset ja erikoiset -diskurssin jakautuminen osastoittain

Toiseksi suurin diskursi aineistossa nostaa heidät kyseenalaiselle jalustalle. Diskurssiin kuuluu yhteensä 205 tekstiä, joista leijonanosaa on joko kulttuuri-, radio- ja televisio-, tai viihdeosastoilla.

Diskurssia yhdistää suhtautuminen sukupuolivähemmistöihin ”meidän tavallisten” ulkopuolella olevina Toisina – se eksotisoi, värittää ja erotisoi sukupuolivähemmistöjä. He ovat jotakin erikoista ja jännittävää, toisessa ääripäässä kuin turvallinen arki.

Eksoottinen, korostetun seksuaalinen ja selvästi oman yhteiskunnamme ulkopuolella sijaitseva *ladyboy* on diskurssin ytimessä.

Leena-Maija Rossi toteaa etnisiä ryhmiä käsitteleviä mainoksia analysoidessaan, että nyky-mainonnassa on edelleen nähtävissä ”toisia” tuottavaa eksotisoivaa ja erotisoivaa

kuvastoa (Rossi 2003, 187). Tämä on nähtävissä etenkin Thaimaan ladyboy³⁵-kulttuurin kuvauksissa. Aineiston Suomen ulkopuolisia sukupuolivähemmistöjä käsittelevät tekstit ovat lähes poikkeuksetta *meidän* näkökulmastamme. Ne ovat ulkonäköön keskittyviä, äärimmäisen kuvailevia ja paikoin jopa tirkisteleviä.

Ladyboy-kulttuuria ja sen yhteyttä seksityöhön käsittelevä juttu [KS229] maalaa otsikostaan (”Poikaperhot”) lähtien kohteistaan seksuaalisoidun, eksoottisen kuvan.

Pattayan hiostavassa yössä kävelee käsi kädessä pariskunta, jonka länsimaalainen osapuoli on pukeutunut rantasandaaleihin ja shortseihin. Siro thaimaalainen keinahtelee eteenpäin korkokengissä, ja pitkät kutrit askelten tahdissa. Kun pari ohittaa kolme nuorta thainaista, nämä kääntyvät katsomaan perään ja tirsкуvat. Ohi kävellyt nainen on transsukupuolinen ladyboy. Joko turistimies ei ihastuneesta kehonkielestään päätellen tajua sitä, tai sitten hänen makunsa poikkeaa valtavirrasta. Joka tapauksessa tyttöjä huvittaa.

Juttu, joka käsittelee thaimaalaisten sukupuolivähemmistöjen syrjintää ja oikeuksia, kuvaa kohteitaan ulkopuolelta pitkään ja perusteellisesti. Ero suomalaisen transsukupuolisen, kuten Marja-Sisko Aallon, esittämiseen tuskin voisi olla suurempi. Sukpuolivähemmistön edustaja on näissä teksteissä outo tuntematon olento, joka paljastuu vasta läpituken katseen kohteena. Diskurssi tekee eksotisoidusta toisesta eräänlaisen kielletyn hedelmän: melkein-todellisen naisen, joka kiehtoo, mutta johon ei kuitenkaan sovi sortua.

Naisellisen ladyboyn eli kathoeyn alkuperäistä sukupuolta ei ole aina helppoa tunnistaa. Kathoeyn voi erottaa matalasta äänestä, mutta monilla on myös pitkä vartalo, pitkät sormet, näkyvä aataminomena, iso kengännumero tai kapea lantio. Peruukit, tekoriipset, korkokengät, minimekot ja hento olemus luovat naisellisen vaikutelman. - - Nykypäivänä ladyboyt ovat yhä kurvikkaampia, sillä pitkälle teollistuneesta Thaimaasta on kehittynyt myös eritasoisten plastiikkakirurgien täyttämä maa. Silikonirinnat ovat yleistyneet, eikä lääkärin määräämä estrogeenihoitokaan ole enää poikkeus.

Vaikka erikoinen toiseus sijoittuu usein turvallisesti toiselle puolelle maailmaa, se voi elää myös koto-Euroopassa tai -Suomessa. Tällöin erikoisuudet sijoitetaan kuitenkin turvallisesti yhteiskunnan rajamaille tai ulkopuolelle. Samalla sukupuolivähemmistöihin itseensä painetaan toiseuttavia piirteitä. Tässä diskurssissa ongelma ei ole koskaan ”meissä”.

Talia Mae Bettcher huomauttaa, että etenkin mtf-transsukupuoliset – siis sukupuoltaan miehestä naiseksi korjanneet – kokevat tulevansa representoiduksi ensisijaisesti huorina.

³⁵ *Ladyboy* on termi, jota etenkin länsimaalaiset käyttävät thaimaalaisista sukupuoleltaan moninaisista henkilöistä, jonka syntymäsuupuoli on useimmiten miehen. Termin thaiversio on *kathoey*, joka voi viitata kaikkeen homoseksuaalisista miehistä intersukupuolisiin.

Heidän nähdään olevan yliseksuaalisia, aina paikalla ja valmiina. Sen sijaan transmiehiä ei esitetä koskaan seksuaalisina yksilöinä. (Bettcher 2007, 284). Sukupuolijako pätee ainakin tähän diskurssiin: dekadentit, eksoottiset ja eroottiset -diskurssissa ei ole yhtään transmiestä.

Transsukupuoliset saatetaan esimerkiksi esittää yliseksuaalisina yksilöinä, jotka ovat ylpeästi huoria ja mukana prostituutiossa oman nautintonsa vuoksi, kuten prostituutiota käsittelevän kirjan arviossa [KS089]. Etenkin transvestisuus näyttäytyy aineistossa usein eroottisena salaisuutena. Skandaalin mahdollisuutta luodaan luettelemalla arvostettuja ja perinteisesti miehisiä ammatteja: seppä saattaa pukeutua naiseksi! Tai kansanedustaja! [KS047].

Transvestiitteja eli osa-aikatyttöjä arvellaan Suomessa olevan noin 50 000. Heitä on kaikissa yhteiskuntaluokissa: seppinä, opettajina, lääkäreinä ja jopa eduskunnassa. Suurimmalle osalle riittää se, että voi pukea silloin tällöin saumasukat ja naisten alusvaatteet puvun alle...

Yleensä yliseksualisoidussa, ilakoivassa roolissa ovat kuitenkin transvestiitit, kuten seuraavassa haastattelussa [KS030], jossa drag-artisti tekee eroa oman esiintyjäroolinsa ja transvestisuuden välillä.

Kun kuulet sanan drag-artisti, mitä ajattelet? - - Hän on kenties hieman höpsö. Sellainen, joka kulkee päivät pitkät korkokengissä baarista toiseen pikkurilli pitkällä ja käyttää puuhkaa.

”Voi että minä olen sitten kyllästynyt siihen, että minua luullaan transvestiitiksi!”

Eronteon seurauksena karnevalisoitu ajatus puuhkaa kantavasta, baareissa viihtyvistä ja ”hieman höpsöstä” hahmosta paikannetaan transvestisuuteen. Esimerkissä on nähtävissä myös vivahdetta tietystä dekadenttiudesta, joka on sekin yksin juonne sukupuolivähemmistöjen toiseuttamisen projektissa.

Dekadenttius ja seksi kietoutuvat usein yhteen. Näin käy etenkin erilaisten alamaailman hahmojen kuvauksissa, kuten Gerry Birgit Ilvesheimon Lykantropia-kirjan arvostelussa [HS163].

”Lykantropiassa” on kiinnostavaa aika: 1930-luku yökerhoineen, joissa plyymeihin kietoutuneet transut ja frakkipukuiset naiset symboloivat paheellisuutta.

Kansallisteatterin Viidakkokirja-tulkinnasta kirjoitetussa arvostelussa [HS186] näytelmän hahmoja kuvaillaan ”herkullisiksi, osin hämmentäviksi”.

” – parimetrinen transupantteri Bagheera on sähkökitarasisääntuloineen mieltä kiinnittävä ilmestys. - - Entä missä kaapissa Jani Karvista on tähän asti pidetty? Hän on kerrassaan upea (vaikkakin vielä ensi-illassa aavistuksen arka) transvestiitti, joka pääsee oikeuksiinsa varsinkin lopun groovyssa laulunumerossa.”

Kuten Thaimaassa ladyboyden vieraana, normaalit ihmiset saattavat vierailta alamaailman sähkökitaran särössä ja plyymeihin kietoutuneiden transujen paheellisuudessa, mutta palaavat aina kotiin – heteronormatiiviseen, turvalliseen maailmaan. Almudena Grandesin esikoisromaania kuvaillaan seuraavasti Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla [HS012].

Grandesin päähenkilö Lulú seikkailee täysin rinnoin ja jalat levällään maallisessa seksisirkuksessa, jossa alamaailman varjot – homoineen, transvestiitteineen ja nisteineen – kietoutuvat hänen ympärilleen julmana verkkona.

Päähenkilö Lulú ei siis itse ole osa noita alamaailman varjoja, ja seksisirkus transvestiitteineen pelkäsi seikkailuksi. Samaa tavallisista ihmisistä etäännyttämisen strategia näkyy transvestiiteista kertovan tv-ohjelman arvioissa, joka alkaa seuraavalla huomautuksella [KS080].

Edes tällainen rasittavan liberaali ei aina ymmärrä muiden aivoituksia, mikä ei silti anna oikeutta tuomita käsityskyvyn ulkopuolelle jääviä vähemmistöjä.

Mahdollinen kiinnostus ja seksuaalinen halu irrotetaan tavallisesta ihmisestä aina kun se käy liian uhkaavaksi. Näin on esimerkiksi kahden viihdetaiteilijan rakkaustarinaa kuvaavassa jutussa [IS164].

Lumme näki Nylanderin esiintyvän kerran ennen kohtalokasta Samppalinnan kesää. Nylander esitti pääosaa transvestiittina Åbo Svenska Teaterin Rocky Horror Show'ssa.

”Arnella oli päällään stringit ja korsetti. En olisi ikinä arvannut että siitä tyypistä tulisi joskus mieheni.”

Toinen stereotyyppinen hahmo on onneton huora, sukupuolensa kaltoinkohteleva hahmo, joka vertautuu kodittomiin ja narkomaaneihin. Mielikuva on niin vahva, ettei sitä tarvitse koskaan selittää tarkemmin. Kuten iloisemmat tai houkuttelevammat seuralaisensa, tämäkin hahmo elää marginaalissa muiden marginaalihahmojen kanssa, yhteiskunnan hämärissä jonne tavallisella ihmisellä ei ole asiaa, kuten seuraavassa Keskisuomalaisen jutussa [KS101].

”St. Pauli on ollut altavastaajien kaupunginosa. Täällä ovat eläneet kodittomat ja transvestiitit, ilotytöt ja maahanmuuttajat”, kuvailee haastateltava nykyään jutun mukaan keskiluokkaistunutta kaupunginosaa.

Diskurssin ensimmäinen esimerkki eksotisoiduista ladyboy-hahmoista koukkaa myös samaan ”transvestiittiprostituoidun” traagiseen stereotyyppiin. Jutussa kuvailtu Yaya, 23, ei saa diskurssille tyypillisesti yhtään varsinaista suoraa lainausta. Hän ei ole jutun puhuja, vaan kohde [KS229].

Keltamekkoinen nainen astuu korkeille koroilleen kuin Julia Roberts Pretty Womanissa: kiemurrellen ja kissamaisesti. Hänen elinkeinonsa on seksin myyminen, joten kävelyn täytyy vietellä länsimaisia. - -

Elämä on silti rankkaa. Ladyboyn eli kathoeyn täytyy työskennellä prostituoituna vuosia ennen kuin sukupuolenvaihdos on täydellinen. Pikkukadun ladyboy-baarissa työskentelevällä Yayalla on vain muutama vapaapäivä kuukaudessa, ja joka ilta asiakkaita on kolmesta seitsemään. - -

Vaikka seksityöläiset ansaitsevat parhaimmillaan jopa kymmenen kertaa paremmin kuin muissa fyysisissä töissä ahertavat kanssasisarensa, henkinen hinta ja tervelliset riskit ovat kovat. Yaya käy hiv-testeissä kolmen kuukauden välein. Onnekseen hän on aina saanut negatiivisen tuloksen.

Traagisen transvestiitin hahmo on niin tunnistettava, että muusikko Tuure Kilpeläisen lausahdus on jätetty haastatteluun sitä tarkemmin selittämättä [HS221].

”Tykkään sellaisesta pateettisesta musiikista, mitä itkevät transut laulaa Almodóvarin leffoissa.”

Myös nämä hahmot kuuluvat hämärille kujille, eivät kirkaaseen päivänvaloon. Sitä mieltä on myös ”brasilialaista nuortamiestä” tarkkaillut kirjoittaja [HS120], joka jo etukäteen suree erikoisuuden mahdollista katoamista ankeaan todellisuuteen.

On omituista nähdä aamumetrossa niin loppuun asti tälläytynyt transvestiitti. Yleensä heitä näkee vain iltaisin pieninä joukkueina toisiinsa tukien suuntaamassa kohti Bois de Boulougnen hämäreitä varvikkoja.

He nauravat ja heille nauretaan. Heitä pidetään sakkana, ja heitä varten suunnitellaan yhä sokkeloisempia lakeja. - -

Transvestiitti nousee seisomaan mennäkseen ulos seuraavalla asemalla. Näen järkyttävän korkeat koturnit. Toisella koturnilla hän hinkkaa vasemman jalkansa pohjetta. Vasta silloin huomaa hänen kansionsa. Punaisen pahvin päällä lukee selvästi Curriculum Vitae, elämän juoksu. Siellä siis ovat kaikki hänen ansionsa. Mitä kaikkea hän on luettellonut? - -

Muun toimistokansan joukossa yökiittäjä on hakeutumassa töihin tai ainakin työpaikkahaastatteluun.

Oma osansa diskurssia ovat sukupuolivähemmistöjä karnevalisoivat esitykset. Matkailujutussa ”Loistoloma Kanarian tähtien alla” [HS148] kirjoittaja maalaa kuvaa liki taianomaisista juhlista.

Yhtenä iltana jouduimme vahingossa transvestiittiklubille, jossa kaksimetriset transvestiitit esiintyivät mahtavissa koroissaan ja kampauksissaan. Jossain joku puhalteli päällemme saippuakuplia.

Kirjoittaja erottaa itsensä, tavallisen ihmisen, noista satuolennon kaltaisista ilmestyksistä kuvailemalla klubin esiintyjä elämää suuremmiksi: he ovat kaksimetrisiä, heillä on korot, kampaukset ja saippuakuplat. Tavallisessa yhteiskunnassa syrjityt nousevat yön tähdiksi.

Oma karnevalistinen kulmansa on myös siinä, kun sukupuolivähemmistöt kuvataan ensisijaisesti *viihdyttäjinä*. Tämä puhetapa tulee esille etenkin Euroviisujen yhteydessä tai drag-artistien yhteydessä. Molemmat kohdat täyttyvät Suomen euroviisuissa menestymisen

historiaa käsittelevässä jutussa [HS078]. Transsukupuolisuus on siinä merkki liioittelevuudesta eikä sen yhteyttä drag-esitykseen erotella.

Teatraalisuus sopii Euroviisuihin, sanoo Pajala. Sinne sopii liioittelevakin esitys. Kisan on myös kerran voittanut transseksuaali ja tällä kertaa esimerkiksi Tanskaa edustaa drag-artisti.

Euroviisut näyttää olevan oiva paikka sekoittaa transsukupuolisuus myös kiistattomaksi osaksi ”seksuaalivähemmistöjen kulttuuria”. Transsukupuolisen esiintyjän Dana Internationalin voitto 1998 – johon edellämainittu tekstikin viittaa – on nähty nimenomaan vuonna, jolloin viisut tulivat ”kaapista ulos”. Dana Internationalin voitto kieltämättä toi Euroviisujen suuren, innokkaan vähemmistöyleisön yllättäen koko maailman tietoisuuteen. Dana Internationalin transsukupuolisuus yhdistyy kuitenkin karnevaali-dragiin ja iloiseen homoyleisöön teksteissä puolihuomaamatta mutta toistuvasti, kuten seuraavassa esimerkissä Keskiuomalaisesta (alleviivaus oma) [KS054 – ”Homokulttuuri näkyy Euroviisuissa”].

Euroviisuja väitöskirjassaan käsitellyt mediatutkija Mari Pajala arvioi, että sukupuolenvaihtoleikkauksen tehneen Dana Internationalin voiton jälkeen homokulttuuri on saanut euroviisuissa yhä näkyvämmän osan. Finaalissa laulaa tänäkin vuonna kaksi drag queeniä, toinen Tanskasta ja toinen Ukrainasta. Pajala arvelee, että homoja viehättävät euroviisukilpailun sosiaaliset piirteet, kuten tunteikkaus ja teatraalinen esiintyminen sekä estetiikan painottaminen eli niin sanottu camp-ilmio [KS052].

Ilta-Sanomien juttu lähestyvistä Euroviisuista vuonna 2006 yhdistää yhtälailla transsukupuolisuuden speaktaakkelimaiseen viihteeseen, joka takasi Israelin voiton vuonna 1998 [IS028].

Euroviisuissa ei ole vuosikausiin voitettu pelkällä hyvällä musiikilla. Siitä parhaana esimerkkinä on transseksuaali Dana Internationalin esittämä Diva, joka toi voiton Israelille Birminghamissa 1998.

Kirjoittaja vertaa tekstissä Dana Internationalin transsukupuolisuutta samankaltaiseen show-meininkiin kuin Latvian ”strippauksen ja latinomusiikin” yhdistelyyn, Ukrainan samaaniperformanssiin. ”Viisuyleisö haluaa sirkuhuveja eikä taide-elämyksiä”, tekstissä todetaan.

Sukupuolivähemmistöjen hykerryttävä erikoisuus pilkahtelee välillä esille päivän valossakin. Androgyniudesta tunnettu malli Ville Ruuska kuvataan henkilökuvan alusta asti ”hätkähdyttävänä ilmestyksenä” joka saa kadulla vastaantulevan miehen ”kompastumaan kenkiinsä” [KS244].

Häntä pidetään suurena lupauksena. Hiomattomana timanttina, josta voi jalostua serbialais-australialaisen transseksuaalin Andrej Pejicin kaltainen kansainvälinen huippumalli. Heitä yhdistää selittämätön, outo karisma. Se on pelkkää bonusta. Muotimaailma on aina rakastanut kurioositeetteja.

Vaikka ”selittämätön ja outo karisma” joka ilmeisesti johtuu sukupuoleettomuudesta tai sukupuolen välillä olemisesta, kiehtookin tavallista kuluttajaa, Pejic ja Ruuska ovat silti pelkkiä kurioositeetteja – he ovat eivät siis uhka heteronormatiiviselle järjestykselle. Hahmot, jotka tunkeutuvat outoudessaan osaksi päivää ja tavallista arkea ovat nimenomaan kurioositeetteja. ”Hemulimainen transumies” rikastuttaa runokokoelman antia [HS261], transsukupuolinen kilpailija pelastaa muuten kyllästyttävän reality-sarjan uutena *jippona* [KS186], tai esimerkkinä uskomattomasta henkilöahmosta kuten aidsia sairastava transvestiittipuotipuku Paul Austerin romaanissa [HS130].

Eräs diskurssissa ja aineistossa yleinen lingvistinen keino on luetella kaikki tekstin kummallisuudet samaan nippuun. Tämä taktiikka vertaa kaikki luettelon ainesosat toisiinsa ja keittää niistä yhdessä vielä kummallisemman keiton. Luetteloa käyttämällä ja muihin vertaamalla lukijalle ei tarvitse erityisemmin selittää, *miksi* jokin asia on kummallinen.

On vasenkätisiä hermafroditteja, eläviä kummituksia, muumeja, kolmikyttäisiä kameleita. [HS101]

He olivat piritistejä, transvestiittejä, suidaalisia yönkuningattaria, elämän muukalaisia... [KS049]

Ku Klux Klanin huppupäitä, rodeosankareita, transvestiittejä, vauvoja pyntättyinä omiin missikilpailuihinsa, lapsia Halloween-naamareissa. [HS037]

.. hermafroditteja, kaksipäisiä, raajattomia, kääpiöitä, ylilihavia tai anorektisen laihoja [KS006]

.. rakasti huoria, transuja, syrjäytyneitä ja kaltoin kohdeltuja [KS017]

On karkkia jakava leskimies, päivän morsiamena viettänyt transvestiitti, numerovarkauksista lähes nyrkkitappeluun ajautuvat naiset, äitivainaan numeroilla pelaava tytär. [HS091]

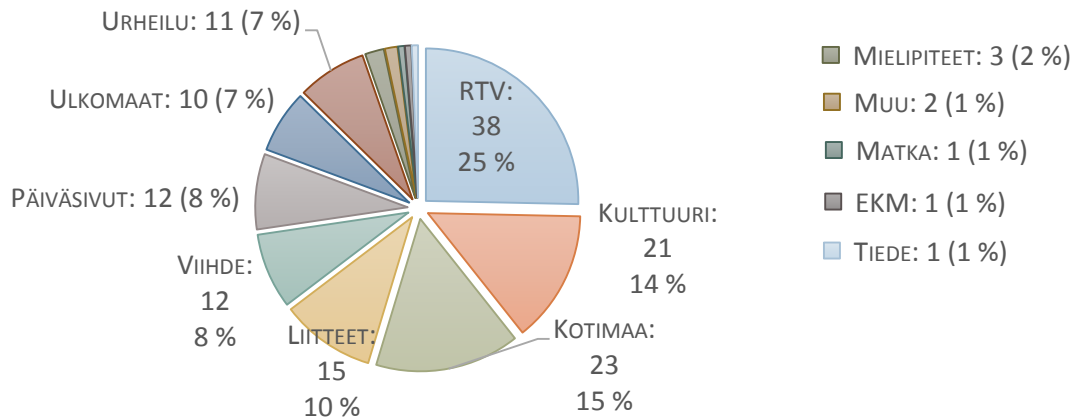
.. bailaavia transvestiitteja ja värikkäästi pukeutuneita hulluja [HS378]

... sirkusesiintyjä, nudisteja, mielisairaita, transvestiitteja, upporikkaita vanhuk- sia, leluaseita irvistellen heiluttelevia lapsia ja poikkeusyksilöitä, joita epäkun- nioittavasti friikeiksikin kutsutaan [HS388]

Diskurssia yhdistää siis sukupuolivähemmistöjen esittäminen teksteissä erikoisina eriskummallisina konstruoituna. Nämä esitykset ovat käytännössä aina kaukaa katsottuja, tapahtuneet joko muualla (ei Suomessa), historiassa (ei nyt) tai muille (ei meille). Tällä dikotomioihin nojaavalla toiseuttamisella pyyhitään pois epävarmuutta sukupuolen

moninaisuuden suhteen. Diskurssi perustuu siis heteronormatiivisuuden vahvistamiseen. Sukupuolen häilyvyyden ja epäselvyyden aiheuttama uhan tunne saadaan hallintaan kun se siirretään jonnekin muualle.

8.11 Pervot, friikit ja vaaralliset

Kaavio 19: Pervot, friikit ja vaaralliset -diskurssin jakautuminen osastoittain

Neljäs diskurssi on nimetty kolmen erillisen, mutta yhteen nivoutuvan langanpätkän mukaan. Pervot, friikit ja vaaralliset on diskurssin 10 (Dekadentit, eksoottiset ja erikoiset) käänöpuoli. Siinä missä diskurssissa 10 sukupuoliyvähemmistöjä toiseutettiin nostamalla heidät erityiselle outouden jalustalle, tässä diskurssissa suhtautuminen on enemmän tai vähemmän suorasti negatiivinen.

Diskurssiin kuuluu yhteensä 154 tekstiä, jotka jakautuvat suhteellisen tasaisesti jokaiselle lehden osastolle (kaavio 19). Suurin osa tekstin juttutyypeistä on arvosteluja (41 tekstiä).

Mitä Ronaldo teki tämän miehen kanssa?

Katsokaapa jutun yhteydessä olevaa kuvaa. Tämä herra – kyseessä on todellakin herra – on lyhyessä ajassa saavuttanut maailmanmainetta.

Iltä-Sanomien juttu [ISO67] kertoo jalkapalloilija Ronaldon yöllisistä seikkailusta prostituoitujen kanssa, mutta kuvassa seisoo ”transvestiittiprostituoiduksi” nimetty nainen, Andréia Albertine. Toimittajan mukaan Albertine on silti korostetusti herra, naisena palkattu mutta mieheksi paljastunut prostituoitu. Lukijalle suorastaan tarjoillaan lukupositio: silmänlumetta, seksiä, perversioita ja epäluonnollisia sukupuolisuuksia. Vaikka Ronaldo saakin oman osansa skandaaliepäilyistä, suurin osa moraalittomuudesta langetetaan prostituoitun niskaan.

Brasilialainen hyökkäjätahti palkkasi varhain maanantaiaamuna Albertinon ja kaksi muuta naispuoliseksi ilotytöksi luulemaansa henkilöä harrastamaan kanssaan seksiä Rio de Janeirossa sijaitsevassa hotellissa. Paikan päällä Ronaldolle selvisi, että naiset olivatkin miehiä.

Sama tapahtuma uutisoitiin huomattavan samaan sävyyn Keski-suomalaisessa [KS070]. Jalkapalloilijasta annetaan korostetun heteroseksuaalinen kuva – pojat ovat poikia ja haluavat välillä huvitella, prostituoidut huijasivat sukupuolellaan ja Ronaldo korjasi tilanteen ”punaisella kortilla”.

Ronaldo halusi hieman hurvitella Rio de Janeirossa, jossa hän oli toipumassa nilkkaleikkauksestaan. Tähtipalloilija tilasi kolme maksulista naista hotellihuoneeseensa, mutta ovelle ilmestyikin kolme transvestiittiä. Ronaldo heilautti ovella punaista korttia, mutta tilanne karkasi käsistä. Taklausten jälkeen koko porukka vietiin paikalliselle poliisilaitokselle, kertoo brittilehti The Sun.

Nämä kaksi tekstiä ovat esimerkki kirjoitustavasta, jota Talia Mae Bettcher kutsuu transfobiseksi. Hän tarkoittaa termillä kaikkia negatiivisia asenteita transihmisiä kohtaan – vihaa, inhoa, raivoa tai moraalista paheksuntaa. (Bettcher 2007, 280.) Bettcher kirjoittaa *huijauksen/teeskentelijän* kaksoisjaosta, joka siirtää vastuun väkivallasta transihmisen harteille. Jos transihminen ei ole tarvittavalla tavalla paljastanut ”todellista” sukupuoltaan, hän on huijannut kanssaihmissään – kuten yllä olevissa teksteissä. Tällöin jopa väkivalta voi olla arkijärjellä hyväksyttävä ratkaisu (”heilutti punaista korttia”, ”taklausten jälkeen”). Jos transihminen kertoo identiteettinsä, hänet merkitään teeskentelijäksi. Hänestä tulee ”mies joka pukeutuu naiseksi” tai ”omasta mielestään väärässä ruumiissa oleva”, kuten diskurssin muissa jutuissa (ibid. 286).

Tämä diskurssi rakentuu osittain nojaten Bettcherin ajatuksiin. Hänen luetteloaan kaksoisjaon ongelmista voi lukea kuin diskurssin tiivistelmää.

1. Yksilön elämä esitetään kuvitteellisena
2. Yksilön itseilmaisemaa identiteettiä ei oteta huomioon
3. Suhtautuminen yksilöön on hyvin alentuvaa
4. Yksilö saattaa joutua väkivallan tai jopa murhan uhriksi (ibid 283).

Diskurssin sisimmäiset ajatukset jakautuvat siis kolmelle linjalle. Sukupuolivähemmistöt esitetään perversseinä ja sairaina yksilöinä, keinotekoisina sukupuolen rajat väenvängällä ylittävinä friikkeinä tai jopa vaarallisina sukupuolensa moninaisuuden takia.

Ajatus sukupuolella huijaamisesta on nähtävissä koko diskurssin läpi. Lievimmillään sukupuolella ”pettäminen” esitetään lievästi paheksuttavana, epämiellyttävänä tai epäkohteliaana. Tosiv-ohjelma Big Brotherin Suomeen tuloa ennakoivassa jutussa [IS011] kerrotaan, miten rajuksi meno Ison-Britannian tuotannossa on mennyt. Esimerkkeinä

mainitaan kilpailijoiden ”hinkkaaminen” porealtaassa, raskauskohu, ja ”humalaisen blondin” masturbaatio tyhjällä viinipullolla. Samaan tyyllittömyyteen lasketaan myös edellisen vuoden voittajan päätös olla kertomatta sukupuolenkorjausprosessistaan. Oletus on, että sukupuolesta on kerrottava asuinkumppaneille. Se ei ole yksityisasia.

Viime vuonna Big Brotherin voitti transseksuaali Nadia Almada, joka ei koko kolmen kuukauden koettelemuksen aikana sanallakaan paljastanut muille asuintovereille syntyneensä itse asiassa miehenä.

Sukupuolivähemmistön, etenkin transvestiittien, ajattelu perversseiksi on teksteissä yleistä. Leima tarttuu myös niihin ihmisiin, jotka ovat harrastaneet seksiä sukupuolivähemmistöön kuuluvan kanssa, etenkin jos kyseessä on sukupuolivähemmistöön kuuluva prostituoitu. Perversio on kuitenkin aina sukupuolivähemmistössä itsessään. Kuten Ronaldon tapauksessa, sukupuolivähemmistön edustajat *huijaavat* ihmisiä harrastamaan perverssiä seksiä kanssaan. Pakinassa kerrotaan jo legendaksi pinttynyt tarina suomalaisesta humalaisesta erehdyksestä [KS025].

On syytä ottaa varoittava esimerkki kansainvälisiltä pippelikentiltä: olipa kerran seksuaalisesti ahtaalla 1970-luvulla suomalainen poliitikko, joka Hampurin ”kokousmatkallaan” luuli iskeneensä elämänsä naisen. Hän ryhtyi seksinostajaksi, mutta palasi takahuoneesta kalpeana ja vapisevana. - - Onko oikein, että transvestiittimyyjä jäi rankaisematta, mutta onneton ostaja kärsii vieläkin?

Transvestiittien käyttäytyminen esitetään tässä diskurssissa poikkeuksetta perverssinä ja poikkeavana. Siksi transvestiittiin ”sekaantuminen” on luonnollisenaoloisesti noloimpien seksiskandaalien listauksessa [IS041], ja ladyboyn mukaan vahingossa lähteminen Thaimaassa on luonnollisesti kiusallista [HS100]. Aina assosiaatioon ei tarvita prostituutia. Keskiuomalainen kirjoitti vuonna 2008 Euroviisut voittaneesta transsukupuolisesta seuraavasti [KS032].

Euroviisut voitti takavuosina israelilainen transvestiitti, eikä Israel silti ole piirtynyt tajuntaani pervoilijoiden ihmemaana.

Transvestismiin yhdistetään myös muita moraalittomia tekoja, kuten seuraavassa esimerkissä kihlatun pettäminen [KS061].

Mekoissa viihtyä Doherty petti Kate Mossia

Laulaja Pete Dohertylla on vaikeuksia pysyä housuissaan ja riisuutua niistä vain kihlattunsa Kate Mossin kanssa. - -

Hetki sitten Doherty oli otsikoissa transseksuaalisten tapojensa takia. Hän kun

ihaille morsiamensa tyyliä niin paljon, että käyttää tämän mekkojakin.

Ilta-Sanomien tv-kriitikko käy keskustelua omien arvojensa kanssa arvioidessaan dokumenttia transsukupuolisuudesta [IS062]. Taustalla tuntuu olevan todennäköisesti tiedostamaton oletus, että transsukupuolisuudessa on kyse jostakin seksuaalisoidusta, tai vähintäänkin oletus, että lukijan oletetaan ajattelevan niin.

Teinipojan muuttuminen teinitytöksi kuulostaa pornoilta ja pervolta, mutta se ei ole kumpaakaan. - - Teini-ikä ei kuitenkaan tee asiasta yhtään pornompaa. - - Dokumenttia ei kannata himoita eikä pelätä. Seksiä ei ole tarjolla lainkaan, mutta ajattelemisen aihetta sitäkin enemmän.

Suoraan lukijalle ja lukijan oletetuille ennakkoluuloille puhuu myös toinen tv-arvio, tällä kertaa Keski-suomalaisesta [KS011].

Rentoutukaa. Vaikka uuden reality-sarjan nimi on 'Miehet mekoissa' (He's a Lady), se ei kerro transvestiiteista tai transseksuaaleista.

Pariinkin kertaan aineistovuosina televisiossa esitetty John Watersin kulttielokuva Pink Flamingos (1972) kirvoitti useita arvosteluja. Vaikka yksi päähenkilöistä, Divine (Harris Glenn Milstead) on drag queen (ks. s. 40), tekstit esittävät hänet kyseenalaistamatta transvestiittina. [mm. KS097]

Kuuluisimmassa kohtauksessa valtava transvestiitti Divine syö koirankakkaa – ihan oikeasti. Elokuvan ihmiset kilpailevat siitä, kuka heistä on saastaisin.

Erilaisia sukupuolivähemmistöön kuuluvia ihmisiä on käytetty runsain mitoin komediallisena esimerkkinä jostakin tahallisen erikoisesta, huvittavasta ja perverssistä. Erityisesti aiheeltaan kevyempien ja nimiltään huomiota herättävien 4D-dokumenttien saapuminen televisioon herätti arvostelijat ja kolumnistit kommentoimaan uutta dokumenttityyppiä. Esimerkiksi Keski-suomalaisen kriitikko totesi dokumentin ”Teini-ikäinen transseksuaali” olevan ”katsomatta paskaa” [KS076]. Ilta-Sanomat on samoilla linjoilla. [IS099].

4D onkin aivan uniikki dokumentin laji. Muilta kanavilta on ollut turha odottaa sellaisia eksklusiivisia herkkupaloja kuin ”Maailman pienin anus”, ”300-kiloinen transseksuaali haluaisi olla päästäinen” - -

Eräs tv-arvioija innostui keksimään uusia mahdollisia 4D-dokumentteja, joista yhden juonikuvio pyörii transsukupuolisuuden friikkioletuksen ympärillä [KS081]

4D: Äitini on isäni ja isäni äitini. Kertomus teinipojasta, jonka yksinhuoltajaäiti vaihtoi sukupuoltaan, tapasi sukupuoltaan vaihtaneen poikansa isän 15 vuotta synnytyksen jälkeen ja meni sitten hänen kanssaan avioon.

Toisaalta sukupuolivähemmistöjen yhdistäminen yhteiskunnan eliittiin voidaan nähdä jopa niin törkeänä ylilyöntinä ettei sille sovi nauraa. Yle esitti itsenäisyyspäivänä 2008 satiirisen ohjelman, josta Ilta-Sanomat herkesi kysymään ”Oliko tämä huumoria?” [IS092]. Yksi loukkaavista sketseistä yhdisti arkkipiispan ”transseksuaalisuuteen ja alusasuihin”. Samaa sukupuolivähemmistön alaluokkaisuutta tuo esille Ilta-Sanomien kolumni, jossa järkyttävyyden vertauskuvaksi on haettu suomalaisille pyhä hahmo ja yhdistetty sukupuolivähemmistöön [IS068]

” - oli tyrmäystasoltaan samaa luokkaa kuin se, että joku olisi esittänyt Mannerheimin olleen transvestiitti!”

Koska sukupuolen rajojen ylitykset ovat diskurssin mukaan aina keinotekoisia, sukupuolivähemmistöjä voidaan käyttää vertauskuvana kaikelle keinotekoiselle, yliviedylle ja siksi rumalle, kuten I Love New York -tosity:n kuvauksessa tehdään [KS103]

Maksullista rakkautta myyvältä transvestiitiltä näyttävä Tiffany käyttää myös nimeä New York, vaikka naisessa ei ole muuta uutta kuin silikonitissit.

Siinä missä diskurssissa 10 sukupuolivähemmistöt esitettiin jopa (kielletyn, kummallisen) halun kohteena, tässä diskurssissa se tila rajataan huolella pois. Kuten jo aiemmin toin esille, transihmisiin voi korkeintaan *sekaantua* vahingossa ja huijattuna, ettei perversioleima tartu. Heidät esitetään friikkeinä, jonakin jota ei voi eikä pidä ymmärtää. Näin on esimerkiksi kolumnissa, joka käsittelee televisiossa esitettävää uutta lauluformaattia [IS078].

Ainahan hyvän laulajan erottaa, mutta räppäävästä isoäidistä tai strutsinsulilla itseään hinkkaavasta transsusta riehaantuminen vaatii jo vähän liikaa [IS078].

Mitä kirkkaimmin friikkiys tulee esimerkiksi ooppera-arviossa [HS093], jonka kirjoittaja avaa lukijalle freak shown ideaa.

... jossa ”normaalit” ihmiset tyydyttivät uteliaisuudenhaluaan katselemalla kääpiöitä, siamilaisia kaksosia, hermafroditteja, 300-kiloisia paksukaisia, parrakkaita naisia ja muita kummallisen näköisiä, rampoja ja vammaisia ihmisolentoja.

Intersukupuoliset (”hermafrodiitit”) mainitaan friikkishown oleellisena osana myös muissa teksteissä [mm. IS014 – *jättiläiset, partanaiset, elefanttimiehet ja hermafrodiitit*]. Tämä ei ole sinänsä ihme: 1800-luvun friikkishown sisälsivät usein sukupuoleltaan moninaisia henkilöitä tai heidän ruumiitaan, joita tavalliset ihmiset pääsivät tuijottamaan. Nämä speaktaakkelit imivät yleisönsä sisälle kulttuurin toiseuksia ja ahdistuspisteitä käsittelevillä esityksillään. Friikit olivat siis kulttuurin heteronormatiivisen katsannon mukaan sukupuoleltaan epäselviä,

epäsäädyllyisiä, rodultaan erilaisia ja sairaita (Sears 2008, 559–560).

Friikit ovat edelleen niitä, jotka eivät istu kulttuurin normatiivisuuteen. Rajanvetoa tehdään esimerkiksi seuraavassa Keskisuomalainen televisio-ohjelman arviossa [KS014]:

Diktaattori Francon aikaan Espanjassa joutui helposti vankilaan pelkästä homoudesta. Nyt nuorten miesten keskuudessa on suoranaista muotia mennä sukupuolielinleikkaukseen. Täytyy myöntää, että tässä joutuu suvaitsevankin ihmisen maailmankuva tiukille.

Kaikki ohjelman esimerkkitaupakset eivät ole kovin sympaattisia. Kolmekymppinen Virginia elättää itsensä huoraamalla. Hän on syönyt naishormoneita jo jonkin aikaa. Nyt hän suorastaan hinkuaa lopulliseen leikkaukseen. Kirurgin veitsi on aiemmin vierailut Virginian kasvoilla monta kertaa. Lopputulos on hyvin lähellä luonnottoman näköistä Michael Jackson -lookia. Meitä on moneen junaan, sanotaan. Se on erittäin totta.

Astetta uhkaavamman kuvan transihmisistä saa silloin, kun heidät esitetään vaarallisina.

Sukupuolivähemmistöt tekevät rikoksia siinä missä muukin kansa, mutta heidän kohdallaan etenkin transihmisyyttä konstruoidaan olennaiseksi osaksi rikosta: se on joko syy rikokselle tai syy sille, miksi ihmisestä on tullut rikollinen.

Erika Sadowskin tapaus³⁶ esitetään uutisessa tosielämän versiona Mrs. Doubtfire -elokuvasta [IS085]. Kidnappaus ei uutisessa ole yhtä kiinnostavaa kuin sen tekijän transidentiteetti. Kuten diskursille on tyypillistä, rikokseen syyllistyneen tai rikoksesta epäillyn henkilön sukupuoli-identiteettiä ei kunnioiteta ja hänet kuvataan ”naiseksi pukeutuneena Edwardina”.

Transihmisyydestä tulee osa tekijän rikosta, tässä tapauksessa valeasuna ja mahdollisesti perversiona, joka tekee rikoksesta vielä törkeämmän.

Suomen ainoa sarjamurhaaja, kolme ihmistä seksuaalisävytteisesti murhannut, näkyy aineistossa kolmena eri juttukokonaisuutena [IS106, IS142ab, HS159]. Hänen transsukupuolisuutensa tai transvestisuutensa (lehtitekstien perusteella on mahdoton tietää kumpaa, vai kumpaakaan, henkilö itse kokee olevansa) on teksteissä linkitetty suoraan murhiin. Tekstit vihjaavat seksuaalisävytteisten murhien liittyvän tekijän sukupuolivähemmistöön. ”Tapaus muistuttaa Norman Batesin kertomusta”, sanotaan Helsingin Sanomien jutussa [HS159]. Ilta-Sanomissa rikokset ja epätyypilliseksi ymmärretty seksuaaliseen käyttäytyminen käsitetään saman jatkumon pisteiksi [IS106].

³⁶ Erika Sadowski oli yhdysvaltalainen transihminen, joka kidnappasi kaksi hoitolastaan vuonna 2006. Sadowski oli vaihtanut nimensä vuonna 1986. Hänen syntymänsukupuolensa paljastui pidätyksen yhteydessä tehdyssä ruumiintarkastuksessa. (Advocate 2006).

Hän on Suomen ainoa todistettu sarjamurhaaja. Oululaispojasta kasvoi sadomasokistinen transvestiitti ja kuristaja, jonka ainoa todistettu uhri oli oma äiti. - -

Vankilassa tapahtui jotain. Alkukantaista ja väkivaltaista miehuutta ihannoinut Jukka, jolle seksuaalisuus oli aina ollut ongelma ja jonka aggressiot olivat kummuneet miehisen itsetunnon loukkauksista, löysi naisen sisältään. Hän alkoi meikata ja pukeutua naisten vaatteisiin. Hän harkitsi hormonihoitoja ja sukupuolenvaihdosleikkausta.

Samassa tekstissä näkyy myös diskurssille tyypillinen välinpitämätön termien käyttö. Jutun yhteydessä vangin kokovartalokuvan kuvateksti käyttää transvestisyyttä ja transsukupuolisuutta synonyymeina.

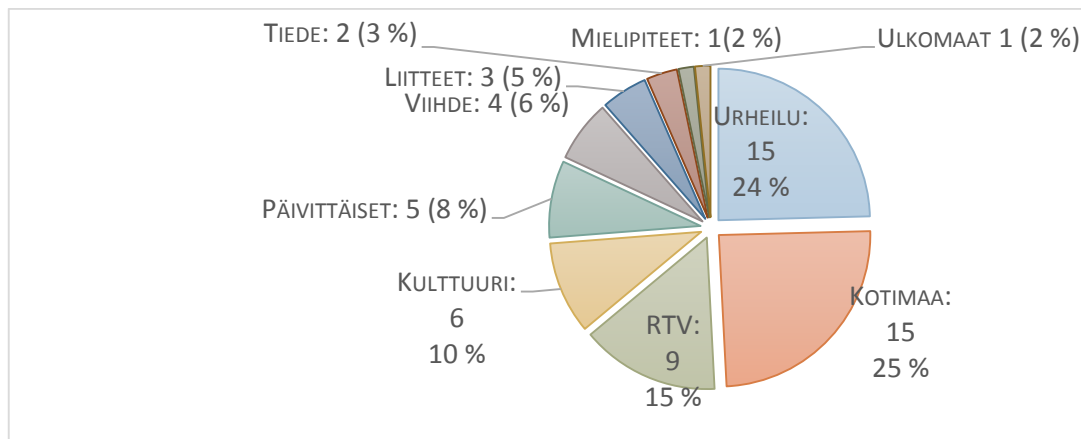
Transvestiitti. Kuva Hämeenlinnan keskusvankilasta tammikuulta 2000, jolloin Jukka oli jo löytänyt transseksuaalisuuden.

Sukupuolivähemmistöjen oletettu vaarallisuus muodostaa lehtitekstien mukaan myös vaarallisia alueita kaupunkikuvaan. Tämä ajatus liittyy usein prostituutioon.

Kun jalkapalloilijatähti David Beckham hankki uuden asunnon Milanosta, Ilta-Sanomat ihmetteli uutisessaan asunnon sijaintia ”prostituotujen ja transvestiittien” alueella [IS077]. Sama lehti maalaili kuvaa italialaisen mahtisuvun vesasta, joka löydettiin ”henkжиеverissä erään transvestiitin talosta räjäiseltä alueelta Torinossa [IS015]. Samasta mahtisuvusta ja transvestiitista kirjoitettiin myös myöhemmin, tällä kertaa transvestiitti osattiin jo kertoa uhkailijaksi [IS059]. Seuraavana päivänä skandaalisumaan palattiin vielä kerran, kun hallituksen tiedottajan ”auto oli pysähtynyt tienviereen transseksuaalin luo” [IS060]. Koodisanat ”tienvieri” ja aiemmissa yhteys huumausaineiden käyttöön yhdistävät sukupuolivähemmistöt katuprostituutiokuvastoon.

Sukupuolivähemmistöjen prostituutio esitetään uutisissa vaarallisena ja arvaamattomana. Jos maan eliitti nähdään edes puhumassa transsukupuolisen prostituoidun kanssa, hänen maineensa on tahrantunut. Pelkällä prostituoidulla ei olisi samanlaista shokkiarvoa – jos olisi, henkilön sukupuolivähemmistöön kuulumista ei tarvitsisi erikseen mainita.

8.12 Arkijärki ja negaatio

Kaavio 20: Arkijärki ja negaatio –diskurssin jakautuminen osastoittain

Normiheteron pää menee vähemmästäkin pyörälle [HS247]

Viimeinen diskurssi on rakentunut vahvimmin vastustuksen ja sukupuolivähemmistöjen poispyyhkimisen ympärille. Diskurssin teksteissä on yleensä oletus kahdesta *todellisesta* sukupuolesta, joita sukupuolivähemmistöjen olemassaolo uhkaa. Uhka voidaan poistaa joko pyyhkimällä mahdolliset sukupuolivariaatiot täysin pois (negaatio) tai ottamalla aktiivisesti kantaa niitä vastaan, usein arkijärkeen vedoten. Diskurssiin on otettu vain ne tekstit, joissa negaatio tai vastustus tehdään selkeästi.

Nämä tekstit, yhteensä 63 kappaletta, ovat ilmestyneet suhteellisen tasaisesti lehden osastoilla. Urheilun suuruus johtuu Caster Semenyan uutistapauksesta, jossa tekstit jakautuivat pääosin joko tähän diskurssiin tai diskurssiin 6, Luonnonoikut. Kotimaan suuruuteen vaikuttavat Vaajakosken pankkiryöstön kuvaukset.

Diskurssille tyypillistä on siis kahden ja ainoastaan kahden sukupuolen hyväksyminen oikeaksi. Koska maailmassa kuitenkin tapahtuu paljon sukupuolen ylittämisiä, tekstit pelkistävät kaikki keinot ylittää sukupuolen rajat keinotekoisiksi. Yhteys diskurssiin 4 on vahva, samoin jo siellä esittelemiini Talia Mae Bettcherin neljään tiivistykseen transfobisesta kirjoitustavasta. Tässä diskurssissa aktivoituvat etenkin kohdat yksi ja kaksi – yksilön elämä esitetään kuvitteellisena; yksilön ilmaisemaa identiteettiä ei oteta huomioon. (Bettcher 2007, 283.)

Balian (ent. Yvonne) Buschbaumin ilmoitus sukupuolensa korjaamisesta kirjoitettiin sekä Keskisuomalaisen että Ilta-Sanomien urheilusivuilla auki *nais*-seiväshyppääjän *haluna* olla mies.

Naisseiväshyppääjä lopettaa uransa ja haluaa tulla mieheksi [KS067]

Seiväsnainen lopettaa tullakseen mieheksi

Saksalainen seiväshyppääjä Yvonne Buschbaum, 27, ilmoitti eilen lopettavansa uransa, koska hän haluaa vaihtaa sukupuolensa mieheksi. [IS061]

Molemmissa teksteissä korostetaan Buschbaumin ”todellista” sukupuolta, Ilta-Sanomissa jopa käytetään vanhahtavaa termiä *seiväshyppääjä* viestin viemiseksi perille.

Diskurssiin kuuluvissa teksteissä sukupuolta yleensä *vaihdetaan* ja ongelma näyttäytyy päänsisäisenä – kyseessä on yksittäisen ihmisen (vääristynyt) halu tai tahto. Kun sukupuoli on ehtinyt jo mahdollisesti ”vaihtua”, tekstit kääntävät katseensa kohteen sukuelimiin. Bettcher ottaa huijaus/teeskentely-kaksoisjaosta puhuessaan huomioon myös tämän korostetusti ulkonäköön ja sukupuolielimiin keskittyvän ”todellisen” sukupuolen. Bettcherin mukaan fraasit ”todella mies” tai ”paljastui naiseksi” viittavat usein nimenomaan sukuelimiin (Bettcher 2007, 281).

Näin ollen transihmiset, jotka eivät ole voineet tai eivät halua korjata sukuelimiään, tulevat aineiston teksteissä uudelleenselitetyiksi transvestiiteiksi: miehiksi, jotka pukeutuvat naisiksi. Mieheys kulkee väistämättä elimen mukana. Sukupuolielinkirurgian merkittävyys näkyy myös seuraavassa Transamerica-elokuvan arviossa [KS041].

Jo oli aikakin, että joku tekisi asiallisen ja järkevän elokuvan tästä vaikeasta aiheesta. Nimittäin naiseksi pukeutuvasta miehestä. Tosin dvd-uutuudessa Transamerica tuota miestä esittää nainen, tv-hitistä Täydelliset naiset tuttu Felicity Huffman. - - Breen (Huffman) mieheksimuuttumisleikkaukseen on aikaa enää viikkoja, kun hän saa kuulla yllättävän uutuden. - - Felicity Huffman esittää Breetä sympaattisesti ja tekemättä sukupuolijutuista liian suurta numeroa. Se, että Bree sattuu elämään mielestään väärässä vartalossa, ei muuta hänen velvollisuuksiaan isänä, mutta se tekee niiden hoitamisesta vaikeita. Kyse ei ole seksistä, kyse on perheestä.

Jos arvostelusta jättää huomioimatta toimittajan selkeän lapsuksen (elokuvan päähenkilö Bree ei ole korjaamassa sukupuoltaan mieheksi vaan naiseksi, joten *mieheksimuuttumisleikkaus* lienee vain ajatusvirhe), teksti on täynnä binaaripakkoa. Bree on kirjoittajan mukaan ”naiseksi pukeutuva mies” ja ”tuo mies”, ainakin kunnes saa leikattua peniksensä pois ja tulee näin naiseksi. Breen sukupuoli pelkistetään fraasiin ”on mielestään väärässä vartalossa”, joka kielii ajatuksesta todellisista sukupuolista jotka sijaitsevat jossakin Breen mielen ulkopuolella, todellisuudessa.

Syntymäsuupuoleltaan naisia sama sukuelinobsessio ei yleensä koske. Heidät pikemminkin

kirjoitetaan ulos. Näin käy usein Boys Don't Cry³⁷ -elokuvan arvioissa, kuten Keski-suomalaisessa [KS256].

Hillary Swank tekee vahvan roolin kasvukertomuksessa, joka pölyttää ummehtuneita sukupuolirooleja ja antaa kyytiä ennakkoluuloille. Brandon (Swank) on hyvä tyyppi ja yksi pojista. Hän saapuu nebraskalaiseen kaupunkiin ja pääsee mukaan nuorten porukoihin. Elämä mullistuu, kun selviää, että Brandon on todellisuudessa nainen.

Tositapahtumiin perustuvassa elokuvassa päähenkilön elämä tosiaan mullistuu – hänet joukkoraiskataan ja murhataan elokuvan lopussa pikkukylän normeja rikkovan sukupuoli-identiteetin vuoksi. Myös Helsingin Sanomien arvio kuvaa päähenkilöä ”miehenä esiintyneenä, mutta naiseksi paljastuneena” [HS110], samoin kun saman lehden arvio samasta tositarinasta tehdystä näytelmästä [HS066]. Myös Ilta-Sanomien 2005 arvostelu palauttaa Brandonin tiukasti kaksinaapaiseen malliin [IS006]. Arvostelu tuo kyllä esille miten henkilö *haluaisi* itseään kutsuttavan ja mitä hän *tuntee* olevansa, mutta ei suostu myöntämään näitä identifioitumisia todeksi.

Teena Brandon tai Brandon Teena, kuten hän haluaa itseään kutsuttavan.. - - Teena Brandon on 20-vuotias nuori nainen, joka tuntee itsensä mieheksi. Hän kieltää jyrkästi olevansa lesbo jahdatessaan tyttöjä.

Kuten jo aiemmin mainitsin, Caster Semenyan tapaus ankkuroitiin osin kahden sukupuolen rikkumattomaan malliin. Usein tämä tapahtui silloin, kun sukupuolitesteihin joutuneen nuoren urheilijan kilpailuoikeutta yritettiin puolustaa. Helsingin Sanomat [HS318] kuvailee juoksijaa seuraavasti:

Kun seisoo puolen metrin päässä Caster Semenystä, voi vaikka vannoa että hän on nainen. Hänellä on sirot kasvot, isot silmät ja kaunis hymy. Vartalo on lihaksikas, mutta naisellinen. Hänen äänensä on matala, mutta sen perusteella häntä ei voi sanoa mieheksi.

Myöhemmin jutussa kutsutaan sukupuolitestiä *inhimilliseksi rääkiksi* ja esitetään siitä selvinnyt Caster Semenya nöyränä sankarina. On vaikea sanoa, onko jutun kirjoittanut toimittaja todella ajatellut juoksijan olevan sukupuoleltaan biologisesti nainen, onhan Helsingin Sanomat 30. heinäkuuta 2011 mennessä tuonut esille useasti mahdollisuuden Semenyan

---

³⁷ Boys Don't Cry –elokuva (1999) perustuu 1993 Nebraskassa, Yhdysvalloissa, murhatun Brandon Teenan/Teena Bradonin tositarina. Hänen identiteettinsä on ilmeisistä syistä jäänyt jälkikäteen arvailun käsiin. Brandon oli syntymänsukupuoleltaan biologisesti nainen, mutta esiintyi pikkukaupungissa miehenä. Todennäköisesti hän oli joko transsukupuolinen tai muunsukupuolinen mies (ks. mm. Willox 2003).

intersukupuolisuudesta. Joka tapauksessa kirjoittaja ”voi vaikka vanhoa” juoksijan olevan nainen, ja pyrkii vakuuttamaan myös lukijan tästä tekemällä havaintoja Semenyan ulkomuodosta ja äänestä. Periaatteessa jutun voi lukea myös *Luonnonoikku* -diskurssin näkökulmasta: toimittaja vakuuttaa sekä lukijoilleen että itselleen kyseessä olevan tavallisen naisen, joka on epäonnekkaan biologiansa takia joutunut kestämaan liikaa. Monet Semenya-tapauksen uutisista ajelehtivat nimenomaan näiden kahden diskurssin välimaastossa.

Semenyaa käsittelevissä teksteissä on nähtävissä myös hienovaraisia vastustuspiirteitä, kuten Iltä-Sanomien kolumnityyppisessä uutisessa. [IS137].

Jos Caster Semenya onkin luultu mieheksi, Huuhkaja-idoli Shefki Kuqia ei taatusti ole ikinä luultu naiseksi. - - -Shefki ihmetteli juhallista vastaanottokättelyä kun aikanaan siirtyi Mikkelissä Kalevankankaan yläasteen kouluun. Myöhemmin selvisi, ettei käsi ojossa vastaan tullut kansankynttilä luullut kättelevänsä yläasteen oppilasta, vaan kollegaa, fysiikanopettajan sijaista.

Kepeässä tarinassa lukijalle käy ilmi muutamalla rivillä olennainen: Shefki Kuqi on miehekäs mies, jota ei taatusti ole naiseksi luultu. Teksti kohtelee Kuqia kuin yläasteen sankaria, Caster Semenyan sukupuolen epäselvyys näyttäytyy Kuqiin tarkoituksellisesti verratessa epäilyttävässä tai epämiellyttävässä valossa.

Iltä-Sanomien viihdeuutinen ”Tytär haluaa mieheksi” [IS173a] kertoo näyttelijäpariskunta Warren Beatty ja Anette Beningin lapsen transsukupuolisuudesta. Paitsi että Stephenin sukupuoli esitetään vanhempien kannalta ongelmallisena (ks. diskurssi 6), pojan sukupuoli palautetaan diskurssille tyypillisesti pelkäksi kuvitteluksi.

Parin vanhin tytär, Kathlyn Beatty, 18, on ilmoittanut aikovansa vaihtaa sukupuolta. Tytär, joka haluaa itseään kutsuttavan Stepheniksi, on jo aikaisemmin sanonut vanhemmilleen, että menee sukupuolenvaihdosleikkaukseen täytettyään 18-vuotta (sic). Hän pukeutuu kouluun miesten vaatteisiin ja on avannut Facebook-profiilin miesnimellään, kertoo National Enquirer. Blogikirjoituksiensa mukaan Beatty on kuitenkin kiinnostunut miehistä, mikä tekee sukupuolenvaihdoshalun hämmentäväksi.

Tekstissä paitsi tuodaan toistuvasti esille Beatty'n *oikeaa* sukupuolta (”tytär, joka haluaa itseään kutsuttavan..”), myös ihmetellään miten transsukupuolinen voisi olla samaan aikaan olla homoseksuaali. Tähän heteronormatiivisuuteen palauttamiseen transihmisten kanssa palaan tarkemmin päätäntöluvussa. Tästä heteronormatiivisuudesta kielii myös jutun yhteydessä oleva, saman toimittajan kirjoittama kainalo [IS173b], jossa Cherin vanhimman lapsen sukupuolenkorjausprosessiin suhtaudutaan ymmärtäväisemmin – hänhän on kuitenkin

lesbo, joka ”elää nyt miehenä pitkäaikaisen tyttöystävänsä kanssa”. Molemmissa jutuissa sukupuoliin suhtaudutaan muuttumattomana kategoriana: jos syntyy naiseksi, pysyy naisena vaikka ”eläisi miehenä”, kuten Stephen Beatty ja Chaz Bono tekevät. Samoin nainen pysyy lesbona mikäli seurustelee naisen kanssa, vaikka olisikin ”vaihtanut” sukupuolensa.

Sukupuolivähemmistön identiteettiä jätetään kunnioittamatta etenkin silloin, kun henkilö on syyllistynyt johonkin rikokseen (ks. vaarallisista transihmisistä myös diskurssi 7). On mahdollista, että kyseessä on tietty patologisoinnin keino: transsukupuolisuuden tai transvestisyyden ajatellaan olevan yksi ongelma muun rikollisen ongelmallisuuden joukossa.

Etenkin Vaajakosken pankkiryöstön³⁸ tapauksessa aineiston uutistekstit esittävät ryöstäjän transsukupuolisuuden epäilyttävänä piirteenä, mahdollisesti valeasuna tai petoksena. Tekijän transsukupuolisuus paradoksisesti nostettiin uutisen kiinnostavimmaksi asiaksi (jalkajousiaseen rinnalla) että pakotettiin takaisin kahden sukupuolen pakkobinaariin. Tekijästä puhutaan itsepintaisesti miehenä. Implisiittinen oletus on siis, että kyseessä ei ole nainen – koki hän itsensä naiseksi tai ei. Tämä näkyy Helsingin Sanomien uutisessa [HS220] vangitsemispäätöksestä. Tekijä siis esiintyy naisena ja poliisi aluksi arveli kyseessä olevan nainen.

*Käräjäoikeus vangitsi Vaajakosken ryöstäjän naisen nimellä
-- Epäilty esiintyi käräjäoikeudessa naisen nimellä. Poliisi arveli tekijää aluksi naiseksi. Siihen löytyi perusteet pankin tallennuskameran kuvasta ja tekijän pukeutumisesta. Sittemmin viranomaistiedotus muuttui sukupuolineutraaliksi, ja kiinnioton yhteydessä selvisi, että väestörekisteriin hänet on kirjattu mieheksi.*

Myös seuraavassa Keski-suomalaisen uutisessa sukupuoli näyttää enemmän valeasulta tai käsittämättömältä oikulta jonka ryöstäjä teki vaikeuttaakseen poliisin työtä [KS138], ei transsukupuolisuudelta.

*Keski-Suomen käräjäoikeus määräsi Vaajakoskella Osuuspankin ryöstäneen miehen vangittavaksi. 35-vuotias mies vangittiin todennäköisin syin törkeästä ryöstöstä epäiltyjä. --
Etsintöjä mutkisti aluksi se, että epäilty oli pukeutunut naiseksi. Hän on muuttanut myös etunimensä naisen nimeksi, mutta on biologiselta sukupuoleltaan mies.*

Ilta-Sanomien samaa aihetta, eli pankkiryöstäjän vangitsemista, käsittelevässä uutisessa transsukupuolisuus esitetään yhtäläillä henkilön omana käsityksenä itsestään [IS148a].

---

³⁸ Uutistapahtuman kuvaus luvussa 7.4

*Naisen nimen ottanut mies on ollut kuulusteluissa yhteistyöhaluinen - -
Aiemmin vain pikkurikoksiin syyllistynyt mies on identiteetiltään nainen. Hän on
hiljattain ottanut itselleen naisen nimen. Poliisi kertoi teon motiiviksi
"henkilökohtaiset syyt".*

Vaajakosken tapauksen kohdalla tekstien sisältöön vaikuttavat myös suoraan poliisilähteistä otetut tiedot, joissa ryöstäjästä käytetään sukupuolta "mies". Tämä valinta puolestaan johtuu todennäköisesti siitä, että ryöstäjän henkilötunnus oli edelleen miehen. Hänen korjausprosessinsahan oli jäänyt kesken³⁹. Näissä teksteissä viralliset lähteet (poliisi, väestörekisteri) menevät siis kyseenalaistamatta henkilön oman identiteetin vastaisesti, toisin kuin esimerkiksi useissa transsukupuolisten henkilöhaastatteluissa.

Identiteetin kyseenalaistaminen jatkuu myös uutistapauksen myöhemmässä käsittelyssä [KS145]:

Syytetty on transsukupuolinen eli omasta mielestään oikeasti nainen. Hän on vaihtanut itselleen naisen etunimet. Hänellä on takanaan useiden vuosien vääntö terveydenhoitoviranomaisten kanssa sukupuolen vaihtumiseen tähtäävistä hoidoista. Ne eivät ole edenneet miehen toivomalla tavalla.

Tapauksen käsittelyssä korostuu paikoin jo aiemmin luvussa mainitsemani Bettcherin huomio sukupuolen "todellisuuden" kiinnittymisestä pakonomaisesti ulkonäköön ja sukuelimiin. Tästä esimerkkinä Ilta-Sanomien uutinen [IS150a]. Käräjäoikeudessa istunutta tekijää kuvaillaan mahdollisimman tarkoin, todennäköisesti "oikean sukupuolen" löytämiseksi.

Oikeudessa mies istui avustajansa vieressä sinisessä vankihaalarissaan. Miehellä oli olkapäille ulottuvat keskiruskeat hiukset aivan kuten valvontakamerakuvassa. Sotkuiset hiukset olivat osin kiharat. Miehen kasvot eivät olleet sivusuunnasta nähtävissä. Mies ei sanonut sanaakaan sinä aikana kun media sai olla salissa.

Sukupuoleen ei kuitenkaan saatu selvyttä nopealla vilkaisulla, joten kirjoittaja jatkaa selvitystä eri näkökulmasta pääuutisen kainalossa [IS150b].

Mies- vai naisvankilaan?

*Pankkiryöstöstä vangitun transseksuaalin sijoittamisesta saattaa koitua pulma vankilaviranomaisille, jos hänet tuomitaan ehdottomaan vankeuteen. Vangitulla on jo virallisesti naisen nimi. Henkilötunnus on yhä miehen. - -
Suomen vankilassa ei ilmeisesti koskaan ole ollut tilannetta, jossa vanki olisi*

³⁹ Suomessa transsukupuolisuuden korjausprosessi mahdollistaa nimen vaihtamisen transsukupuolisuusdiagnoosin saamisen jälkeen. Prosessi saattaa kuitenkin viivästyä tai jäädä kesken joko ns. "arki-elämän/tosi-elämän kokeen" aikana, jolloin sukupuolta ei ole vahvistettu juridisesti, eli käytännössä sosiaaliturvatunnusta ei ole vaihdettu tässä tapauksessa naisen tunnuksi. Näin ollen ryöstäjä oli lakiteknisesti "mies" vaikka hänen kokemansa sukupuoli ja hänen nimensä olivat naisen. (Transtukipiste 2015). Yleisimmät syyt hoidon keskeytymiselle ovat joko vaikeat mielenterveydelliset ongelmat tai hankala elämäntilanne takia.

virallisesti yhä alkuperäistä sukupuoltaan mutta käytännössä jo fyysisesti vastakkaista.

Sukuelinkirurgian merkittävyys sukupuolen määrittäjänä tulee esille etenkin tekstin jatkuessa. Kirurgia nähdään väistämättömänä osana sukupuolen muutosta: jos henkilöllä on penis, hän on mies. Jos ei, hän on nainen.

Suomessa ei ole vankeusaikana koskaan tehty sukuelinten korjausleikkausta. Käytännössä prosessi siis keskeytyisi vankeuden ajaksi.

Vaajakosken pankkiryöstöä käsittelevissä teksteissä pääpaino ei kaiken kaikkiaan ollut itse ryöstössä vaan ryöstäjän epäselvässä sukupuoleessa. Lehdet, etenkin iltalehti Ilta-Sanomat, kokivat siis tärkeämmäksi tekijän *oikean* sukupuolen selvittämisen. Tämä tapahtui käytännössä koko uutistapahtuman läpi joko negatoimalla sukupuoli valeasuksi tai pakkopalauttamalla sitä heteronormatiiviseen dikotomiaan mies/nainen.

Muutama diskurssin teksti otti aktiivisemmän asenteen arkijärjen puolustamisessa sukupuoli vähemmistöjen esiinmarssia vastaan. Yleensä tämä tapahtuu turhautumisena liialliseksi koettua poliittista korrektiutta vastaan. Sukupuolivähemmistöistä tulee tällöin vertauskuvallinen esimerkki siitä, miten hankalaksi nykyaika on mennyt, kuten seuraavassa purkauksessa [HS168].

Hlbtí..

Tämä voisi olla kaupunki Tsekkoslovakiassa, mutta ei ole. Kyseessä on tällä hetkellä poliittisesti korrektein nimitys, jota käyttää ryhmänä homoista, lesboista, biseksuaaleista, transsukupuolisista ja intersukupuolisista. (Ja intersukupuolisilla tarkoitetaan sekasukupuolisista: niitä jotka ovat samaan aikaan miehiä ja naisia). Ennen puhuttiin vain homoista, joka onkin yhä kätevä lyhenne.

Suomalaista mediakulttuuria queer-näkökulmasta tutkinut Sanna Karkulehto puhuu *heteronostalgista*, kaipuusta rikkumattomaan heteronormatiivisuuden aikaan, joka nähdään jo menetetyksi. Toiseus herättää tällöin samanaikaisesti sekä kiinnostusta että pakonomaista kaipuuta menneeseen, parempaan ja selkeämpään aikaan. (Karkulehto 2011, 152–153.) Ajatusta voi hyvin soveltaa myös sukupuoli vähemmistöihin. He sekä kiinnostavat että kiehtovat (kuten diskurssissa 10) että ahdistavat. Vaatimukset jonkinlaiseen alkuperäisen luonnollisuuden tilaan palaamisesta näkyvät tässä diskurssissa.

Poliittisen korrektiuden kyseenalaistaa myös Ilta-Sanomien arvostelu tilannekomediasarjasta [IS256], jonka amerikkalainen tuotanto lopetettiin pikaisesti sarjan saamien valitusten takia.

Transseksuaalien etuja ajavien järjestöjen mukaan naisiksi pukeutuvat miehet eivät ole hauskoja, tai ainakaan heitä ei saa nostaa naurunalaiseksi. Sitä paitsi puertoricolaiseksi kirjoitettu mekaanikko Angel ilmoittaa alkuunsa, että sopii hyvin kauppaamaan lääkkeitä, ja se nyt sitten taitaa olla rasistinen yleistys. Sarjasta olisivat kenties voineet suuttua myös naisjärjestöt, sillä sen maailmassa edes ahkerille ja eteenpäinpyrkiville miehille ei enää riitä hommia tai muutenkaan tilaa, naiset kun ovat ahnehtineet kaikki työt ja ihanat tavarat. Sitä paitsi naiset ovat joko pisteliäitä tai hölmöjä, elleivät sitten lumoavia kaunottaria. Entäpä tavallisten baarimiesten vastalauseet! Leen ja Angelin kanssa kaljoille on juuttunut plösö heteroseksuaali. Ei hänellekään varmaan saisi nauraa.

Epäsuorasti sukupuolivähemmistöjen monimutkaistamaa maailmaa kritisoi myös Helsingin Sanomien kirja-arvio [HS107].

Kirjasen parasta antia on tieteen sosiologinen havainto, että akateeminen naistutkimus on joutunut sukupuolivähemmistön panttivangiksi. Lesbo- ja pervotutkimus on sepittänyt naistutkimuksen alkuperäismyytistä niin voimallisen version, ettei sitä kukaan heimoon kuuluvista uskalla kyseenalaistaa. - - Esinnäkään sukupuolia ei ole kaksi vaan useampia. Lukumäärää Juvonen ei tosin kerro.

Joissakin teksteissä esiin nousee huomio siitä, ettei tavallisia ihmisiä enää arvosteta kaiken erikoisuuden – kuten transsukupuolisten – keskellä. Näin esimerkiksi Ilta-Sanomissa [IS188].

Hän [Klinge] suree, etteivät sanomalehdet enää selosta promootioita. Klingelle on kerrottu, ettei kunnia-tohtori kelpaa haastateltavaksi, ellei hän ole jostain Pohjanmaan rannikkopitäjästä kotoisin oleva huntua käyttävä ja sukupuoltaan vaihtanut ex-koulukiusattu, joka taistelee steiner-koulujen ja lesbojen puolesta.

9. KAHDEN LUOKAN REPRESENTAATIOT?

Toin johdannossa esille muotoilemani *ohipuhuttujen representaatioiden* käsitteen. Kysyin samalla, kenellä on oikeus identiteetin mukaiseen representaatioon.

Kysymykseen ei voida tämän tutkimuksen puitteissa tietenkään saada täysin tyydyttävää vastausta. En ole kysynyt yhdeltäkään (saati kaikilta) representaation kohteena olleelta ihmiseltä, onko heidän sukupuolikokemuksensa representoitu oikeellisella tavalla. Sen sijaan olen keskittynyt *sukupuolivähemmistöjen representaatioon* ihmisryhmänä. Väläytin jo ensimmäisessä luvussa hypoteesiani kahdesta eri virrasta, johon erilaiset representaatiot jakautuvat. Aineiston analyysissä toin ilmi sitä, miten erilaisilla tavoilla virrat kulkevat. Toin esille myös huomion siitä, ettei kumpikaan niistä ole täysin ”oikea” tai ongelmaton.

Rakennan tämän loppuluvun pääasiassa noiden kahden virran ajatuksen varaan.

Tarkoitukseni on vetää yhteen diskurssien irrallisia huomioita.

Sukupuolivähemmistöjen representaatiot jakautuvat siis karkeasti kahteen eri ryhmään.

Toisaalla ovat ne representaatiot, jotka transihmiset ja heidän puolestapuhujansa ovat ottaneet itse haltuun – henkilöhaastattelut, syrjäntäkeskustelut ja suvaitsevaisuuspuhe.

Toisaalla ovat hallitsemattomat, identiteetittömät representaatiot: transuhuorat ja hermafrodiittifriikkishowt. Ensimmäiseen kategoriaan pääseminen näyttää olevan merkki hyväksymisestä osaksi yhteiskuntaa – kenties vaikeasti ja heteronormiin sovitellen, mutta kuitenkin. Pienemmän virran representaatiot kuuluvat sen sijaan yhteiskuntamme ulkopuolelle, pimeille sivukujille ja Thaimaan aurinkorannoille.

Kuten monet tutkijat ovat aiemmin huomauttaneet: jotta sukupuolivähemmistöt saisivat ei-karikatyörisen representaation, heidät on päästettävä puhumaan teksteihin itse (Sloop 2004, 124). Väitän, että Marja-Sisko Aallon tapaus olisi käsitelty huomattavasti toisella tavalla jos Aalto ei olisi ollut aktiivisesti mukana julkisuusmyllyssä. Hän järjesti tiedotustilaisuuden korjausprosessistaan, suostui lukuisiin henkilöhaastatteluihin ja julkaisi tiedotteita.

Sama pätee Caster Semenyan tapaukseen. Vaikka juoksijatähti itse saatiin vain muutama haastatteluun aivan uutistapahtuman loppupuolella Kimpisen kisojen yhteydessä [mm. IS174a], hänen silloinen suomalainen managerinsa Jukka Härkönen kommentoi tapaukseen innokkaasti. Hänen näkökulmansa sukupuolitutkimuksista perusteettomana rääkinä omaksuttiin lehtiteksteihin lähes sellaisenaan. Esimerkiksi brittilehdistö sen sijaan kirjoitti Semenyan sukupuolesta epäreiluna kilpailuetuna (Amy-Chinn 2011), ei niinkään luonnon tekemänä traagisena virheenä jona se suomalaisessa lehtitekstissä useimmiten esitettiin.

Lähteiden käytön lisäksi tekstien representaatiovalintoihin vaikuttaa Journalistin ohjeiden ohje kohta 18: mikäli julkaisuaikataulu sen sallii, haastateltavalla on oikeus tarkistaa sanomansa. (Journalistin ohjeet 2015, #18). Käytännössä tämä toteutuu niin, että haastateltava saa toimittajasta ja jutusta riippuen luettavakseen koko tekstin, osan tekstistä tai vain omat suorat ja epäsuorat lainauksensa. Etenkin jos haastateltu lukija tai asiantuntijataho on päässyt kokonaan tarkastamaan tekstin, virheelliset ilmaisut poistuvat viimeistään tässä vaiheessa. Tässä piiryykin toinen selvä raja kahden eri virran välille. Isomman virran tekstit luetaan läpi tarkemmin ja mahdollisesti monen ihmisen tai tahon toimesta. Pienempi virta livahtaa tämän tarkistuksen ohi. Televisio-arvosteluita, kolumneja tai ladyboy-matkajuttuja ei tyypillisesti lähetetä representaation kohteelle luettavaksi.

Samantyyppisen huomion on tehnyt myös Barker-Plummer (2013) Gwen Araujon murhan diskursiivisesta muutoksesta lehtiteksteissä tekemässään tutkimuksessa. Muutos marginalisoivasta diskurssista (mm. "cross-dresser Eddie") kunnioittavampaan puhetapaan ("transgender teen") ei vain *tapahunut*. Sen taustalla vaikuttivat lukuisat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ajavat järjestöt, joiden läsnäolon näkee kunnioittavampien uutisten lähteenä.

Ihmisoikeusjärjestö Seta ajaa selvästi samaa tarkastajan roolia suomalaisissa lehtiteksteissä. Ne tekstit, joissa Setaa käytettiin asiantuntijalähteenä, olivat kielenkäytöltään huomattavasti korrektimpia ja suhtautuivat sukupuolivähemmistöihin kunnioittavammin. Esimerkiksi diskurssissa 11 (*Pervot, friikit ja vaaralliset*) Seta ei ollut lähteenä kertaakaan. Pelkkä Setan tai Transtukipisteen sivuilla vierailu ei tosin ole aina riittänyt identiteettejä kunnioittavaan kirjoittamiseen. Vaajakosken pankkiryöstäjän transsukupuolisuutta käsitelleessä uutisessa Setan sivuilta oli selvästi kopioitu sanasta sanaan sukupuolenkorjausprosessin herkullisimmat ja shokeeraavimmat piirteet ("miehelle kasvaa rinnat"). [IS150b].

Suuremman virran tekstit pääsevät osaksi "meitä" ja samalla yhteiskuntaa hyvin kapean portin kautta. Ulkopuolelle on jätettävä kaikki ei-heteronormatiivinen ja kummallinen. Esimerkiksi Aallon tapauksen kohdalla pelkkiä lehtitekstejä lukemalla jää epäselväksi, kuinka paljon Aallon tarinasta on hänen itsensä totuudeksi kokemaa ja kuinka paljon on mediaa varten etukäteen muotoiltu sulavaksi. Myös lehdet itse tekevät tuota *normatiiviseen transnarratiiviin* sovittamista koko tekstin tuottamisprosessin aikana. Toimittajan perustyö on *toimittaa*, eli leikata pois epämääräisyyksiä ja rönsyjä. Sukupuolivähemmistöjen kohdalla samalla tulee editoitua pois mahdollisia säröjä ja erilaisuuksia tutumman tai hyväksyttävämmän tarinan vuoksi.

Lisäksi on huomattava, että henkilöiden pääseminen haastateltaviksi ei ole mitenkään sattumanvarainen prosessi. Anna Moring huomauttaa sateenkaariperheitä koskevassa väitöskirjatutkimuksessaan, että kaikki perheet eivät pääse (saati halua) osaksi julkista sateenkaaripuhetta. Hän huomautta, että haastateltavien valintaprosessiin vaikuttaa muiden seikkojen ohella myös Setan ja muiden haastattelupyyntöjä välittävien tahojen oma poliittinen agenda. On luonnollista, että Seta haluaa julkisuuteen mahdollisimman positiivisia sateenkaariperheen representaatioita. (Moring 2013, 21–22). Sama pätee aivan varmasti myös sukupuolivähemmistöjen kohdalla.

Moringin huomioon kytkeytyy epäsuorasti myös ajatus tietystä heteronormista, johon haastateltavien tulisi mielellään sopia. Sukupuolivähemmistöjen kohdalla tämä normin ylläpitäminen näkyy muun muassa keskittymisenä transsukupuolisten ulkonäköön ja genitaaleihin (ks. diskurssit 4 ja 7). Niin sanottu *läpimenevyys* on tekstien mukaan ensisijaisesti tärkeää: jos transihminen ajattelee olevansa nainen, hänen tulee näyttää kaikilla mahdollisilla tavoilla naiselta, kuten esimerkiksi tässä Ilta-Sanomien televisio-ohjelman arviossa [IS241].

Jotkut haastateltavista näyttävät hyvin naisellisilta ja vaikuttavat iloisilta ja elämään tyytyväisiltä.

Samanlaista normatiivisuutta ei pidetä yllä yhtä suoraan cis-sukupuolisten naisten kohdalla. Heille sallitaan suurempi liikkumavara sukupuolestaan. Transnaisen on oltava nainen kiireestä kantapäähän jotta hän saisi hyväksynnän.

Toista mahdollista tapaa saada hyväksyvä representaatio käsittelin tarkemmin diskurssissa 7. Kärsimys näyttää tekevän sukupuolen moninaisuudesta helpomman ymmärtää ja hyväksyä. Sukupuolen moninaisuus ylipäätään hyväksytään helpommin, mikäli se on merkitty ruumiin viaksi, joka aiheuttaa ihmisen mielelle suurta kärsimystä.

Kenties tämänkin vuoksi Caster Semenyan oletettu intersukupuolisuus sai kirjoittajien sympatiat siinä missä sukupuoltaan korjanneisiin urheilijoihin (Mianne Bagger, Bastian Buschbaum) suhtauduttiin epäilevästi. Semenya ei mahtanut sukupuolelleen mitään. Bagger ja Buschbaum olivat molemmat olleet pitkään tunnettuja urheilijoita, eivätkä tuoneet ennen sukupuolenkorjaustiedotteita esille mahdollisia dysforiakipujaan. Kärsimys puuttuu, joten sukupuolen korjaaminen muuttuu *vaihtamiseksi* ja *haluamiseksi*.

Pienempää virtaa tarkemmin katsoessa voi tukeutua Viviane Namasten huomautukseen. Hän on todennut amerikkalaista mediakenttää pohtiessaan, että sukupuolivähemmistöt ovat nyt 2000-luvulla ensimmäistä kertaa todella median mielenkiinnon kohteena, mutta heidän representaatioillaan ei ole useinkaan mitään tekemistä todellisten, näkymättömiksi jäävien

transihmisten elämien kanssa (Namaste 2000, 268–270). Vaikka kaikkiin ajatuksiin ”todellisista” sukupuolivähemmistöjen elämästä on suhtauduttava varauksella, Namasten huomion voi allekirjoittaa. Samaa kulttuuria katsoessaan Julia Serano (2007, 227) on todennut, että mediarepresentaatiot pikemminkin vahvistavat stereotyyppisiä, eivät pura niitä.

Kärjistäen pienempään virtaan valuvat ne representaatiot, jotka eivät sovi heteronormatiiviseen malliin. Nämä representaatiot näyttäytyvät normista katsottuna käsittämättöminä, ja siksi ne toiseutetaan ulos meistä itsestämme. Tästä olen puhunut enemmän etenkin diskursseissa 10 ja 11. Ohimenevissä diskursseissa sorrutaan helposti samaan *ruumis kertoo totuuden* -ajatukseen, jota lukuisat sukupuolivähemmistöjen representaation tutkijat ovat teoretisoineet ja kritisoineet (mm. Willox 2003, 412).

Ruumiillisuuden totuuteen liittyy myös lehtitekstien pakkomielle sukuelinleikkauksiin [mm. IS085, IS149B, HS372, IS242a] Leikkaukset saavat huomattavan paljon huomiota verrattuna transsukupuolisuuden muuhun korjausprosessiin, vaikka transihmisyyttä ei automaattisesti tarkoita mitään leikkausta, ei edes sukuelinkirurgiaa. Ilta-Sanomat kävi Marja-Sisko Aallon tapauksen kohdalla ensimmäisessä juttupaketissa faktalaatikossa tarkkaan läpi, mitä sukupuolenkorjausleikkauksiin kuuluu ja miten leikkaukset konkreettisesti tehdään [IS079b]. Arkikielessä sukupuolen korjaaminen on vakiintunut tarkoittamaan sukuelinkirurgiaa: ”Marja Björkin tyttärestä tuli leikkauksella poika kolme vuotta sitten.” [IS244a].

Heteronormatiivisuus tarkoittaa paitsi oikeanlaista sukupuolta (miehet käyttäytyvät maskuliinisesti, naiset feminiinisesti), ja oikeaa ruumista (mies näyttää mieheltä, naisella ei ole penistä) myös siihen kiinnittyvää oikeaa seksuaalisuutta. Heteroseksuaalinen transsukupuolinen on tämän vuoksi helpommin hyväksyttävä kuin homoseksuaalinen. Tämä tulee esille esimerkiksi tekstissä [IS173a], jossa puhutaan näyttelijäpariskunta Warren Beatty ja Anette Benningin transsukupuolisesta lapsesta. Teksti ihmettelee avoimesti Stephenin homoseksuaalisuutta: se tekee ”sukupuolenvaihtohaluista” kummallisia. Jotta sukupuolivähemmistöön kuuluva tulisi siis hyväksytyksi ymmärrettäväksi, hänen tulee olla paitsi oikean näköinen, myös oikeaa seksuaalisuutta.

Ulkonäön ja seksuaalisuuden lisäksi kolmas hyväksyttävyyden ulottuvuus tulee siitä, kuuluuko sukupuolivähemmistön edustaja oikeaan kansallisuuteen, etniseen ryhmään ja/tai luokkaan (Bettcher 2007, 284). Köyhä prostitutoitu [IS067] ei saa samaa kunnioitusta kuin vaaleahiuksinen, kanadalainen Miss Maailma -kilpailuun osallistuva transsukupuolinen [IS221]. Mikäli henkilö on syyllistynyt rikokseen (ks. diskurssit 11 ja 12), hän näyttää menettävän täysin oikeutensa identiteetin mukaiseen representaatioon.

Näissä pienemmän virran representaatioissa vanhentuneet sanat ja väärinkäytetyt termit ovat huomattavasti yleisempiä kuin muussa aineistossa. Sanastoa kuvailee tietämättömyyden lisäksi myös välinpitämättömyys.

Kielellistä lipsumista tapahtuu tosin koko aineiston läpi. Tähän vaikuttaa esimerkiksi toisto, jossa etsitään vastaavaa sanaa, ja tiedostaen tai tiedostamatta päädytään vanhentuneeseen vaihtoehtoon. Esimerkiksi termejä ”sukupuolen korjaus” ja ”sukupuolen vaihto” käytetään teksteissä usein toistensa synonyymeina.

Toimittajien ote lipsuu helposti näemmä myös silloin, kun lähtötekstin auktoriteetti käyttää tiettyä termiä tai fraasia. Jeffrey Eugenides käyttää haastatteluissa Middlesex-kirjansa päähenkilöstä englanninkielistä sanaa *hermaphrodite* (suom. hermafrodiitti) sanan *intersex* (suom. intersukupuolinen) sijaan, mahdollisesti painottaakseen päähenkilön yhteyttä Kreikan tarukuvastoon. Kaikissa aineistoon kuuluvissa Middlesexiä käsittelevissä kirjoissa päähenkilön sukupuoli on suomennettu *hermafrodiitti*. Yksikään teksti ei tuonut esille termin vanhentuneisuutta, ei tarjonnut rinnakkaistermiksi intersukupuolista, eikä kyseenalaistanut Eugenidesin valintaa.

Mielenkiintoista aineistossa on myös sukupuolivähemmistöroolia esittäneen näyttelijän tai sukupuolivähemmistöistä kirjoittaneen kirjailijan erottaminen. Näin tehdään esimerkiksi Ilta-Sanomien henkilöjutussa Felicity Huffmanista, joka esitti elokuvassa Transamerica transsukupuolista naista [IS027].

Huffman näyttää vaaleansinisessä kellohameessaan ja piikkikoroissaan hyvin sirolta, sievältä ja naiselliselta, eikä yhtään miesmäiseltä.

Saman huomion tekee Annabelle Willox Hillary Swankin kohdalla Boys Don't Cry -elokuvassa. Normaali näyttelijä erotetaan epänormaalista transhahmosta. Kun korostetaan näyttelijän oikeintekemää heteronormatiivisuutta, korostetaan samalla hänen esittämänsä transhahmon sukupuolen epäpätevyyttä (Willox 2003, 416–7).

Aineistossa oli kaikkiaan 35 tekstiä, jotka eivät mahtuneet tarkalleen ottaen minkään diskurssin sisälle. Nämä tekstit olivat suurilta osin niin lyhyitä mainintoja, ettei niistä näillä työvälillä saanut otetta. Tällainen teksti oli esimerkiksi Ilta-Sanomissa ilmestynyt juttu ”Rouvat liekeissä!” [IS075], jossa puhutaan Täydelliset naiset -televisiosarjan päähenkilöistä. Yksi sarjan näyttelijöistä, aiemmassa esimerkissä mainittu Huffman, näyttlee myös samaan aikaan pinnalla olleessa Transamericassa transnaista. Hän sai roolistaan Oscar-ehdokkuuden. Tämä

saavutus mainittiin Huffmanin esittelyssä yhdellä virkkeellä, samassa mitassa ja määrässä kuin kaikkien muidenkin näyttelijöiden saavutukset.

Diskursseihin mahtumattomissa on myös niitä tekstejä, joita kutsun *säröiksi*. Aivan kaikki tekstit eivät nimittäin suostu seuraamaan perinteisiä käytänteitä tai heteronormatiivisuutta, jota olen hahmotellut aiemmassa luvussa.

Yksi näistä poikkeavista teksteistä on Juuso Kekkosen henkilöhaastattelu [HS421]. Juttu kertoo päähenkilönsä lisäksi myös hänen poikaystävästään, joka sattuu olemaan sukupuoltaan korjannut henkilö. Vaikka pariskunta aloitti suhteensa myös polyamoristisena ja sadomasokistisena, heistä ei sorruta kirjoittamaan eksotisoivaan tai toiseuttavaan sävyyn, eikä heidän parisuhteensa epänormatiivisia puolia ole yritetty lakaista maton alle. Pikemminkin parisuhde kuvataan tavallisen kauniina, jopa vanhempien hyväksymänä, ilman että sitä yritetään normalisoida millään lailla.

Kaikki diskursseihin kuulumattoman tekstit eivät kuitenkaan ole säröjä eivätkä kaikki säröt ole vallankumouksellisen merkittäviä tai imartelevia. Perinteisen sukupuolimallin normaaliutta korostetaan vahvasti läpi aineiston, ja toisin tekemisen mahdollistavat säröt jäävät korkeintaan hiusmurtumiksi. Suurin osa tästä korostuksesta on esillä myös siinä osassa aineistoa, jossa sukupuolen variaatioihin suhtaudutaan suvaitsevaisesti ja hyväksyen.

* * *

Olen pyrkinyt tutkimukseni läpi tuomaan esille sukupuolivähemmistöjen representaation esittämistä heteronormatiivisuuden kautta. Vedin jo yhteen johdannossa esittelemääni ajatusta kahdesta eri uutisvirrasta. Kuten jo mainitsin, kumpikaan näistä virrasta ei ole täysin väärä, täysin oikein tai täysin ongelmaton.

John M. Sloop (2004, 124–5) huomauttaa, että sukupuolivähemmistöjen omien narratiivien esiintuominen ei välttämättä riitä, jos tarinat joka tapauksessa kulkevat joukkomedian koneen läpi, jossa lopputulos istutetaan arkijärjen valmiisiin kategorioihin. Jos lähdetään liikkeelle sillä johtoajatuksella, että tekstin on oltava ongelmatonta, sukupuolen variaatioille ei juuri jää tilaa.

Sloopin ajatuksen kautta palaan vielä johdannossa esittelemääni ja nähdäkseni hyvin olennaiseen kinaan ymmärrettävän uutiskielen ja sukupuolivähemmistöjen identiteetin kunnioittamisen välillä. Ei ole *väärin* kirjoittaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä, jos puhutaan Setan toiminnasta. Ei ole *väärin* kirjoittaa Thaimaan ladyboy-kulttuurista, tai kertoa,

että transsukupuolinen nainen ryösti pankin, eikä ole väärin antaa transsukupuolisen kertoa tarinansa, joka istuu heteronormeihin. Ongelmallista on, jos nämä representaatiot ovat ainoita, joita lehtiin voidaan kuvitella kirjoitettavan. Ongelmallista on myös, jos tekstit seuraavat sokeasti aiempia konventioita ja toistavat niiden vahingollisia stereotyyppijä. Selvyiden ei tarvitse tarkoittaa pakkoheteronormia. Haastetaanhan lukijaa ja hänen ymmärrystään muissakin paikoissa.

Tutkimukseni tarkoituksena ei ole ollut laittaa toimittajia seinää vasten, vaan kategorioita purkamalla näyttää, millaisia puhetapoja ja diskursseja lehdistä löytyy. Postmodernin diskurssityön tehtävä on nimenomaan ensin purkaa ja sitten osoittaa purkamisen tulokset.

Kuten jo johdannossa sanoin, uskon monen ongelman johtuvan tietämättömydestä. Näin ollen uskon myös, että tietämällä enemmän tehdään paremmin.

LÄHTEET

- Aarnipuu, Tiia (2010): *Sinivalkoisissa höyhenissä - suomalainen drag*. Helsinki: Like.
- Advocate: "Transgender woman accused of kidnapping dies of cancer." 15.9.2006.
Advocate.com. Viitattu: 30.3.2015.
 <<http://www.advocate.com/news/2006/09/15/transgender-woman-accused-kidnapping-dies-cancer>>.
- Alatalo, Eliisa (2012): *HLBTIQ - Näin kirjoitat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä*. Helsinki: Seta.
- Amy-Chinn, Dee (2011): Doing epistemic (in) justice to Semenya. *International journal of media and cultural politics* 6:3. 311–326.
- Barker-Plummer, Bernadette (2013): Fixing Gwen - News and the mediation of (trans)gender challenges. *Feminist Media Studies* 13:4: 710–724.
- Bettcher, Talia Mae (2007): Evil Deceivers and Make-Believers - on transphobic violence and the politics of illusion. Teoksessa *The Transgender Studies Reader 2*. Toim. Susan Stryker ja Aren Z. Aizura. New York: Routledge, 2013. 279–289.
- Bettcher, Talia Mae (2014): Feminist Perspectives on Trans Issues. *Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2014 Edition)*. Toim. Edward N. Zalta. Viitattu 1.3.2015.
 <<http://plato.stanford.edu/entries/feminism-trans/>>.
- Bettcher, Talia Mae ja Ann Garry (2009): "Introduction." *Hypatia* 24.3 (2009): 1–10.
- Butler, Judith (2006): *Hankala sukupuoli*. Käänt. Tuija Pulkkinen ja Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus.
- Cohen, Jeffrey Jerome (1996): "Monster Culture (Seven Theses)." Teoksessa *Monster Theory: reading culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press. 3–25.
- Conrad, Peter (1992): *Deviance and medicalization: from badness to sickness*. Philadelphia: Temple University Press.
- Divine Official Enterprises. "Bio." *Divine Official*. Viitattu 28.3.2015.
 <<http://divineofficial.com/bio>>.
- Eskola, Jari ja Juha Suoranta (2008): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman (1997). *Miten media puhuu*. Käänt. Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Harju, Elina (2009) "Queer - tuttu ja tuntematon." *Väärinajattelija* 3. Viitattu: 27.3.2015.
 <<http://www.vaaris.org/3/index.htm>>.

- Hekanaho, Pia Livia (2010): "Queer-teorian kummia vaihteita." *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi ja Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino. 144–155.
- Huuska, Maarit (2009): Kehityopsykologisia näkökulmia intersukupuolisen lapsen kasvuun. Essee. Viitattu: 25.3.2015. <http://whm13.louhi.net/~transtuk/wp-content/uploads/2013/08/Essee_is_huuska2009.pdf>.
- Huuska, Maarit (2010). "Transsukupuolisuuden tutkimus Suomessa." *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen ja Leena-Maija Rossi. Tampere: Vastapaino. 155–161.
- ILGA-Europe (2014): *Rainbow Europe*. Raportti. Viitattu 27.3.2015. <http://www.ilga-europe.org/home/publications/reports_and_other_materials/rainbow_europe>.
- Ira, Stephen. *Stephen Ira*. ei pvm. Sivustolla *About.me*. Viitattu 30.3.2015. <<https://about.me/stephenira>>.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (1993): *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- Journalistin ohjeet* (2011). Viitattu: 24.3.2015. <http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/>.
- Julkisen sanan neuvosto (2013): Päätökset 2013: Vapauttava 5252/SL/13. Sivustolla *Julkisen sanan neuvosto*. Viitattu: 29.3.2015. <<http://www.jsn.fi/paatokset/5252-sl-13/?year=2013>>.
- Karkulehto, Sanna (2011). *Seksin mediamarkkinat*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kerry, Stephen (2011): Representation of intersex in news media: the case of Kathleen Worral. *Journal of Gender Studies* 20:3. 264–277.
- Kilpeläinen, Jaakko (2013): "Takaikkuna: Lhbtqi." Sivustolla: *Journalisti*. Viitattu 24.03.2015. <<http://m.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2013/03/kolumnit/takaikkuna/>>.
- Kraft-Ebing, Richard von (1877): (Selections from) *Psychopathia Sexualis with Special Reference to Contrary Sexual Instinct*. Teoksessa *The Transgender Studies Reader*. Toim. Susan Stryker ja Stephen Whittle. New York: Routledge, 2006. 21–28.
- Kähkönen, Lotta ja Jan Wickman (2014): "Sukupuolen moninaisuus ja queer-näkökulmat." *Suomen Queer-tutkimuksen Seuran Lehti* 1–2/2013. Viitattu: 27.3.2015. <https://sqslehti.wordpress.com/sqs-lehti/sqs1-2_2013/>.
- Laakso, Laura (2007): *Medikalisoitu intersukupuolinen keho*. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- "Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta." Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 28.02.2002.
- Landau, Jamie (2012): Transgender studies. Teoksessa *Encyclopedia of Gender in Media*. Toim. Mary Kosut. Thousand Oaks California: SAGE Publications. 396–397.

- Leinonen, Eeva-Kaisa (2005): *Transvestisuus perheessä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Liljeström, Marianne (1996). Sukupuolijärjestelmä. Teoksessa *Avainsanat, 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Toim. Anu Koivunen ja Marianne Liljeström. Tampere: Vastapaino. 111–138.
- Media Audit Finland (2014): Levikkitilasto 2013. Viitattu 24.03.2015.
<<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2015/03/Levikkitilasto2013.pdf>>.
- Media Audit Finland (2015): Levikkitilasto 2014. Viitattu 24.03.2015.
<<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2015/03/Levikkitilasto2014.pdf>>.
- Meyerowitz, Joanne (2002): Introduction. Teoksessa: *How sex changed: a history of transsexuality in the United States*. Cambridge: Harvard University Press. 1–13.
- Moring, Anna (2013): *Oudot perheet: Normeja ja ihanteita 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Väitöskirja.
- Mäkilä, Kimmo (2007): *Tuhoa, tehoa ja tuhlausta: Helsingin Sanomien ja New York Timesin ydinaseuutisoinnin tarkastelua diskurssianalyttisestä näkökulmasta 1945-1998*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Naisunioni (2014): Tiedote: Jäseniksi kaikki naiset itsemäärättyä kunnioittaen. Sivustolla: *Unioni*. Viitattu 25.3.2015.
<<http://www.naisunioni.fi/uutiset.php?aid=116118&k=13975>>.
- Namaste, Viviane (2000): *Invisible Lives: the Erasure of Transsexual and Transgendered People*. Chicago: University of Chicago.
- Oikeusministeriö (2014): *Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien perus- ja ihmisoikeudet Suomessa*. Helsinki: Oikeusministeriö. Raportti.
- Paasonen, Susanna. Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi ja Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino. 39–49.
- Prosser, Jay (1998): *Second Skins. The Body Narratives of Transsexuality*. New York: Columbia University Press.
- Raymond, Janice G (1979): Sappho by Surgery: the transsexually constructed lesbian-feminist. Teoksessa: *The Transgender Studies Reader*. Toim. Susan Stryker ja Stephen Whittle. New York: Routledge, 2006. 131–144.
- Rissanen, Jouna (2012): *Intersukupuolisten tiedontarpeet ja tiedonhankinta*. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Rossi, Leena-Maija (2003): *Heterotehdas: televisiomainonta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudemus.

- Rossi, Leena-Maija (2010): Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista tekoihin. Teoksessa: *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino. 21–39.
- Sears, Clare (2008): Electric brilliancy: cross-dressing law and freak show displays in nineteenth-century San Fransisco. Teoksessa: *The Transgender Studies Reader 2*. New York: Routledge, 2013. 554–563.
- Serano, Julia (2007): Skirt Chasers - Why the Media Depicts the Trans Revolution in Lipstick and Heels. Teoksessa: *The Transgender Studies Reader 2*. Toim. Susan Stryker ja Aren Z. Aizura. New York: Routledge, 2013. 226–233.
- Seta (2015): *Hlbtqi-sanasto*. Ei pvm. 24.3.2015. <<http://seta.fi/hlbtqi/>>.
- Siivonen, Stacy (2013): Debatti: Kirjoittelu sukupuolivähemmistöistä asenteellista.” Sivustolla: *Journalisti*. Viitattu: 24.3.2015. <<http://m.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2013/04/debatti/kirjoittelu-sukupuoli-vahemmis-t/>>.
- Sloop, John M (2004): Disciplining gender: rhetorics of sex identity in contemporary U.S. Culture. Massachusetts: University of Massachusetts Press.
- Stryker, Susan (2006): ”(De)Subjugated Knowledges.” Teoksessa: *The Transgender Studies Reader*. Toim. Susan Stryker ja Stephen Whittle. New York: Routledge. 1–18.
- Stryker, Susan (2004): Transgender Studies: Queer Theory's Evil Twin. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 10:2. 212–215.
- Suhonen, Malla (2007): Transsukupuolisuuden näkymätön historia. Teoksessa Sateenkaari-Suomi: seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa. Toim. Kati Mustola ja Johanna Pakkanen. Helsinki: Like. 53–65.
- Suomalainen, Tiina (2012): Sukupuoliin sopimaton. *Tehy-lehti* 2012:13. Viitattu: 26. 3 2015. <<http://www.tehy.fi/tehy-lehti/2012/13-2012/sukupuoliin-sopimaton/>>.
- Suorsa, Tiia (2012): Puuttuva rasti - sukupuolivähemmistöt 2000-luvun uutisissa. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö (AMK).
- Tainio, Luca (2014): Naiseuden, mieheyden ja trans*sukupuolisuuden diskursiivinen rakentuminen sukupuolenkorjausprosessia koskevassa asiantuntijapuheessa. Tampereen yliopisto. Pro gradu –tutkielma.
- Tiitinen, Aila, Sinikka Suominen ja Matti Holi (2003): Transseksuaalien hoito. *Duodecim* 119/2003: 2045–50.
- Transtukipiste (a). ”Intersukupuolisuus.” ei pvm. Sivustolla *Transtukipiste*. Viitattu: 26.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/intersukupuolisuus/>>.
- Transtukipiste (b). ”Muunsukupuolisuus.” ei pvm. Sivustolla *Transtukipiste*. Viitattu: 26.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/muunsukupuolisuus/>>.

- Transtukipiste (c). "Sukupuolen korjaus Suomessa." ei pvm. Sivustolla *Transtukipiste*. Viitattu: 30.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/sukupuolen-korjaus-suomessa/>>.
- Transtukipiste (d). "Sukupuolen moninaisuus historiassa." ei pvm. Sivustolla *Transtukipiste*. Viitattu: 26.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/sukupuolen-historiaa/>>.
- Transtukipiste (e). "Transsukupuolisuus." ei pvm. Sivustolla *Transtukipiste*. Viitattu: 26.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/transsukupuolisuus/>>.
- Transtukipiste (f). "Transvestisuus." ei pvm. *Transtukipiste*. Viitattu: 26.3.2015. <<http://transtukipiste.fi/transvestisuus/>>.
- Vainio-Korhonen, Kirsi (2012): *Ujostelemattomat: Kättilöiden, synnytysten ja arjen historiaa*. Helsinki: WSOY.
- Venhola, Mika (2001): *Ei otsikkoa*. Sivustolla: Transtukipiste. Viitattu: 26.03.2015. <http://whm13.louhi.net/~transtuk/wp-content/uploads/2013/08/Artikkeli_is_Venhola2001.pdf>.
- Wickman, Jan (2001): *Transgender politics: the construction and deconstruction of binary gender in the Finnish transgender community*. Turku: Åbo Akademi University Press.
- Wilchins, Riki (2004): *Queer theory, gender theory: an instant primer*. Los Angeles: Alyson.
- Williams, Cristan (2013): Michigan Womyn's Music Festival. Sivustolla: Transadvocate. Viitattu: 25. 3 2015. <http://www.transadvocate.com/michigan-womyns-music-festival_n_8943.htm>.
- Willox, Annabelle (2003): Branding Teena: (Mis)Representations in the Media. *Sexualities* 6.3–4: 407–425.
- Wodak, Ruth (1999): Critical Discourse Analysis at the End of the 20th Century. *Research on Language and Social Interaction* 32.1–2: 185–193.
- Wodak, Ruth (2001): What CDA is About - a Summary of its History, Important Concepts and Its Developments. Teoksessa: *Methods of Critical Discourse Analysis*. Toim. Ruth Wodak ja Michael Meyer. London: SAGE Publications Ltd. 1–14.
- Välipassi, Emmi (2013): Creating a Home in the Borderlands? Transgender Stories in the Original Plumbing Magazine. *Suomen Queer-tutkimuksen Seuran Lehti* 1–2/2013. 30–41. Viitattu: 27.3.2015. <https://sqslehti.wordpress.com/sqs-lehti/sqs1-2_2013/>.

AINEISTOLIITE

Helsingin Sanomat

HS001	12.01.2005	Keräilijät ja marginaalit hallitsevat museovuotta
HS002	30.01.2005	Kysy Kirstiltä
HS003	28.02.2005	Lue huomenna: Lapsen sukupuoli ei aina kehity yksiselitteisesti
HS004	01.03.2005	Sydämen sivistystä
HS005a	01.03.2005	Suomessa syntyy 5-10 vuodessa
HS005b	01.03.2005	Sukupuolen epäselvyyteen on monia syitä
HS005c	01.03.2005	Tulikohan tyttö vai poika?
HS006	06.03.2005	Haaveena väkivallaton maailma
HS007	08.03.2005	Rikoksista pahin
HS008	12.03.2005	Apua! Che Guevarasta on tehty suklaata
HS009	15.03.2005	Reportaasi: Kauniit punaiset kynnet
HS010	19.03.2005	Vinokkaiden illassa ei kysellä
HS011	03.04.2005	Poliiseja epäillään 30 sivullisen verilöylystä Rioissa
HS012	05.04.2005	Lihalliset odysseiat omaan seksuaalisuuteen
HS013	08.04.2005	Muslimimaa Malesiassa bailataan minihameissa
HS014	17.04.2005	Johan on homoilla markkinat
HS015	30.04.2005	New York – musiikkimatkailijan mekka
HS016	09.05.2005	Hermafroditus seikkailee
HS017	05.07.2005	Seksuaalivähemmistön historiaa ensi kertaa museossa
HS018a	08.07.2005	Seksuaalivähemmistöt juhlivat tavallisuuttaan Tampereella
HS018b	08.07.2005	Sateenkaarikansan juhla
HS019	10.07.2005	Seta jakoi Pride-tapahtumassa kaksi palkintoa (<i>STT</i>)
HS020	14.07.2005	Markku Heikkinen
HS021	17.07.2005	Tilitysvelvollisuus
HS022	31.07.2005	Entinen seurakuntanuori alkaa johtaa Setaa
HS023	07.08.2005	Kysy Kirstiltä
HS024	15.08.2005	Tukkalakan nostalgia villitsi kaupunginteatterin
HS025	21.08.2005	Paavi Benedictus pyysi muslimeilta apua terrorismin kukistamisessa
HS026	23.09.2005	Sigus (<i>sic!</i>) Rós kiittää
HS027	04.10.2005	Ankaraa rallia uusilla sisärajoilla
HS028	08.11.2005	Veritankkaaja vai kimaira?
HS029	30.11.2005	Homoja sättinyt pastori pääsi syytteistä Ruotsissa
HS030	04.12.2005	Setan uudeksi puheenjohtajaksi Juha Jokela (<i>STT</i>)
HS031	11.12.2005	Kastemekkoja ja pvc-pöksyjä
HS032	17.12.2005	Vaatteet tekevät miehen, mutta mitä tekevät kalsarit?
HS033	22.01.2006	Sony Musicilta levymerkki homoille
HS034	28.01.2006	Meksikossa pidätettiin sarjamurhaajia
HS035	02.02.2006	Andy Warhol otti aina kameran mukaan
HS036	11.02.2006	Elämää kipurajan tuolla puolen
HS037	12.02.2006	Katse amerikkalaisuuden nurjalle puolelle
HS038	25.02.2006	Suvaitkaa edes nimellinen nainen
HS039	06.03.2006	John Travoltasta tulee Hairspray-elokuvan äiti
HS040	12.03.2006	Huomiota on ainakin tulossa
HS041	16.03.2006	Teinitransseksuaalit
HS042	01.04.2006	Kennelsyrjintä kävi kalliiksi
HS043	02.04.2006	Sanojen takana: Amerikan vieras arki
HS044	10.04.2006	Syrjäytyneet ja vähäosaiset eivät mahdu museoon

HS045	11.04.2006	Kahdesti korjattu sukupuoli
HS046	08.05.2006	Päivän pokkari: Lainaamalla listaykköseksi
HS047	26.06.2006	Helsinki Pride –tapahtumassa pohditaan kaapista tulemistä (STT)
HS048a	27.06.2006	Iloinen kaapistatuloseinä julistaa ylpeyttä sukupuolivähemmistöön kuulumisesta
HS048b	27.06.2006	Merkittävin sateenkaarikansan kokoontuminen Suomessa
HS049	02.07.2006	Pride-kulkue keräsi Helsingissä tuhat osanottajaa
HS050	22.07.2006	Teemailta: Muskeleita, moottoreita ja vauhdin hurmaa
HS051	09.08.2006	Puolan poliisi ja FBI jäljittävät väkivaltaan lietsovia uusnatseja
HS052	10.08.2006	Puolalainen ääripuolue lähti ristiretkelle homoja vastaan
HS053	14.08.2006	Edinburghissa rajukin sana on vapaa
HS054	14.08.2006	Pyykkikin on poliittista
HS055a	19.08.2006	Sdp:n homoyhdistyksen johtaja haluaa vähemmistöille osastot ammattiliittoihin
HS055b	19.08.2006	Pinkkiruusu ajaa HLBT-asiaa
HS056	26.08.2006	Bellaria – nostalginen elokuvateatteri
HS057	26.08.2006	Etelä-Afrikka otti askeleen tasa-arvoisuuden suuntaan
HS058	03.09.2006	Tanskan Mianne Bagger kärkiryhmän yllättäjä
HS059	20.10.2006	Graham Greene palaa Havannaan
HS060	07.11.2006	Onko kiimalla sukupuolta?
HS061	30.11.2006	Tabut kumoon pölyhuiskalla
HS062	02.12.2006	Ikean kuvastossa elää yhä onnellinen kansankodin perhe
HS063	07.12.2006	Setan Z-lehti lopettaa toimintansa
HS064	20.12.2006	Intialaisjuoksija jäi kiinni sukupuolitesteissä (STT)
HS065	16.01.2007	YK: Aids on uhka kehitykselle Aasiassa
HS066	11.02.2007	Pojat eivät itke, varsinkaan näyttämöllä
HS067	17.02.2007	”Seuraava kirjani on tavallisempi”
HS068	20.02.2007	Keskustelu äärinationalismista kiihtyi Turkin mediassa
HS069	25.02.2007	Pitääkö taas hävetä?
HS070	04.03.2007	Katsokaa meitä
HS071	11.03.2007	Varsin perivoileva joulufarssi
HS072	04.04.2007	Paparazziskandaali tiukensi yksityisyyden suojaa Italiassa
HS073	07.04.2007	Haamuheittoja: Nyrkkeilemällä ulos vankilasta
HS074	10.04.2007	Puoliksi identtiset kaksoset ihmetyttävät
HS075	25.04.2007	Priscilla – aavikon kuningatar
HS076	05.05.2007	Kivikautisia seksileikkejä
HS077	06.05.2007	Suomi 90-museoviikon teemana
HS078	11.05.2007	Hirviön ja diivojen matkassa
HS079	18.05.2007	Oras Tynkkynen: Suomen tuettava Venäjän seksuaalivähemmistöjä
HS080	20.05.2007	Sateenkaaren värit yhdistävät moninaisuuden
HS081	06.06.2007	Taide on vastuussa yleisölle, ei markkinoille
HS082	22.06.2007	Helsinki Pride lisää avoimuutta koko viikon
HS083	25.06.2007	Tervetuloa sateenkaariviikolle
HS084	30.06.2007	Mikki ja Hessu jäytävät moraalia
HS085	04.07.2007	Vantaan kaupunginmuseo sai Asiallisen tiedon omenan
HS086	10.07.2007	Leirejä jo 18 vuotta
HS087	20.07.2007	Johanna Paakkanen Seta ry:n pääsihteeriksi
HS088	28.07.2007	Englanninkielistä etäkirjallisuutta
HS089	01.08.2007	Kuolleet: Näyttelijä Michel Serrault
HS090	29.09.2007	Ihmisoikeuskokouksessa kilpaillaan huomiosta
HS091	01.10.2007	Lotto on Napolissa pyhä asia
HS092	11.10.2007	Saila Susiluoto ui uutuuskokoelmassaan tummissa vesissä
HS093	13.10.2007	Kohuooppera kertoo vammaisten showsta
HS094	20.10.2007	Thaipoliisi pidätti Interpolin etsimän pedodiiliepäillyn
HS095	17.11.2007	Päiväkirja yhteiskunnan yöstä
HS096	22.11.2007	Seiväs nainen haluaa mieheksi (STT)
HS097	25.11.2007	Kahden äidin perhe on usein kummajainen sosiaalipalveluissa

HS098a	18.12.2007	Terhi Viikistä ei tullut tyttöä leikkaamallaakaan
HS098b	18.12.2007	Intersukupuolisuus
HS099	21.12.2007	Daltonilaisen joulupuu on bordellinpunainen
HS100	13.01.2008	Suomalaisturisti seikkailee Thaimaan ja taivaan välillä
HS101	26.01.2008	Psykedeeleistä tilataidetta
HS102a	01.02.2008	Yön kuvaajan raju päiväkirja
HS102b	01.02.2008	Oman elämänsä dokumentoija
HS103	13.02.2008	Kameliat tanssivat pyörätuoleissaan
HS104	15.02.2008	Roturevyv Ruotsista
HS105	23.02.2008	Onko Kanaria muka jo nähty?
HS106	19.03.2008	Nainen käyttää katseen valtaa itse
HS107	01.04.2008	Naistutkimuksen koskemattomuus
HS108	03.04.2008	Kupla ei ole vielääkään täysi kupla
HS109	05.04.2008	Sarkozy psykoanalyysissa
HS110	15.04.2008	Boys Don't Cry
HS111	18.04.2008	Setan hallituksen jäsenen epäillään kavaltaneen yhdistykseltä 100 000 euroa
HS112	30.04.2008	Kenen joukoissa
HS113	11.05.2008	Ärsyttävä, loistava Cristiano Ronaldo
HS114	13.05.2008	Maikki Friberg –tasa-arvopalkinto Jukka Lehtoselle
HS115	27.05.2008	Roy haluaa olla Ruth
HS116	02.06.2008	Mozart-oopperan haaremista tuli nykysaksalainen bordelli
HS117	06.06.2008	Louise Brooks vie ekstaasiin
HS118	23.06.2008	Helsinki Pride korostaa sateenkaaresta vihreää väriä
HS119	27.06.2008	Läpinäkyvä
HS120	28.06.2008	Sinnemäki: Seksuaalivähemmistöt ulkopoliittikan asialistalle
HS121	29.06.2008	Naistenmiehet-sarjan suola on itseironia
HS122	29.06.2008	Seta palkitsi laulun tekijöitä
HS123	05.07.2008	Mies synnytti pienen tytön
HS124	10.08.2008	Tässä olemme me
HS125	11.08.2008	Väärin synnytty
HS126	14.08.2008	Miehiä naisten vaatteissa
HS127	26.08.2008	Levengood, perussuomalainen
HS128	30.08.2008	Ihmeperheen maittava diskoilta
HS129	07.09.2008	Kuoleman portit auki elämään
HS130	17.09.2008	Perhe on pahin
HS131	06.10.2008	Muumipeikon ääni kiusaa näyttelijää
HS132	09.10.2008	Mikä Seta?
HS133	11.10.2008	Tahtoo tv-tähdeksi
HS134	19.10.2008	Suomen pohjoisin Seta
HS135	22.10.2008	Löytyykö täältä täydellinen kirja?
HS136a	12.11.2008	Miehestä naiseksi muuttuva pappi toivoo jatkavansa hengellistä työtä
HS136b	12.11.2008	Piispa: Jatkamiseen liittyy ongelmia
HS136c	12.11.2008	Tietokulma: Harvinainen ilmiö
HS137a	13.11.2008	Sivullisena sinnittely oli pakko vaihtaa hormonihoidtoon
HS137b	13.11.2008	Sukupuolen korjaaminen ei oikeuta irtisanomiseen
HS137c	13.11.2008	Sukupuoltaan korjaavien määrä moninkertaistunut viime vuosina
HS138	14.11.2008	Piispa Huotari: Sukupuolta korjaava kirkkoherra Aalto voi jatkaa virassa
HS139a	16.11.2008	Millan matka naiseksi kävi bangkokilaisen kirurgin kautta
HS139b	16.11.2008	Sukupuolen korjaus ei ole peruste irtisanomiseen
HS140	18.11.2008	Seksuaalivähemmistöt eivät mahdu kirkon toiseusnäyttelyyn
HS141	20.11.2008	Enemmistö imatralaisista tukee kirkkoherra Aaltoa
HS142	21.11.2008	Useat papit pohtivat sukupuolensa korjaamista
HS143	08.12.2008	Watersin kulttielokuva vääntää vatsaa
HS144	17.12.2008	Maailman ihanimmat kasvoivat naisiksi
HS145	24.12.2008	Homojärjestöt raivostuivat paavi Benedictuksen puheista

HS146	30.12.2008	Selma ja Sakari
HS147	03.01.2009	Loistoloma Kanarian tähtien alla
HS148	22.01.2009	Ylikahrin Helsingissä homoutta ei sysätä kaappiin
HS149	01.02.2009	Kaikki viihtyvät Kuopiossa
HS150	04.02.2009	Sukupuolenvaihdosta ei voi virallistaa avioliitossa
HS151	24.02.2009	Voiko kirkkoherra jatkaa? 2 130 kertaa ei
HS152	27.02.2009	Transu idästä rokkaa ja rollaa
HS153	28.02.2009	Mitä tämä ohjaaja on ajatellut?
HS154	12.03.2009	Toiseuden kohtaaminen –näyttely ei kiinnosta seurakuntia
HS155	17.03.2009	Helsinki haluaa houkutella lisää homomatkailejoita
HS156	21.03.2009	Täysillä kohti tuntematonta
HS157a	28.03.2009	Helsingin pridejuhla muuttaa Töölönlahdelle
HS157b	28.03.2009	16 helsinkiläistä yritystä on julistautunut homoystävälliseksi
HS158a	05.05.2009	Väärässä ruumiissa
HS158b	05.05.2009	Lisämunaisten testosteroni voi tehdä tytön aivoista poikamaiset
HS159	10.05.2009	Yhden sarjamurhan maa
HS160	18.05.2009	Työpajan viesti: homotellejoille jauhot suuhun!
HS161	21.05.2009	Abortin saannin helpottaminen nostatti myrskyn Espanjassa
HS162	25.05.2009	Kuolema ilmoittaa verkossa
HS163	26.05.2009	Hurja nuoruus natsiajan varjossa
HS164	07.06.2009	Aika kiinnittyä kirjoittamiseen
HS165	14.06.2009	Ihan jokaisen Helsinki
HS166a	19.06.2009	Lesbo ei kelvannut työnantajalle
HS166b	19.06.2009	SAK ajamaan homojen asemaa
HS167	26.06.2009	Pieni poika tekee itsestään tytön
HS168	27.06.2009	Homot eivät lehteä tarvitse
HS169	28.06.2009	Helsingin homokulkue oli pitkä, iloinen ja kansainvälinen
HS170	01.07.2009	Helsingin Setan taloudenhoitaja kavalsi varoja rahapeleihin
HS171	13.07.2009	Pienyritykset ovat sinnitelleet Kallion kivijaloissa vuosikymmeniä
HS172	13.07.2009	Magiataidoilla krosokseksi
HS173	27.07.2009	Homofestivaalin osallistujia hakattiin Tanskassa
HS174	30.07.2009	Homojen sorto murenee hitaasti
HS175	02.08.2009	New York Dollsin Korson-keikka jäi torsoksi
HS176	14.08.2009	Mowgli kasvaa kaupunkiviidakossa
HS177	17.08.2009	Kävelyllä kadun rauhaisalla puolen
HS178	19.08.2009	Poikatyttö hätkähdyttää
HS179	20.08.2009	Nuori mestari kahteen testiin
HS180	21.08.2009	Sukupuolitesti herättää närää
HS181	21.08.2009	Koulukiusaamista
HS182	24.08.2009	Berliinissä oli sittenkin muuri
HS183	25.08.2009	Feminismi uskonto vihreille naisille
HS184	26.08.2009	Semenyaa juhliittiin ja puolustettiin kotimaassa
HS185	28.08.2009	PN-elokuvapalkinnon ehdokkaina Antichrist ja Antti-Jussi Annila
HS186	11.09.2009	Viidakkokirja, esiteinien Tuntematon
HS187a	11.09.2009	Lehti: Semenya on interseksuaali
HS187b	11.09.2009	Intersukupuolisuus
HS188	12.09.2009	IAAF päättää Semenyan kohtalosta vasta marraskuussa (STT)
HS189	13.09.2009	Maailman vaarallisin maa seksuaalivähemmistöille
HS190	14.09.2009	Usain Bolt kauden ylivoimaisin
HS191	19.09.2009	Semenyan kohtelusta lähti valitus YK:lle
HS192	20.09.2009	Semenya testattiin jo ennen MM-kisoja (STT)
HS193	21.09.2009	Yleisurheilupomoa vaaditaan tilille Semenya-tapauksesta (STT)
HS194	30.09.2009	Kiltit ihmiset eivät pääse huipulle
HS195	10.10.2009	Kolmannesta naisesta tuli pitkä laahus
HS196	10.10.2009	Sukupuoltaan korjannut kirkkoherra palaa seurakuntaansa

HS197	15.10.2009	Muukalaiset tekevät passinsa räsyistä
HS198	25.10.2009	Evasta tuli Thaimaassa lopullisesti nainen
HS199	30.10.2009	Argentiinan parlamentti keskustelee homoavioliitoista
HS200	02.11.2009	Marja-Sisko Aallon paluu jakoi kirkkokansaa Imatralla
HS201	11.11.2009	Gwyneth Paltrow ja Nicole Kidman näyttelivät avioparia
HS202	19.11.2009	Semenyan sukupuolitutkimus pitkittyy (STT)
HS203	19.11.2009	Julma tositarina kavereiden tappamasta transihmisestä
HS204	20.11.2009	Semenya ei menetä kultamitaliaan – sukupuoli pysyy salassa
HS205	21.11.2009	Semenyan MM-kullasta ei vieläkään päätöstä (STT)
HS206	24.11.2009	Ei otsikkoa (Pedro Almodóvarin elokuvassa Huono...)
HS207	24.11.2009	Vaatteet vievät iholle
HS208	28.11.2009	Perheenisä teki arvokkaan transvestiitin
HS209	15.12.2009	Viha on entistä useamman rikoksen motiivina
HS210	18.12.2009	Homomatkaillijat eivät mahdu yhteen ja samaan muottiin
HS211	24.12.2009	Disney-animaatiosta animeen ja Avatariin
HS212	05.01.2009	Lahden doping-sotku neljäntenä skandaalilistalla
HS213	06.01.2009	Lähes 600 jätti Imatran kuohuvan seurakunnan
HS214	24.01.2010	Jin Xing, Kiinan toivo
HS215	26.01.2010	Transsukupuolinen palaa kotikonnuille
HS216	31.01.2010	Apulainen yli-ihmiselle
HS217	01.02.2010	Appelsiineista tuli Viron oopperatapaus
HS218	10.02.2010	Ryöstäjä vei rahaa pankista jalkajousella uhaten
HS219	11.02.2010	Naiseksi pukeutunut Vaajakosken ryöstäjä jäi kiinni kesämökkillään
HS220	12.02.2010	Käräjäoikeus vangitsi Vaajakosken ryöstäjän naisen nimellä
HS221	06.03.2010	Kilpeläinen rönsyilee lauluja toisille
HS222	15.03.2010	Prisma: Tyttö vai poika?
HS223	17.03.2010	Sankarit eivät ole niin kuin ennen
HS224a	17.03.2010	Luottamuksen puute sai Imatran kirkkoherra Aallon eroamaan
HS224b	17.03.2010	Tästä on kyse (Kirkkoherra Olli Aalto ...)
HS225	20.03.2010	Pikainen katsaus suvaitsevaisuuteen
HS226	26.03.2010	Heteroavioliitto jorataan rikki
HS227	30.03.2010	Jalkajousiryöstäjä vetosi oikeudessa masennukseen
HS228	30.03.2010	Semenyan paluu juoksuradoille arvoitus
HS229	31.03.2010	IAAF ei halua Semenyan kilpailevan vielä (STT)
HS230	02.04.2010	Valo asettuu iholle
HS231	02.04.2010	Jalkajousiryöstäjä sai 2,5 vuotta ehdotonta vankeutta
HS232	12.04.2010	Häpeä nousi pintaan
HS233	22.04.2010	Longford
HS234	23.04.2010	Vanha konna siirsi pahat tekonsa elokuvaan
HS235	24.04.2010	Yö saapuu savannille
HS236	26.04.2010	”Toukokuussa on menty naimisiin ja saatu lakki”
HS237	09.05.2010	Rakkaus osui ensimmäisenä päivänä New Yorkista
HS238	13.05.2010	Nainen murtautuu ulos vankilastaan
HS239	15.05.2010	Jäätä jonglöörin niskaan
HS240	17.05.2010	Sadat ilmapallot vievät homofobian vastaista viestiä maanantaina
HS241	17.05.2010	Vääriä tulkintoja iän vaikutuksista
HS242	20.05.2010	Stubb suojelee Helsinki Pride –tapahtumaa
HS243	28.05.2010	Toisenlainen sissi jatkaa äidin työtä
HS244	30.05.2010	Savon Sanomat: Marja-Sisko Aalto hakee notaariksi Kuopioon (STT)
HS245	07.06.2010	Lapsi olisi pallo jalassa
HS246	11.06.2010	Caster Semenyan sukupuolesta ei vielä selvyttä
HS247	19.06.2010	Homolehti pyytää heteroita kyytiin
HS248	29.06.2010	Stubb vaati homoille täyttä adoptio-oikeutta
HS249a	04.07.2010	Hyökkäys homojen kulkueeseen
HS249b	04.07.2010	Pride-kulkueeseen iskettiin kyynelkaasulla

HS250	05.07.2010	Pride-hyökkääjien tausta yhä arvoitus (STT)
HS251	06.07.2010	Viharikoksiin halutaan puuttua entistä kärkkäämmin
HS252	07.07.2010	Semenya iloitsi kilpailukiellon kumoamisesta (STT)
HS253	08.07.2010	Hesperian puiston roskasäkit Priden jälkiä
HS254a	09.07.2010	Kohujuoksija Semenya palaa radoille Suomessa
HS254b	09.07.2010	Tästä on kyse
HS255	10.07.2010	Homoviha kuumentaa päättäjiä
HS256	12.07.2010	Viikon tv-tärpit: Jalkapallo ei televisiosta lopu
HS257	13.07.2010	Iskut aiheuttivat jäsenryntäyksen Helsingin Setaan (STT)
HS258	15.07.2010	Semenya kaukana huippukunnostaan
HS259	16.07.2010	Hymyilevän Semenyan paluu
HS260	20.07.2010	Pride-iskun uhreja ilmoittautunut poliisille jo noin 80
HS261	24.07.2010	Hunajarotkojen kukkaisrunoa
HS262	25.07.2010	Pride-kulkueet saivat soljua rauhassa
HS263	25.07.2010	Sortovaltaa ja Sibeliusta
HS264	27.07.2010	Pride-vieraita uhattiin pommilla Oulussa
HS265	30.07.2010	Oma rikosuhripäivystys auttaa seksuaalivähemmistöjä
HS266	01.08.2010	Neuvostoperintö piinaa Itä-Euroopan homoja
HS267	05.08.2010	Kuutta kuulusteltu epäiltynä Pride-iskuista (STT)
HS268	07.08.2010	Tosielämän sodat pitää tuoda teatteriin
HS269	01.09.2010	Kahden äidin perheeksi
HS270	10.09.2010	Pojat ovat yhä poikia koulussa
HS271	12.09.2010	Sting nauttii tekstiensä juonikkuudesta
HS272	29.09.2010	Sukkikset sopivat housujen alle
HS273	07.10.2010	Pride-iskun uhreja ilmoittautunut poliisille jo noin 80
HS274	08.10.2010	Käkkäräpää hurautti souliin
HS275	15.10.2010	Nousee, nousee
HS276	24.10.2010	Suomalaiset palkinnoille Prix Europa –kilvassa
HS277	01.11.2010	Helsingin Pride-iskuista epäiltyjen määrä vähentynyt kolmeen
HS278	01.11.2010	Ahtaissa rooleissa
HS279	02.11.2010	Homokeskustelu alkoi viime kesänä Pride-kulkueesta
HS280	02.11.2010	SLU ottaa homojen tasa-arvon vakavasti
HS281	04.11.2010	Pride-isku siirtyi syyttäjille (STT)
HS282	21.11.2010	Tasa-arvovaltuutettu haluaa säännökset sukupuolisyrintää vastaan (STT)
HS283	15.12.2010	Blatterille pyyhkeitä homolausunnusta (STT)
HS284	08.01.2011	Eroaalto koetteli nuorten aikuisten seurakuntia Helsingissä
HS285a	22.01.2011	Sukupuolenkorjaus sekoitti Finanssivalvonnan
HS285b	22.01.2011	Pappi teki itse johtopäätökset leikkauksen jälkeen
HS286a	24.01.2011	Sukupuolenkorjaus pakotti avioeroon
HS286b	24.01.2011	Tausta: Sukupuolenkorjausta hakevien määrä kasvussa
HS286c	24.01.2011	Sukupuoli korjautui, jenkkiautojen virittely jatkuu
HS287	28.01.2011	Terveisiä Suomesta
HS288	30.01.2011	Naisista parhaat
HS289	07.02.2011	Elämäni John Malkovicina
HS290	20.02.2011	Lääkärelehti: Transvestismi pois tautiluokituksesta
HS291	20.02.2011	Caster Semenya voitti paluukisansa
HS292	27.02.2011	Usko Siskoa
HS293	02.03.2011	Pride-hyökkääjät saivat ison tukun syytteitä
HS294	13.03.2011	Usko Siskoa
HS295	14.03.2011	Virallisesti nuorten sorsimista vastaan
HS296	16.03.2011	Kaapista ulos suurkaupungissa
HS297	21.03.2011	Nukketeatteri John – Eleanor: Valloittava tarina transvestiitista
HS298	05.04.2011	KOK päättää uusista olympialajeista
HS299	05.04.2011	Luottamus hyvä, valvonta parempi
HS300	08.04.2011	KOK määrittää uudet säännöt naisten sarjassa kilpailmiseen (STT)

HS301	12.04.2011	Pyhimys kellistää papiljottipäisen pahan
HS302	30.04.2011	Kojo näkee edelleen painajaisia Euoviisujen jumbosijastaan
HS303	03.05.2011	”En uskalla enää kävellä käsi kädessä”
HS304	04.05.2011	Pride-hyökkääjät saivat neljä kuukautta ehdollista
HS305	14.05.2011	Transvestismi ei ole enää sairaus
HS306	31.05.2011	Vesi valuu muttei sytytä
HS307	02.06.2011	Menestysmusikaalista katosi potku
HS308	09.06.2011	Finanssivalvonnan johtajat eivät saa rikossyytettä
HS309	18.06.2011	YK äänesti täpärästi homoseksuaalien syrjintää vastaan
HS310	23.06.2011	Kielen ja mielen jälleenrakennus
HS311	24.06.2011	Amerikkalaispoliitikko isiensä mailla
HS312	28.06.2011	Helsinki Pride jatkuu koko viikon
HS313	02.07.2011	Helsinki Pride marssii tänään
HS314	03.07.2011	Kadonnutta hymyä etsimässä
HS315	03.07.2011	Pride-kulkue marssi rauhassa
HS316	05.07.2011	Helsinki Prideillä ennätysmäärä osanottajia
HS317	11.07.2011	Eläköön erilaisuus
HS318	30.07.2011	Vaatimaton luonnonlahjakkuus
HS319a	13.08.2011	Hoitoihin yhä nuorempia
HS319b	13.08.2011	Psykiatrit kiistelevät alaikäisten transtutkimuksista
HS319c	13.08.2011	Yhä nuoremmat korjaavat sukupuoltaan
HS319d	13.08.2011	Korjaushoidossa on monta vaihetta
HS320	15.08.2011	Kuubassa juhliittiin homojen oikeuksia edistäneitä jäitä
HS321	26.08.2011	Daegun kaikuja
HS322	05.09.2011	Daegun aakkosia
HS323	12.09.2011	Perussuomalaisten peiliin katsoo Suomen kansa
HS324a	15.09.2011	Homot esiin!
HS324b	15.09.2011	Naistenmies ei ole aina hetero
HS325	16.09.2011	Madrid, vanha kapinallinen
HS326	16.09.2011	Australian passeihin tulee kolmas sukupuoli
HS327	28.09.2011	Syntynyt väärään sukupuoleen
HS328	11.10.2011	Puolan vaalivoittaja jatkaa vanhalla hallituspohjalla
HS329	16.10.2011	Diane Arbus – friikkien ikuistaja
HS330	17.10.2011	Yhden yön juttu tavoittaa ajan hengen
HS331	04.11.2011	Mitä on sodomia? Ovatko transvestiitit homoja?
HS332	10.11.2011	Kapina on taas muotia Puolassa
HS333	12.11.2011	Puolan uusi parlamentti muovaa asenteita vapaamielisemmäksi
HS334	16.11.2011	Setan Tanja Lehtoranta eurooppalaiseen kattojärjestykseen
HS335	22.11.2011	Väyrynen ei presidenttinä toivottaisi siunausta
HS336	01.12.2011	Homovainot hälyttivät lännen
HS337	22.01.2012	Kaappiin ei pidä sulkea
HS338	22.01.2012	Julius Caesar on hauska ja hirveä
HS339	27.01.2012	Valokuvaajan hullunkurinen Dalston
HS340	31.01.2012	Sterilisaatiokohu johti ministerin erityisavustajan eroon (STT)
HS341	11.02.2012	Hen on täällä tänään
HS342	15.02.2012	Kirkolliskokous sai uudistusruiskeen
HS343	19.02.2012	Ruotsin translaista poistuu sterilisointivaatimus
HS344	23.02.2012	Ministerin arvostelu kiihtyy
HS345	08.03.2012	Kättilö oli 1700-luvun uranainen
HS346	11.03.2012	Kansanoopperan Julius Caesar on hullunhauska transvestiittishow
HS347	14.03.2012	Ihmisoikeusohjelma auttaisi väkivallan uhreja
HS348	16.03.2012	Sakotetaanko suudelmasta?
HS349	01.04.2012	Täydellisen vartalon metsästyks
HS350	21.04.2012	Figaron häitä vietetään räväköin seksiorgiain
HS351	22.04.2012	Caster Semenya alitti olympiarajan (STT)

HS352	05.05.2012	Hovioikeus tuomitsi Pride-hyökkäyksestä ehdollista vankeutta
HS353	19.05.2012	Viisut vapauttavat kahleista
HS354	24.05.2012	Huono johtaja pitää hyvistä kisoista
HS355	31.05.2012	Sdp hyväksyi aloitteen translain muutoksesta
HS356	03.06.2012	Halutessaan virasto venytti lakia
HS357a	16.07.2012	Lastenkirurgi, joka muuttaa maailmaa
HS357b	16.07.2012	Sukupuoli voi olla epäselvä
HS358	20.07.2012	Pride-tapahtumaan hyökättiin Oulussa
HS359	28.07.2012	Sateenkaarilippu solmussa
HS360	02.08.2012	Kuolleet: Tuottelias ja teräväsanainen älykkö
HS361	05.08.2012	Persoonattomat pronominit
HS362	10.08.2012	Toimittaja suosittelee: Pysäyttävä Billy
HS363	10.08.2012	Oulun kaasuiskun tutkinta jämähtänyt paikoilleen
HS364	12.08.2012	Kratochílovan ME kestää ja kestää
HS365	04.09.2012	Oulun kaasuiskun tekijä yhä tunnistamatta (STT)
HS366	15.09.2012	Matrix-ohjaajaveljekset ovat nyt sisko ja veli
HS367	16.09.2012	Kuvaaja kohtasi lopulta valon
HS368	09.10.2012	Italia nappasi transvestiitteja parittaneen jengin
HS369	14.10.2012	Kunkku pitsalla
HS370	20.10.2012	Törkykuningas ja herrasmies
HS371	14.11.2012	Naimisissa oleva ei voi vaihtaa sukupuoltaan väestönrekisteriin
HS372	19.11.2012	Kun kumpikaan sukupuoli ei ollut oikea
HS373	20.11.2012	Sukupuolentutkijat poistaisivat transsukupuolisten pakkosterilisaatiot (STT)
HS374	21.11.2012	Puolueet keskustelevat translaista
HS375	27.11.2012	Marja-Sisko Aalto julkaisee murhamysteerin
HS376	01.12.2012	Venäjällä suunnitellaan maan kattavaa homolakia
HS377	10.12.2012	Paholainen jää työttömäksi
HS378	12.12.2012	Mars takaisin kaappiin, Venäjän homot!
HS379	12.12.2012	Kohta sekin saa
HS380	23.12.2012	Kurt Vonnegut kättilöi John Irvingin esikoisromania
HS381	24.12.2012	Hän toi naiset Espanjan rikoskirjoihin
HS382	28.12.2012	Tahtoisitko yöksi Rion slummiin?
HS383	09.01.2013	Vuosi väärinymmärryksiä
HS384	11.01.2013	Reetta Aallon sedästä tuli tati
HS385	12.01.2013	Ruotsi luopui pakkosterilisoinnista sukupuolenkorjauksessa
HS386	16.01.2013	Kasvaako penis pumpulla?
HS387	23.01.2013	Seksibloggari: Miksi pitäisi tyytyä vain yhteen kumppaniin?
HS388	01.02.2013	Taiteilija katoaa fiktion taakse
HS389	01.02.2013	Aikajana: Bobrikovin murhasta Jyväskylän puukotukseen
HS390	07.02.2013	Kansanäänestys tänne ja heti!
HS391	11.02.2013	Leikkiä sukupuolilla
HS392	24.02.2013	Ruotsin Super Bowl
HS393	28.02.2013	Lähdön huoneessa
HS394	01.03.2013	Sukupuoli esiin
HS395	03.03.2013	Isjed Hussain: ”Jumala teki minusta homon”
HS396	04.03.2013	Uusi nainen valkokankaalla
HS397	08.03.2013	Walesa nolasi itsensä
HS398	22.03.2013	Kättilön maailma täydentyy
HS399	25.03.2013	Valokuva on kysymys
HS400	27.03.2013	Mikä on mies, ja kuka on nainen?
HS401	27.03.2013	USA päättää homojen avioliitosta
HS402a	28.03.2013	Tahdon olla Lauri
HS402b	28.03.2013	Ei otsikko (Toimittaja Venla Pystysen juttu sukupuoltaan korjaavasta..)
HS403	13.04.2013	Improileva koomikko yllätti itsensäkin
HS404	16.04.2013	Onpa kettumainen novellikokoelma

HS405a	19.04.2013	Irving Vapaustaistelija
HS405b	19.04.2013	Ääni hankalalle seksuaalisuudelle
HS406	20.04.2013	Barokkiooppera hassuimmillaan
HS407	21.04.2013	Jeesusteippi tuo vapauden
HS408	08.05.2013	Koiras tulee raskaaksi
HS409	08.05.2013	Puhdas sydän koettelee suvaitsevaisuuden rajoja
HS410	13.05.2013	Nyt eletään "gaybyboomia"
HS411	20.05.2013	Sormenjälki ei ole rikostutkijalle aina luotettava todiste
HS412	16.06.2013	Ihmisoikeusjärjestö Seta palkitsi nuortenlehti Demin
HS413	30.06.2013	Sateenkaariväki sai juhlia rauhassa
HS414	04.07.2013	Kansalaisten viimeinen oljenkorsi
HS415	14.07.2013	Eunukit elävät öisin
HS416	20.07.2013	Seurakunnat leikkaavat Kansanlähetyksen tukia
HS417	04.08.2013	Tulijan tarina puuttuu
HS418	18.08.2013	Kolmas sukupuoli virallistetaan Saksassa
HS419	20.08.2013	Paavo Arhinmäki puolustaa sateenkaarilipun heilutteluaan
HS420	23.08.2013	Manning haluaa korjata sukupuoltaan naiseksi
HS421	29.08.2013	Juuso Kekkonen tyttöystävästä tuli poikaystävä
HS422	08.09.2013	Avoimesti seksuaalinen työtoveri
HS423a	14.09.2013	Demarinuorilla veroesityksiä
HS423b	14.09.2013	Vasemmistonuoret puolustavat julkista sektoria
HS424	18.09.2013	Historioisijalla on rivoudet mielessä
HS425	21.09.2013	Sateenkaarikampanja meni sekoiluksi
HS426a	15.10.2013	Cinemaissä-elokuvajuhlat: Paljon muutakin kuin jalkapalloa
HS426b	15.10.2013	Jaime Potenzen kolme vinkkiä muuttavat maailmankuvasi
HS427	18.10.2013	Ministeri sai selittää homokommenttejaan Norjassa
HS428	23.10.2013	Marja-Sisko Aalto kirjoitti kelvollisen dekkarin
HS429	31.10.2013	Saksassa syntyvä voi pian olla "kolmatta sukupuolta"
HS430	11.11.2013	Onko armomurha lapsen oikeus?
HS431	28.11.2013	Sukupuolensa korjaaville halutaan oikeus saada lapsia (STT)
HS432	27.12.2013	Kuolleet: Ohjaaja muistetaan homofarssista

Ilta-Sanomat

IS001	12.02.2005	Hitler-musikaali osuu saumaan
IS002	19.02.2005	Huom!
IS003	12.03.2005	Sisäinen Sarasvuo
IS004	16.03.2005	Armeija yhdistää naisia
IS005	11.06.2005	Pervon tohtorin palvojat
IS006	08.08.2005	Hillary Swank loistoroolissa
IS007	17.08.2005	Pojista tuli naisia
IS008	24.08.2005	Rakkauden polttava hehku
IS009	24.08.2005	Sataprosenttisesti ihminen
IS010	25.08.2005	Ex-mies naisten kiertueella
IS011	27.08.2005	Paljaita rintoja ja kiisteltyä seksiä
IS012	24.09.2005	Johnny Depp loistaa Ed Woodina
IS013	30.09.2005	Autokauppias Jumalan armosta
IS014	11.10.2005	Friikkishow Ruben & Joonas
IS015	16.10.2005	Huumekohu ravistelee Fiat-sukua
IS016	20.10.2005	Apua Suomen surkeuteen
IS017	12.01.2006	Homoseksuaalit lehmipojat kuohuttavat Yhdysvalloissa
IS018	28.01.2006	Simon sanoo... pahasti
IS019	01.02.2006	Clooney kahmi ennätysmäärän ehdokkuuksia
IS020	04.02.2006	Sullahan on poikavatsa!

IS021	10.02.2006	Romaani auttoi irti huumeista
IS022	11.02.2006	Pyhä Kristus?
IS023	13.02.2006	Tommy iski miehen
IS024	17.02.2006	Agentin työ käy sydämelle
IS025	17.02.2006	Matkalla naiseksi
IS026	22.02.2006	Naiselokuva valtaa Bio Rexin
IS027	01.03.2006	"Hei mä meen Oscareihin!"
IS028	14.03.2006	Vitseillä viisut voitetaan
IS029	10.04.2006	Seksihuijausta Helsingissä
IS030	11.04.2006	Paula haluaisi olla taas Paul
IS031	13.04.2006	He ovat Prodin liittolaisia
IS032	28.04.2006	Suomalaista roskaa
IS033	05.05.2006	Kansanedustajalle vaadittiin omaa vessaa Italiassa
IS034	30.05.2006	Miehenä minua ei syrjitty!
IS035	10.06.2006	Epätositelevisiota
IS036	22.06.2006	Notting Hill
IS037	27.06.2006	SDP saa oman homoyhdistyksen
IS038	13.07.2006	Sydänystävistä vihollisiksi
IS039	22.07.2006	Vipinää tyttöjen vetimissä
IS040	28.07.2006	Hollywood-steppiä Fellinin tyyliin
IS041	05.08.2006	Noloimmat seksiskandaalit
IS042	10.08.2006	Drag queenit Australian aavikolla
IS043	08.09.2006	Schumi kiittää jo yössä
IS044	19.12.2006	Intialainen naisjuoksija osoittautui mieheksi
IS045	12.01.2007	Porissa on piru irti
IS046	19.01.2007	Nautasika-animaatio
IS047	20.01.2007	Varjoja paratiisissa
IS048	21.01.2007	Mikä tekee pojan, mikä tytön?
IS049	16.02.2007	Transvestiitti etsii äitiään
IS050	11.04.2007	Ruotsissa maailman vanhin sukupuoltaan vaihtava
IS051	23.04.2007	Huoneentaulu
IS052a	09.05.2007	Sateenkaariviisut!
IS052b	09.05.2007	Miksi homot rakastavat euroviisuja?
IS053	18.05.2007	Kuka meistä on Kremlin kätyri?
IS054	18.05.2007	Olen huono löysäilemään
IS055	19.05.2007	Miestä en pussaa!
IS056	13.08.2007	Kolmas nainen jäi kyydistä
IS057	05.10.2007	Tanssii mustien kanssa
IS058	05.10.2007	Naurattajille kiitos!
IS059	17.11.2007	Kiristyskandaali!
IS060	20.11.2007	Heitä kiristettiin?
IS061	22.11.2007	Seiväsnainen lopettaa tullakseen mieheksi
IS062	04.12.2007	Poika nimeltä Päivi, oikeasti
IS063	05.12.2007	Hikinen iltapäivä
IS064	09.01.2008	Syrjintää pienillä paikkakunnilla
IS065	25.02.2008	Tyyliä, höyheniä, kristallia
IS066	05.03.2008	Alasti aidsia vastaan!
IS067	30.04.2008	Mitä Ronaldo teki tämän miehen kanssa?
IS068	06.05.2008	Jos Wallinia kiinnostaisi
IS069	21.05.2008	Bollywoodin yössä
IS070	07.06.2008	Klik!: Nips, naps, kauniimmaks!
IS071	28.06.2008	Golf-uroot sinkkuilevat
IS072	08.07.2008	Richardista tuli Lucy
IS073	25.07.2008	Ilmeisen kiitettävää
IS074	15.09.2008	Statisti

IS075	07.10.2008	Rouvat liekeissä!
IS076	14.10.2008	Ullavalla suvaitaan
IS077	29.10.2008	Beckham hankki asunnon bordellin läheisyydestä
IS078	06.11.2008	Tuomion päivät
IS079a	12.11.2008	”Osaan käyttäytyä naisena”
IS079b	12.11.2008	Pitkä tie
IS079c	12.11.2008	”Ei ratkaisu naispappeuteen”
IS079d	12.11.2008	Olen jo vuosia pukeutunut naiseksi
IS080a	13.11.2008	”En ole mikään mörkö”
IS080b	13.11.2008	Piispa: Ei este papin työlle
IS080c	13.11.2008	Pastori-kansanedustaja: En äänestäisi
IS081	14.11.2008	Jumalan kuva ei kelpaa
IS082a	14.11.2008	”Sukupuolenvaihdos kaduttaa”
IS082b	14.11.2008	”Ymmärrän kirkkoherraa”
IS083	15.11.2008	Sukupuolta vaihtava kirkkoherra puhuttaa
IS084	15.11.2008	Kuinka tosielämää testataan?
IS085	16.11.2008	Tosielämän Mrs. Doubtfire
IS086a	17.11.2008	Tyttöys kitkettiin Ollista piiskalla
IS086b	17.11.2008	Owenin kokemukset eivät pelota
IS086c	17.11.2008	Sukupuolta ei voi istuttaa
IS087	18.11.2008	Kun tädillä on...
IS088	20.11.2008	Kirkko: Sukupuolenvaihdos ei ongelma
IS089	21.11.2008	Nyt naispappi haluaa mieheksi
IS090	22.11.2008	Kirkko ja kikkeli
IS091a	05.12.2008	”Oikeudentuntoa loukattiin”
IS091b	05.12.2008	”Pelkäsin, että hylkäävät”
IS092	08.12.2008	Oliko tämä huumoria?
IS093	15.01.2009	”Enää ei tarvitse peitellä”
IS094	22.01.2009	Mies Enosta
IS095	14.02.2009	Kiitos kaikesta Wong Foo, parhain terveisin Julie Newmar
IS096	14.02.2009	Yks X Kaks!
IS097	18.02.2009	Olliksi oli yhä vaikeampi palata
IS098	02.03.2009	Kelataan tuttua huttua
IS099	10.03.2009	Tuvalisia ihmisiä
IS100	08.04.2009	Kaksi aloitetta torjuttiin
IS101	14.04.2009	Papiksi kesähäihin
IS102	15.04.2009	Pelkoa ja erotiikkaa
IS103	17.04.2009	Kohupappi Marja-Sisko Aalto lamatutkijaksi
IS104	13.05.2009	Kuinka onnistua olemaan tavallinen?
IS105	14.05.2009	”Sairasta!”
IS106	30.05.2009	Hän on sarjamurhaaja
IS107	11.06.2009	Surkeajännitystä
IS108	20.06.2009	Cherin tytär vaihtaa sukupuolta
IS109	06.07.2009	Vihkipappina ja naisena
IS110	11.07.2009	Sananen viikonvaihteeksi: Suuret suunnitelmat
IS111a	11.07.2009	Naisen elämää
IS111b	11.07.2009	Transsukupuolisuus
IS112	28.07.2009	Cherin tytär toi tyttöystävänsä näytille
IS113	13.08.2009	Opettajan sukupuoli vaihtui kesälomalla
IS114	19.08.2009	Jarmon haastaja
IS115	20.08.2009	Tyttöhän se on
IS116	20.08.2009	MM-kulta vaarassa
IS117	21.08.2009	Ei ainakaan mörssäri
IS118	22.08.2009	Kymppikerho
IS119	28.08.2009	Pressin veljekset

IS120	02.09.2009	Hiihtolegendaa nöyryytettiin
IS121	04.09.2009	Nämä ammatit masentavat
IS122	07.09.2009	Beautiful Boxer
IS123	11.09.2009	Semenyan ura ohi?
IS124	11.09.2009	Rauhaa, rakkautta ja kaaosta
IS125	11.09.2009	Click!: Englannin futisnaisia ei pelastanut sitten mikään
IS126	12.09.2009	Semenya pakeni kohua
IS127	16.09.2009	Lewis huolestui Semenyan kohtalosta
IS128	17.09.2009	Semenyaa nöyryytettiin
IS129	18.09.2009	Etelä-Afrikan liiton toimet tutkitaan
IS130	21.09.2009	Sateenkaari ei sopinut
IS131	06.10.2009	Tästä puhutaan: Yleisurheilu
IS132	14.10.2009	Tästä puhutaan: Yleisurheilu
IS133	19.10.2009	5D: Interseksuaalit
IS134	22.10.2009	Kohupappi toivoo työrauhaa
IS135	28.10.2009	Seksiskandaali pakotti eroon
IS136	28.10.2009	Sukupuolikohu
IS137	30.10.2009	Semenyan kohtalo surettaa
IS138	02.11.2009	Marja-Sisko Aalto saarnaa isänpäivänä
IS139	06.11.2009	Valehtelijat vastuuseen Etelä-Afrikassa
IS140	18.11.2009	Semenyan uran jatko ratkeaa
IS141	19.11.2009	Boys Don't Cry
IS142a	08.12.2009	Kuristaja iski taas
IS142b	08.12.2009	Suomen ainoa sarjamurhaaja
IS143	09.12.2009	Joukkopako Imatran seurakunnasta
IS144	19.12.2009	Mikä ihmeen viharikos?
IS145	25.12.2009	Tokyo Godfathers
IS146	25.01.2010	Shakespearen kieltä odotellessa
IS147	10.02.2010	Mitä on RAC-musiikki?
IS148a	10.02.2010	Ovela valeasu
IS148b	10.02.2010	Ottiko ryöstäjä mallia tv-sarjasta?
IS149	11.02.2010	Ryöstäjä tuntee itsensä naiseksi
IS150a	12.02.2010	Ryöstäjä vangittiin
IS150b	12.02.2010	Mies- vai naisvankilaan?
IS151	01.03.2010	Pure vain vähän, kulta!
IS152	15.03.2010	Jospa onkin olemassa kolmas sukupuoli?
IS153	16.03.2010	Julkinen synninpäästö kirkkoherralle
IS154	17.03.2010	Kohupapista tulee työtön
IS155a	30.03.2010	Ryösti pankin hoitojen takia
IS155b	30.03.2010	"Anteeksi, tämä on ryöstö"
IS156	03.04.2010	Miesvankila kelpaa jalkajousiryöstäjälle
IS157	12.04.2010	Pannaan kaikki
IS158	23.04.2010	Elukkatehdas
IS159	10.05.2010	Ah, miten ihanan pehmeitä miehiä
IS160	14.05.2010	Marja-Siskon saarna täytti kirkon
IS161	22.05.2010	Supernaisia
IS162	26.05.2010	Uuden polven Castro
IS163	05.06.2010	Lämminveristen kesä
IS164	10.06.2010	Yhteinen kesätyö
IS165	10.06.2010	Caster Semenya puhuu tänään
IS166	11.06.2010	... Ja vielä!
IS167	11.06.2010	Prosenttipalloa
IS168	30.06.2010	Tahtomattaan tähti
IS169	07.07.2010	Semenya saa taas kilpailla
IS170	07.07.2010	Pride-iskusta epäillyt kärjillä

IS171	09.07.2010	Semenya kisaa Kimpisellä
IS172	12.07.2010	Semenya sanoo ei
IS173a	13.07.2010	Tytär haluaa mieheksi
IS173b	13.07.2010	Cherin tytär vaihtoi sukupuolta
IS174a	14.07.2010	”En ole katkera kenellekään”
IS174b	14.07.2010	Virallisesti nainen
IS174c	14.07.2010	Caster Semenya
IS175	16.07.2010	Hölkkaa ja hymyä
IS176	05.08.2010	Kuutta epäillään Pride-iskusta
IS177	16.08.2010	Pilasoittoja lapsilta
IS178	02.09.2010	Jalkajousiryöstäjä anoi lievennystä
IS179	02.09.2010	Täydellinen agenttimurha?
IS180	02.09.2010	Härkönen sai selitellä Semenyan hitautta
IS181	03.09.2010	Marja-Sisko Aalto sai uuden työn
IS182	18.09.2010	Vasta kaksi tänä vuonna
IS183	02.10.2010	Häävinkkejä gaymessuilta
IS184a	13.10.2010	Outo...
IS184b	13.10.2010	Kolme outoa faktaa
IS185	23.10.2010	Iskee kuin miljoona voltia
IS186	23.10.2010	Viikon tähti: Lady Gaga
IS187	15.11.2010	Naisena ei ollutkaan ihanaa
IS188	21.01.2011	Jalkajousiryöstäjää ei rangaistu
IS189a	22.01.2011	Sukupuolenkorjaus johti piinaan
IS189b	22.01.2011	”Ei kommenttia”
IS189c	22.01.2011	5 faktaa
IS189d	22.01.2011	Aallollakin vaikea tie
IS190	24.01.2011	Pankkivaltuusto sanoutuu irti syrjäntäkohusta
IS191	05.02.2011	”Aina joku vihaa”
IS192	23.03.2011	Gaga haluaa shokeerata
IS193	26.03.2011	Kuninkaallinen skandaali: Wallisin haamu
IS194	11.04.2011	Yleisurheilu
IS195	20.04.2011	Ruotsalaislehti väitti perussuomalaisten lietsovan vihaa
IS196	23.04.2011	Menneisyyden haamut haudattu
IS197	03.05.2011	”Viharikos”
IS198	04.05.2011	Kolmelle vankeustuomiot Pride-iskusta
IS199	05.05.2011	Bin Ladenin kuolema: Poliisit ja koirat turvana
IS200	25.05.2011	Tämä on se Satuhäiden jakso josta viime kesänä kahvipöydissä puhuttiin!
IS201	27.05.2011	Ylpeästi transvestiitti
IS202	07.06.2011	Fiva-johtajille ei syytteitä
IS203	23.06.2011	Reetusta tuli ladyboy!
IS204	09.07.2011	Ryppyputki katkesi tennikseen
IS205	06.08.2011	Sukupuolet sekaisin
IS206	20.08.2011	Tahattomasti samurai
IS207	05.09.2011	Hopea kelpasi Semenyalle
IS208	28.09.2011	Väärässä kehossa
IS209	11.10.2011	Ei otsikkoa (”Minun tehtäväni...”)
IS210	24.11.2011	20 vuotta sitten
IS211	26.11.2011	Potkujen kautta kirjailijaksi
IS212	17.12.2011	Show’n varastajat
IS213	21.12.2011	Syrjinnästä 15 000 euron korvaus
IS214	28.01.2012	Vesien ruma pehmo viettelee
IS215a	31.01.2012	Sooloili ohi ministerin
IS215b	31.01.2012	”Olimme varsin yllättyneitä”
IS215c	31.01.2012	Saksassa ei sterilisoida
IS216	23.02.2012	Kootut sotkut: Translaki

IS217a	24.02.2012	Kohuja toisensa perään
IS217b	24.02.2012	Täysi tuki
IS218	09.03.2012	Obaman transsukupuolisesta hoitajasta tuli kuuluisuus
IS219	02.04.2012	Huhu: Kuningataräidin synnyttikin sijaisäiti?
IS220	03.05.2012	Monta outoa kysymystä jäi vaille vastausta
IS221	14.05.2012	Click!: Miehestä naiseksi itsensä leikkauttanut..
IS222a	13.06.2012	Kimpassa kohti Lontoota
IS222b	13.06.2012	Turusta haetaan ennätysaikaa
IS223	28.06.2012	Setan tietoja vuodettiin
IS224	29.06.2012	Sisarusten raju lapsuus
IS225	20.07.2012	Pride-tapahtumassa puhunutta kaasutettiin kasvoille
IS226	21.07.2012	Seksuaalinen enemmistö
IS227	17.09.2012	Tyttöjä, poikia vai siltä väliltä?
IS228	21.09.2012	Tsaarin vakooja yritti kuvata transvestiittia
IS229	03.10.2012	Kuka? Elizabeth Ohlson Wallin
IS230	03.10.2012	Max Bialystock
IS231	11.10.2012	Kekkeripeliä
IS232	23.10.2012	Johnny Deppin löytäjä Suomessa
IS233	08.11.2012	Saako mies synnyttää?
IS234	11.11.2012	Reissumies nousee taas kehään
IS235	01.12.2012	Miksi juhlat jäivät väliin, Kike Elomaa?
IS236	03.12.2012	Setan johtoon asianajaja
IS237	03.01.2013	Oppikirjat uusiksi?
IS238	10.01.2013	Elämä naisen kehossa paljastui virheeksi
IS239	14.01.2013	Sukupuoli voi olla väärä
IS240	16.01.2013	Donna Leon: Kuolema väärissä vaatteissa
IS241	17.01.2013	Sukupuolen saattoi vaihtaa jo 60-luvulla
IS242	23.01.2013	Seta: Obaman tuki voi vaikuttaa Suomeen
IS243	25.01.2013	Kohu seksiblogista
IS244a	02.03.2013	Tyttäreni olikin poika
IS244b	02.03.2013	Korjausleikkauksia yhä enemmän
IS245	08.03.2013	Rakkauden valheet ja totuudet
IS246	23.03.2013	Oletko syntynyt väärään ruumiiseen, Sami Saikkonen?
IS247	05.04.2013	Kerron sinulle kaiken
IS248	13.04.2013	Pitkä kymmenes
IS249	20.05.2013	Isaskar Keturin ihmeelliset seikkailut
IS250	20.05.2013	Mikä meni pieleen?
IS251	14.06.2013	Kerron sinulle kaiken
IS252	26.06.2013	Boys Don't Cry
IS253	26.06.2013	Poika joka olikin tyttö
IS254	28.06.2013	Leena Luurista Miss Gay Finland
IS255	20.07.2013	Mestari kaipaa 80-lukua
IS256	29.07.2013	Tuttua hullua sukupuolirooleista
IS257	19.08.2013	Ei ihan tavallinen turvafirma
IS258a	31.08.2013	"Helveti miehenä on takanani"
IS258b	31.08.2013	Pitkä matka kokonaiseksi
IS258c	31.08.2013	Mikä transsukupuolisuus?
IS259	04.09.2013	Huumorioikeus
IS260	28.09.2013	Lupa vainota
IS261	28.10.2013	Älykäs, vaikea – ja ehkä herkkäkin
IS262	31.12.2013	Takana huikea elokuvavuosi: Parhaat kotimaiset elokuvat

Keskisuomalainen

KS001	07.01.2005	Naapuri kuin painajainen
KS002	07.01.2005	Täti, joka ei olekaan täti

KS003	13.02.2005	Kuin muina miehinä naisten sarjassa
KS004	04.03.2005	SETA juhlii 15-vuotissyntymäpäiviään lauantaina
KS005	17.03.2005	Kulttielokuvien entinen kuningas toimii yhä, jos porukkaa on tarpeeksi
KS006	19.03.2005	Kertomuksia sanattomasta
KS007	03.05.2005	Hyväsydäminen, sivistävä tv-sarja
KS008	20.05.2005	Kesä kaikilla
KS009	21.05.2005	Löydä ihan oma Euroviisu-biisisi
KS010	10.07.2005	Setalta tiedonvälitykselle kiitosta ja moitetta (STT)
KS011	30.07.2005	Setalle ensimmäinen naispääsihteeri (STT)
KS012	10.08.2005	Priscilla – aavikon kuningatar
KS013	12.08.2005	Mies naisena, sepä vasta hassua, muka
KS014	17.08.2005	Tosimies haluaa naiseksi
KS015	05.09.2005	Almodóvar teki sen jälleen kerran
KS016	14.09.2005	Sata vuotta sitten Kreikassa asunut
KS017	22.09.2005	Tim Burtonin ja Ed Woodin erottaa toisistaan vain Burtonin aito kyvykkyys
KS018	01.10.2005	Vinokinin teemat ovat urheilu ja ihmisoikeudet (STT)
KS019	12.10.2005	Hieno ja laadukas sarja etsii katsojia
KS020	28.10.2005	Naapuri kuin painajainen
KS021	08.12.2005	Kaikki äidistäni
KS022	09.12.2005	Valiantista ei ole Pixarin haastajaksi
KS023	11.01.2006	Lehtopöllöt äänessä Jyväskylän Keljonlahdella
KS024	14.01.2006	Sonylta levymerkki homoille (STT)
KS025	12.02.2006	Rakas ja rangaistus
KS026	24.02.2006	Sympaattinen vanhus matkalla ennätykseen
KS027	03.03.2006	Rent-elokuva ei osaa olla elokuva
KS028	11.03.2006	Alessandra Mussolini on mieluummin fasisti kuin homo
KS029	11.03.2006	Ihminen särkyneessä sirpalevalossa
KS030	13.03.2006	Drag-show, ei sittenkään härski
KS031	18.03.2006	Elämä kuin elokuvaa
KS032	19.03.2006	Kiitoksia Conanille
KS033	03.04.2006	Typerää pornoproosaa
KS034	11.04.2006	Miehestä naiseksi ja päinvastoin
KS035	27.04.2006	Vanha krokotiili piti salaisuutensa loppuun asti
KS036	27.04.2006	Tipuja tiirailemassa
KS037	06.05.2006	Homoskene kuplii hitaasti eteenpäin
KS038	16.05.2006	Tänään toimitaan homofobiaa vastaan (STT)
KS039	01.06.2006	Naiseksi muuttunut mies testaa Britannian syrjintälakeja
KS040	12.07.2006	Kunnille opas seksuaalivähemmistöistä
KS041	19.07.2006	Isiä riittää joka lähtöön
KS042	22.07.2006	Koko ilta Ilppo Pohjolaa
KS043	24.08.2006	Ennen yötä
KS044a	27.08.2006	Perheitä sateenkaaren kaikissa väreissä
KS044b	27.08.2006	Sateenkaariperheet
KS045	30.08.2006	Porvariliitosta vakava uhka demareille
KS046	06.09.2006	Kuka puhkaisisi Rent-kuplan?
KS047	03.10.2006	Heillä on tarve salata toinen identiteetti
KS048	07.10.2006	Pianovirheitä omassa päässä
KS049	30.10.2006	Tehtaan varjossa
KS050	11.01.2007	Vares meni näyttelijän nahkoihin
KS051	19.01.2007	Maalla on mukavaa, katsojalla vähemmän
KS052a	20.02.2007	Väärään kroppaan syntynyt
KS052b	20.02.2007	Sukupuolivähemmistöt: yleisempää kuin tiedetään
KS052c	20.02.2007	Ruumis ja aivot eri paria
KS053	25.04.2007	Priscilla – aavikon kuningatar
KS054	28.04.2007	Homokulttuuri näkyy Euroviisuissa (STT)

KS055	04.05.2007	Avoimuus avasi ovet ja sydämet
KS056	08.05.2007	In America
KS057	17.05.2007	Sinkkuelämästä on tullut tutuksi useita Nykin trendiravintoloita
KS058	17.05.2007	Tänään on homofobian vastainen päivä
KS059	03.06.2007	Espoo Cinén avaa Faithfullin tähdittämä Irina Palm
KS060	17.06.2007	Heinolan Lainahöyhenet vaatii sympatiaa
KS061	05.07.2007	Mekoissa viihtyvä Doherty petti Kate Mossia
KS062	01.08.2007	Vihko auki!
KS063	27.08.2007	Kielletyt löytävät myönteisyyden
KS064	03.09.2007	Paha olo purkautui kaduille
KS065a	21.10.2007	Kaapissa eläminen on taakka
KS065b	21.10.2007	Seksuaalivähemmistöt: Piilossa työelämässä
KS066	08.11.2007	Mies, joka halusi olla täydellinen nainen ja saada kaiken
KS067	22.11.2007	Naisseiväshyppääjä lopettaa uransa ja haluaa tulla mieheksi (STT)
KS068a	18.01.2008	Heterokin mahtuu Kaappiin
KS068b	18.01.2008	Club Kaapissa on tilaa ihan kaikille
KS069	27.01.2008	Toiseudesta ja vainottuna olemisen kokemuksesta
KS070	01.02.2008	Goldin karkasi kotoaan 14-vuotiaana (STT)
KS071a	26.02.2008	Erilaiset mainokset löytyvät myös internetistä
KS071b	26.02.2008	Nimitykset: Pinkki vai sateenkaari?
KS072	14.03.2008	Odotuksia parempi uusi Hairspray
KS073	01.05.2008	Ronaldo tilasi tyttöjä mutta saikin poikia
KS074	27.05.2008	Ihan normaali
KS075	26.06.2008	Meneekö mies mekossa yli vai ali?
KS076	08.07.2008	Tohtori Phil on taatusti kp
KS077	10.07.2008	Ylen sankia priha
KS078	21.07.2008	Kertoja herättää tarinan eloon
KS079	13.08.2008	Muuten kyllä, muttei minun takapihallani
KS080	17.08.2008	Transvestiittien vaikeat valinnat
KS081	26.08.2008	Voiko 4D-laatuun sittenkään luottaa?
KS082	02.09.2008	Lepakot verkossa ennakoi Tribadien öitä ja päiviä
KS083	07.09.2008	Pikku-Britanniassa
KS084	12.10.2008	Kuoliaaksi naurattajat
KS085	12.10.2008	Työsyryjä satuttaa
KS086	27.10.2008	Kiistoja firmassa
KS087	11.11.2008	Nicole Kidman vaihtaa sukupuolta elokuvassa
KS088	11.11.2008	Papin ura tyssäsi sukupuolenvaihdokseen
KS089	12.11.2008	Itsensä myyminen on riskibisnes
KS090	12.11.2008	Sukupuolta vaihtava kirkkoherra miettii vielä jatkoaan (STT)
KS091	16.11.2008	Olen...naista
KS092	20.11.2008	Kuumia ja kylmiä Aaltoja
KS093	21.11.2008	Keskustelu erilaisuuden kohtaamisesta
KS094	27.11.2008	Housut pois!
KS095	30.11.2008	Muuttuuko sukupuolta vaihtavan avioliitto homoliitoksi?
KS096	30.11.2008	Kansan osia
KS097	08.12.2008	Pink Flamingos
KS098	09.12.2008	Homofobia tappaa Kolumbiassa
KS099	12.12.2008	Remua ja Syd Barrettia aamukahdeksalta
KS100	23.12.2008	Kääntein tekevä vuosi (STT)
KS101	01.03.2009	Outo. Ja oudon retee.
KS102	08.03.2009	Espanjan transseksuaaleille aukesi vihdoinkin tie armeijaan
KS103	24.03.2009	Kisan pääpalkintona New York
KS104	10.04.2009	Mitä todella tarkoittaa saappaat jalassa kaatuminen?
KS105	21.04.2009	Kova sotilas tahtoo leidiksi
KS106	22.04.2009	Marja-Sisko Aalto hakee seurakuntayhtymän johtoon

KS107	28.06.2009	Minotauruksen matkassa
KS108	28.06.2009	Pride-kulkue venyi jopa kilometrin mittaiseksi
KS109	08.07.2009	Homoille omat vanhainkodit (STT)
KS110	20.07.2009	Homofestivaalille heteroteema
KS111	28.07.2009	”Heterona pitäisi miettiä vähän enemmän, ettei alistaisi ja syrjisi vähemmistöjä”
KS112	20.08.2009	Teinitähti sukupuoliteistiin
KS113	21.08.2009	”Häntä kohdellaan kuin spitaalista” (STT)
KS114	23.08.2009	Kirkkopäivät Jyväskylässä: Rakkaus repii vieläkin
KS115	26.08.2009	Kromosomien viidakko
KS116	26.08.2009	Miksi ryhtyä huippu-urheilijaksi?
KS117	02.09.2009	Kirkkoherra vaihtoi sukupuoltaan
KS118	07.09.2009	Beautiful Boxer
KS119	09.09.2009	”Sukupuoliteisti on vitsi minulle”
KS120	11.09.2009	Semenyaa väitetään hermafrodiitiksi
KS121	11.09.2009	Onneksi ei ole vanhuksille enää ulkoehusseja
KS122a	12.09.2009	IAAF ottaa kantaa tapaus Semenyaan vasta marraskuussa (STT)
KS122b	12.09.2009	Intersukupuolinen
KS123	19.09.2009	E-Afrikan hallitus valitti Semenyan kohtelusta YK:lle
KS124	20.09.2009	Semenyaa testattiin jo ennen Berliiniä (STT)
KS125	21.09.2009	Semenyan tapaus taas esillä (STT)
KS126	25.10.2009	Vailla muuttia
KS127	02.11.2009	Paluusta mediatapahtuma
KS128	03.11.2009	Marja-Sisko Aallon paluusta ei syntynyt pakopaniikkia
KS129	15.11.2009	Woodstockissa 1969 hippi oli hipille hippi
KS130	19.11.2009	Caster Semenyan piina sen kun jatkuu
KS131	20.11.2009	Semenya pysyy mestarina
KS132	28.11.2009	Thaimaa vaikeuttaa sukupuolenkorjausleikkaukseen pääsyä (STT)
KS133	04.12.2009	Seppo Häkkinen: Intohimoinen partiolainen
KS134	07.12.2009	Perhonen miehessä
KS135	21.01.2010	KOK haluaa keskuksia sukupuoliteisteille
KS136	10.02.2010	Tekijä sittenkin mies
KS137	11.02.2010	Pankkiryöstäjä toimi yksin
KS138	12.02.2010	Pankkiryöstäjä vangittiin
KS139	14.02.2010	Gagan sukupuoli varmistui
KS140	09.03.2010	Prisma: Tyttö vai poika?
KS141	17.03.2010	Marja-Sisko Aalto eroaa Imatran kirkkoherran virasta (STT)
KS142	21.03.2010	Jos mies onkin nainen, niin se ei voi olla uskova
KS143	27.03.2010	Lauha säävaroitusta kirjamarkkinoille
KS144	28.03.2010	”Ikoninen” kuva voitti (STT)
KS145	30.03.2010	Vaajakosken jalkajousiryöstäjä toimi päänäpistä
KS146	31.03.2010	IAAF ei halua Semenyan palaavan
KS147	02.04.2010	Jalkajousiryöstäjälle 2,5 vuotta vankeutta
KS148	07.04.2010	Semenya palaa kilparadoille 24. kesäkuuta
KS149	11.04.2010	Paperisankarit heittävät lauluksi
KS150	18.04.2010	Katse tärkeimmässä
KS151	15.05.2010	Mutola juoksee nykyisin karkuun jalkapallokentillä (STT)
KS152a	23.05.2010	Nainen nahan alla
KS152b	23.05.2010	Väärässä ruumiissa
KS153	27.05.2010	Mariela Castro puolustaa seksuaalivähemmistöjä (STT)
KS154	28.05.2010	Vaatekaappi auki
KS155	01.06.2010	Naisellisempi kuin nainen
KS156	25.06.2010	”Aina joku huutaa, että vitun homo”
KS157	04.07.2010	Kristillisdemokraatit vastustavat avioliittolain muutosta (STT)
KS158	04.07.2010	Pride-paratiini suihkutettiin kyynelkaasua (STT)
KS159	05.07.2010	Pride-kulkueseen iskeneitä epäillään pahoinpitelystä (STT)

KS160	06.07.2010	Pride-kulkueen jäljiltä yhä karkulaisia, Halonen tuomitsi iskun jyrkästi
KS161	07.07.2010	Kolmea esitetään vangittavaksi Pride-iskusta
KS162	08.07.2010	Kolme nuorta vangittiin Pride-kausuiskusta (STT)
KS163	09.07.2010	Semenya palaa radoille Suomessa (STT)
KS164	09.07.2010	Pieni ja hajanainen (STT)
KS165	15.07.2010	Semenya ei katkera kenellekään (STT)
KS166	16.07.2010	Tyynesti, rauhallisesti, miehekkäästi?
KS167	16.07.2010	Semenya palasi voitokkaasti median edessä
KS168a	19.07.2010	Äärioikeistolle hiljainen hyväksyntä Liettuassa
KS168b	19.07.2010	Neuvostoliitto vai Natsi-Saksa
KS169	25.07.2010	Pride-kulkueet ongelmitta
KS170	25.07.2010	Rakkaus on ihmisoikeus
KS171	03.08.2010	Blondi pistää rahaa palamaan
KS172	04.08.2010	Marja-Sisko Aalto pääsee haastatteluun
KS173	05.08.2010	Poliisi kuulusteli kuutta epäiltyä
KS174	23.08.2010	Heti pamahti ME (STT)
KS175	03.09.2010	Marja-Sisko Aalto Kuopion hiippakunnan notaariksi
KS176	03.09.2010	Löylyn MM-kisat toivat rahat takaisin 13-kertaisina
KS177	05.09.2010	Kenen syy(s)?
KS178	15.09.2010	Merkittävä kirja tutkii Facebookia ja elämää suurempia elokuvia
KS179	18.10.2010	Tulkaa kaikki –liike
KS180a	24.10.2010	Uusi elämä odottaa
KS180b	24.10.2010	”Arkkipiispa unohti kriisijohtamisen”
KS181	24.10.2010	Sinnemäki: Vaaleista tulee arvokamppailu
KS182a	04.11.2010	Ja niin katosi Olli
KS182b	04.11.2010	Maailmankuva saattaa avartua
KS183	04.11.2010	Homoille omia seurakuntia
KS184	04.11.2010	Pride-isku siirtyi syyttäjälle, poliisi epäilee kolmea miestä (STT)
KS185	15.11.2010	Mies, nainen ja miesnainen
KS186	22.11.2010	Huippumalli haussa
KS187	29.11.2010	Toivoa kondomipuheista
KS188	14.12.2010	Heinäkuu ilman naisia ja etanoita
KS189	28.12.2010	Intiimikirurgia kohentaa myös itsetuntoa
KS190	31.12.2010	Vainotuille homoille pystytetään muistomerkki
KS191	20.01.2011	Jalkajousiryöstäjä oli syyntakeeton
KS192	23.01.2011	Riemumaisterin tilitys
KS193	02.02.2011	Suhteemme on ohi, Maria!
KS194	12.03.2011	Transamerica
KS195	13.03.2011	Tulppa housuissa
KS196a	16.03.2011	Aikuiset eivät huomaa syrjintää (STT)
KS196b	16.03.2011	Kaksi tutkimusta: Näin tehtiin (STT)
KS197	31.03.2011	Italialaiset tekevät sen rajummin
KS198	08.04.2011	Sukupuolitesteihin uudistus
KS199	10.04.2011	Vamma ja vimma
KS200	23.04.2011	Hiljaa kärsiviä on paljon
KS201	28.04.2011	Kritiikin kannukset nukketeatteriohjaajalle Merja Pöyhöselle
KS202	03.05.2011	Syyttäjän mukaan Pride-iskua suunniteltiin pitkään
KS203	04.05.2011	Pride-iskusta ehdollista vankeutta kolmelle (STT)
KS204	10.05.2011	Viisujen kohtalon päivä
KS205	14.05.2011	Sadomasokismi poistetaan Suomen tautiluokituksesta (STT)
KS206	09.06.2011	Sukupuoltaan korjannut vaatii Fivalta korvauksia (STT)
KS207	23.06.2011	Pride-iskun uhrin valittivat joukolla hovioikeuteen (STT)
KS208	28.06.2011	Helsinki Pride avattiin maanantaina
KS209	05.07.2011	Neljä pappia rukouksen homopareille
KS210a	14.07.2011	Kansallisia arvokysymyksiä

KS210b	14.07.2011	Half Pride Jyväskylässä 14-17.7
KS210c	14.07.2011	Antti Tuisku Brassa
KS211	17.07.2011	Leppoisa letka
KS212	17.07.2011	Nuorisokampanja sai Asiallisen tiedon omenan
KS213a	28.08.2011	Vainotut veljet
KS213b	28.08.2011	Syrjintä sallittu
KS214a	29.08.2011	Sadomasokismi ulos tautiluokitusten listalta, sikainfluenssa sisään
KS214b	29.08.2011	Transu ei ole sairas
KS215	13.09.2011	Silminnäkijä: Poika vai tyttö?
KS216	07.10.2011	Frederik julkaisi uutta
KS217	10.11.2011	Yhtä ei juuri vaihdeta
KS218	14.11.2011	Absurdin teatterin klassikko ravistelee
KS219	18.11.2011	Pietarissa laki ”homopropagandan” kieltämiseksi etenee
KS220	25.01.2012	Erittäin epäpoliittinen puoliso
KS221	05.02.2012	Antonio
KS222	13.02.2012	Sukupuolisäännöstä syntyi kohu
KS223	04.03.2012	Sukupuolenkorjausta haluavia yhä enemmän
KS224	19.03.2012	Transseksuaalit lentoemännät tasa-arvoa vai mainoskikka? (STT)
KS225	23.03.2012	Urheilulajeista julmin
KS226	24.03.2012	Popin kuningatar ei aio boikotoida Pietaria (STT)
KS227	29.03.2012	Kuohuntaa odotettavissa
KS228	11.04.2012	Sukupuolensa korjanneet mukaan missikisaan (STT)
KS229	15.04.2012	Poikaperhot
KS230	29.04.2012	Hulvaton venekulkue on Gay Priden helmi
KS231	05.05.2012	Pride-iskun rangaistukset ennallaan
KS232	06.05.2012	Vaiston varoittama
KS233	05.06.2012	Puolalainen teki tasa-arvohistoriaa
KS234	22.06.2012	Epämääräinen kieriskelijä viedään sukupuolitesteihin
KS235	01.07.2012	Mies heitteli osanottajia kananmunilla
KS236	16.09.2012	Drag: Puolessa tunnissa Marko Vainio muuttuu kahdeksikymmeneksi henkilöksi
KS237	09.11.2012	Nainen naamioituu mieheksi
KS238	14.11.2012	Sukupuoltaan korjannut hävisi aviokiistan
KS239	27.11.2012	Marja-Sisko Aallolta dekkari (STT)
KS240	27.11.2012	En voi lopettaa piereskelyä. Elän itseni myynnillä. Transvestiittien vaimot.
KS241	28.11.2012	Vähemmistöseniorit pelkäävät huonoa kohtelua
KS242	29.12.2012	Särmikäs filmivuosi
KS243	01.02.2013	Oikeistolaisten ääriliikkeiden toimintaa Suomessa
KS244	10.02.2013	Androgynimalli Ville Ruuska tähtää mallimaailman huipulle
KS245	13.02.2013	Järjestö toivoo uudesta paavista homomyönteisempää
KS246	05.03.2013	Leea Klemola vaikeassa roolissa
KS247	11.03.2013	Kristityt homot etsivät tukea sateenkaariryhmistä (STT)
KS248	30.03.2013	Sukupuolta on vaikea määritellä yksiselitteisesti
KS249	13.04.2013	Homoliittojen vastaiset protestit lietsovat pelkoa (STT)
KS250	14.04.2013	”Tavoittaa ihmisyyden”
KS251	01.05.2013	Väärään kehoon syntynyt
KS252a	26.05.2013	Julkisuus tietää vaikeuksia (STT)
KS252b	26.05.2013	Pakistanissa ei ihmetellä toisiaan halaavia miehiä (STT)
KS253	26.05.2013	Naisparin äitiyshaaveet voivat kaatua syrjintään
KS254	26.05.2013	Pelottava homopusu
KS255	09.06.2013	Mallistuminen ja uushenkisyys haastavat kirkon
KS256	27.06.2013	Boys Don't Cry
KS257	03.07.2013	Kaiken se kestää, kaiken se kärsii
KS258	26.07.2013	Uuden hetun saa aniharvoin
KS259	07.08.2013	Thaimaa harkitsee homoliittojen laillistamista
KS260	23.08.2013	Bradley Manning haluaa olla Chelsea Manning

KS261	27.08.2013	Onko Wikileaks-vuotaja Manning lavertelija? (STT)
KS262	29.08.2013	Möläytyskohut vievät huomion punnituista puheista (STT)
KS263	01.09.2013	Toiset sukupuolet
KS264	09.09.2013	Suutelumielenosoitus
KS265	29.09.2013	Näkökulma: Ylikorrekti aika
KS266	13.10.2013	Näkökulma: Kirkko menettää otteensa tapakriitikoista
KS267	31.10.2013	Saksassa sallitaan pian kolmas sukupuoli
KS268	08.11.2013	Kolmas sukupuoli: Suomen on punnittava Saksan mallia
KS269	19.11.2013	Havaiji sallii homoliitot (STT)
KS270a	28.11.2013	Translaki: Oma ilmoitus halutaan sukupuolen perustaksi
KS270b	28.11.2013	Nimeltä mies, papereissa nainen (STT)
KS271	19.12.2013	Homolehti valitsi paavin vuoden henkilöksi